SALON POHIŠTVA
INTERDOM
VELIKA IZBIRA POHIŠTVA
SALON POHIŠTVA, MARIBOR
Tržaška 65, VEGROS SHOPPING CENTER
SALON KUHINJ, MARIBOR
Ruška 104, tel. (062) 102 618

Opat in trije kralji stran 14

V vas, kjer ni kmetov stran 15

VESTNIK

Murska Sobota, 29. julija 1993 • Leto XLV • Št. 30 • Cena 80 SIT

Ne vem zakaj, toda najraje čofnem vedno prav v sredino luže! Včasih sem mislil, da mi je to ostalo kot neprebolela otroška bolezen. Iz časov, ko smo po dežju stekli ven na ulico in se škropili z umazano vodo iz luž. Vendar pa sem opazil, da mi nekaj vleče nogo v lužo tudi takrat, ko se pred njo znajdem popolnoma sam, ko ni nikogar za poškropiti. Potem sem že začel biesti, da je to nekak oceanski občutek. Pač, nekaj v zvezi s tistim, da te voda vleče. To pa naj bi bilo spet povezano s tem, da se je življenje na kopnem začelo, ko je prišlo iz morja. V sebi pa nosimo praspomin na svoje daljnje prapočelo. Na vodo, kakor je že grški filozof Tales učil, da je vse iz vode. Zdi se mi, da s takimi »forami« te moje čudne navade ni mogoče razložiti.

Preprosto čofnem v lužo kadar le morem. Ker me privlači ta zvok in ta enkraten občutek, da si lahko tudi sredi največje množice sredi luže čisto sam. Čof! Že spet sem v luži! Oh, ko bi le se deževalo!

Časopis poklicnih Madžarov

V Nepujságu, časopisu slovenskih državljanov madžarske narodnosti, v nadaljevanjih izhaja objavljanje prekmurskih krajevnih imen v madžarščini. Po abecednem vrstnem redu je najprej zapisano slovensko krajevno ime, potem madžarsko, nazadnje pa je v oklepaju dodana še županija, v katero je kraj nekdaj, ko je bil pod Madžarsko, spadal. Objavljanje je bilo uvedeno s krajšim nagovorom, v katerem avtorica omenja, za koliko se je po trianonskem miru zmanjšalo število madžarskih toponimov. Časopis Nepujság se je pred kratkim odcepil od Podjetja za informiranje. Spominjanje minulih imen slovenskih krajev v Prekmurju je začelo izhajati v zadnji junijski številki, ki je še izšla v času, ko je bil Nepujság formalni član naše skupne medijske hiše. V uvodniku prve številke odcepljenega časopisa je avtor v sklepnem stavku napovedal ustanovitev samostojnega zavoda za informiranje in »neodvisni pomurski madžarski tisk«. Ni mi težko razumeti nekega vznemirjenja in prebujenih novih pričakovanj, ki jih je povzročil padec socialističnih sistemov in ki so kajpada zajela tudi slovenske Madžare. Ta etnična skupnost bi bila v zelo kočljivem položaju, če ne bi zmogla kazati svoje vitalnosti tudi s tem, da se postavlja kot sposobna za lastno medijsko dejavnost. Toliko bolj, ker ji slovenska manjšinska politika nenehno sugerira in omogoča neko ekskluzivnost. Rad pa bi vedel, od koga si želi biti madžarski pomurski tisk neodvisen? Kdaj in kje je kdo po vzpostavitvi neke relativne medijske svobode, ki se je začela še pred spremembo političnega sistema, zmanjševal svobodo madžarskega pomurskega tiska?

Dokler mi ne bo nihče dokazal nasprotnega, bom prepričan, da jim oblast večinskega naroda v tem času ni kratila neodvisnosti. Pa madžarski pomurski tisk danes, ko je »samostojen«, kljub temu ni neodvisen! Če hoče biti neodvisen, se mora najprej osvoboditi zasvojenosti s samim sabo, prepojenosti z lastnim ekskluzivizmom, ki se je je do kraja nalezel v zadnjem času. Nepujság se mora odreči temu, da hoče biti v tej državi časopis poklicnih Madžarov. Če to prevedemo na raven posameznika, potem se s tem noče reči, da je potrebno biti najprej državljan, morda svetovljan in šele potem Madžar. Ne, tudi če bi ne šlo za manjšino, ne bi mogli mimo tega, da se dandanes v svetovni komunikacijski in vsak drug sistem posameznik in skupnost vključujeta najpoprej kot etnični entiteti. Ker pa gre za manjšino, je toliko normalneje, da iz ohranitvenih razlogov poudarja svojo etnično pripadnost. Narobe pa je, če je to edino in ekskluzivno politično načelo. Madžarski Nepujság je ponovno postal medij, ki je v svojem medijskem prostoru deluje monopolno. Enako, kot so delovali mediji v socializmu, ko so morali zgolj ohranjati in varovati socialistični sistem. Nepujság nastopa kot kolektivizacijsko glasilo, ki ne zmore nobene (samo)kritične funkcije. Če bi to funkcijo zmogel, bi se po četrtem nadaljevanju tega sicer nemara zafrkljivega objavljanja madžarskih toponimov v njem že oglasila civilna javnost madžarske narodnostne skupnosti in rekla, da je provokacija nepotrebna, ker ni nobene stvari, ki bi jo kot Madžari od te države zahtevali, pa je ne bi dobili.

ŠTEFAN SMEJ

Zakaj letala niso poletela proti toči? stran 9

Kakšne bodo nove občine? stran 5

Smo bili vsi udbovci stran 3

Kje bo tekla avtocesta? stran 4

VESTNIK NAGRAJUJE

tokrat svoje zveste naročnike, ki bodo do 1. septembra poravnali naročnino.

Med njimi bomo izžrebali pet srečnežev, ki jim Vestnik namenja bogate nagrade:
1. Vrtetijsko mehanizacijo (samohodna kosilnica) v znesku 200.000 SIT
2. Moped TOMOS
3. Stavbno pohištvo Jelovica v znesku 100.000 SIT
4. Oblačila v znesku 25.000 SIT
5. Oblačila v znesku 20.000 SIT

Pohitite s poravnavo naročnine, morda čaka sreča prav vas!

Učenci predstavljajo stare hiše

Učenci pomurskih osnovnih šol so se množično odzvali na akcijo Društva za varstvo okolja in sodelovali pri raziskovanju preteklosti in sedanjosti. Med najbolj zanimivimi so bile prav gotovo naloge o starih in zanimivih hišah v Pomurju. Tudi v Vestniku smo jim izjemoma namenili kar 6. in 7. stran.

MENJALNICA LEND
Ugoden nakup in prodaja deviz ter drugih valut.
Mohorjeva 2, Lendava,
telefon: (069) 75 427, 75 518

VREME

Konec tedna bo sončno, vroče in soparno. Možne so posamezne vročinske nevihte.

Vestnikov koledar
29. julij, četrtek, Marta
30. julij, petek, Peter
31. julij, sobota, Ignacij
1. avgust, nedelja, Alfonz
2. avgust, ponedeljek, Bojan
3. avgust, torek, Lidija
4. avgust, sreda, Janez

Pregovor
Če na Petrovo grmi, tisto leto orehov ni

PO SLOVENIJI

BLED – Ruska gospodarska delegacija se je sestala s slovenskim ministrom za gospodarske odnose in razvoj dr. Davorinom Kračunom. Pogovarjali so se o dolgoročnem trgovinskem sodelovanju. Ugotovili so, da lahko Slovenija postane vmesni člen sodelovanja med Rusijo in Evropsko skupnostjo. Na tiskovni konferenci so povedali, da naj bi predsednik Milan Kučan še letos obiskal Rusijo, ruski predsednik Boris Jelcin pa naj bi do konca leta prišel na obisk v Slovenijo.

VRŠIČ – Pri ruski kapelici je bila v okviru slovensko–ruskih dnevov spominska slovesnost. Kapelico so zgradili v spomin na umrle ruske ujetnike iz 1. svetovne vojne. Na spominski slovesnosti sta slovenski zunanji minister Lojze Peterle in ruski minister za ekonomske odnose s tujino Sergej Glazijev z vsemi vojaškimi častmi položila vence. V kapeli pa je bila maša zadušnica.

LJUBLJANA – V 89. letu starosti je umrl znani gledališki igralec in pedagog Maks Furijan. Že pred vojno je bil član Drame v Mariboru, Osijeku, Skopju in Zagrebu. Od leta 1947 do upokojitve leta 1962 pa je igral vrsto vlog v Drami slovenskega narodnega gledališča v Ljubljani. Prejel je tudi Borštnikov prstan.

PO SVETU

SARAJEVO – Premirje, o katerem so se dogovorile vse sprte strani v BiH, je bilo nekaj ur potem, ko je začelo veljati, že prekršeno v Sarajevu in na več drugih bojiščih. Srbske sile so nadaljevale napade na Brčko. Spopadi so potekali tudi v Srebrenici, vnovič pa so izbruhnili spopadi med Hrvati in Muslimani v Bugojnu.

SALZBURG – Britanski zunanji minister Douglas Hurd je zahteval v pogovoru z avstrijskim kolegom Mockom od mednarodne skupnosti večja finančna sredstva in okrepitev enot OZN za zaščito varnostnih območij v BiH.

SEVASTOPOL– Približno dva tisoč ljudi je mirno demonstriralo in zahtevalo priključitev tega pristanišča Rusiji. S tem so podprli nedavno odločitev ruskega parlamenta, ki je to ukrajinsko pristanišče in floto v njem razglasilo za ruska.

BANGKOK – Dve osebi sta umrli, več deset pa je bilo ranjenih v spopadu med študenti dveh univerz. Policija ne poroča o vzrokih spopada, ki je bil že drug tak incident v enem tednu.

MOSKVA – Osrednja ruska banka je sporočila, da umika bankovce, izdane od leta 1961 do 1992. Ruski državljani bodo morali denar zamenjati do 7. avgusta. Z najnovejšim ukrepom naj bi odstranili denar, ki ga je izdajala nekdanja Sovjetska zveza.

SKOPJE – Makedonska vlada je z zakonom prepovedala gradnjo jedrskih elektrarn in odlagališč jedrskih odpadkov.

SOFIJA – V bolgarskem parlamentu so na zahtevo protikomunistične opozicijske Zveze demokratičnih sil (UDF) glasovali o nezaupnici vladi. Proti nezaupnici je glasovalo 147 poslancev, samo 81 pa jih je bilo za. V zadnjih dveh mesecih je bila to že druga zahteva UDF–a za nezaupnico.

MOSKVA – Ruski parlament je odobril kazensko preiskavo proti prvemu podpredsedniku vlade Vladimiru Šumejku zaradi suma, da se je ukvarjal s korupcijo.

BRUSELJ – Na sedežu Evropske komisije je bil parafiran sporazum o trgovini s tekstilnimi izdelki med Slovenijo in Evropsko skupnostjo.

LONDON – Britanski premier John Major je postavil na kocko svojo kariero in zagrozil, da bo razpustil parlament in razpisal splošne volitve, če bo poražen v glasovanju o zaupnici vladi zaradi maastrichtskega sporazuma. Tvegan korak se je očitno obrestoval, saj je bilo za nezaupnico le 299 poslancev, 339 pa jih je bilo proti.

PEKING – V osmem krogu pogajanj med Kitajsko in Veliko Britanijo glede politične prihodnosti Hongkonga ni prišlo do nikakršnega napredka. Datuma devetega kroga pogajanj, ki bo verjetno zadnje, še niso sporočili.

RIGA – Latvijski parlament je potrdil novo vlado. Novi ministrski predsednik je Valdis Birkavs, minister za gospodarstvo Ojars Kehris, minister za finance Uldis Osis, minister za zunanje zadeve pa Georgs Andrejevs.

ISLAMABAD – Voditeljica opozicije v Pakistanu Benazir Buto je zmagala s svojo kampanjo za nove volitve, pri čemer sta odstopila predsednik Gulam Išak Kan in njegov glavni politični sovražnik ministrski predsednik Navaz Šarif.

Afera z orožjem močno odmeva

Slovensko politično prizorišče zadnje čase pretresajo različni zapleti in afere – od Hita, dosjejev, zamenjave Zmage Jelinčiča do odkritja velikih količin orožja na mariborskem letališču. Zlasti šokantno je slednje odkritje slovenske vojske, policistov in carinikov. Po anonimnem klicu na republiško ministrstvo za obrambo so v enem od skladišč na mariborskem letališču odkrili enajst zabojnikov, v katerih je bilo sto ali več ton orožja in streliva. Očitno gre za veliko tihotapsko afero, ki je Evropa skoraj ne pomni. Vse blago je bilo deklarirano kot človekoljubna pomoč, ugotovili pa so, da je orožje prišlo v Maribor iz ene nekdanjih držav vzhodnega bloka in da je bilo v skladišču že od konca septembra lani. Avtomatske puške, minometi, granate in strelivo so vredni več milijonov nemških mark.

Ob tem se gotovo postavlja več vprašanj. Najbanalnejše je tisto, kako je lahko tolikšno število zabojnikov skoraj leto dni uskladiščeno na mariborskem letališču, ne da bi kdo sploh vedel, za kaj gre. Blago je bilo brez lastnika, ki bi plačeval skladiščenje. Dejstvo je, da gre za največjo ilegalno pošiljko orožja v Evropi v zadnjih desetletjih, kar mora vzbujati skrb in hkrati pomisleke o vpletenosti najrazličnejših posameznikov in podjetij. Obrambni minister Janez Janša je lastništvo pošiljke pripisal šefu mariborskega Visa Silvu Komarju, nekdanjemu izvršnemu sekretarju CK ZKS za ljudsko obrambo in družbeno samozaščito, proti kateremu je uveden disciplinski postopek.

V nadaljnji preiskavi so ugotovili, da je zabojnike z orožjem konec septembra lani pripeljalo pet ruskih tovornih letal iz Budimpešte. Kriminalisti ministrstva za notranje zadeve so v zvezi z odkritjem na mariborskem letališču temeljnemu javnemu tožilstvu ovadili tri osebe, ki jih sumijo kaznivega dejanja nedovoljene proizvodnje in prometa orožja in razstrelivnih snovi. Gre za enega slovenskega državljana in dva tujca, eden je avstrijski, drugi pa državljan ene nekdanjih jugoslovanskih republik. Dosedanja preiskava kaže, da je orožje ilegalno prispelo na mariborsko letališče iz več držav pod okriljem različnih humanitarnih organizacij, in sicer septembra, oktobra in novembra 1992.

Ne moremo se znebiti občutka, kdo in zakaj se je odločil za tako tvegano potezo in kdo bo imel od vsega tega največjo politično korist. Če je bilo to »odkritje« zgolj naključno, bo seveda pokazal čas, toda ta afera bo za nekaj mesecev zasenčila vse druge na slovenskem političnem prizorišču. Čeprav bodo naposled odkrili žrtveno jagnje, pa bo afera še dolgo odmevala ne le na domačih tleh, ampak tudi v tujini. To pa je velika škoda, ki se je ne da popraviti čez noč. Ilegalno trgovanje z orožjem na slovenskih tleh je afera, ki kaže med drugim tudi na neurejene odnose, nered in zmešnjavo v slovenski politiki, kar bo nedvomno imelo tudi mednarodne razsežnosti. Zato je nujna izjava vlade, s katero bi ovrgli kakršen koli sum, da bi Slovenija kršila stališča, ki jih sprejema OZN.

MILAN JERŠE

Večji izvoz avstrijskega vina

Vse kaže, da je avstrijsko vinsko gospodarstvo končno prebolelo krizo, ki jo je povzročila »domiselnost« nekaterih kletarjev, ko so kristalno čisto barvo ter večjo trajnost vin dosegali z dodajanjem glikola. Po letu 1985 so kazalci domače proizvodnje vin sicer prepričljivo rasli, toda kaj ko je bil padec izvoza tolikšen, da avstrijske kleti še dandanes hranijo izdatne količine vina zadnjih šestih let.

Podatki za leto 1992, ki jih navaja Avstrijska družba za trženje vin (Weinmarketinggesellschaft), pa kažejo na spremembe tudi v izvozu avstrijskih vin. Tako je avstrijsko gospodarstvo lansko leto povečalo celotni izvoz vin za kar 25,6 odstotka v primerjavi z letom poprej, pri čemer je ZRN, kot najpomembnejši uvoznik avstrijskih vin, uvoz povečala celo za 35,5 odstotka. Uradno zabeležen avstrijski izvoz je tako dosegel količino 94 673 hektolitrov te že Grku Dioniziju in Rimljanu Bakhu dobro znane žlahtne kapljice.

Avstrijcem je sicer uspela vrnitev med »TOP-10«, deset najpomembnejših vinskih dežel na nemškem tržišču, saj so lansko leto kar tri četrtine od skupaj 203,8 milijona ATS zaslužili v ZRN, vendar povečanje izvoza, izraženo v avstrijskih šilingih, še zdaleč ni doseglo povečanj v hektolitrih. Poglavitni razlog za vrednostno zaostajanje izvoza za količinskim avstrijski marketinški strokovnjaki vidijo predvsem v tem, da prodaja velike večine vin potek preko drobnoprodajnih verig z živili, kjer so tudi avstrijska vina (okrog 21,5 ATS za liter) izpostavljena dosti večji mednarodni konkurenci.

Strokovnjaki Avstrijske družbe za trženje vin predvidevajo v letošnjem letu ponovno rast izvoza, in sicer za dodatnih 20 do 30 odstotkov.

TABELA: Dežele, v katere izvozijo Avstrijci največ vina*

	Vrednost (mio ATS)	Količinsko povečanje (%)
ZRN	158,8	35,5
Švedska	8,6	0.0
Velika Britanija	7,3	29,8
Švica	7,2	4,0
ostali	21,9	–

* Podatki veljajo za leto 1992.
Vir: DSTAT, Der Standard, lastni izračuni.

ANDREJ HORVAT

Iz Zagreba piše

Konec razočaranj?

Avtorju uspešnih, zelo branih romanov s protivojno in protifašistično usmerjenostjo, med katerimi verjetno izstopa Na zahodu nič novega, se je tudi zapisalo: »Kdor ničesar ne pričakuje, ni nikoli razočaran!« Kaže, da je reklo Ericha Marie Remarqua tako rekoč pisano na kožo hrvaško–slovenskim odnosom, natančneje, moralo bi biti prvi pogoj, da se v Sloveniji otresemo še zadnjih iluzij o dogovarjanju in sporazumevanju s Hrvaško. Samo v tem primeru na Slovenskem ne bi bili nenehno neugodno presenečeni, ko po nenapisanem pravilu v zadnjem hipu spodleti kakšen pomemben dogovor ali sporazum s sosedo, tako kot je že četrti ali peti preložen obisk predsednika hrvaške vlade Nikice Valentića, predvsem pa njegovo podpisovanje treh pripravljenih sporazumov, ki urejajo lastninskopravna razmerja, gospodarsko sodelovanje in določevanje državne meje.

Ker imamo z našo južno sosedo tudi take izkušnje, da podpisnjene uradne osebnosti ne pomeni kaj dosti, je celo bolje, da je tako. Kabinet slovenskega premiera dr. Janeza Drnovška vendarle kaže v prvih 120 dneh delovanja pete Tuđmanove vlade hladnokrvnost, strpnost in odločnost, vendar pa to očitno še ni dovolj. Ker je na Hrvaškem marsikaj obrnjeno na glavo, kot pravi vodja najmočnejše opozicijske stranke, socialni liberalec Dražen Budiša, bi tudi kazalo na glavo obrniti novi krog dogovarjanja in sporazumevanja med Slovenijo in Hrvaško. Samo tako bi se dalo nekako zavarovati, da prvi meddržavni sporazumi in mednarodne pogodbe ne bi doživeli usode prvega Sporazuma o gospodarskem in finančnem sodelovanju Hrvaške in Slovenije, ki sta ga 6. februarja lani podpisala tedanja premiera Lojze Peterle in dr. Franjo Gregurić, potem pa so ta sporazum, ki ga je slovenski parlament podprl oziroma ratificiral, brez uradne obrazložitve zavrnili v klubu hadezejevskih poslancev in po zares čudnih pravilih igre preprečili, da bi o njem razpravljali v parlamentu. Naš predlog je, da bi morali po uskladitvi besedil mednarodnih pogodb med resornimi ministrstvi in strokovnimi službami slovenske in hrvaške vlade tudi na Hrvaškem osnutke teh mednarodnih listin najprej podpreti, dopolniti ali zavrniti v parlamentu – in šele ob popolnem soglasju bi lahko predsednika vlad ali druge pooblaščene osebnosti podpisale dokumente. Drugega izhoda iz teh medsosedskih nepremostljivih zadreg zares ni videti.

Seveda se ob vsem tem zastavlja vprašanje, kako je mogoče, da se v predsedniškem sistemu latinskoameriškega tipa, kakršen je na Hrvaškem, njihov parlament lahko pojavi kot »uradna« ovira sporazumevanju in dogovarjanju Hrvaške in Slovenije? Za parlamentom oziroma za poslanskim klubom HDZ–ja se pravzaprav skrivajo samo v primeru, če želijo po ovinkih in v pomanjkanju argumentov – tako kot so s prvim sporazumom o gospodarsko–finančnem sodelovanju – izmišljali že podpisane dogovore, sporazume in meddržavne pogodbe. V ozadju pa je vsekakor Tuđmanov palec iz njegove cesarske lože, ki ima vlogo odločilnega dejavnika v hadezejevski politiki, slednja pa se obnaša kot vrtavka pod nespretno roko. Toda če bi pred podpisovanjem meddržavnih listin o njih in njihovi vsebini spregovorili v obeh parlamentih, bi v hrvaškem primeru vsaj opozicijski poslanci in javnost lahko držali hadezejevsko oblast za besedo, četudi ni veliko možnosti, da bi ob sedanjem razmerju sil, ki se sklicujejo na zadnje volilne rezultate, sploh lahko premaknili hrvaški državni voz s slepega tira tudi v hrvaško– slovenskih odnosih. Morda pa je na koncu zapletenega hrvaškega labirinta nekakšen izhod, ker se po velikih razočaranjih ljudstva in tudi liberalnejšega dela v HDZ–ju vendarle kažejo prva znamenja, ki napovedujejo celo selitev teh hadezejevskih poslancev med liberalce Dražena Budiše, morda narodnjake dr. Savke Dabčević–Kučar ali pa selitev hadezejevske desnice med »pravaše«, ki so sedaj razbili na pet desnih strank.

Prav hadezejevski liberalci so se lansko pomlad prijemali za glavo in zaman opozarjali tudi v hrvaškem saboru, da si hrvaška država z ohlajevanjem odnosov s Slovenijo koplje lasten grob, ali kot je rekel tedanji premier dr. Franjo Gregurić, »če si bomo ustvarili novega sovražnika na Slovenskem, se nam slabo piše.« Tako se je tudi zgodilo. Vsekakor to ni naš slovenski problem, postal pa bi, če bi čudnim hrvaškim igram brez meja nasedali s sprejemanjem njihovih pravil iger. Hrvaška politika je poenostavljeno rečeno najprej iskala prijatelje na Slovenskem, potem med Muslimani in na koncu med svojimi glavnimi sovražniki – v Miloševićevi Srbiji – in tako padla tako nizko, da se ji iz dneva v dan približuje ostro rezilo Damoklejevega meča ne samo mednarodne izolacije, v kateri je že, temveč kot opozarja ameriški predsednik Bill Clinton, tudi mednarodnega izobčenja. Cena tega pa je zlasti v Miloševićevi Srbiji. Danes je tam ena nemška marka vredna že 10 milijonov jugoslovanskih dinarjev, povprečne plače pa so po pet nemških mark. Zato je na naši strani ob odločnosti, da niti za en milimeter ne popustimo pred čudnimi hrvaškimi zahtevami, potrebno ohraniti pokončno držo, se pravi mirno kri in dobesedno hrvaške pogajalce pustiti tako dolgo čakati v »preddverju« naše države, dokler se ne bodo zavedali, da se na Kolpi in Sotli konča meja z Balkanom, kjer so (morajo biti) demokratična pravila dogovarjanja in sporazumevanja, v kateri bi balkansko mešetarjenje z ozemlji in usodami ljudi, ki je pripeljalo do strahotne morije, zares nima kaj iskati!

Peter Petrač

Bo prevladalo trpljenje?

Ali bo svet res samo spremljal umiranje Sarajeva po televiziji in nemo gledal, kako Srbi pobijajo civilno prebivalstvo? To vprašanje sta v zadnjih dneh v ameriški javnosti znova zaostrili dve pismi, na kateri pa Clintonova administracija še ni odgovorila. V prvem pozivu je 78 članov ameriškega kongresa pozvalo predsednika Clintona, naj da Srbom 72–urni ultimat, da prekinejo spopade v obleganem Sarajevu, v na sprotnem pa naj pakt Nato pod ameriškim vodstvom poseže po sili. V drugem pismu pa ameriški Židovski kongres terja vojaški poseg, s katerim bi končali genocid v BiH. Dejstvo je, da je kongresni apel predsedniku Billu Clintonu podpisala le slaba četrtina vseh članov predstavniškega doma, kar potrjuje, da je tragedija v BiH tema, ki v ZDA ni več v ospredju splošnega zanimanja, čeprav ameriške televizijske mreže objavljajo čedalje grozljivejše posnetke pobijanja v tem delu sveta.

Po drugi strani pa je državni sekretar Warren Christopher, ki se očitno ravna po javnem mnenju, ki ni naklonjeno vojaškemu posredovanju v BiH, pred odhodom na Bližnji vzhod izjavil, da je ameriška politika do tega vprašanja v skladu z ameriškimi nacionalnimi interesi. Predsednik Clinton pa je poskušal krivico za odsotnost vsakršne politiki do tega perečega problema prevaliti na neenotno Evropo, pri čemer je pozabil, da so ZDA edina velika sila, ki je sposobna preprečiti genocid, ki poteka pred očmi vsega sveta. Hladna in indiferentna politika do klanja v BiH pomeni navsezadnje izdajo temeljnih ameriških vrednot, pa tudi nacionalnih interesov, so v pismu med drugim zapisali voditelji ameriškega Židovskega kongresa. Židi, ki se verjetno najbolj zavedajo, kaj pomeni genocid, so v zadnjih mesecih že večkrat ostro kritizirali ameriško administracijo zaradi povsem pasivne politike do vojne v BiH.

Vsi dosedanji pozivi za mir na Balkanu so bili v ZDA brez ustreznega odziva in zdi se, da si ameriški politiki zatiskajo oči pred znanimi dejstvi. Čeprav imajo v ZDA številne domače probleme, pa vojaška posega v Somaliji in Iraku kažeta, da bliskovita vojaška akcija v BiH vendarle ne bi smela biti povsem izključena. Ameriška javnost pa je tudi proti sleherni obliki izolacionizma, ki bi bil neobčutljiv za teptanje temeljnih civilizacijskih vrednot po svetu. Zavedati se je namreč treba, da na teh vrednotah temelji tudi ameriška demokracija. Zato ne bi smelo biti prevelikega pesimizem glede morebitnega ameriškega posega za rešitev vojne v BiH. Zahod pod ameriškim vodstvom nikakor ne bi smel dopustiti padca Sarajeva, kajti to bi pomenilo zmago sistematične rasistične in fašistične politike, hkrati pa začetek novega obdobja hladne vojne in novega berlinskega zidu. Nadaljnje sprenevedanje mednarodne skupnosti ob genocidu v BiH pa bi zasejalo le trpljenje.

MILAN JERŠE

VESTNIK

Izdaja podjetje za informiranje Murska Sobota
Časopisni svet: dr. Jože Bedernjak, Štefan Cigut, Zlatko Erlih, mag. Dalibor Geder, Cilka Jakelj, Rajko Stupar, dr. Aleksander Šiftar
Uredništvo: Irma Benko (direktorica in glavna urednica), Janez Votek (odgovorni urednik), Ludvik Kovač (namestnik odgovornega urednika), Bernarda Balažic-Peček, Jani Dominko, Jože Graj, Majda Horvat, Milan Jerše, Feri Maučec, Štefan Smej, Štefan Sobočan (novinarji), Ksenija Šomen (tehnična urednica), Nataša Juhnov (fotografinja), Nevenka Emri (lektorica).
Naslov uredništva in uprave: Murska Sobota, Slovenska 41. Telefoni: novinarji in odgovorni urednik 21-383, 21-064 in 33-019, glavna urednica in direktorica 22-403, računovodstvo in tajništvo 21-383 in 21-064, GPS (trženje) 22-403, telefaks 22-419. Nenaročenih rokopisov in fotografij ne vračamo.
Naročnina za II. trimesečje 1993 je 980.00 SIT, celoletna naročnina 3.800 SIT, za naročnike v tujini 100 DEM letno.
Tekoči račun pri SDK Murska Sobota: 51900-603-30005. Devizni račun pri Abanki Ljubljana 50100-620-00112-5049512.
Tisk: Tiskarna Ljudske pravice, Ljubljana. Na podlagi mnenja Ministrstva za informiranje št. 16/IB z dne 30. 1. 1992 se šteje tednik Vestnik med proizvode informativnega značaja iz 13. točke tarifne številke 3, za katere se plačuje petodstotni davek od prometa proizvodov.

Smo bili vsi udbovci?

Glas boga in glas hudiča

V zadnji sobotni prilogi Dela so nekateri slovenski ustvarjalci javnega mnenja zavzameli stališča do tega političnega, moralnega in etničnega problema. **Viktor Blažič** se zavzema za to, »da se nova demokratična država z nedvoumnim političnim stališčem moralno in pravno loči od prejšnje, totalitarne države«. Šele potem se bo lahko brezobzirne povzpetnike, ki obračajo plašč po vetru, prisililo k spoštovanju temeljnih postav pravičnosti in samo tako se bo lahko pretrgala nevarna veriga sumničenj. **Lev Kreft** pravi, da naj gredo pravno nezastarani zločini pred redna sodišča, »za vse druge pa naj si izprašajo vest ljudje med seboj in pred Bogom, kakor komu vest deluje, ne pa s političnimi preiskovalci«. **Veljko Rus** v svojem razmišljanju, v katerem se eksplicitno omejuje na Jelinčiča in na Pučnikovo stališče, sklicuje na domnevno sprevrnjeno Pučnikovo logiko, po kateri se iz narave političnega sistema izpeljuje krivda posameznika v njem – če je bil pokvarjen sistem, je pokvarjen in je kriv tudi Jelinčič. Rus takemu izpeljevanju nasprotuje. **Andrej Stanovnik** na vprašanje, kaj z dosjeji, vzklika: »Zakurite jih, in to čimprej!« Tajni dokumenti so po njegovem pokvarljivo blago, poleg tega pa je udba delala tudi za državo koristne stvari, tiste namreč, ki jih za vsako državo opravlja njena tajna služba. **Slavko Splichal** v luči medijske javnosti oziroma informacijske revolucije daje prednost javnemu interesu pred zasebnim in je v tem medijskem oziru za objavljanje tajnih dokumentov o posameznikih, boji pa se, ker je ta nevarnost pač vsebovana v podatku samem, da se informacijska (obveščevalna) dejavnost zaradi tega ne sprevrže v protiobveščevalno, da namreč nekdo, ki so mu informacije po privilegiju dostopne, javno razširja, kadar mu je to potrebno. **Rudi Šeligo** obsoja »zamočvirjenje«, ki je v stališču, da je bilo delovanje udbe v skladu s takrat veljavnimi zakoni in je potekalo s takrat legalnimi predstavniki državne varnosti. Če je še čas za očiščenje, potem je potrebno, da državni zbor razglasi delovanje udbe in tajne za nezakonito, zatem pa naj imenuje skupino, ki bo pregledala dosjeje politikov in oseb z javno funkcijo ter jih objavi, če je to v državno korist. **Slavoj Žižek** trdi, da je imperativ na dlani: »...jasen kolektiven politični sklep o nelegitimnosti bivšega režima, na tej podlagi sprejetje ustrezne zakonodaje, pregled arhivov, umik dikreditiranih iz javnega življenja...« Potrebno pa je biti pozoren na tiste, ki se bodo v tem poslu ponujali za rešitelje.

Čeprav gospodje niso izrekli nobenega novega stališča, smo izbrali ta pregled, da ob njem nekoliko osvetlimo okoliščne, v katerih se danes dogaja slovensko politično življenje. Skušali se bomo vzdržati vsakega sklepa, razen tistih, ki se bodo zaradi očitnih dokazov zanje takorekoč vsilili.

Politična troedinost in civilizacijska dvojnost

Ne, vsi, ki smo stari več kot dobri dve leti, nismo bili v udbi! Bili pa smo v prejšnjem sistemu. To je edino, za kar se lahko reče, da **smo bili vsi**. Od tukaj naprej pa so glede preteklosti razlike. Nekatere so velike in opazne, druge se nam razkrijejo šele preko drobnih in obrobnih opazk in prebliskov. Če združimo te razlike in jih odločno opredelimo, se pokaže, da sta v Sloveniji po temeljnem ideološkem političnem prepričanju dve vrsti ljudi. In za nič drugega ne gre v vseh teh aferah, od Hitove, Jelinčičeve, Elanove, do orožarske.

Za nadaljnje razmišljanje potrebuje opredelitev še dveh skupnih imenovalcev. Ta dva zadevata slovesnko sedanjost. Prvi, ki sega še nekoliko v preteklost, pomemben pa je predvsem za danes, je v tem, da smo bili v času osamosvajanja in smo še vedno (skoraj) vsi za samostojnost. Seveda so tudi tukaj razlike v predstavah, kako naj bi do nje prišli, vendar jih tokrat puščamo vnemar. Drugi skupni imenovalec je v predpostavki, da smo (skoraj) vsi za večstrankarski sistem.

Toda eni so prepričani, da se do njega pride z mirnim prehodom iz enostrankarskega sistema. Drugi so prepričani, da je prehod nekoliko trši. Zanj je potrebno vsaj kesanje tistih, ki so začeli vanj in v samostojnost verovati pozneje. Kreft v omenjenem razmišljanju pravi, da moralno očiščenje, ki ga predpiše zakon, vodi v totalitarizem. Prav ima, toda tukaj moralnega očiščenja, ki bi se mu po svoji volji podvrgel posameznik, ni mogoče zlahka izzvati. Pri nas se z najvišjih političnih vrhov trdi, da smo v obdobju mirnega prehoda iz sistema v sistem, zaradi česar ni razloga, da bi se s preteklim korenito prekinilo. Na Madžarskem, na primer, je drugače. Tam je pred kratkim celo znameniti nacionalist Istvan Csurka, ki je bil na obisku tudi že pri naših Madžarih v Lendavi, javno priznal, da je sodeloval s tajno službo prejšnjega režima. Zakaj tega ni pravočasno storil tudi Jelinčič? Prav zato ne, ker se preteklost po vsej sili vklaplja v sedanjost kot njen konstitutivni del. Celo kot njen legitimistični in legalistični pogoj. Sicer pa je jasno, da se preteklosti ni mogoče odreči. Toda uporabljati jo za vsako ceno, je lahko pogubno.

Teža zmage in slast poraza

Naj skušamo biti še tako sočutni, nazadnje nas vendarle strese. Saj to je smešno! Najprej so skrili truplo, zatlačili so ga v omaro, zdaj pa vpijejo, češ nesramni ste, lov na čarovnice se greste, umazano igro igrate, če jim kdo reče, da tam nekaj smrdi. Ker ti dosjeji smrdijo in bodo smrdeli tako dolgo, dokler se jih ne prezrači.

Ja kakšno igro, zaboga, so si ti ljudje predstavljali! Ni važno, če so bili nekdaj prepričani v prejšnji sistem ali pa so se zaradi koristi samo delali, da so prepričani: izgubili so. Izgubili so na dolgi in na kratki rok. To ni nič strašnega. Ali ni že – da, prav tega bom omenil – Marx rekel, da ne izgubljamo zato, da nas tisti, ki zmagajo ne treščijo ob tla zato, da bi potem tam ležali in čakali, da nas hijene obgrizejo! Ne, ob tla smo bili pobiti, na zemljo smo bili pritisnjeni zato, da bi se napili novih moči in vstali močnejši. Kjer smo enkrat padli, tam več ne bomo. Če smo verjeli v demokracijo, ki to ni bila, smo poslej, če smo iskreni, po tej zmoti večji in trdenjši demokrati.

Vrag naj vzame igro, državo ali tekmovanje, kjer ni poraženih! Sem pa že raje na strani poraženih, kot pa da bi sodeloval v igri, ki je mlačna in ki velja za igro blagega in nebolečega in svilenega in postanega prehoda.

Kdo izdeluje diktatorje

Govori se, da ni prav, če zdaj potegne neki *supermind*, superum, s čimer se seveda misli Janšo, iz zaloge kako afero vedno, ko mu je potrebno. Pa se potem zaradi tega susuje javni ugled napadenih, nekaj volivcev prestopi in morda prestopi celo nekaj poslancev. S čimer je izrabljanje javnega interesa za zasebno korist opravljeno.

Toda, za božjo voljo, kdo pa je Janši ustvaril to zalogo! Kdo je kriv, če se danes rojeva Veliki Vodja Janez? Tisti vendar, ki so v parlamentu, v javnosti in zasebno, kjerkoli je tako naneslo, rekli, da nima smisla tega vleči na plano, ker smo bili itak vsi tako ali drugače vpleteni v svinjarije prejšnjega sistema.

Prvič, vsi, kot smo že rekli, nismo bili, drugič, če pa bi bili (skoraj) vsi, bi se morali dati očistiti. Ker ne gre in ne gre, da bi s takšno večino delal državo. Kvečjemu tolpo. Tolpa pa obstane samo, če je dovolj močna, da se konstituira kot organiziran sistem. Brž ko pa to naredi, pa že ni več tolpa. Potem že ima pravni sistem in, to pa je najpomembneje, ima zarezo v svojem delovanju. Ta zareza govori takole: do sem smo bili takšni, od tukaj naprej pa več takšni nismo! V imenu svojih novih vrednot, ki so nas konstituirale kot organiziran sistem, smo celo žrtvovali nekaj svojih kolovodij. To, kar smo naredili, smo morali narediti, ker smo se prej zanašali na sistem, ki je bil medtem poražen po vsem zahodnem svetu.

Vse po zakonu, toda kakšnem

Prejšnja država je bila *legalna*. Temeljila je na neki formalni zakonitosti, imela je volitve in tako dalje. Legitimna **pa ni bila. Preprosto zato ne, ker je bil enostrankarski sistem. Z drugimi besedami to pomeni, da oblast ni imela nobene kontrole. Možnost kontrole oblasti je eden od temeljnih elementov legitimitete. Za zdaj najboljši mehanizem kontrole tistih, ki so na oblasti, je večstrankarski sistem. Šele sedaj je sistem države upravičen, ker je na vrednostnih predstavah.**

Veljko Rus pa v svoji polemiki s Pučnikom pravi, da nima smisla razmišljati o legitimiteti prejšnjega režima, češ da je bil priznan od vseh držav Evrope in skoraj vseh držav sveta. Po Županovu se sklicuje celo na krasno zavezništvo med tedanjo elito in delavstvom. Silen argument, če pomislimo, da je v svetu priznan in čedalje bolj upoštevan tudi srbski režim!

ŠTEFAN SMEJ

Daljnosežne posledice neurja s točo na kmetijskih površinah severovzhodne Slovenije

Samo v Gornji Radgoni za 700 milijonov tolarjev škode

Minuli teden so posebne občinske komisije že ugotovile škodo, ki jo je povzročilo neurje s točo v nedeljo, 18. julija. Če so mnogi že pozabili na polurno divjanje vetra in dežja, pospravili podrto drevo ali popravili odkrito streho, pa ga številni vinogradniki in sadjarji na Goričkem in v Slovenskih goricah ne bodo tako hitro pozabili. Posledice ne bodo opazne le ob letošnji trgatvi, ki bo za polovico manjša kot prejšnja leta, ampak še nekaj prihodnjih let. Močno so namreč prizadeti tudi mnogi mlajši nasadi sadnega drevja in trte, saj je v širokem pasu (2 kilometra) padala kot oreh debela toča. V pokrajini ob Muri sta najbolj prizadeti občini Gornja Radgona in Lendava. V gornjeradgonski občini je na komunalni infrastrukturi škode za okrog milijon šesto tisoč tolarjev, na kmetijskih površinah pa kar za 495 milijonov tolarjev škode.

Komisijo za oceno škode v kmetijstvu v občini Gornja Radgona so sestavljali Janko Slavič (predsednik), Drago Lepoša, Peter Cvetkovič, Andrej Černe, Stane Klanjšek, Mirko Špur in Dušan Zamuda. Komisija si je skupaj s strokovnjaki Radgonskih goric, Kmetijstva Črnci in kmetijsko svetovalne službe ogledala razmere na terenu ter hkrati opredelila prizadeta območja po naseljih glede na odstotek povzročene škode. Na izredni seji se je takoj naslednjega dne sestal tudi izvršni svet in določil prve interventne ukrepe za odpravljanje posledic in preprečil povečevanje škode zaradi nevednosti. Komisija je ugotovila, da je neurje s točo v gornjeradgonski občini divjalo od 18.30 do 19.30 ure in uničevalo kmetijske posevke in pridelke v trajnih nasadih vinogradov in sadovnjakov, močno neurje z dežjem in vetrom pa je poškodovalo tudi makadamske ceste, PTT in elektro omrežje, odkrivalo strehe, na več mestih pa tudi žične opore v vinogradih in drugje objekte ter naprave. Celotno prizadeto območje spada v demografsko ogroženo območje občine in je izrazito kmetijsko usmerjeno. Toča in neurje sta povzročila škodo v kar devetih krajevnih skupnostih, in sicer v Stogovcih (Janhova), Apačah (Lešane, Mahovci, Žepovci, Nasova), Spodnji Ščavnici (Spodnja Ščavnica, Zagajski Vrh, Lastomerci, Anženski Vrh), Spodnjih Ivanjcih (Spodnji Ivanjci, Grabonoš, Grabonoški Vrh, Ivanjski Vrh, Očeslavci, Očeslavski Vrh, Stavešinci, Stavešinski Vrh), Kapeli (Kapelski Vrh, Hrašenski Vrh, Kobilščak, Paričjak, Radenski Vrh, Rački Vrh, Turjanski Vrh, Žrnova), Negovi (Gornji Ivanjci, Ivanjševci, Ivanjševski Vrh, Kunova, Lokavci, Negova, Radvenci, Rodmošci), Radencih (Melanjski Vrh, Boračeva, Janžev Vrh, Hrastje Mota, Radenci), Vidmu (Rožički Vrh in Stanetinci) in Črešnjevcih (Črešnjevci in Ptujska cesta). **Najbolj prizadeti so vinogradih in sadovnjaki, kjer je toča pospravila od 20 do 70 odstotkov pridelka** (odvisno od lege), na njivskih površinah pa so njive z bučami, koruzo in sladkorno peso prizadete do 60 odstotkov, nepožete površine pšenice, rži in jarega ječmena do 50 odstotkov ter druge okopavine prav tako do 50 odstotkov. Ker bo potrebno posamezna območja natančno oceniti, prosijo vse oškodovance, da se oglasijo na sedežih krajevnih skupnosti od 26. do 30 julija.

Globalna ocena škode je je naslednja: **zasebni sektor ima prizadetih 20228 hektarjev površin, škode pa je več kot 266 milijonov tolarjev; Radgonske gorice imajo uničenih 151 hektarjev (v glavnem intenzivnih nasadov) ter škode za čez 68 milijonov tolarjev; Kmetijstvo Črnci ima poškodovanih 425 hektarjev kmetijskih površin ter več kot 29 milijonov tolarjev škode, VG kapela pa 355 hektarjev (prav tako predvsem vinogradov) ter več kot 65 milijonov tolarjev škode.** Zaradi dodatne zaščite pridelkov in posevkov bo potrebnih okrog 13 milijonov, v vinogradih pa je bilo povzročenih še za okrog 30 milijonov posredne škode, v sadovnjakih 16 in v mladih nasadih za okrog 5 milijonov škode. Celotna škoda na kmetijskih površinah v gornjeradgonski občini znaša torej okrog 495 milijonov tolarjev. Tudi PTT-omrežje je na tem območju utrpelo za okrog 500 tisoč tolarjev škode, popravilo poškodovanih 80 kilometrov makadamskih cest pa bo stalo čez 1,6 milijona tolarjev. Okrog **3,7 milijona tolarjev pa je še škode na gospodarskih objektih**; Jožefi Šiško od Negove 73 je neurje poškodovalo strešno kritino na gospodarskem poslopju, Eriki Klobasa, prav tako od Negove 114, pa je porušilo ostrešje gospodarskega objekta in poškodovalo osebni avtomobil.

Miran Lovrin nam je posredoval podatke o povzročeni škodi v lendavski občini. Komisijo, ki je ugotavljala škodo, so sestavljali Marija Režonja, Ivan Farkaš, Franc Sočič in Miran Lovrin. Močan veter in naliv s točo je povzročil **največ škode na območju katastrske občine Strehovci in Dobrovnik, kjer je uničeno do 50 odstotkov pridelka. Dodatno pa so odkrili, da je precejšnja škoda tudi na območju Lakoša, Petišovec in Bistrice, kjer je uničeno do 30 odstotkov pridelka.** Močan veter je lomil koruzo, drevje, odkrival strehe hiš in vinskih kleti. Voda je v močnem nalivu odnašala zemljo in povzročila erozijo na vsem območju. Močno so poškodovane predvsem asfaltirane ceste in poti, ki so na določenih odsekih popolnoma uničene. Skupno je bilo (po prvih ocenah) v lendavski občini povzročeno za 227 milijonov tolarjev škode, in sicer na njivskih površinah 52 milijonov, v vinogradih 63, nekategoriziranih cestah 52 milijonov, zaradi erozije zemlje je 40 milijonov škode in na objektih 20 milijonov. Lendavska vlada je sprejela nekaj ukrepov, s katerimi želi ublažiti povzročeno škodo. Tako **predlaga ministrstvu za finance, da se kmetovalcem iz naselij, ki so v letu 1993 utrpeli že tri elementarne nesreče, odpiše v celoti davek iz kmetijstva (Odranci, Črenšovci, Trnje, Gomilica, Nedelica, Turnišče, Renkovci, Dobrovnik, Strehovci), vsem drugim kmetovalcem v občini Lendava pa naj bi se odpisala polovica davka.** Izvršni svet SO Lendava se je tudi zavezal, da bo regresiral 50 odstotkov cene pri nakupu semena za ponovno setev za nadomestitev izpadle krme ter zagotovil sredstva krajevnim skupnostim Dobrovnik, Gorice pri Lendavi, Čentiba in Orešje-Dolina za najnujnejšo obnovo cest in poti v vinograde.

V murskosoboški občini so prizadeti predvsem zasebni vinogradi in sadovnjaki v osrednjem delu in na obrobju Goričkega, največ škode pa je v sadovnjakih in vinogradih v Selu, Fokovcih in Filovcih. Točnejših podatkov do sklepa redakcije nismo uspeli dobiti.

BERNARDA B.PEČEK

Tovorni in avtobusni promet vse bolj ekološko ogrožata pokrajino in ljudi ob Muri – Nezaslišana malomarnost avtobusnega šoferja

Balkanizem na črpalki OMV-ja

»Dne 22.7.1993 ob 19. uri je voznik avtobusa BOGDAN JUGOVIČ iz Ljubljane na bencinski črpalki Intrabenza v Murski Soboti v rezervoar pomotoma natočil superbencin. Ko je pomoto opazil, je odpeljal na zelenico v bližini črpalke in iz rezervoarja iztočil okrog 50 litrov bencina...«

Poročilo policije kot vsako drugo, pa vendarle ne. Tokrat ni šlo za prometno nesrečo ali vlom, šlo je za ekološki prestopek. In kaj je to »ekološki prestopek« ali »kaznivo dejanje zoper naravo«? Predvsem je to prestopek, ki zadeva nas vse, a ga večkrat ni mogoče izmeriti v količinah ali denarju. Kršitelj bi moral takoj plačati visoko kazen, poleg tega pa plačati stroške odpravljanja posledic svoje malomarnosti.

In kako je bilo v soboškem primeru na bencinski črpalki OMV-ja? Štefan Kuplen nam je to zgodbo takole pojasnil: »To pravzaprav niti ni naša stvar, saj je vse skupaj naredil na drugem teritoriju šofer avtobusa iz Ljubljane, ki ima sicer slovensko državljanstvo, vendar je srbske narodnosti. Pomotoma natočil v rezervoar 170 litrov superbencina namesto nafte. Če bi ta bencin izpustil na tla tam, kjer ga je nalival, ne bi bilo nič narobe, saj imamo zbiralnike za odpadna olja. Poleg tega pa je direktor Albert Šiftar, ko je opazil, kaj se dogaja, šel k mehaniku po posodo, v katero bi lahko zbral bencin. Ko se je vrnil, je šofer Jugovič že izpusti bencin na zelenico.«

Črpalkarji šoferja dobro poznajo, saj je njihova redna stranka. Vozi na progi Ljubljana–Beograd, oziroma vozijo ljubljanski avtobusi potnike le do meje s Srbijo, tam prestopijo mejo peš in nadaljujejo pot z drugimi avtobusi. »Jao, kad sam več izpustio, tad sam se sjetio...«je bil edini komentar šoferja Jugoviča na pripombo, da bi lahko bencin zbrali v posodo. Pozabil pa je tudi, da tukajšnji ljudje ne prenesejo takšne malomarnosti in balkanizma. Stranka, ki je bila ob istem času na bencinski črpalki OMV–ja in ki je vse skupaj opazovala, je malomarneža prijavila policiji. In tukaj se začne spet zapletati: policija je še isti večer poklicala Cestno podjetje Murska Sobota, da je dežurni delavec s strojem izkopal onesnaženo zemljo; vse skupaj so prijavili inšpekciji, ta pa je obvestila tudi občinskega ekološkega ministra Stojana Habjaniča, ki je tudi poklical novinarje.

Izkopana zemlja pred črpalko OMV–ja v Murski Soboti je prepojena z bencinom. Je šlo le za 50 ali 170 litrov superbencina?

Zdi se nam, da bo objava v časopisu še najhujša kazen, ki bo dolетela nevestnega šoferja. Na UNZ–ju so sicer zapisali, da »bo zoper kršitelja podvzet ustrezen ukrep«, kaj bo to, pa je težko predvideti. Sanitarni, vodni in požarni inšpektorji so mnenja, da je to tako huda kršitev, da je že kaznivo dejanje. Dejstvo pa je, da je težko »uloviti« in kaznovati nekoga, ki je nehno na poti. V tujini takšne prekrške kazanujejo na kraju samem, kjer se pred kršiteljem odvzamejo vzorci onesnažene zemlje.

Sanitarna inšpektorica Milena Mlinarič si je tudi ogledala izkopano zemljo pred črpalko OMV–ja. S skupno pomočjo so zemljo naložili v zabojnike. Še sreča, da je šlo za manjšo količino in za gorivo, ki hitro hlapi. Najbolj usposobljena ekipa za odstranjevanje posledic razlitja škodljivih tovorov je v Radenski (zaradi zaščitenega vrelčnega območja), edina možnost za sežiganje oziroma uničevanje tovrstnih odpadkov pa v Nafti Lendava.

BERNARDA B. PEČEK

gospodarstvo

Ob najnovejši podražitvi premoga

Vsakdo se znajde po svoje

O primernem ogrevanju je sredi poletne sopare težko razmišljati, toda dober gospodar že prej poskrbi za kurjavo, da ga pozimi ne bo preveč mrazilo. Mnoge pa je nedvomno ogrela najnovejša podražitev premoga prejšnji teden. Delavski svet Rudnikov rjavega premoga Slovenije, ki so letošnje polletje sklenili z rekordnimi 800 milijoni tolarjev izgube, se je namreč odločil za povišanje cen komercialnih vrst rjavega premoga za približno štiri odstotke. Tako stane gigajoul premoga namesto dosedanjih 405 tolarjev po novem 422 tolarjev, to pa je 4,2-odstotna podražitev. Za tono orehovca, po katerem je veliko povpraševanje, bo treba v prodaji na veliko odšteti po novem v povprečju nekaj nad 7.070 tolarjev. Pri tem stane tona tega premoga v kosih okrog 7.430 tolarjev, v kockah pa nekaj več kot 7.300 tolarjev. Sicer pa bodo kupci morali za tono trboveljskega rjavega premoga v kockah plačati 13.081 tolarjev, za enako količino ruskih kock bodo odšteli 14.490 in čeških 14.990 tolarjev. Lesni briketi, ki jih pred jesenjo ne bodo imeli, pa so stali nazadnje 15.700 tolarjev, medtem ko je prostorninski meter po 4.800 tolarjev. Morda pa se boste odločili kar za velenjski lignit v kosih, ki ga prodajajo po 8.600 tolarjev za tono. V zdajšnjih razmerah, ko na trgu s premogom velja nered, saj se s tovrstno trgovino ukvarjajo že za vsakim vogalom in posel očitno cveti, se seveda marsikdo znajde po svoje. Številni zasebni ponudniki pa so poskrbeli tudi za nemoteno oskrbo z drvmi. Tako boste za meter bukovih drv s prevozom odšteli od 3.500 tolarjev.

Primerjava izračuna ogrevanja stanovanj in poslovnih prostorov z drugimi vrstami goriv dokazuje, da gretje ne bo poceni. Zasebni porabniki plina naj bi v kurilni sezoni porabili okrog 60.000 tolarjev, pri čemer se cena kilograma plina v jeklenki giblje okrog 40 tolarjev. Nekaj manj, in sicer 50.000 tolarjev, pa naj bi odšteli porabniki kurilnega olja; pri Petrolu stane liter kurilnega olja 27,20 tolarja. Tega je za zdaj dovolj, pa tudi plačilo kurilnega olja naj ne bi pretirano pretreslo družinskega proračuna, saj ga je možno kupiti na štiri obroke, ki jih ne obrestujejo. Le prvo četrtino zneska je treba plačati takoj.

MILAN JERŠE

credo

Ljutomer, d.o.o.

Ormoška 3
69240 Ljutomer
tel. (069) 81 533 int. 23

Iščemo sodelavce za široko storitveno dejavnost:

1. Sprejmemo družabnika podjetja, ki je voljan vložiti sredstva in delo (izobrazba humanistične in ekonomske smeri)
2. Honorarne sodelavce, ki niso preobremenjeni z obveznostmi in bivajo v Ljutomeru ali okolici (študentje ali končana srednja šola)
3. Gostinsko podjetje ali zasebnika, ki je pripravljen skleniti dolgoročnejšo pogodbo za sodelovanje.

RAŠICA

BELTINKA

Beltinci, Tovarna pletenin, d.o.o.

69231 BELTINCI
Štefana Kovača 3

VABI K SODELOVANJU

za nedoločen čas s polnim delovnim časom

KOMERCIALISTA

zaželjena je VII. stopnja strokovne izobrazbe (dipl. ekonomist, lahko tudi pripravnik) ter aktivno znanje enega tujega jezika (nemškega ali italijanskega)

V prijavi navedite osebne podatke in priložite dokazila o izobrazbi ter jih pošljite na naslov:

RAŠICA-BELTINKA, Beltinci
Tovarna pletenin, d.o.o.
Št. Kovača 3
69231 Beltinci

Prijave sprejemamo 8 dni po objavi.
Za dodatne informacije nas pokličite po telefonu (069) 42 010.

Autocommerce iz Murske Sobote je v zdravilišču v Moravskih Toplicah predstavil serijo novih malih mercedesov – razred C. Vozila se ponašajo z najvišjimi varnostnimi standardi, novimi 4-ventilnimi motorji, bogato opremo in udobjem. Številni ljubitelji so lahko mercedese tudi preskušali.

Katera je prava?

Temeljno sodišče v Murski Soboti je julija prejelo dve vlogi za registracijo družbe. To niti ne bi bilo čudno, če ne bi šlo pravzaprav za isto dejavnost, lokacijo in tudi ljudi, ki so si zelo blizu. Kljub obetom, da se bo spor med slovenskimi gospodarstveniki, ki so vlagali v razvoj sejmišča v Gornji Radgoni, in Ljubljanskim sejmom (ki po preoblikovanju Gospodarskega razstavišča skrbi za organizacijo sejmov) končal s sporazumom, pa do tega ni prišlo. Upravičeni so bili naši dvomi, da so gospodje iz Ljubljane pristali na sodelovanje zaradi pretveze, lahko bi rekli tudi: zaradi zavajanja nasprotnika. Potihem so pripravili vlogo za ustanovitev nove družbe Pomurski sejem, katere stoodstotni lastnik bi bil Ljubljanski sejem, torej brez sodelovanja občine in številnih podjetij, ki so nasprotovala prav takšnemu posestniškemu obnašanju ljubljanskih sejmarjev. Vendar pa to ni bila edina vloga za registracijo sejemske družbe v Gornji Radgoni.

Osnovni interes je – so zapisali ustanovitelji družbe Radgonski sejem – dati lastnikom, ki so sejem ustvarjali, možnost upravljanja in vodenja sejemske dejavnosti. Za to nalogo je bila imenovana delovna skupina, ki jo je vodil Janko Slavič, vodja pomurske kmetijske svetovalne službe in podpredsednik Izvršnega sveta SO Gornja Radgona. Na osnovi dogovarjanj 5. julija 1993 so ustanovili skupščino d.d. Radgonski sejem in izvolili 5–članski upravni odbor, ki ga sestavljajo: *Rudi Dolšak, pomočnik direktorja Gospodarsko razstavišče Ljubljana, Miha Vodenik, predsednik IS SO Gornja Radgona in predsednik sklada stavbnih zemljišč, Alojz Vrbnjak, podjetnik iz Orala Pekre, Ivan Obal, državni sekretar ministrstva za kmetijstvo in gozdarstvo Slovenije in Gusti Grof, direktor podjetja ABC Pomurka in pooblaščenec skupine podjetij.* Za vršilca dolžnosti za čas 60 dni je bil imenovan **Drago Leposa**, načelnik oddelka za gospodarstvo in negospodarstvo občine Gornja Radgona. Ves čas so o namerah obveščali tudi Ljubljanski sejem (vsi zaposleni na sejmišču v Gornji Radgoni so zaposleni v Ljubljanskem sejmu), vendar niso dobili nobenega odgovora. Prijavili so registracijo družbe v sestavi, kakršno smo že omenili. Janko Slavič je optimistično izjavil:»Prihodnje leto bo ta nova družba organizirala sejme.« Realno imajo resda več možnosti, da uspejo registrirati novo družbo, kot Ljubljanski sejem; le–ta je namreč v revizijskem postopku, zato še ni dokončno odločeno, če je bilo preoblikovanje Gospodarskega razstavišča pravilno ali ne.

Vendar pa se vse skupaj ni končalo s prijavo registracij na sodišču v Murski Soboti. Vmešal se je predsednik SO Gornja Radgona, ki od sodišča **zahteva**, da začasno zadrži postopek za registracijo delniške družbe Ljubljanski sejem, saj bi bila (po njegovem mnenju) s tem občini povzročena velika materialna škoda. Kot direktor VG Kapela je g. Vogrinčič ves čas sodeloval pri pogovorih o ustanovitvi sejemske družbe. V pokrajini ob Muri je završalo; je Vogrinčič »izdajalec«, se je prodal ljubljanskim sejmarjem, ker si želi funkcije, se je res dogovoril z Jeršetom, da »zminira« ustanovitev družbe Radgonski sejem, saj je očitno, da Ljubljančani svoje družbe zaradi revizije ne bodo mogli ustanoviti? Zgodba se torej šele začne. **Janez Erjavec,** vodja Pomurskega sejma, je povedal:*»Jaz imam o vsem svoje mnenje, vendar sedaj ni pravi čas, da ga povem... Vse skupaj se mi zdi noro. Dobro bi bilo, če bi se sedaj še mi zaposleni dogovorili, da oddamo vlogo za ustanovitev svoje družbe in pustimo možnost drugim, da se priključijo. Seveda, če to storimo, lahko pričakujemo, da bo dal Ljubljanski sejem vsem tukaj zaposlenim odpoved – ali pa vsaj dvema iniciatorjema. Zaenkrat hočemo predvsem speljati ta sejem do konca.«* Seveda danes več ne bi mogli ustanoviti družbe po starem zakonu, kajti 11.julija –kakor nas je poučil predsednik Alojz Vogrinčič – je začel veljati nov zakon. G. Vogrinčič vztraja pri svoji zahtevi; v prvi vrsti mu gre za korist občine in pravilno ocenitev deleža; boji se tudi, da se bodo vse te številne firme združile, medtem ko bo občina spet izvisela. Trdi, da o vlogi Ljubljanskega sejma za ustanovitev svoje delniške družbe v Gornji Radgoni ni vedel nič, na vprašanje, če se je res povezal z direktorjem Ljubljanskega sejma Borutom Jeršetom, pa je odgovoril: *»Natolcujejo lahko kakorkoli, vendar so moji izračuni o deležu občine pravi. Občina bi morala imeti v družbi 35–odstotni delež, Gospodarsko razstavišče 34 in drugi preostalo. Ni pa prav, da ima Gospodarsko razstavišče 67 in občina le 15 odstotkov. Jaz sem z Jeršetom govoril veliko prej, nič pa se nisem povezoval. Sem pa ga vprašal, zakaj ga ni poleg – rekel je,* ***da nič ne ve.*** Dvomim. Sicer pa ne more nihče česa takega sprejeti brez sklepa skupščine.« *G. Vogrinčič je opozoril tudi na spremembo vsebine 9.člena, kjer so besedico »mora« zamenjali z »lahko« – gre za ponovno ocenitev vrednosti; po njegovem mnenju je bilo v osemdesetih letih občinsko zemljišče dano v upravljanje izključno Pomurskemu sejmu in ne Gospodarskemu razstavišču Ljubljana. 11 hektarjev zemljišča, kjer je radgonsko sejmišče, je na določen način še vedno v lasti občine.*

Ker vse niti vodijo tudi k predsedniku Izvršnega sveta SO Gornja Radgona, smo o mnenju povpraševali tudi Miho Vodenika **:»Ne želim dajati nobenih izjav o neumnostih, ki jih je zapisal predsednik Vogrinčič. Njegov namen je sprožiti afero na moj račun. To[…] govo pismo (pismo o[…] zahteva je bilo obja[…] v prejšnji številki Ve[…] op.a.) bomo obravnava[…] skupščini. O ustanov[…] družbe Radgonski sejem b[…] največ povedo Slavič, Za[…] in Korpičeva. Pa še to: n[…] upravnega odbora s[…] stavbnih zemljišč je bil s[…] sklep, da se da Mihi Vod[…] pooblastilo, da podpiše [...] godbo o ustanovitvi.«**

Zapletov glede sejmišča in […] mov v Gornji Radgoni pr[…] tovo še ni konec; le da […] tudi v tem primeru na […] obveljal pregovor: kjer se […] pirata dva, tretji dobiček [...]

BERNARDA B.PEČEK

Zaradi slabega nacionalnega programa gradnje cest v Sloveniji ne morejo priti z mrtve točke niti poslanci v državnem zboru

Vetrnica potrebuje tudi veter

Miha Jazbinšek, republiški minister za promet in okolje, je resda poln domislic in spreten govornik; tako je »zablestel« tudi na petkovem posvetu o gradnji avtoceste Koper–Lendava (sklicala ga je Območna zbornica za Pomurje v Murski Soboti), ko je predlagal **novo severno različico trase avtoceste**, in dejal, da smo doslej vse ceste gradili brez dolgoročnega prostorskega načrtovanja. Zaradi nujnosti povezav z vzhodnimi državami, pa tudi s Hrvaško (misliti moramo tudi na večje mejne prehode s Hrvaško) v Sloveniji ne moremo vsč govoriti o cestnem križu, temveč o **cestni vetrnici**, ki ima več krakov na vse strani. Dodali bi lahko, da vetrnica potrebuje tudi veter, ki jo požene – prav tako bo cestna vetrnica potrebovala podporo vlade, da se bo z namenskim zbiranjem denarja steklo dovolj denarja za gradnjo cest v Sloveniji.

Da je iluzorno pričakovati enotno rešitev in določitev trase avtoceste v severovzhodni Sloveniji, je bilo očitno že večkrat, prav tako tudi na petkovem posvetu. Kljub prošnjam članov odbora za infrastrukturo in okolje pri državnem zboru, da naj se poenotijo, se to ni zgodilo. Občine Ptuj, Ormož in Ljutomer (niso niti proti severni različici) so bolj za južno avtocesto, ki naj bi potekala na relaciji Slovenska Bistrica, Ptuj, Ormož, Ljutomer, Bistrica, Hotiza, vse do mejnega prehoda Pince. Občine Maribor, Lenart, Gornja Radgona in Murska Sobota pa se zavzemajo za severno različico, ki naj bi potekala prek Slovenskih goric in bliže vsem omenjenim mestom. Novo severno varianto je predlagal tudi minister Miha jazbinšek, ki južno zavrača zaradi številnih »hišnih priključkov«. Njegov predlog je sicer s prostorskega vidika pravilen, verjetno pa ne pozna pokrajine, prek katere je potegnil črto na zemljevidu. Po njegovem mnenju naj bi avtocesta potekala v smeri **Slovenska Bistrica–Miklavž–Pesnica– Hrastovec–Lormanje–Radehova–Zgornja Senarska–Brengova–Cerkvenjak– Kraljevci–Videm–Selišče–Iljaševci–Veržej (oz. Banovci)–Ižakovci– Odranci–Črenšovci–Hotiza in naprej proti Pincam.** Katera od treh variant bo obveljala, je težko napovedati; Žare Pregelj, predsednik odbora, je nato predlagaal, da bi v predlog o gradnji avtoceste navedli le začetno in končno točko, torej Slovensko Bistrico in Lendavo, o poteku trase pa bi se potem lahko dogovorili v prihodnjih mesecih. Pomurski poslanci so ministra javno opozorili, naj pripravi do konca septembra potrebne lokacijske načrte (da ne bi prišle v poštev za gradnjo in obnovo spet druge, manj pomembne ceste, in to samo zaradi tega, ker imajo že pripravljeno vso potrebno dokumentacijo). Jazbinšek je takoj odreagiral: **»Naj RUC ne dela napote – povejte tudi to javno.«** In potem odgovor:»Umek se izgovarja, da je cokla Jazbinšek, vi pa spet, da je to Umek.« Nekaj resnice je v tem, žal pa so zaradi sporov med ministri prizadete prav obrobne občine, saj ostanejo njihovi problemi nerešeni.

Na ponedeljskem zasedanju republiškega državnega zbora pa so poslanci sprejeli predlog predsednika odbora Žareta Preglja, da naj vlada do oktobrskega zasedanja pripravi namesto poročila o gradnji avtocest **nacionalni program gradnje avtocestnega sistema** – v programu pa naj bi vlada tudi natančneje določila vrstni red in dinamiko gradnje cest. Zaradi takšne odločitve poslancev državnega zbora pa je postala vprašljiva druga točka, ki je povezana z nadaljnjo gradnjo cestne mreže: namensko zbiranje 16 odstotkov od prodanih motornih in dieselskih goriv. Smisel takšnega zbiranja denarja ne bi smel postati vprašljiv! Prav tako pa naj bi poslanci obravnavali še tretji pomemben »cestni akt«, in sicer zakon, ki bo določal pogoje koncesije za posodobitev cest.

Minister za okolje in prostor Miha Jazbinšek je na petkovem sestanku v Murski Soboti predstavil svoj predlog nove »severne trase« avtoceste.

BERNARDA B.PEČEK

AR ŠPED

Delavci doma, da bi zmanjšali izgub[…]

V prvih petih mesecih […] so v gornjeradgonskem […] ŠPED-u pridelali za d[…] milijonov tolarjev izgube […] radi tega ter velikega […] prevelikega števila pr[…] kov, nizkih cen prevoz[…] jemno visoke obre[…] osebnih dohodkov je sk[…] AR Holdinga in AR Š[…] sklenila, da s prvim julij[…] šlje 117 delavcev na Za[…] zaposlovanje.

Tako jih je zdaj v p[…] samo 15, ki so redno za[…] kogar od prijavljenih […] vodu pa potrebujejo, ga […] slijo pogodbeno. Z izgub[…] goslovanskega« trga in s[…] cem cen prevozov v E[…] skorajda vsem prev[…] v sloveniji začela ind[…] AR Šped pa je za n[…] ostal še brez prev[…] Mesno industrijo Pomurk[…] tudi Radenska na Hrvašk[…] prodaja več toliko min[…] vode, ki bi jo tja vozili p[…] radgonski tovornjaki. Za […] voze v Makedonijo – p[…] Madžarske, Romunije in […] garije – plačujejo mesečn[…] 540 nemških mark zav[…] nja, ker med Slovenijo in […] kedonijo ni sklenjen spo[…] o prevozih oziroma zav[…] nju le-teh. Vse to s[…] z močno konkurenco s[…] povečuje stroške posl[…] Direktor AR Šped Da[…] Tirš pa je poleg omenj[…] zaskrbljen tudi zaradi nelo[…] konkurence zasebnikov […] menda kljub opravljenim […] vozom nimajo prijavljen[…] poslenih, prelivajo denar i[…] jine in podobno.

Leto 1991 je bilo za pr[…] nike iz Gornje Radgone […] najbolj uspešnimi v za[…] času. Izjemen pogum [...] ki so vozili na območja, [...] že divjala vojna ali pa se [...] »kuhala«, so imeli velike [...] in naročil. 17 vozil so [...] v barikadah, vendar jim [...] žava denar povrnila, niko[...] niso dobili nič za v Knin[...] jini zaplenjenega [...] vrednega kar 300 tisoč n[...] mark. Omenjeni avtoma[...] tudi eden od tistih, ki ja [...] teva trg v zahodni Evropi [...] je bil še pred časom nor[...] prevoženih kilometrov za [...] tovornjak 12 tisoč kilom[...] na mesec prevozi zdaj [...] odstotkov voznega parka [...] bro polovico manj. Za vsa[...] lometer pa dobijo okoli 1[...] ški marki.

Z ukrepom, torej z [...] tvijo delavcev na Zavod [...] poslovanje, bodo v AR Š[...] zmanjšali izgubo, lahko [...] »nesezono« ter se pripr[...] nov zagon v jeseni. [...] djetje posluje normalno, [...] blokade in plačuje vse [...] nosti iz tekočega poslov[...] V tujini nimajo arspedov[...] benega dolga in so [...] venski prevozniki, ki še [...] Shellovo kartico. Poleg [...] časov načrtujejo v AR [...] tudi obnovo voznega parka [...] kakor pa ne širitve. Lidija [...]

Nova lokalna samouprava na prepihu

Zakon se bo še nekaj časa medil

Obrisi naše nove zakonodaje o lokalni samoupravi so iz dneva v dan jasnejši, zato je razumljivo veliko zanimanje javnosti za spremembe na tem pomembnem področju. Zastoji v skupščini prejšnjega sklica, povzročeni z zapleteno tridomno strukturo, kjer so imele različne politične silnice večino v posameznih zborih, so bili usodni tudi za uresničitev ustavne zamisli o lokalni samoupravi. Zato so skušali doseči na državni ravni po lanskih decembrskih volitvah čim višjo stopnjo političnega soglasja za pospešeno uresničitev ustavne zamisli o lokalni samoupravi. Hkrati je državni zbor oblikoval posebno komisijo za lokalno samoupravo, ki se je zavzeto lotila nalog. Vzporedno je steklo intenzivnejše delo tudi v vladi in pred nami so zakonski projekti o lokalnih volitvah in državni upravi. Sicer pa skušajo v komisiji za lokalno samoupravo kot izhodišče za svoje delovanje uveljaviti tudi evropske izkušnje, skoncentrirane predvsem v Evropski listini lokalne samouprave. Pri tem se dobro zavedajo, da je razvita lokalna samouprava eden pomembnih temeljev za demokratično in decentralizirano oblast v Republiki Sloveniji.

Bo podoba Slovenije bistveno spremenjena?

Nov koncept lokalne samouprave je gotovo eden najpomembnejših političnih projektov, ki ga mnogokje postavljajo ob bok lastninjenju in celo osamosvojitvi države Slovenije. Če bo ta proces pravilno potekal, bo namreč bistveno spremenjena teritorialna podoba Republike Slovenije, hkrati pa bomo dosegli tudi pravičnejšo prerazporeditev moči in bodo centralistične težnje manj izrazite. Objava osnutkov in predlogov zakonodaje, ki bo v Sloveniji urejala lokalno samoupravo in upravo ter določala območja upravnih okrajev, je bila razlog, da se zadnje čase vrstijo razni sestanki o tej temi. Številna udeležba predstavnikov občin in krajevnih skupnosti iz vse Slovenije na posvetu v Ljubljani, ki ga je na osnovi novega poslovnika državnega zbora, ki govori o javni predstavitvi mnenj, s pomočjo katerih dobi ustrezno delovno telo boljši vpogled v stanje na posameznem področju, sklicala državna parlamentarna komisija za lokalno samoupravo, priča, kako pomemben bo zakon o lokalni samoupravi. Posvet je namreč presegel začetno in splošno obravnavo lokalne samouprave pri nas, saj je bilo slišati vrsto predlogov in pobud, ki jih bodo morali upoštevati pri izdelavi zakonskega besedila za drugo že amandmajsko obravnavo zakona jeseni. Pri tem so se druge zakonodaje, ki se povezuje z lokalno samoupravo, kot so npr. zakoni o lokalnih volitvah, referendumskih okoliših, državni upravi, upravnih okrajih, pravosodju itd., dotikali le toliko, kolikor zadeva prizadevanja za skladnost celotne zakonodaje, ki ureja to področje.

Proti prevladi centralizacije

Predstavniki slovenskih občin in krajevnih skupnosti imajo številne pomisleke glede obsega in podrobnosti zakonskega urejanja lokalne samouprave, pogojev, ki morajo biti izpolnjeni za ustanovitev občine, organiziranje in način volitev organov lokalnih skupnosti. Podobno velja tudi za zagotovitev potrebne stabilne gmotne osnove in financiranja lokalnih skupnosti, položaja in pristojnosti pokrajin, časovnega in vsebinskega usklajevanja lokalne samouprave ter preobrazbe državne uprave. Odprta pa ostajajo še naprej vprašanja in dileme o načinu in tempu uresničitve nove zakonodaje, usklajenosti te zakonodaje z zakonom o lokalnih volitvah, državni upravi, pravosodju, referendumu, javnih financah in drugi področni zakonodaji.

»Ni slučajno, da se mnoge polemike vrtijo okrog vprašanja ureditve pokrajin v zakonu o lokalni samoupravi. Na eni strani gre za opozorila, da lahko prevlada centralizacija, če bi ob oblikovanju majhnih občin, kot so v Evropi normalne, med njimi in centralno državo ne oblikovali vmesne lokalne samouprave. Na drugi strani pa gre za omejitve, ki jih postavlja ustava, ki pokrajino določa le kot prostovoljno samoupravno skupnost, ki nastane na podlagi odločitev vanjo vključenih občin. Predlagatelji zakona menimo, da bi v okviru takšnih ustavnih določb poskušali z zakonom opredeliti čim trdnejše temelje uspešnega nastanka in delovanja pokrajin. V nasprotnem se bodo okrepili odpori proti oblikovanju manjših občin, ponovno pa se bo odprlo tudi vprašanje spreminjanja ustave, ki bi ta trenutek gotovo usodno zavrlo zakonodajno delo. Menim, da bi v skladu z ustavno zasnovo pokrajine veljalo dopolniti ponujeni osnutek v tem smislu, da bi imela občina možnost ne le prostovoljnega vstopa, ampak tudi izstopa iz pokrajine,« poudarja predsednik državne parlamentarne komisije za lokalno samoupravo **dr. Ciril Ribičič.**

»Ne na vrat na nos!«

Ob zdajšnjih razpravah o novi lokalni samoupravi ne gre zanemariti časovnega uveljavljanja nove zakonodaje po njenem sprejemu. V osnutku sta namreč ponujena dva pristopa, ki se v glavnem razlikujeta po tem, ali uveljavitev začeti takoj po sprejemu zakona o lokalni samoupravi in jo izpeljati do spomladanskih volitev ali pa ta proces nekoliko postopneje realizirati po izvedenih volitvah občinskih svetov in županov na spomladanskih volitvah, ki bi bile še v okviru dosedanjih občin. Večina se nagiba k drugemu predlogu, ki je verjetno tudi bolj realističen pristop. Seveda pa je možno za oba pristopa najti precej utemeljitev, vendar bi nas dolgotrajna razprava o tem odvračala od drugih, pomembnejših vsebinskih dilem. Jeseni, ko bo bolj jasno, kdaj bo realno možno pričakovati sprejem nove zakonodaje, se bo možno znova vrniti k tem vprašanjem. Do takrat pa bo treba vse sile usmeriti v razčiščevanje vsebinskih dilem in pospešiti sprejetje omenjene zakonodaje. Pri postopni uresničitvi zakona o lokalni samoupravi kaže vztrajati pri možnosti iz osnutka, da omogočimo nastanek posameznih novih občin takoj po sprejemu zakonodaje v tistih primerih, kjer pri prave trajajo že dalj časa in je odločitev že bolj ali manj dozorela.

Občina mora biti materialno suverena

Na dlani je, da so se zakonskega osnutka o lokalni samoupravi, ki naj bi bil kot predlog nared že konec letošnjega leta, v slovenskih občinah lotili kritično, s povsem praktičnega zornega kota, torej izhajajoč iz problemov, ki jih občutijo v svojih okoljih. Pri tem opozarjajo na možnost prevelike drobitve občin in na to, da bi krajevne skupnosti na obrobju velikih mest postale še revnejše kot so sedaj. Težave bodo pri popisu občinskega premoženja in še večje pri morebitni delitvi med več občin. Opozarjajo pa tudi, da jim bo država, potem ko je vzela občinam že vrsto pristojnosti, odvzela tudi veliko premoženja, medtem ko se pripravlja prevzeti celo športna igrišča, ki so bila, denimo, zgrajena s sredstvi občanov. Nasploh je največ govora o tem, da mora zakon o lokalni samoupravi natančno določiti vire financiranja občin. Ob tem naj bi pri njihovem oblikovanju upoštevali tudi ekonomska merila. Slišali pa smo tudi kritike na račun vlade, ker na tako pomembnem posvetu o lokalni samoupravi ni bil navzoč finančni minister, kajti od tega, ali bodo imele občine izvirne prihodke in ali bodo lahko zadržale vsaj polovico dohodnine in drugih dajatev, bo odvisno, ali bodo nove občine birokratska izmišljotina ali pa območje, kjer si bodo ljudje izboljševali življenjske razmere. Predstavnica finančnega ministrstva je pojasnila, da bodo nove občine financirane pretežno iz proračuna in da naj bi bil za to sprejet enoten zakon o javni porabi.

Iskanje pravih rešitev

Zanimive so nedvomno nekatere konkretne pobude in predlogi iz posameznih slovenskih občin in krajevnih skupnosti. Tako Idrijčani po besedah njihovega predsednika občinske skupščine **Janeza Podobnika** nasprotujejo predlogom, da bi bila njihova sedanja občina sestavni del upravnega okraja, v katerem bi jim delali družbo bodisi Notranjci, bodisi Gorenjci ali pa sosedje iz severne Primorske. Upravno samostojnost si bodo izborili v skrajnem primeru tudi z referendumskim izrekanjem vseh prebivalcev sedanje idrijske občine. Upravna okrajna ureditev pa manj skrbi tolminsko občino, saj je njeno ozemlje po eni od različic razdelitve Slovenije predvideno kot samostojni upravni okraj.

»Reorganizacija občin v Sloveniji ne bo poceni. Potrebno bo urediti razdelitev premoženja med novimi občinami, delitev obveznosti v skupnih objektih, urediti upravne prostore novih občin, poiskati in zaposliti primerno strokovno podkovane uslužbence, spremeniti ustroj države Slovenije z ustanovitvijo upravnih okrajev, pokrajin, sosesk in ne vem česa še. Skratka, stroški bi bili približno pol milijarde ECU-jev.« (Vitomir Gros, kranjski župan)

Seveda pa morajo biti nove občine tako po obliki kot vsebini kontinuiteta sedanjim občinam, kajti brez tega si ni možno zamišljati njihovega učinkovitega delovanja. Proces razdružitve večjih na manjše občine ne bi smel nikakor negativno vplivati na podeželje pri oblikovanju teritorialnih enot. Kot omenja **Aurelio Juri** iz Kopra, imamo pri nas že mrežo 62 občin, zato zadev ne kaže povsem obrniti na glavo, ampak jih racionalizirati in prilagoditi sodobni evropski lokalni samoupravi. Precej pripomb je slišati tudi na račun premajhnega zagotavljanja avtonomnosti in finančne samostojnosti novonastalih občin. Na to opozarja tudi predsednik Skupščine občine Murska Sobota **Andrej Gerenčer**, ki se zavzema za kakovostnejšo občino, ki ne sme biti predraga. Po njegovem je zadnji čas, da ustavimo nenadzorovano razdeljevanje občinskega premoženja. Predlagateljem osnutka zakona o lokalni samoupravi pa je zameril, ker so zaobšli natančnejšo opredelitev mesta in okolice, kar je sicer praksa v sosednji Avstriji, precej večji poudarek pa je dan mestni občini. Premalo je govora tudi o vlogi občinskega sveta, zanimiva pa je njegova pobuda, po kateri naj bi natančno opredelili potrebno število Romov v njihovi skupnosti, da bi lahko izvolili svojega poslanca v občinski svet.

Enakovredne možnosti za manjšine

Svoj lonček seveda pristavljajo tudi pripadniki obeh narodnostnih manjšin v Sloveniji – Italijanov ob zahodni in Madžarov ob vzhodni državni meji. Politični status obeh manjšin se po osamosvojitvi ne bo v ničemer spremenil, zagotavljajo strokovnjaki in politiki, zato ni dvoma o njuni ustrezni neposredni zastopanosti v lokalni samoupravi. To pomeni v praksi, da bo poskrbljeno za njun celosten obstoj in razvoj, kar vključuje uresničevanje posebnih pravic narodnosti v gospodarstvu, šolstvu, kulturi in na drugih področjih z matičnim narodom. Ob razpršenosti prebivalstva na dvojezičnem območju soboške in lendavske občine, zlasti na manj razvitem in obmejnem demografsko ogroženem območju, se madžarska narodnostna skupnost zavzema za tako obliko neposredne zastopanosti v predstavniških organih lokalne samouprave, ki bo vsem njenim pripadnikom zagotavljala enakovredne možnosti v strnjenih dvojezičnih občinah, pa najsi gre za Prosenjakovce, Hodoš, Domanjševce, Dobrovnik ali Pince.

Naliti si čistega vina!

Po drugi strani pa del razpravljalcev še vedno nasprotuje vsakršni preobrazbi lokalne samouprave, češ da bo to le zapravljanje denarja. Menijo, da nove občine ne bodo nič bolj učinkovite in kakovostnejše od sedanjih, ker ne bo mogoče dobiti sposobnejših ljudi, ampak le stare kadre (komuniste in udbovce). Zanje bi pomenil nov zakon o lokalni samoupravi zgolj zlepljenko, ki naj bi vnesla še več zmede na tem področju. **Ciril Kolešnik** iz Ljubljane je celo menil, da je ustanavljanje pokrajin nepotrebno in da se bodo v odnosu do občin pojavljala nenehna nasprotovanja. Povsem nasprotno stališče pa so imeli drugi razpravljalci, ki so se zavzemali za čimprejšnje preoblikovanje občin, ki zdaj marsikje životarijo zaradi kronične neskleplnosti trizborovskih občinskih skupščin. V novem zakonu pa vidijo tudi rešitev problema, ki se pojavlja zaradi razdeljevanja občinskega premoženja, ki si ga država prilašča.

Skoraj vsi pa se strinjajo, da se sprememb v lokalni organiziranosti ne smemo lotiti na vrat na nos, ampak moramo čimprej doreči vsa tista vprašanja, ki zadevajo financiranje občin, ker vseh zadev očitno ne bo možno reševati naenkrat. Pomembno je, da država čimprej opredeli pristojnosti lokalnih skupnosti. Naliti si je treba čistega vina in zagotoviti, da se bodo občine ustanavljale na osnovi resničnih potreb in interesov občanov.

MILAN JERŠE

Nastajajoči zakon o lokalni samoupravi predvideva neposredne volitve županov in ponovne volitve v svete krajevnih skupnosti. S tem bi odpravili nenormalno stanje, ko sveti KS marsikje delujejo dlje od mandata, s čimer bi uredili tudi ožje enote lokalnih skupnosti. Ker bodo lokalne volitve, kot je videti, precej zapletene, jih bo treba volivcem natančno razložiti v vsaki občini posebej.

»Komisija želi biti središče prizadevanj za uveljavitev močne in avtonomne lokalne samouprave in je zoper poskuse centralizacije, ki so pri nas, kot se dogaja tudi drugod, ob sprejemanju področne zakonodaje. Naš cilj ne more biti likvidacija dosedanjih občin – za kaj takega ljudi pač ni mogoče motivirati –, ampak vzpostavljanje avtonomnih in vplivnih lokalnih skupnosti, občin in pokrajin. Takšnih seveda, ki bodo ljudem bliže in zato funkcionalnejše pri uveljavljanju njihovih vsakodnevnih življenjskih interesov,« je na posvetu s predstavniki slovenskih občin izjavil dr. Ciril Ribičič.

Kaj menijo občani?

Financiranje se bo sčasoma uredilo

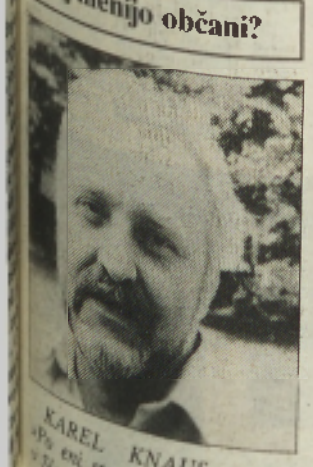

KAREL KNAUS, šofer: »Po eni strani je prav, da se v Sloveniji ustanovijo nove občine, saj bi na ta način zagotovili boljši pregled, zlasti glede financiranja gospodarstva in javnih dejavnosti. Strinjam se z ustanavljanjem večjega števila manjših občin, čeprav se bo pojavil problem financiranja. Vsekakor pa mora biti neki denar, od koder se bo razdeljeval. Seveda bo problem, ko bo več bogatih in siromašnih občin. Če vemo, da so tudi druge države podobno razdelile na občine in druge manjše teritorialne enote, se moramo tega oprijeti tudi pri nas.«

BOŽO BABIČ, skladiščnik: »Za nas, ki stanujemo na vasi, bi bilo dobro, če bi obstajalo več občin. Na ta način bi imeli manj stroškov in bi lahko opravili več svojega dela. Tako ne bi bilo treba hoditi venomer v Mursko Soboto, če želiš opraviti kak posel na občini. Zdi se mi tudi prav, da se bodo ustanovile pokrajine, saj bi takrat lahko več naredili za svoje območje, npr. gradnja cest bi bila tedaj bolj organizirana. Pričakujem, da bo z novo organiziranostjo občina učinkovitejša kot doslej.«

JOŽE GYÖREK, samostojni obrtnik: »Moje mnenje je, da preveliko drobljenje občin ne bi bilo pametno, saj bi morali zaposliti veliko novih ljudi, denar zanje pa bi morali dobiti z občinskim proračunom. Morda bi res kazalo razširiti določene dejavnosti, ne pa do skrajnosti. Občina ima trenutno svojo vlogo, vendar ne takšno, kot bi jo morala imeti. Zdi se mi, da sedaj premalo dela za občana in je marsikdaj težko priti do tistega, kar potrebuješ. Zdi se mi, da vse traja predolgo in je preveč birokracije. Po novem pa bodo potrebovali še več ljudi, zlasti v režijskih službah, kar bo podražilo vrsto zadev.«

BERNARDA GLAVAČ, ekonomski tehnik: »Podpiram ustanavljanje novih občin, ki je predvideno z zakonom o lokalni samoupravi. Prav je, da bodo Beltinci znova dobili svojo občino, saj so jo imeli že nekdaj. S tem bo občina bližja občanom. Po drugi strani pa se bo pojavil problem razdrobljenosti občin in njihovega financiranja. Skratka, tu se pojavlja vrsta dobrih in slabih strani. Po novem bo taka občina bližja krajanom in ne bo treba potovati v Mursko Soboto, kjer je treba velikokrat čakati v dolgih vrstah pred upravnimi okenci. Problem pa bo z zagotavljanjem izvirnih prihodkov novih občin, to pa bo potrebno na neki način rešiti.«

PETER KOLMANIČ, invalidski upokojenec: »Strinjam se s pripravo novega zakona o lokalni samoupravi in ustanavljanjem novih občin. Zdi se mi prav, da se tako velika občina, kot je soboška, razdeli na več manjših. Te bodo zagotovo bližje interesom občanov. Menim pa, da bo problem s financiranjem teh novih občin večji, kot je bil doslej. Prepričan pa sem, da bo sčasoma to financiranje vendarle zaživelo. Prav tako se mi zdi ustrezno ustanavljanje pokrajin, ki bodo lahko po svoje gospodarile, hkrati pa razpolagale s tistim kapitalom, ki ga bodo ustvarile.«

MILAN JERŠE

Na pobudo Društva za varstvo okolja Pomurja so se učenci pomurskih osnovnih šol že drugo leto lotili zanimivih raziskovalnih tem o varovanju naravne in kulturne dediščine. Najbolj dragoceni so prav gotovo podatki o starih hišah, ki jih je po Goričkem, Ravenskem in tudi v Slovenskih goricah iz leta v leto manj. Mladi raziskovalci so izpolnjevali formularje in zapisali vse podatke o hišah in lastnikih, naloge pa opremili še z dodatnimi risbami, skicami lokacije in bogatim slikovnim gradivom. Nekatere zbrane podatke oziroma zgodbe bomo objavili tudi v Vestniku, vendar že vnaprej prosimo za razumevanje, ker ne bomo mogli objaviti vseh nalog, čeprav so še tako zanimive.

Bernarda B. Peček

Lepota starih zidov

Šalovski zgodovinarji poročajo

Člani zgodovinskega krožka OŠ Šalovci so pod mentorstvom Marije Horvat poiskali nekaj zanimivih starih hiš s tamkajšnjih »bregov«. Delo so vestno opravili Igor Svetec, Matej Svetec, Sašo Svetec, Marjan Balaško, Mitja Rengeo, Danilo Svetec, Robert Pertoci, Andrej Rac, Bojan Kučan, Srečko Filo, Sabina Svetec in Sonja Leposa. Željko Janko pa je posnel fotografije.

Šalovce in kratko zgodovino tega zanimivega območja so takole predstavili:

Šalovci so srednje velika vas v SV–predelu Goričkega. So razloženo naselje, ležijo v široki dolini Velike Krke vzhodno od sotočja Peskovskega potoka in Male Krke in na rahlo vzpetih pobočjih Brega in Kutoša. V zgodovinskih zapiskih se ime Šalovci – Saal prvič pojavlja 1365. leta. Ime se je večkrat spremenilo (Saal, Sool, Dystriht, Sall), vsi podatki o Šalovcih so v arhivu zalske županije na Madžarskem. Prvi naseljenci na območju Šalovec in bližnje okolice so bili v mlajši kameni dobi. O tem pričajo neolitske kamnite sekire, najdene v Šalovcih, Budincih, Markovcih, Čepincih in Dolencih. Te najdbe hranijo v pokrajinskem muzeju. V času rimskega cesarstva so Šalovci spadali v provinco Panonio. Jugovzhodno od vasi je rimsko grobišče s štirinajstimi gomilami (Vašlek). Petdeset metrov vzhodno od grobišča je rahlo dvignjen poraščen plato, ki daje slutiti možnost rimske naselbine. Arheologi so to potrdili, vendar do izkopavanj še ni prišlo. Iz obdobja preseljevanja ljudstev ni nobenih najdb. Prav gotovo je to nemirno obdobje uničilo staro rimsko naselbino. Ozemlje šalovske vasi je mejilo na stražno ozemlje Örszeg, kjer sò Madžari uredili naravne obrambne pasove. Naselili so jih stražarji, ki so se ukvarjali s kmetijstvom. Kasneje to ozemlje ni ustavilo turških vpadov. Leta 1604 so Šalovci postali turški. Vse kaže, da so Turki leta 1683 požgali tudi šalovsko cerkev.

Hiša Terezije Kerčmar iz Šalovec 34 je vzorno vzdrževana in ima lepo urejeno okolico (Igor Svetec, Željko Janko in Sašo Svetec).

Ob »tarnacu« stare hiše Aleksandra Barbariča iz Šalovec 194, kjer je fasada ilovnata, talni zid pa iz lesenih brun, je zasajena stara vinska trta. (Marjan Balaško, Sašo Svetec, Matej Svetec, Željko Janko)

V Šalovcih sta v preteklosti prevladovala dva tipa domačij. Odlično so ohranjena poslopja primitivnejše različice panonsko-prekmurske stavbne kulture in domačijski standard 18. in 19. stoletja. To je *stegnjen dom* iz lesa, znotraj in zunaj obmetan z ilovnatim blatom, ki je imel vse stanovanjske in gospodarske prostore pod skupno s slamo krito dvokapno streho. Danes so hiše prenovljene in prekrite z eternitno kritino ali strešniki. Tla v prostorih so bila ilovnata. Vhodna fasada ima okno »iže«, kuhinje in posebne vhode za vsak prostor, hlev in »gümle«. Tu se je pripravljala hrana za živali. Drugi tip je bila *»nabijanica ali tučenca«*. Zgrajena je iz tolčenega ilovnatega blata, krita s slamo. Za te hiše je bila značilna črna kuhinja.

Prebivalstvo Šalovec že nekaj stoletij pripada evangeličanski in katoliški veri. Zaradi tega so imeli prebivalci tudi ločena pokopališča. Ta ločenost se danes več ne upošteva. Katoliško in evangeli[illegible] pokopališče oziroma grobovi se [illegible] čijo po nagrobnih kamnih in [illegible] sih. Evangeličani obiskujejo verske obrede na Hodošu, katoliki [illegible] »papinci« pa v Dolencih. V pre[illegible] klosti sta obstajali tudi dve šoli. Evangeličanska je bila ustanov[illegible] ljena leta 1883. Sprva je bil pouk v zasebni leseni stavbi, leto kasneje pa v novozgrajeni šoli, ki je v uporabi še danes. Leta 1913 so [illegible] katoličani zgradili svojo šolo. Od 1930. leta so učenci obiskovali skupno državno šolo. V letih 1961–1983 je bila v Šalovcih dvo[illegible] zična osnovna šola. Danes obisku[illegible] jemo osnovno šolo Šalovci [illegible] iz Šalovec, Markovec, Čepinec, Dolenec in Budinec. V šoli nas ni prav veliko. Vrsto let je število učencev upadalo, prav tako tudi število prebivalcev v naših vaseh. Prišlo je do deagrarizacije prebivalstva, ki je iskalo boljši zaslužek v bližnjih mestih in tujini.

Med našim raziskovalnim [illegible] panjem smo ugotovili, da v hišah, ki smo jih opisali, živijo [illegible] ljudje; čeprav so osamljeni, so [illegible] doživi. Zelo lepo urejujejo okolje svojih skromnih domov. Povsod [illegible] nas prijazno sprejeli.

Učenci šalovske osnovne šole so izbrskali staro fotografijo hiše [illegible] šalovskem bregu, ki se je pred nekaj leti sesedla in zrušila. Bila je [illegible] s slamo krita hiša v Šalovcih.

»Huklašova« butana hiša v Rogašovcih

Raziskovalno nalogo učencev geografskega krožka Osnovne šole Sv. Jurij odlikujejo predvsem čudovite barvne fotografije in dragoceni podatki o starih hišah na skrajnem zahodnem delu Goričkega. Njihov šolski okoliš zajema vasi Sv. Jurij, Rogašovci, Večeslavci, Pertoča, Ropoča, Kramarovci, Očinje, Sotina, Serdica in Nuskova. Natančno so obdelali kar 15 hiš, pri delu pa so se spopadali z vsemi tegobami terenskega dela: območje je zelo razgibano, med zaselki in hišami so velike razdalje, ponekod so bile hiše dostopne le peš, težave pa so jim povzročale tudi zastarele parcelne številke in karte. Vodila jih je mentorica Emica Gaber.

»Ajsmenari« od Sv. Jurija

Vito Nemec iz 5.razreda je obiskal 1852. leta zgrajeno hišo »Gabrovih pojbov« od Sv. Jurija 98, ki jim pravijo tudi »Ajsmenari«. Hiša je podolgovata z napuščem, visoka pa 4 metre; streha je dvokapna s čopi, v glavnem prekrita s slamo, nad »trnacom« pa z opeko. Lesena vrata so malo izrezljana, fasada je narejena iz »cimpra« (blata), pobarvana belo, svisli so lesene in z odprtinami. V hišo se vstopa navzdol, zanimivo je, da imajo črno kuhinjo in da je lesen tudi dimnik. Staremu štedilniku pravijo »lisica«. Hiša je prav gotovo pravi etnološki biser in bi si zaslužila spomeniškega varstva. Trije bratje (»Šnajderovi«, »Gabrovi pojbi« ali »Ajsmenari«) so stari od 76 do 86 let.

S slamo krita hiša »Ajsmenarovih« je pravi etnološki biser.

Hiša »Cimeštrovega Karčka«

Tomaž Mekiš iz 8.razreda je obiskal Karla Šinka iz Nuskove 90, ki mu po domače pravijo kar »Cimeštrov Karči«. Hiša so zgradili 1910. leta v obliki črke L. Pred tremi leti so jo obnovili, tako da je kritina danes opečna. Zid je obeljen z apnom, talni zid pa je iz blata in plev. Zidovi so obrasli z vinsko trto. V notranjosti so trije prostori, v katerih sta lesena pod in strop.

»Cimeštrov Karči« ima lepo vzdrževano hišo v Nuskovi.

Pri »Klonfarovi Maričk«

Hiša Marije Hajdinjak (Klonfarove Maričke) iz Pertoče 20 je naseljena in zelo dobro vzdrževana. Zgradili so jo domačini že davnega 1884 leta, obnovili pa 1964. leta. Napušč je širok, nad »trnacom«, fasada pa ometana »brunarica« bele barve, le talni zid je črn. Dvorišče je poraslo s travo, proti cesti pa je zaprt star vodnjak, poleg pa čez 100 let stara hruška. Hajdinjakove je obiskala Agica Flisar iz 8. razreda.

Z apnom pobeljene stene Klonfarove Maričke iz Pertoče.

Rajsarjevi ali »Huklašovi«

Tomi Deutsch in Alojz Marič iz 7.razreda sta obiskala eno najstarejših in največjih butanih hiš v tem delu Goričkega. Hiša Štefana Rajsarja iz Rogašovec 60 naj bi bila zgrajena že davnega 1693. leta, obnovili pa so jo 1973. leta. Je podolgovata, velika 180 kvadratnih metrov, visoka 4,5 metre. Fasada je bela butana in dobro vzdrževana, talni zid kamnit, napušč širok, lesen. Vratni okviri in vrata so lepo obdelani, prag pa je narejen kar iz zemlje. V notranjosti hiše so leseni stropovi, krušna peč pa je kamnita.

Huklašova hiša je ena najstarejših in največjih butanih hiš v tem delu Goričkega.

Znamenite hiše prekmurske ravnice

Učenci Osnovne šole Beltinci so opravili že veliko raziskovalnih nalog, med drugim so se lotili tudi iskanja znamenitih oziroma značilnih starih hiš, ki še stojijo v okolici Beltinec. Simona Sraka, melita Krauthaker in Sonja Ülen iz 8.razreda so na primer takole opisale svoj obisk pri

Srakovi iz Lipovec živijo v tipični panonski hiši.

družini Martina Srake iz Lipovec 65:

»Obiskali smo stare hiše, katerih je v naši vasi in tudi okolici zelo malo. Najprej smo se ustavili pri Martinu Sraki. Povedal nam je veliko o hiši. Kasneje, ko smo si ogledovali notranjost hiše, smo videli, da smo ga zmotili pri popoldanski malici. Prej sestavljena vprašanja, so nam pomagala začeti pogovor. Gospod Martin je bil zelo presenečen, ko smo ga obiskali, kajti ob pogovoru je bil napet. Ker smo videli vodnjak, smo ga vprašali še zanj. Prosili smo ga, da nam pokaže, kako se uporablja, in to je z veseljem storil. Odšel je po «ključ», s katerim dvigujejo vedro z vodo. Kmalu smo se vrnili k hiši. Pokazal nam je tri prostore. Gospod živi samo v eni majhni sobi. Ima posteljo, omaro, ki si jo je naredil sam, štedilnik na drva, mizo in stol. Vodovoda in elektrike nima. Čeprav nima veliko stvari, je zadovoljen s svojim življenjem. Obisk je bil zelo zanimiv.«

Janja Kociper in Zlatka Erjavec iz 8. razreda sta obiskali Ivana Berendijaša iz Gančan 142. Hiša je bila pred tremi leti še prekrita s slamo; danes so na strehi salonitne plošče, vse drugo pa je še vedno tako kot včasih – podolgovata hiša, fasada iz blata, okna majhna, lesen strop, črna kuhinja, peč, vodnjak (star okrog 200 let)... Zlatka Erjavec je zapisala : *»Po domače mu pravijo Vanek. Je zelo prijazen in se rad pogovarja. Živi sam. V hiši ima črno kuhinjo. Stene so črne.*

Tla iz blata. Hiša stoji od leta 1846. leta. 1990. mu je zgorela streha. Ima lep vrt in rože. Pred hišo v vrtu stoji vodnjak, star od 160 do 200 let. Je še uporaben. Poleg ima «ključ», s katerim zajema vodo. Preden je streha zgorela, je bila slamnata, sedaj je pokrita s ploščami. Vse [illegible] pokazal in pripovedoval.«

Jasmina Zadravec in Sa[illegible] Cigan, prav tako iz beltinske šole, pa sta obiskali Julijo Tkalec, ki stanuje v stari hiši, kriti s slamo, v Beltincih ob Pot[illegible] Črncu 15. Učenki sta pogovor z zanimivo Beltinčarko Julijo Tkalec tudi zapisali: *»V Beltincih je zelo malo starih »cimpranih« hiš. Ko smo jih iskale, smo našle eno lepo ohranjeno, a [illegible] zelo staro hišo. Hiša je stara [illegible] 100 let, je lepo ohranjena, z [illegible] okolico. Hiša je vsako leto o[illegible] novljena, pred njo je vrtič z [illegible] čimi vrtnicami. Ko smo vstopile v hišo, smo lastnico ravno [illegible] tile pri malici. Bila je zelo vesela našega obiska, saj nikoli [illegible] nobenega obiskovalca. Hiša [illegible] prijetna, topla in zelo domača. Lastnica je pripovedovala, [illegible] vsako leto sama preuredi svojo hišo. Vsako leto jo obnovi z [illegible] barvo in pepelom. Pod stropom ima v les izrezljan križ, kar pomeni, da je Julija Tkalec ([illegible]*

Julija Tkalec iz Beltinec je srečna v svojem toplem domu.

nica) pobožna. K mali [illegible] saj se je že dočakala lepe starosti. Julija ima tudi soseda, ki ima staro hišo, vendar noče dati nobenih podatkov o hiši, saj je v zelo slabem stanju. Ko smo odhajali iz hiše št. 15, nam je še enkrat [illegible] pogled po stari krušni peči, ki jo Julija na žalost ne uporablja več. Lastnica Julija živi v hiši [illegible], zato hoče, da se bila po [illegible] smrti podre...«

raziskovanje pomurskih osnovnošolcev

Ostanki pravih panonskih hiš v Bakovcih

Učenci 8.razredov na Osnovni šoli Bakovci – člani raziskovalnega in literarnega krožka – so pod mentorstvom Melite Potočnik raziskovali ostanke panonskih hiš v okolici Bakovec, življenje v njih in nasploh prednosti življenja na podeželju. Zapisali so:

»Bakovci so naselje v okolici Murske Sobote, v neposredni bližini reke Mure, s približno 1650 prebivalci. Od skupno 409 hiš jih je le 11 pravih panonskih, ki nas spominjajo na trdo delo in življenje njihovi starši ali celo stari starši. Takšnih starih hiš je v Bakovcih 13. To so prave panonske hiše in lepo jih je pogledati, saj so za nas zanimive. Spominjajo nas na težko življenje, trdo delo, siromaštvo in bedo, pa vendarle na koncu tudi na srečo in srečno življenje.«

Sandra Meolic iz 8.razreda pa je zapisala: »Pred nedavnim sem sodelovala v akciji Stare panonske hiše. Opazila sem, da je veliko starih hiš zgrajenih iz blata. Ne vem, kako ljudje upajo živeti v teh hišah.

Najstarejša s slamo krita hiša v Bakovcih

Jaz bi imela vedno, ko bi deževalo, občutek, da se bo hiša razmočila in sesula. Kakšna sreča, da živim v hiši, ki je zgrajena iz opeke...« Učenci bakovske osnovne šole so obiskali vseh 13 starih hiš, ki so »cimprane« ali butane: »CIMPER« (»cimprača«) je hiša iz lesa, zunanji del je obit z lesom, vmes je plast, ki ji pravimo po domače »igrice«; ta plast je iz mešanice blata in slame, na koncu pride spet plast iz lesa. »Cimper« je značilen samo za severovzhodno Slovenijo, nikjer drugje ga ne najdemo. »NABIJANCA« pa je hiša iz blata; daje

«Cimprana» hiša iz Bakovec

se plast za plastjo, se nabija in od tod tudi ime »nabijanca«; za dobro trdoto se daje vmes kakšna opeka ali debel kos lesa. »Nabijanca« je značilna za vso Panonsko nižino. Tudi v Bakovcih je več starih hiš iz lesa (»cimprač«) kot iz blata.

Učenci so prišli do naslednjih ugotovitev: čeprav so stare, so zelo dobro ohranjene; nekaj je že podrtih, nekaj jih razpada, veliko pa je obnovljenih; v večini še vedno živijo ljudje, v hišah pa je tudi veliko stare opreme. S pomočjo ankete s 14 vprašanji so učenci tudi ugotovili, kako so živeli ljudje v teh hišah nekoč in kako živijo danes. **Najstarejša hiša v Bakovcih je bila zgrajena 1826. leta in je stara 167 let. Sicer pa so bile vse te hiše grajene v letih od 1826 do 1947. Gradili so jih v glavnem starši sedanjih lastnikov. Večino materiala za gradnjo so dobili na Goričkem, v gozdovih in doma, kjer so kopali jame, da dobili blato – zemljo. Vsem 13 hišam so že prenovili strehe, okna in vrata. Ljudje v glavnem vzdržujejo hiše sami in živijo le od pokojnine. Zelo so zadovoljni in pravijo, da bodo v teh hišah ostali do smrti. Težejo jih lepi spomini na življenje v njih.** Najbolj zanimivo je vprašanje, ali mislijo, da imajo te hiše prednost pred zidanimi in zakaj? Več kot 60 odstotkov vprašanih je odgovorilo, da so hiše **toplejše**, okrog 30 pa, da so cenejše.

Nalogo so sklenili z naslednjo mislijo: *»Lepše, boljše in bolj zdravo je živeti v novejših hišah. Vsi imamo radi lepoto, razkošje. Vendar je nekaj na tem, da so stari ljudje bolj zadovoljni v svojih hišah, pa čeprav iz lesa in blata...*

Gibina in njene hiše

Raziskovalni krožek OŠ Razkrižje se je v okviru raziskovalne naloge Kulturni spomeniki in njihovo sporočilo odločil za raziskavo kmečke hiše; ko pa so iskali najstarejšo hišo v vasi, so ugotovili, da je na Gibini precej starih hiš, zato so opisali kar vse naselje. Skupaj s fotografskim krožkom so opravili obsežno delo, zato je prav, da člane krožka naštejemo: Urška Šimonka, Sebastijan Kokl, Sonja Pečnik, Aleš Kodba, Mario Belovič, Lidija Srša, Natalija Krampač, Denis Baumgartner, Martin Vozlič, Melita Horvat in Klavdija Ščavničar, mentorica pa je bila Marta Magdič. Takole so se lotili dela:

Vas Gibina šteje 66 hiš, vendar je nekaj že opuščenih, tako da jih je naseljenih 52. Kar 10 hiš je starejših od 100 let. Najstarejša je bila zgrajena 1801. leta, vendar je bila že večkrat obnovljena. 7 hiš je starih od 70 do 100 let. Prevladuje pravokotna oziroma podolgovata oblika stanovanjske hiše. Večina hiš je srednje velikih, pritličnih in podkletenih. Vse strehe, razen dveh, so dvokapne. Kritina na strehi je iz opeke, razen nekaj novejših hiš, ki imajo salonitne plošče. Vsa okna so lesena in večinoma dvokrilna, šest hiš ima naoknice. Prevladujejo lesena vhodna vrata z oknom. Fasada je večinoma ometana, nekaj je še kamna. Kakšnih drugih detajlov na hišah ni, le ena ima dva okrasna dimnika iz granita. Večina hiš ima žično ograjo, tri imajo betonsko, štiri pa živo mejo. Devet hiš ima star lesen pod in strop. Vrt je povsod ob hišah. Dvorišča imajo večinoma urejena, prevladujeta gramoz in trata. Nekaj hiš ima na dvorišču brajde in koruznjak. Skoraj polovica jih ima svoj vodnjak. Za to območje je bila v preteklosti značilna panonska hiša (na ključ, ko so gospodarski prostori pravokotno priključeni k hiši). Vendar smo ugotovili, da je današnja podoba precej drugačna. Samo 20 odstotkov hiš je zgrajenih na ključ. Skoraj nikjer ni več sledu o nizkih, lesenih in ometanih kmečkih hišah. Ohranilo se je samo nekaj starejših zidanih stavb. Življenje se torej razvija in z njim tudi naša bivališča.«

MATERINSKI DOM

PRISPEVAJTE ZA MATERINSKI DOM!

Prispevke lahko nakažete na žiro račun Materinski dom, Karunova 16 A, Ljubljana, štev. 50101-603-43533

HVALA!

Čreta, Pürga in Kolmenščak

Osnovna šola Mala Nedelja je sodelovala v akciji Društva za varstvo okolja Pomurja z raziskovalno nalogo z naslovom Zanimive hiše Pomurja, s tem da so se usmerili na predstavitev kraja in predvsem ene stare hiše, ki je v središču kraja in jo bodo v prihodnjem letu pod mentorstvom spomeniškega varstva iz Maribora obnovili. Pod mentorstvom Brede Zunič so nalogo pripravile Martina Horvat iz 7. razreda in Mateja Kranjc ter Jasmina Berke iz 5. razreda. Najprej so opisali kraj, nato pa še kmetijo:

»Gradovna vas s središčem pri cerkvi sv. Trojice se omenja že leta 1441, v glavnem pa v 16. stoletju. Ob cerkvi stojijo šola in nekaj zelo starih hiš (ena je stara celo 200 let). Ta del vasi se imenuje Pürga; vas je razpotegnjena le gor in dol po dolinah in zaselka se imenujeta Čreta in Kolmenščak. Zadnja desetletja je to lepo območje Slovenskih goric prizadelo hudo krizo: zaradi oddaljenosti od središč je zaostalo v razvoju. Vendar pa imajo naši kraji bogato zgodovino, bogata pa tudi kulturna tradicija. Mala Nedelja slovi še iz taborskih časov. Na Mali Nedelji pod vasjo je bilo 15. septembra 1867 veliko ljudsko zborovanje, imenovano »Beseda«, v spomin narodnemu buditelju Antonu Kremplu in je pomenilo nekakšno pripravo na 1. slovenski tabor v Ljutomeru, ki je bil naslednje leto. Številni spomeniki pričajo, da so tod živeli narodno zavedni in neuklonljivi Prleki, aktivno pa je delovalo tudi sokolsko društvo. Z odprtjem termalnega kopališča je kraj spet postal znan daleč naokrog.«

Vas se je v letih od 1951 do 15. septembra 1991 imenovala Bučkovci – zaradi prejšnjega nabožnega pomena –, vendar se danes spet imenuje Mala Nedelja. V starih trdno zasidranih kmečkih družinah je navada, da se lastniki na kmetiji menjajo ob smrti lastnika. Potomci se s tem navadno sprijaznijo in zaradi tega ne prihaja do prepirov. Tako je tudi na kmetiji,

Osnovnošolci so raziskali preteklost ene najstarejših hiš v Mali Nedelji.

ki so jo predstavili. Lastnica je **Elizabeta Cvetko.** Lastništvo hiše in zemlje je še vedno napisano na primek Cvetko, hči se piše Rudolf, vendar hišo vsi poznajo po domačem imenu «Lončarovi». Ustni in pisni viri pravijo, da je bila v 18.stoletju tu lončarija, še pred tem pa je bila tukaj krčma, katere klet stoji še danes. Klet, na katero je postavljena stanovanjska hiša, je zelo stara, verjetno že čez 200 let. Hiša nad kletjo je bila zgrajena 1909. leta. Načrti za gradnjo hiše so še ohranjeni, že prej pa so bili uporabljeni za gradnjo Potočnikove hiše pri Mali Nedelji, spremenjena je le prednja stran. K vhodnim vratom je prizidana kapelica, v katerem je Marijin oltar. Ohranjena je še pogodba med naročnikom Martinom Brumnom in zidarskim mojstrom Francem Simoničem. Prav tako so ohranjeni številni drugi dokumenti. Zanimivo je, da hiše do sedaj niso veliko obnavljali, na strehi je še lokavška opeka iz leta 1909. Okna so okrašena z ornamenti, varujejo pa jih železni križi. Hiša ima dva vhoda, prednjega in zadnjega. Oboja vrata so dvokrilna, kljuke pa medeninaste. Ves hodnik v notranjosti je iz kamnitega mozaika s posebnimi okraski v modri in sivkasto zeleni barvi. S hodnika je mogoče priti v vse prostore v hiši.

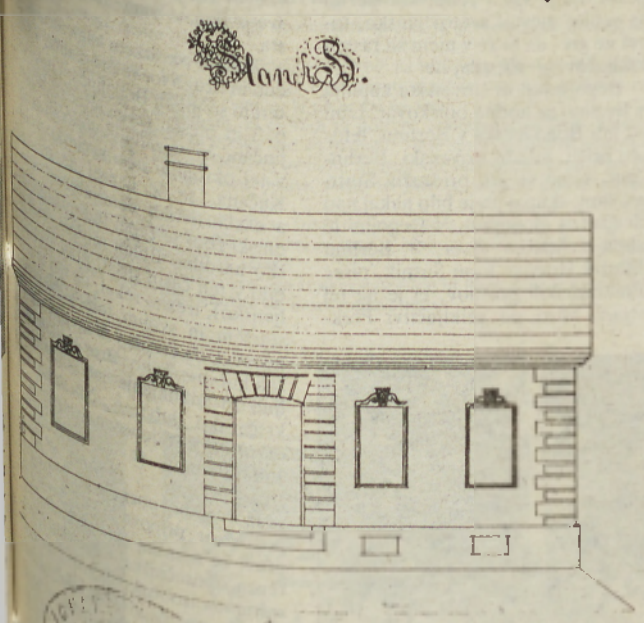

Risba poslopja in pečat zidarskega mojstra Johanna Zartla

Odkritja petrovskih raziskovalcev

Učenci Osnovne šole Gornji Petrovci na Goričkem so prav tako našli in opisali precej starih in zanimivih hiš. Žal je prav na tem območju Pomurja največ hiš zapuščenih in propadajočih ali pa v njih živijo v glavnem le stari ljudje.

Ker so svojo nalogo opremili z bogatim slikovnim gradivom, bodo delček tega predstavilu tudi v Vestniku.

Jasmina Berke je predstavila mogočno zgradbo Rožike Kuronja iz Križevec. Hiši grozi rušenje.

Robert Zrinski in Dušan Ferencek sta si ogledala lepo, a zapuščeno hišo v Lucovi 26, ki je last Aleksandra Ponedelka.

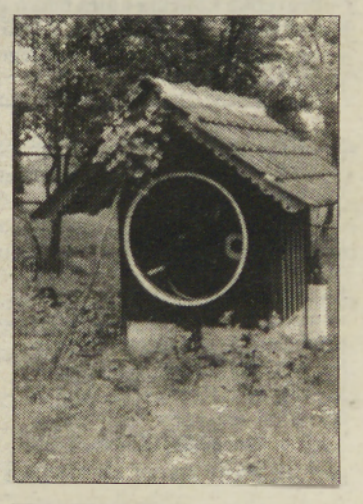

Roman Šinkec je v Košarovcih našel prav idilično staro hišo, last Zlatke Brigadir, ki je urejena in v dobrem stanju. V prihodnje bodo (ali bi lahko) takšne hiše uporabljali predvsem kot počitniške hišice.

Vodnjak na dvorišču je ne le koristen v sušnih časih, ampak je lahko tudi lep okras domačije (posnetke so naredili petrovski učenci).

V kakšnih vodah se kopamo

V *soboškem* **in ljutomerskem** kopališču je voda bakteriološko in kemično popolnoma neoporečna. Tudi v zaprem bazenu v **hotelu Diana** je ustrezno čista, nekaj težav je bilo le s previsoko PH-vrednostjo. Neoporečna je voda tudi v obeh **radenskih kopališčih**, v pokritem in bazenu na prostem. Analize so pokazale, da je nekaj več težav v Morav-

v obeh bazenih oporečno vodo. Obljubljajo pa, da bodo to še letos uredili.

Ustrezna je tudi bakteriološkain kemična analiza vode vodotokov in jezer, kjer niso urejena kopališča, a se v njih ljudje vendarle kopajo. To so: gramoznica pri Murski Soboti, Blaguško, Gajševsko, Bukovniško in Negovsko jezero, akumulacijsko jezero Kraščе in

Po čem je kopanje

Cena za enkraten vstop v pomurska kopališča se giblje od 150 do 600 tolarjev. Najcenejša vstopnica je v športnorekreacijskem centru v Petišovcih, 150, v poletnem kopališču v Radencih je 180. Za vstop v soboško in moravsko kopališče v Slovenskih goricah pa boste morali odšteti 200 tolarjev. V hotelu Diana in hotelu Lipa je 250, v Banovcih 300, v Moravskih Toplicah 350. Za kopanje v hotelu Radin boste plačali 420, v hotelu Ajda pa 600 tolarjev. S popoldansko karto boste prihranili nekaj tolarjev.

Še bolj pa so kopališča zanimiva za najmlajše in tiste nekoliko starejše. V večini kopališč imajo mlajši od šest let prost vstop. Najceneje, za 90 tolarjev, se boste kopali v športnorekreacijskem centru v Petišovcih. Vstopnina za soboško kopališče je 130, za radensko poletno kopališče 140, v hotelu Lipa, Banovcih in Moravcih pa boste morali odšteti 150 tolarjev. Za mlade do 15 let je cena v hotelu Diana 200 tolarjev. Kopanje v Moravskih Toplicah vas bo stalo 250, v Radinu 280 ter v Ajdi 450 tolarjev. Tudi za mlade je popoldansko kopanje nekoliko cenejše.

Zaradi večjega obiska kopališč ob koncu tedna in praznikih so se ponekod odločili za dražje vstopnice. V Moravskih Toplicah so v teh dneh za sto tolarjev dražje vse vstopnice, v Ajdi pa za 150. V Soboti in Moravcih boste morali odšteti 50 tolarjev več kot ponavadi.

V kopališčih pa vam ponujajo tudi razne ugodnosti. V Moravskih Toplicah imate na voljo družinske vstpnice (dva odrasla in dva otroka). Zanje boste med tednom plačali 800, ob koncu tedna pa 1400 tolarjev. V Ajdi stane taka vstopnica 1400 oziroma 1700 tolarjev ob koncu tedna. Tudi upokojenci lahko uveljavijo popust. V Radinu pa ob nakupu 10 kart eno podarijo. Podobne ugodnosti imate tudi v drugih pomurskih kopališčih. **ANR**

skih Toplicah, kjer je neustrezna voda v srednjem in majhnem bazenu. Precej problematičen je tudi majhen termalni bazen, kjer se kopajo samo na lastno odgovornost. Vendar se v njem turisti zaradi zdravilnih učinkov vode precej radi namakajo. Voda v preostalih bazenih v tem kopališču je neoporečna. Po neustreznih rezultatih analize v maju in juniju so rezultati julijske analize

reka Mura.

Večina voda v pomurskih kopališčih je neoporečnih in ustreza normam. Izjema so le posameni bazeni, kjer občasno prihaja do povečanja števila vseh klic. Toda v nobenem pomurskem bazenu voda še ni rizična. Redno opravljajo kemične in bakteriološke analize vode iz bazenov. Z bakteriološko analizo ugotavljajo preseženo število bakterij oziroma

Zakaj kloriranje vode

Klorovi peparati so razkužilno sredstvo in se uporabljajo pri čiščenju vseh voda, tudi pitnih. Če je klora v vodi konstantno v zadostni količini, je voda brezhibna. Kajti klor onemogoča razmnoževanje mikroorganizmov in bakterij ter s tem bolezenskih klic. Ne moremo pa s klorom spremeniti kemične sestave, prevelike količine železa, nitritov in drugega.

Voda ne smrdi po kloru. Močan vonj ima takrat, ko ga je v vodi premalo oziroma se razkraja.

Prevelika količina klora lahko povzroča določene vrste izpuščajev, ekceme, draži sluznico, izsuši kožo in podobno. Pri tem pa ne smemo pozabiti še sonca in njegovih nevarnih učinkov, ki vse to še poslabšajo.

v **Banovcih** veliko boljši. V vseh bazenih, razen v majhnem, imajo neoporečno vodo. Več oporečnih voda v bazenih je v lendavski občini. Ker posvečajo premalo pozornosti kloriranju, prihaja do občasne neustreznosti v kopališču **Lipa**, predvsem v zunanjem bazenu. Še posebej pereč problem je kopališče v **Petišovcih**, kjer je že nekaj let voda neustrezna. Tudi v **Moravcih** v Slovenskih goricah imajo zaradi kloriranja

mikroorganizmov, ki povzročajo različne bolezni. S kemičnimi analizami pa ugotavljajo koncentracijo nitritov, nitratov, železa in podobno. Te analize so nekoliko zahtevnejše, saj imamo zanje manj laboratorijev in so dražje kot bakteriološke, ki jih opravljajo pogosteje. Ugotovljene nepravilnosti pri bakterioloških raziskavah lahko s kloriranjem odpravijo, medtem ko kemične neustreznosti ne morejo.

CENTER
D.O.O. MARIBOR, PODJETJE ZA ORGANIZACIJO TRGOVINE IN PRIREDITEV
Ponujamo: sodelovanje osebam veščim ročnih del (šivanja, pletenja, vezenja itd.) za dodelavo kvalitetnih izdelkov na domu.
Ponudbe pričakujemo do 30. 8. 1993
močnejši od zaupanja
62000 MARIBOR, ŽIDOVSKA 12, TEL.: 062/223-185, FAX: 062/29-846
62000 MARIBOR, Židovska 12, tel.: 062/223-185
fax: 062/29-846

Dobrote in radosti boga Svetovida

Domače prekmurske in obmurske jedi imajo v prehrani naših ljudi svojo preteklost. Večina izmed njih so se do današnjega dne močno izboljšale in kalorično obogatile. Pomembne pa so tudi vse preproste jedi, saj nekatere izmed teh jedi preveč izboljšane in obogatene sodijo med tiste, ki pogojujejo nezdravo prehranjenost. Pri juhah je značilno, da imajo za osnovo doma pridelano zelenjavo in so pripravljene z različnimi dodatki. Mesne jedi so pred desetletji vsebovale prekajeno svinjsko meso, saj je bilo prekajevanje edini način konzerviranja. Občasno so gospodinje pripravljale nekaj domače perutnine. Z uporabo zamrzovalnikov se je prehrana bistveno spremenila. Mnogo več svežega mesa je v novejšem času tudi govejega. Znano je, da so si nekoč kuhano govedino lahko privoščile le redke premožnejše družine ob božičnih, novoletnih ali pa velikonočnih praznikih. Nekatere izmed mesnih jedi npr.

Preprosti ljudje so si že od nekdaj sami sušili sadje in se tako oskrbeli s potrebnimi vitamini za čez zimo.

meso iz tünke in domače klobase so se razvile v pravo in iskano specialiteto. Ne moremo pa tudi mimo vplivov, ki jih v našo kulinariko prinašajo kuhinje naših dveh sosed: **Madžarske** (bograč, langaš, pereci, zouniki – zelo preprosto pecivo iz navadnega belega kvašenega testa obogateno z nadevom ribanih jabolk. To so bile nekoč navadne okrogle pogače, danes pa so to zelo lepo narejene pletenice.) in **Avstrije** (dunajski zrezek, razna peciva, torte).

Zelo značilno za našo kuhinjo je, da smo v preteklosti živeli in preživeli od pridelkov naše zemlje. Med solatami, naj posebej opozorimo na prvotno samonikle (regrat, motovilec) z različnimi zabelami. Posebno pozornost zasluži od nekdaj znano surovo kislo zelje, včasih imenovano siromašno jušno zelje (ker vsebuje veliko vitamina C).

Močnate jedi. Če izvzamemo domači kruh, ki je vsekakor najpomembnejša jed med močnatimi jedmi se mnogokrat uporablja vlečeno in kvašeno testo, nekoliko manj krhko testo. Še posebej pa so znane zelo preproste nekdanje gibice, tudi tiste pri katerih je gospodinja del moke nadomestila s kuhanim krompirjem. Značilno je še to, da imamo za isto jed v različnih delih Pomurja različno ime. Tak primer so **gibance** (bibe – M. Petrovci; idinjače – Sodišinci, Gerlinci, območje Grada; repnjače – ob avstrijski meji Kuzma, Dolič, če so napolnjene z belo repo).

Pecivo iz kvašenega testa. Med kvašenim pecivom so omembe vredne posolanke (kvasenice – Kapela, Radenci) in potice z raznimi nadevi (mak, orehi, rozine – Goričko in del Ravenskega). Med velike kose peciva štejemo vrtanke v Prekmurju in bosmane na desnem bregu Mure (Radenci, Kapela).

Konzerviranje. Med stare načine konzerviranja spada sušenje sadja in gob, s tem, da se je to nekoč opravljalo izključno na prostem in v krušnih pečeh, danes pa deloma tudi v sodobnejših sušilnicah.

Mnoge jedi, ki so bile razširjene na ozkih področjih Pomurja, so se razširile širom Pomurja (okrogli pereci so madžarski, prekmurski pereci so v obliki **podolgovatih štručk navitih na trstiko).** Prav na zdravi prehrani temelji zdravje ljudi.

Lepo je, da še danes nosimo k blagoslovu velikonočne jedi. Gotovo že veste, da imajo med velikonočnimi jedmi posebni simbolni pomen remenice.

Stari ljudje so veliko vedeli o tem, s čim je najbolje barvati jajca. V ta namen so skuhali **razne vrste lublja** npr. jelševo. Rdeče pobarvane remenice pomenijo Jezusove kaplje krvi. Okrasijo jih na različne načine z motivi raznih cvetlic npr. mačic, velikonočnim jagnjetom in drugimi verskimi simboli. Včasih so imeli remenice dolgo časa, da niso bile več užitne ali pa so naredili luknjico in surovo jajce izpihali, da je ostala le lupina. Navada je tudi, da predvsem otroke obdarujemo z remenicami. To pričakovanje pri otrocih, da dobijo remenico je bilo nekoč veliko večje, ker so jajca doma uživali le redkokdaj in so jih prodali kupinarjem (ljudskim trgovcem z jajci in perutnino) za petrolej, sladkor, vžigalice in drugo.

O kresi se dan obesi

Še danes je v navadi kurjenje kresa ob veliki noči, ob prvem

Kmečke gospodinje so vse bolj samozavestne in z veseljem sodelujejo na raznih razstavah kmečkih jedi.

maju, redkeje pa **na Ivanovo (24. junija)** in s tem v zvezi **praznovanje kresne noči.** Kresnik pomeni ime starega božanstva, ki je naslednik staroslovanskega boga **Svetovida.** To božanstvo je bilo na slovenskem zelo razširjeno, saj so se prav Kresniku na čast vse do današnjih dni ohranili mnogi običaji in verovanja. Tako je kresna noč iz poganskih časov v mnogo čem ostala skrivnostna, z njo so povezane mnoge vraže in bajke v zvezi z živino in poljem, pa tudi z zdravjem. Katoliška cerkev je za patrona tega praznika ... glasila Janeza Krstnika, ... to ni bistveno vplivalo na ... bino praznika.

Kresna noč ali Šentjanževo (Janževo, Janezovo, Ivanje) ... v ljudskem izročilu ohranila ... prastari poganski običaj, ... vilo Janezov na Slovenskem ... med drugim potrjuje ... ljenost in pomen Kresnikove ... praznika in Kresne noči.

Štefan Sklepič
etnolog Pokrajinskega muzeja v Murski Soboti

Nabiranje zelišč, gob, predvsem pa čaja (šipek, kamilice, bezeg, lipa) vse bolj nadomešča kupljene ekstrate in filter vrečke. Foto bbp

Domovina in svet na koncu vasi

Pet topolov, jasnih kakor iz Lorcove pesmi stoji na južnem koncu Bogojine. Nad njimi je svetila večernica, v zraku pa se je mešal vonj prvega gnilega sadja z vonjem zoreče koruze. Ali je to vonj po domovini? Za mnogokoga tudi. Eh, domovina! Kako prenapeto. Ali ne diši domovina po ozkosrčnosti in zajetosti?

Ne za tiste mlade Slovence in Stuttgarta in Berlina, ki so v četrtek zvečer v bogojinskem vaškem domu, ki stoji za dober lučaj od topolov, tako vzneseno peli slovenske pesmi. Iz petnih žil tako rekoč, kakor bi rekli Nemci. Da, dogaja se nekaj s to nacionalno zavestjo. To je to, ta duh časa. Še mlade je popadlo. Včasih bi peli najprej angleške, šele potem, ko bi jim jih zmanjkalo, bi poskusili s kakšno slovensko. Ali pa raje nič. Danes so najprej na vrsti slovenske. No, seveda ne narodne, to šele pride, ko bodo starejši.

O mores, o tempores. O časi, o običaji. Stare rokerje nas še muči, zapozneli liberalci pa iz tega delajo politična stališča. Kaj da je prvo, nacionalna zavest ali človečnost? Mladi se s tem več ne ukvarjajo. Med obema vrednotama ni več hierarhičnega odnosa. Spodaj in višje je mimo. Postmodernizem, kaj pa drugega, vse teče vzporedno. Kako naj boš človečen, če nisi istočasno etničen? Kaj naj prispevaš k planetarni človečnosti, če ne svojo specifičnost? Kdo te bo še potreboval, če boš nastopal kot konfekcijski izdelek iz planetarne tovarne? Mednaroden pomeni danes najprej etničnonaroden. Medpa je med- na vse strani. Kot nekoč, samo da ne več od nikoder, ampak iz svoje etnične posebnosti.

Srednješolka Petra iz Stuttgarta je rekla, da se njim ne dogaja nič takega kot Turkom v Moellnu, Solingenu in Rostocku. Nikakršne rasne nestrpnosti. Vlado iz Zasavja v Berlinu študira ekonomsko matematiko. Prvih deset let je živel tam, potem je odšel za deset let domov, zdaj na berlinski univerzi študira in pravi, da je vse v redu, ker Berlin je veliko mesto, svetovljansko, torej ne gre, da bi se v njem šli rasnih izključevanj. Za zdaj ne.

Bogojinska in slovenska župnija v Berlinu se hodita obiskovat. Lani so bili Bogojinčani v Berlinu, letos so prišli mladi slovenski Berlinčani, ki so se jim pridružili Stuttgarčani, skupaj jih je bilo nekaj nad dvajset, v Bogojino. V Bogojini je župnik Stanko Zver, v Berlinu Martin Horvat. Fran Sušnik, pisec Prekmurskih profilov, ki je na tej strani Muri po priključitvi Prekmurja k Sloveniji očitno ... drugo, kot je videl, bi rekel, da ... svetovljana. Samoumevno je, ... sta.

Zver je v kratkem nagovoru ... eno in drugo točko programa, ... terem so mladi Bogojinčani ... peli in plesali (mimogrede, ... jinčani, ki na zadnjih volitvah ... v tej okroglini niso večinsko ... Kučana, se še naprej ne ... z ekskluzivnim domoljubjem. ... dinski zbor je zapel tudi makedon... sko narodno Bolen mi leži, ... bilo v teh časih slišati prav ... ljansko), trezno rekel, da naj ... staršem in svojim tam v Nemčiji ... povedo, da so jih v Bogojini ... šali ljubiti«. Tako. Brez velikih ... ljub in zaklinjanja na ... krščansko ljubezen. Ne ... machina, ker ljubezen ni strojni re... zultat, ampak se ravna po logiki ... srca.

Horvat bo pozneje v ... pogovoru pripovedoval, ... prav, če nemška škofovska ... renca oporečniškega teologa Dre... wermana izobčuje, oziroma ... govarja na njegova ... »Saj Drewerman je vendar ... ne škof, on mora ... iskati.« Horvat se ne boji ... prihodnje rasne nestrpnosti ... jih 1500 duš. ... linski slovenski župniji. ... kako jo bodo odnesli Turki, ... vajo.

ŠTEFAN SMEJ

Zakaj letalo mariborskega letalskega centra 18. julija ni poletelo nad občino Gornja Radgona?

Žal jim je bilo proračunskega denarja

Neurje in toča sta pobrala občini Gornja Radgona več kot 50 odstotkov pridelka v nasadih sadnega drevja in vinogradih. Takoj naslednjega dne so odšle na teren komisije, da bi ugotovile škodo, hkrati pa smo slišali tudi veliko pripomb na račun obrambe pred točo. Strelci raket niso dobili ukaza za streljanje ali pa raket sploh niso imeli. Letalo je menda letalo samo nekje na obrobju, toliko da se ga je slišalo. Zakaj torej letalo Letalskega centra Masribor ni obvarovalo občine Gornja Radgona pred najhujšim, ko pa se je vedelo, da občina sodeluje v obmejni letalski obrambi pred točo; tudi Janko Slavič, podpredsednik Izvršnega sveta SO Gornja Radgona, je v ponedeljek, 19.julija, izjavil, da je občina podpisala pogodbo z Letalskim centrom Maribor.

Še v istem tednu pa je prišla na dan resnica: Odgovorne osebe v Izvršnem svetu občine Gornja Radgona pogodbe z Letalskim centrom Maribor niso podpisale niti do 23. julija, ko smo se pogovarjali (o tem smo se prepričali na lastne oči). Sicer pa tega niti ne bi preverjali, če ne bi nekateri izjavljali, da so pogodbo podpisali, in če ne bi prejeli obvestila Letalskega centra Maribor, v katerem sporočajo:

Letalski center Maribor je zaradi denarnih težav moral 21. julija 1993 prenehati z dežurstvom in aktivnim posredovanjem v obrambi pred točo na medobčinsko dogovorjenem območju. Razlogi za ukrep so naslednji: občina Gornja Radgona in Pesnica do 21.julija 1993 nista podpisali in vrnili Letalskemu centru Maribor pogodbe o svojem denarnem prispevku, niti nista tega prispevka plačali Letalskemu centru ... Svojega 50– odstotnega deleža ni poravnalo niti Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Republike Slovenije (dogovorjeno je bilo na sestanku 11. maja) v višini 2.162.000,00 tolarjev; podjetje Vinag ni plačalo 600.000,00 tolarjev dogovorjenega deleža za varovanje njihovih nasadov, prav tako pa ni plačala preostalega dogovorjenega zneska v višini 1.500.000,00 tolarjev Zavarovalnica Maribor. Na koncu obvestila so še zapisali: ...*Letalski center Maribor je opravljal dežurstvo in protitočno obrambo na območju navedenih občin* (G. Radgona, Pesnica, Lenart, Maribor, Ruše in Slovenska Bistrica) *od l.maja do 21.julija 1993 in pri tem porabil do sedaj nakazana sredstva. Ob takojšnjem vplačilu prej omenjenih sredstev je Letalski center pripravljen nadaljevati letalsko protitočno obrambo po dogovoru.* Podpisani je predsednik dr. Stanko Kodrin. Ali letalo ni opravljalo svojih nalog zaradi pomanjkanja denarja, zaradi nepodpisane pogodbe ali zaradi prehudega neurja? Vsekakor je letalski center izkoristil najbolj primeren čas, da »javno potarna« o svojih težavah.

In zakaj v občini Gornja Radgona še vedno ni podpisana pogodba z letaslkim centrom, čeprav je podpredsednik Janko Slavič izjavil, da je (tako je vsaj mislil). Odgovoren za te zadeve v gornjeradgonski vladi je **Peter Cvetkovič**, ki je pojasnjeval, da je se je izvršni svet dogovoril z mariborskim letalskim centrom že spomladi (8.aprila); takrat so pristali, da podpišejo pogodbo o sodelovanju in znesek v višini 500.000 tolarjev. Toda ko so prejeli pogodbo, da bi jo podpisali, je bil v njej naveden znesek več kot 920 tisoč tolarjev. S tem se niso strinjali. Šele na skupnem sestanku junija v Mariboru so izvedeli, da bo sodelovalo tudi kmetijsko ministrstvo, zaradi česar bo delež občin lahko manjši. Pogodbo, v kateri je naveden novi znesek v višini 460 tisoč tolarjev, so prejeli 13. julija. Na seji izvršnega sveta 15.julija so se dogovorili, da pogodbo podpišejo, posebnega sklepa pa o tem niso sprejemali, saj so ga sprejeli že spomladi.

18.julija je po Slovenskih goricah pustošilo neurje s točo. Radgonska vlada je pač predolgo premišljevala, če bi pogodbo podpisala ali ne. Izgovor, da morajo paziti, kako trošijo proračunski denar, je v takem primeru privlečen za lase. Tudi druge občine nimajo veliko denarja, vendar so letalskemu centru zagotovile vsaj del sredstev in si s tem zagotovile letalsko protitočno obrambo.

BERNARDA B.PEČEK

Glosa

Rekviem za močvirji

Spomnim se neke okrogle mize v polanskem gozdu. Črne jelše so se od takrat obložile s kar nekaj rdečkastimi obroči novih letnic. Nekdo je tam v gozdu priredil pogovor o melioracijah, nanj so prišli ekologi in seveda oni drugi. Takrat še ne ekologi, danes pa že, in še kako. Ekologi so govorili, da je potrebno ohranjati tudi močvirne predele, ker v njih gnezdijo ptice, iz njih se širi toplota in vlaga ter se tako ohranjajo ugodnejša mikroklima in druge take reči. Zagovorniki melioracij pa so rekli, da so ekologi norci, ki še vedno sanjajo o blatu. Preberejo naj si Kranjčeve povesti, pa bodo videli, kako žalostno je bilo življenje takrat, ko je bilo veliko blata. Sploh pa, so rekli, mi kmetovalci ne mislimo trpeti, da bi vi lahko hodili ptice gledat? Mi se še spomnimo, kako smo v vodi in blatu do kolen vlačili snopje z njiv, kako globoko so se pogrezala lesena kolesa kmečkih voz. Ne, nič več! Dovolj je bilo, so vreščali. Ekologi so komaj pobegnili.

Koliko škode lahko naredijo močvirjem politiki, ki so skromno izobraženi, tega ni za povedati! Ker jim ni nikoli šinila kakšna druga primerjava, so vedno govorili, da je potrebno potegniti gospodarki voz iz blata oziroma močvirja. Tako se je še v proletarčevi glavi usidralo močvirje kot nekaj grozečega, čeprav proletarci seveda niso tisti, ki bi največ brozgali po njivskem blatu.

Moralisti govorijo o moralnem močvirju, kulturniki o kulturnem, Kranjec je pisal o mladosti v močvirju kot prispodobi za kraj zaostalosti.

Sama močvirja in sami udarci po prekmurskih slovenceljnih, ki so od nekdaj živeli v pokrajini močvirij. Zato so vedno naredili vse, da bi močvirja izsušili. Nikoli jim ni prišlo na misel, da bi kakšno svoje močvirje želeli zaščititi.

Pred kratkim so v japonskem mestu Kuširu podpisali svetovno Konvencijo o močvirjih. Nad izvajanjem konvencije bedi Unesco. Slovenci smo bili tam. Dva naša predstavnika sta zagovarjala, da se zaščiti tudi najbolj značilno slovensko močvirje in tako so sečoveljske soline pod najvišjim svetovnim varstvom.

Za ohranjanje zemeljskih vrst so tri zakonite poti: zakonsko zavarovanje posameznih vrst v neki državi; sklenitev sporazuma za določeno področje, npr. Konvencija o varovanju evropske flore; tretja pa cika na splošno varstvo na svetovni ravni. Takšna je Konvencija o močvirjih. Najlažje se zagotovi varovanje na prvi način, ker je odvisno samo od volje ene države, najtežje pa je kak del pokrajine postaviti na raven svetovne pomembnosti.

Vsi, ki so jih preganjala močvirja, si lahko oddahnejo. Pri nas v Prekmurju ni več česa zaščititi. Nič več jih ne bodo ob vsakem pogledu nanje spreleteli spomini na bridko mladost. Edino ena nerodnost je, ljudje več ne bodo vedeli, kaj je tako strašnega, če se reče močvirje in se pri tem misli na kulturno, ekonomsko ali kakšno drugačno bedo. Jezik bo ostal brez nazorne ilustracije.

ŠTEFAN SMEJ

Rejska središča v Pomurju

1. Kaj je rejsko središče v zasebni reji?

Po letu 1985 so v pomurski regiji pod strokovnim nadzorom ŽVZ-ja za Pomurje začeli z gradnjo rejskih središč – selekcijskih centrov v zasebni reji.

Rejsko središče je tista prašičerejska kmetija, ki ima v osnovni čredi najmanj 15 plemenskih svinj, ki se uporabljajo kot materina linija in merjasca pripadajoče pasme. V slovenskem selekcijskem programu je materina linija za prvo križanje švedska landrace in očetova linija veliki jorkšir. Produkt tega križanja je dvolinijski križanec ali tako imenovana linija 12.

Osnovnočredne svinje in merjasci morajo biti po poreklu iz selekcijske farme ali iz vzreje. Po sistemu ocenjevanja – direktnega testa morajo biti živali ocenjene najmaj v kategorijo pleme osemnjevanje, da jih lahko selekcioniramo in razmnožujemo na rejskih središčih.

Status selekcijske kmetije – vzrejnega središča dodeli republiška komisija za ocenjevanje in odbiro merjascev na podlagi predhodnih rezultatov plodnosti pl. svinj na kmetiji in predhodnem ogledu kmetije. Komisija ima pravico status odvzeti, če se kmetija ne drži pravil, ki veljajo za selekcijske kmetije.

2. Selekcijsko in razmnoževalno delo

Na omenjenih rejskih središčih poteka le-to v skladu s selekcijskim programom Republike Slovenije razmnoževanje in selekcija linije 12. Značilnost te pasme je, da ni bi bila bolj odporna na pogojne bolezni, bolj plodna, manj občutljiva na stres, ter da bi nam s križanjem mesnatih pasem dala kvalitetnega pitanca z veliko mesa v hlavni polovici, ter malo masti.

1. Osnovna čreda švedska landrace se pripusti z merjascem pasme veliki jorkšir. Odvisno od velikosti gnezda, vitalnosti pujskov in zdravstvenega stanja se določi gnezdo za označitev.

Označujemo vse živali v starosti do 10 dneva, in sicer s tetoviranjem. Ob tetoviranju se pujske stehta in pri ženskih živalih prešteje št. seskov. Tetovirajo se pujski, ki imajo več kot 13 seskov, vse ostale se izloči iz nadaljnega selekcijskega dela.

Naslednja odbira je po odstavitvi. Takrat se izločijo vsi nevitalni pujski in pujski, ki so zaostali v rasti. Tretja odbira je pri teži 90 kilogramov, oziroma pred pripustom. Pri tej odbiri se živali še enkrat eksterierno ocenijo, predvsem se pregledajo seski in noge. Vse živali, ki v starosti 7 do 9 meseca ne dosežejo plemenske teže se izločijo, ostale pa v tej starosti pripuščamo.

V Pomurju smo se odločili za koncept prodaje brejih mladic. Mladice linije 12 pripuščamo s terminalnimi mesnimi pasmami (nemška landrace, pietrain, durok ali pa križanci med nemškim landrasom in pietrainom-54 in križanci med nemškim landrasom in durokom 53). Pujski iz tega križanja-hibridizacije so takoimenovani trilinijski križanci primerni za pitanje do teže 100 – 110 kilogramov.

3. Dokumentacija in obdelava podatkov

Na rejskem središču se vodi vsa dokumentacija, ki je potrebna za nemoteno delovanje takega centra.

Kartica svinje – to je osnovni dokument, ki se vodi na vsakem rejskem središču. Ta dokument se nahaja v hlevu in na njega rejec sproti zapisuje pripuste, prasitve in odstavitve, ter raznorazne spremembe, ki jih opazi na živali.

List dogodkov – je dokument, ki se vodi za potrebe obdelave podatkov, katere obdelujejo na BTF-katedri za prašičerejo v Ljubljani. Tu se sproti vodijo vsi dogodki na kmetiji od pripusta pa do izločitve s številom živorojenih, mrtvorojenih pujskov in odstavljenih. Katedra opravi te obdelave vsake tri mesece in nam potem pošlje rezultate.

Tetovirni list – je dokument, ki se izda ob tetoviranju pujskov in je osnovni dokument ob prodaji mladic. Na tem dokumentu je zapisana vsaka mladica, njeno poreklo, teža ob tetoviranju in št. seskov.

Ti trije dokumenti so osnova vsakega rejskega središča in jih je potrebno skrbno izpolnjevati, brez tega rejsko središče ne more funkcionirati.

4. Objekti

Kmetija, ki se preusmeri v koncept rejskega središča, mora imeti tudi primerne objekte v ta namen, in sicer:

– ločene posamezne faze proizvodnje (čakališče, porodnišnica, vzreja mladic).

– porodnišnica na nastil z vkleščenjem, ki so proti poleganju pujskov,

– vzreja mladic na izpustih, zaradi boljšega zdravstvenega stanja in pa boljšega funadamenta vzrejenih mladic.

– merjasec mora biti obvezno v prostoru skupaj z osnovno čredo in mora imeti na razpolago minimalno 6 m² prostora.

Vsi ti pogoji morajo biti na rejskih središčih izpolnjeni. Če pa niso, jih skušamo vzpostaviti v čim krajšem času.

5. Prehrana in krmljenje

Osnova vsake dobre reje prašičev je urejena prehrana. Na vseh rejskih središčih imamo izbalansirane krmne obroke za posamezne kategorije živali posebej. Tehnike in načini krmljenja pa se razlikujejo od kmetije do kmetije. V globalu lahko rečemo da si kmetije pripravljajo enotno krmno mešanico, ki jo razredčujejo s siliranim koruznim zrnom v razmerju, odvisno od kategorije živali (nizko breje pl. svinje, visoko breje in doječe pl. svinje). Šterter za odstavljene pujske si kmetje iz rejskih središč prav tako pripravljajo sami doma po navodilih strokovne službe, pri čemer morajo biti zelo natančni saj gre za najbolj občutljivo kategorijo prašičev.

Osnovno krmo si zagotovi vsaka kmetija doma (koruza, ječmen, pšenica), dokupi se le beljakovinska krma in mineralno-vitaminski dodatki, ki so nepogrešljiva komponenta na rejskih središčih. Dovolj zemlje mora imeti kmetija iz ekološko-etološkega vidika.

6. Zdravstveno varstvo

Osnovna čreda na kmetijah mora biti prosta vseh kužnih bolezni, ki so z zakonom predpisane (TGE, Aujetski, Bruceloza in Leptospiroza), poleg tega pa mora biti izvedena tuberkolinizacija osnovne črede in mladic linje 12.

Vsa čreda mora biti prosta parazitov (zunajih in notranjih). Ob prodaji mora biti mladica razglistena in brez garij.

Pred vhodom v objekt rejskih središč mora biti dezbariera, kjer se mora razkužiti vsak, ki vstopi v hlev.

7. Prodaja plemenskih mladic

Rejsko središče z veljavnim statusom ima pravico prodaje plemenskih mladic linije 12. Te živali so upravičene republiškega regresa, ki znaša za leto 1993

za brejo mladico 18.000,00 sit

za nebrejo mladico 10.000,00 sit

Osnova pri prodaji je klavna cena kilograma prašičjega pitanca-bekona * 1.8 = plemenska cena. Plemenska vrednost se obračuna do teže 150 kilogramov, kar je več je zastonj.

Prodaja v pomurski regiji poteka preko obstoječih kmetijskih zadrug.

Ob prodaji se izda dokument takoimenovani list ǫ prodaji in obnovi pl. svinj na podlagi katerega se odobri republiški regres. Drug dokument pa je kartica svinje, katerega dobi rejec in na katerem so osnovni podatki o živali in datum pripusta. Ta dokument potem kupcu služi kot evidenca za žival v naslednjem reprodukcijskem ciklusu.

Če žival ni breja ali se pregoni, je kupec upravičen do reklamacije. In sicer dobi drugo pl. mladico brejo 50 do 60 dni po klavni ceni, s tem da za to mladico prav tako uveljavi regres.

Druga možnost reklamacije je, da prodajalec pl. svinje, pri kateri je bila reklamacija, vrne kupcu razliko med plemensko in klavno vrednostjo.

8. Trenutno stanje rejskih središč

Leta 1989 so bile uradno potrjene prve tri kmetije za vzrejo mladic linije 12. Od tega leta pa do danes je bilo na kmetijah za selekcijo prašičev prodanih 1362 brejih in nebrejih mladic. Vendar lahko rečemo, da v zadnjem času v glavnem prodajamo na kmetijah za selekcijo prašičev breje pl. mladice linje 12. Tako da je bilo od skupnega števila prodanih mladic le okrog 5% živali prodanih nebrejih.

Do sedaj imamo v Pomurju uradno registriranih devet rejskih središč, in sicer:

- Alojz Berden, Filovci 67a
- Franc Bertalanič, Sodišinci 17
- Slavko Černel, Slaptinci 18
- Branko Kolar, Logarovci 19
- Karel, Kuzmič, Nuskova 56
- Janez Marin, Boreci 40
- Jože Meolic, Mali Bukovci 22
- Franc Sinic, Vanča vas 46
- Janko Vrzel, Dragotinci 31

Tri kmetije pa so v pripravi, tako da jih bomo imeli, upamo, konec leta 12. To pa je tudi meja oziroma število, ki trenutno pokrije potrebe po pl. materialu v danem trenutku poleg dveh selekcijskih in ene razmnoževalne farme na našem področju.

Pripavila:

Abraham Zorica, dipl. kmet. inž.
ŽVZ za Pomurje, M. Sobota

Kaj je potrebno postoriti?

V letošnjem letu smo priča velikemu primanjkljaju padavin ter visokim povprečnim temperaturam. Stalni jugozahodni vetrovi pa nenehno ustvarjajo vlažnostni deficit ob tleh, posledica pa je visoka evaporacija oz. izsuševanje tal. Posledice so še zaradi lanskoletne suše, saj se je botanični sestav travne ruše močno spremenil.

V pričakovanju obilnejših padavin lahko pričakujemo delno regeneracijo travne ruše ob primerni količini dušičnih gnojil. Priporočali bi, da obstoječo travno rušo pokosite, kajti visoke temperature in primanjkljaj padavin so vzrok, da je travna ruša hitro prešla v generativno fazo, kjer je praktično količinska rast usklajena, prične pa se proces staranja. V bistvu ne moremo govoriti o drugem odkosu, ampak o čistilni košnji, ki jo moramo obvezno izvesti zaradi preprečevanja zapleveljanja (manj vredne trave in zeli).

Priporočali bi, da ob prvem dežju travinje dognojite s 50 do 60 kg dušika/ha, kar pomeni 200 kg KAN-a/ha ali 350 kg NPK 15:15:15.

Nikakor ne priporočamo uporabe organskih gnojil, kot sta gnojevka in gnojnica, s katerima lahko naredimo več škode kot koristi.

Glede na to, ker smo v letošnjem letu posejali sorazmerno veliko njivskih površin s sudansko travo, bi bilo tudi le-te potrebno dognojiti z KAN-om oz. medvrstno obdelati. Priporočamo, da posevke, namenjene za silažo (setev na medvrstno razdaljo 60–70 cm) obdelate z medvrstnim okopalnikom in hkrati dognojite posevke s 150 kg KAN-a/ha.

Posevke, namenjene za zeleno krmo, pa bi bilo potrebno dognojiti s 50 kg dušika/ha oz. 200 kg KAN-a/ha.

Za dognojevanje ne priporočamo uree.

Kmetijska svetovalna služba:
STANKO KAPUN, dipl. inž. agr.

SETVENE KOLIČINE NEKATERIH STRNIŠČNIH POSEVKOV

Vrsta semena	sorta	način rabe	kol. sem. kg/ha	način setve
Mnogocvetna ljulka	tetraflorum, draga, barmultra	zelena krma, silaža	35 do 40	žitna sejalnica
grašljinka		zelena krma, silaža	35 do 40	žitna sejalnica
Krmna ogrščica	starška, akela	zelena krma	12 do 15	žitna sejalnica
Inkarnatka	inkara	zel. krma, silaža	20 do 25	žitna sejalnica
Proso	kornberško	zrnje, silaža	25	žitna sejalnica
Oljna redkev	raula, seletina	zeleno gnojenje	20	žitna sejalnica
Krmna repica	petranova	zeleno gnojenje	15	žitna sejalnica
Facelija		zeleno gnojenje	12	žitna sejalnica

Murska Sobota, julij 1993

Kmetijska svetovalna služba
ŽVZ za Pomurje
Kapun Stane, dipl. inž. agr.

nasveti

Načini varčevanja – varnost naložb – donosnost

Ni naključje, da je naslov takšen kakršen je, saj boste lahko spoštovane bralke in bralci iz teksta, ki sledi, tudi sami razbrali, da je od izbranega načina varčevanja v precejšnji meri odvisna varnost naložb ter njihova donosnost. Pri izbiri naložb sem se omejila le na naložbe na finančnem trgu, možne pa so vsekakor tudi druge naložbe (na primer v nepremičnine). Finančni trg delimo na trg denarja (kratkoročno investiranje – do enega leta) in trg kapitala (dolgoročno investiranje – nad enim letom).

VARČEVANJE V BANKAH

V bankah obstajata dve obliki varčevanja in sicer tako imenovano varčevanje na vpogled (v tem primeru so vam sredstva vedno na razpolago in jih lahko kadarkoli dvignete) in vezano varčevanje (navadno so vezave na 1 mesec, 3 mesece, 6 mesecev, 1 leto...). Verjetno ni potrebno posebej povdarjati, da so slabše obrestovana sredstva, ki jih v vsakem trenutku lahko dvignete, obrestna mera pa se ponavadi povečuje s podaljševanjem roka vezave. Na razpolago pa imate tako varčevanje v domačem kot tudi v tujem denarju. Varčevanje v tujem denarju je zanimivo v primeru, če se devizni tečaj posameznih valut povečuje hitreje, kot je pri nas priznana revalorizacija (R). V domačem denarju pa je varčevanje zanimivo v primeru, če je priznana revalorizacija za določeno obdobje višja kot je v istem obdobju porast tečaja tujih valut. Ker pa so časi visoke inflacije vsaj zaenkrat mimo in ker tečaji tujih valut stagnirajo ali rahlo padajo, so mnogi ugotovili, da z vlogami na vpogled, dejansko ohranjate le realno vrednost prihrankov, ali pa niti te. Še posebno je to očitno pri tolarskih hranilnih vlogah, katerih obrestna mera je odvisna od rasti drobnoprodajnih cen v prejšnjem mesecu (R).

Hranilne vloge v bankah so (morale bi biti) varna naložba, saj za izplačilo le teh jamči država, vendar se vsi spomnimo zapleta z izplačilom starih deviznih hranilnih vlog.

Tolarsko varčevanje
Avista (na vpogled)

Na primeru poglejmo avista varčevanje v mesecu juliju. Rast drobnoprodajnih cen v mesecu juniju (R) je bila 1,5 % (osnova za obrestovanje v juliju). V primeru, da ste imeli v banki vloge na vpogled (avista-hranilne knjižice ali tekoče račune) in zanje za mesec julij manjšo obrestno mero, niste ohranili niti realne vrednosti svojih prihrankov. Za primer naj navedem, da ste to vrednost ohranili le, če ste imeli svoje prihranke pri Ljudski banki Celje, ki je obrestovala hranilne vloge za julij z 1,5 %, tekoče račune pa po 1,76 %, tako da so imetniki tekočih računov pridelali tudi nekaj malega realnih obresti (r). Vse ostale banke so avista vloge obrestovale od 0,75 do 1,29, kar pa predstavlja manj, kot je revalorizacija, kar pomeni, da so njihovi varčevalci na avista sredstva pridelali izgubo.

Vezane hranilne vloge

Same banke priznavajo, da se v današnjih časih varčevalci odločajo za krajše vezave, čeprav se s čim daljšim časom vezave ponavadi veča tudi obrestna mera. Vendar ima varčevalec v primeru, da potrebuje sredstva v krajšem času, kakor je čas vezave, težave pri dvigu teh sredstev, če pa mu že uspe sredstva dvigniti, pa mu banka sredstva izplača z diskontom, s tem pa se donosnost tako naložbe bistveno zmanjša. Varčevalci so previdni pri vezavi tolarskih sredstev tudi iz slabih izkušenj iz preteklosti, ko se je dogajalo, da je pričel naraščati tečaj tujih valut, rast drobnoprodajnih cen (R) pa je močno zaostajala za to rastjo. Varčevalci svojih tolarskih vezanih prihrankov niso mogli dvigniti, da bi kupili tujo valuto in so lahko le nemo opazovali porast tečajev tujih valut.

Poglejmo na kratko realne obrestne mere za vezave tolarjev v bankah. Realna letna obrestna mera za vezavo od 31 do 90 dni se je v mesecu juliju gibala od 1 % do 9,5 % v različnih bankah, od 91 do 180 dni med 3 % in 12 %, za vezavo od 181 dni do 1 leta pa od 6 % do 14 %, vezave nad 1 letom nekatere banke obrestujejo tudi po 16 %, nad 2 leti pa po 17 %. V primeru, da se odločite za vezavo tolarskih sredstev, bi se morali prepričati, katera banka nudi najugodnejše pogoje. V nekaterih bankah je odstotek realnih obresti odvisen tudi od zneska, ki ga varčevalec vloži.

Devizno varčevanje

Mnogi varčevalci so se v skrbi za svoje prihranke odločili, da kupijo tujo valuto in se tako zavarujejo pred razvrednotenjem le teh, vendar v primeru, če jih hranijo doma, kljub temu ne ohranjajo njihove realne vrednosti, saj imajo tudi države, v katerih je posamezna tuja valuta plačilno sredstvo pravtako inflacijo, pa čeprav majhno. Tako se varčevalci, ki niso povsem izgubili zaupanja v banke, odločajo za varčevanje deviz v bankah.

Avista devizno varčevanje

Mnogi varčevalci se odločajo za avista devizno varčevanje, da bi v primeru ugodnejših naložbenih možnosti lahko devize brez težav dvignili in jih zamenjali v tolarje. Obrestne mere za posamezne tuje valute so prilagojene obrestnim meram v državah iz katere je določena tuja valuta, vendar so med posameznimi bankami kljub temu razlike. Tako se obrestna mera za avstrijski šiling giblje nekje med 3 % in 4 %, enako tudi za nemško marko, za ameriški dolar pa nekje okoli 1,70 %.

Vezano devizno varčevanje

Tudi pri deviznem varčevanju se lahko varčevalci odločajo za vezavo na 1, 3, 6, 12 mesecev ali nad 1 leto, 2 leti... Nemško marko različne banke pri vezavi na 1 mesec obrestujejo z letno obrestno mero nekje med 5 in 6 odstotki, avstrijski šiling približno v enakih okvirih, ameriški dolar pa nekje med 2 in 2,25 odstotka, pri vezavi na 12 mesecev pa nemško marko med 6 in 7,5, avstrijski šiling med 6 in 6,5 odstotki, ameriški dolar pa nekje med 2,4 do 2,75 %. Kot zanimivost naj omenim, da nekatere banke obrestujejo vezana sredstva na 12 mesecev z manjšo letno obrestno mero, kot vezana sredstva na 1 mesec. To pa ne preseneča, če vemo, da se tudi v drugih državah spreminjajo obrestne mere, banke pa se s tem zavarujejo, da ne bi varčevalcem izplačevale za posamezno valuto večjih obresti, kakor jih ima matična država.

NAKUP VREDNOSTNIH PAPIRJEV

O samih vrednostnih papirjih sem na tem mestu že pisala, za to bi ponovila le najosnovnejše in seveda tudi najaktualnejše. V Sloveniji se trenutno trguje s kratkoročnimi vrednostnimi papirji (komercialni zapisi Stanovanjskega sklada RS, blagajniški zapisi Banke Slovenije, zakladne menice BS) in z dolgoročnimi vrednostnimi papirji (obveznice, delnice).

Kratkoročni vrednostni papirji
Komercialni zapisi Stanovanjskega sklada RS

Ti zapisi so bili izdani 1. 12. 1992, sestavljeni pa so iz tolarskega dela (nominalna 10.000,00 ali 100.000,00 SIT) in deviznega dela (200 ali 2000 DEM). Primarna emisija teh zapisov je že prodana, cena le teh pa je bila izražena v odstotkih in se je dnevno spreminjala. Tolarski del je prinašal 11 odstotne realne obresti, devizni del pa 10 odstotne. Ti zapisi zapadejo 2. 11. 1993, nakup pa je možen le še preko borze. Na borzi se trguje tudi s posameznimi deli.

Blagajniški zapisi Banke Slovenije (dvojčki)

Na trgu vrednostnih papirjev se trenutno trguje s četrto izdajo blagajniških zapisov BS (nominalna vrednost vsakega dela je (65.000,00 SIT) tolarski del je realno obrestovan z 9 %, devizni del pa s 7 odstotki), primarna emisija pa je prodana. Zapadlost teh dvojčkov je 15. 10. 1993. Tudi pri dvojčkih je možno trgovanje s posameznimi deli.

Zakladne menice Banke Slovenije

Zakladne menice so izdane v tolarjih (100.000,00 ali 1,000.000,00 SIT) in v ekujih (1.000,00 ali 10.000,00 ECU) in se lahko kupi posamezno. Tako tolarska kot ekujska zakladna menica sta obrestovani z 9,5 % obrestno mero, v izplačilo pa zapadeta 16. 9. 1993. Primarna emisija še ni prodana, zato jo lahko brez provizije kupite pri pooblaščenih posrednikih po trenutni teoretični vrednosti.

Kratkoročni vrednostni papirji Stanovanjskega sklada in Banke Slovenije so varna naložba, saj za njih jamči Banka Slovenije in Republika Slovenija, donosi pa so temu primerno tudi skromni, saj ponujajo tak donos, kot nekatere banke na vezana sredstva na 1 mesec, nekaj ugodneje pa je pri deviznih delih, ki so obrestovani bolje kot v bankah.

Dolgoročni vrednostni papirji
Obveznice

Ob primarni izdaji obveznic se izdajatelj zaveže, kdaj in kako bo izplačeval obveznosti, ki so z izdajo obveznic nastale, na sami obveznici pa mora biti navedena tudi obrestna mera, s katero se nominalni znesek obveznice obrestuje. Poznamo anuitetne obveznice, pri katerih se v določenih rokih ob obrestih izplačuje tudi del glavnice in obveznice pri katerih se v določenih rokih izplačujejo le obresti, glavnica pa se izplača na koncu. Za izplačilo obveznic jamči izdajatelj in sicer s svojim premoženjem ali proračunom, lahko pa ima tudi garancijo še nekoga (na primer banke). Od tega, kdo je izdal obveznico in s čim jamči za izplačilo obveznosti, je odvisna tudi varnost naložb v obveznice. Tako so trenutno najbolj varne in cenjene obveznice, ki jih je izdala Republika Slovenija (RSL 1, RSL 2), sledijo jim občinske, poštne in nato so obveznice podjetij. Prav pri slednjih so se investitorji že opekli (Meblo, Lesnina, vprašljiva pa je tudi Metalna), svetla izjema pa je vsekakor Gorenje. Ker pa so obveznice dolgoročni vrednostni papirji, lastniki le teh lahko te obveznice (tiste, ki kotirajo na borzi), spremenijo v likvidna sredstva, seveda po tržni ceni.

Pri nakupu obveznic pod teoretično vrednostjo se povečuje njihova donosnost. Kot primer vzemimo obveznice RSL 1. Pri primarni izdaji te obveznice je le ta ponujala 3 % obresti. Če ste to obveznico kupili preko borze po tečaju 89,9, pa vam ta obveznica prinaša do zapadlosti že 13,65 % donos, kar je dokaj soliden donos ob varni naložbi. Večji donos do zapadlosti prinašajo obveznice, katerih tržna cena je na borzi bolj padla, kot na primer Občina Zagorje, ki pri tečaju 72,0 prinaša kar 32,26 % donos. Zaupanje v občinske obveznice je nekoliko padlo, ko se je izkazalo, da so se nekatere občine preveč zadolžile in da zaradi tega lahko nastanejo težave z izplačili obveznosti. Največji donos pa prinaša obveznica Metalne, saj pri tečaju 57,0 prinaša 28645 % donos, zapadlost glavnice in zadnjih polletnih obresti se neusmiljeno približuje (1. 8. 1993), investitorji pa vedno bolj dvomijo v izplačilno sposobnost Metalne. Iz opisanih primerov je lepo razvidno, da se z rizičnostjo naložbe povečuje donos.

Delnice

Z nakupom delnice trajno vložimo svoja sredstva v delniško družbo in smo delničarji te družbe, sekundarni trg (borza vrednostnih papirjev ali OTC) pa nam omogoča, da svojo trajno naložbo v delniško družbo spremenimo v likvidna sredstva.

Pri delnici govorimo o več vrednostih delnice. Najprej je potrebno omeniti njeno **nominalno** vrednost. Osnovni delniški kapital se ob ustanovitvi delniške družbe razdeli na določeno število delnic, nominalno vrednost pa predstavlja osnovni kapital deljen s številom delnic. Naslednja vrednost delnice je **bilančna.** Le to dobimo, če k nominalni vrednosti prištejemo še del rezervnega sklada, ki odpade na eno delnico. Najpomembnejša vrednost delnice je njena **tržna** vrednost, ki se določa na trgu vrednostnih papirjev glede na ponudbo in povpraševanje. Povpraševanje po delnici pa se povečuje v primeru, da investitorji pričakujejo čimvečji profit delniške družbe.

Na Ljubljanski borzi vrednostnih papirjev trenutno kotira 11 delnic in sicer v uradni kotaciji II dve delnici, devet pa v prostem trgu. Tečaji skoraj vseh delnic vrtoglavo naraščajo, nekateri kar za 10 odstotkov na posamezen borzni sestanek, kar je tudi največji dovoljen porast. Vzrokov za tako vrtoglavo naraščanje je več, verjetno pa je eden od pomembnejših ta, da na našem trgu vrednostnih papirjev primanjkuje delnic, povpraševanje pa je vse večje. Ker pa tečaji delnic skokovito naraščajo, so se za vlaganje vanje odločili tudi mnogi, ki so doslej imeli svoje prihranke varno naložene, kar je ponovno povečalo povpraševanje po delnicah, posledica tega pa je ponovni porast tečajev (spirala). To povečano povpraševanje bi lahko delno (vsega porasta ni mogoče pripisati le povpraševanju, temveč tudi pričakovanemu profitu delniških družb), primerjali tudi z nekdanjim povpraševanjem po tujih valutah, ki je presegalo ponudbo, posledica tega pa so bili porasti tečajev le teh. Ko se je povpraševanje po tujih valutah umirilo, so tečaji le teh padli. Ali se bo in kdaj se bo nekaj podobnega zgodilo tudi z delnicami, bi najbrž bilo potrebno vprašati kakšnega preroka. Teorij o tem, kaj se bo zgodilo z delnicami v bodoče, pa je kar nekaj. Tisti bolj pesimistični že predvidevajo borzni zlom, optimisti pa pravijo, da do njega ne bo prišlo.

Da se ne bi spuščala v razlago vseh možnih teorij, ki so vse več ali manj znanstveno nepreverjene (fundamentalne), bi pa kljub temu želela opozoriti vse, ki se podajajo v trgovanje z delnicami, da so vsekakor možni tudi precejšnji padci tečajev delnic, kar se je v praksi že dokazalo pri nekaterih delnicah, razočarani investitorji pa so nato v časopisih objavljali ogorčena pisma, kar daje slutiti, da se niso zavedali tveganja, ki ga prevzemajo z nakupi delnic.

Investicijski skladi in investicijsko varčevanje

Borzno posredniške hiše ponujajo tudi varčevanje v investicijskih skladih. V tem primeru je investitor imetnik določenega števila kuponov skupnega sklada, v katerega so vložili sredstva različni investitorji. Različni investicijski skladi prinašajo različno donosnost, kar pa je v veliki meri odvisno od sestave sklada. Manj donosni so v glavnem bolj varni skladi, ki imajo v svoji sestavi večji odstotek varnih vrednostnih papirjev (npr. republiških obveznic), bolj donosni skladi pa imajo v svoji sestavi velik odstotek rizičnih vrednostnih papirjev. Poleg skladov pa nekatere borzno posredniške hiše ponujajo sestavo lastnega portfelja posamezne stranke.

Investicijski skladi so namenjeni tistim, ki nimajo dovolj časa ali znanja na področju vrednostnih papirjev in raje prepustijo upravljanje s svojimi sredstvi borznim posrednikom. Tisti, ki želijo bolj varno naložiti svoja sredstva, se bodo najverjetneje odločili za sklad, ki nudi soliden donos, ob čimmanjšem riziku, tisti, ki želijo več tvegati, pa se bodo odločili za sklade, ki ponujajo večji donos. Izbira je vsekakor pestra, mnogi pa kljub vsemu pogrešajo ponudbo opcij (put, call), ki so namenjene večjim špekulacijam. Vsekakor pa je od posameznika odvisno, koliko bo tvegal. Priporočam lahko le čimvečjo razpršenost naložb (tudi na ta način se zmanjša riziko) in vam zaželim uspešno investiranje.

Tončka Božinović

NIKA
BORZNO POSREDNIŠKA HIŠA d.d.
Cesta prvih borcev II. Brežice 68250
☎ 0608 62-236, Telefaks 0608 62-852
POSLOVALNICA LJUBLJANA
Slovenska cesta 54, Ljubljana 61000
☎ 061 131-155, Telefaks 061 131-347
POSLOVALNICA MARIBOR
Partizanska cesta 3-5, 62000 Maribor
☎ 062 29-460, Telefaks 062 29-460

Krize, ki jih preživljamo

»Človek lahko zaide, se utrudi, dela napake, se pregreši proti predpisom, pa vendar lahko vse to premaga, najde pot nazaj in na koncu postane mojster. Premagal je krizo.«
Herman Hesse

Krize se v našem življenju menjujejo kot dan in noč. Komaj smo eno prehodili, nas je zadela druga, hujša kot prejšnja. Niti oddahnili si se nismo, a smo se sami ali so nas drugi pahnili v novo, drugačno krizo.

Zakaj le nas tako močno vržejo iz tira, zakaj jih enostavno ne morejo izriniti iz svojega življenja? Ko smo najbolj srečni in nam gre vse kot po maslu, ko srečo zajemamo z veliko žlico, niti pomislimo ne, da je nekje slabo, nesreča že pred vrati. Lažje bi nam bilo, če bi vedeli, da tudi vse stvari vedno dve plati, dva pola, pozitivnega in negativnega, vsaka stvar lahko dobra in slaba. Iz dobrega raste slabo, po slabem vedno spet dobro. Po trpljenju, ki ga moramo vsi prehoditi, se kot darilo za vse preživeto rodi dobro in zadovoljno, sprostitev, ki nam dobro de, po kateri si oddahnemo, dobimo nov zagon, delamo načrte in se spet vesele življenja.

A le za kratek čas; tega nikakor ne smemo pozabiti.

Kriza je veliko križišče, na katerem se znajde človek, da bi spet našel pravo pot, pravo smer svojega obstoja.

Večina ljudi čuti krizo kot nadlogo, polni so strahu, ne vidijo nič vse pred sabo, ne vidijo izhoda.

Na vse kriplje se trudijo, da bi jo odgnali, čeprav si ne morejo priznati, kaj šele izpolniti njen obstoj, njeno danost.

Velike krize so velike preizkušnje nas samih. Če jih prebrodimo, smo spet srečni – do naslednjega udara, ki nas zagotovo čaka.

A krize bi morali vzeti zelo resno, resno bi morali vzeti svoje življenje pod drobnogled, izluščiti plevel in si postaviti nove, uresničljive cilje, nove temelje za novo življenje. A na žalost večina ljudi ne ve, kaj bi.

In ko se nam potem drugi posmehujejo in se veselijo naši nesreči, nadlogi, polomom, ločitvi, izgubi sotovarišev in finančnim izgubam, ko se za vse to glas ustijo, da se nam je to moralo zgoditi, moramo vedeti, da je vse za vse nas dobro, da je ravno to naša nova možnost, naša nova sreča, novi cilji, nova obzorja.

Vsaka kriza je dokaz naše zrelosti, je stopnička v našem duhovnem dozorevanju, zato se ne smemo bati padcev, spodrsljajev, tudi tragedij ne. Iz njih vedno raste boljši jaz, boljši ljudje, boljše življenje.

Trpeč človek se ne sme smiliti samemu sebi, mora se zbrati, akumulirati še veliko svoje neizkoriščene energije in ponovno osmisliti svoje življenje.

Bodimo srečni, da smo še enkrat dobili možnost, to je bil zadnji klic notranjosti, za pogled vase, v svoj drugi jaz, ki je še kako živ.

Kako ravnati s komunalnimi odpadki?

V lendavski občini si prizadevajo, da bi v letošnjem letu uredili vse potrebno za čim gospodarnejše ravnanje s komunalnimi odpadki. Saubamacher Sud, d.o.o., iz Murske Sobote in Komunalno podjetje v Lendave opravljata v vsaki krajevni skupnosti natančno razikrivanje stanja in pripravljenosti posameznih gospodinjstev za ločeno zbiranje in odvoz odpadkov. Čeprav je zbiranje in odvažanje komunalnih odpadkov v Lendavi kolikor toliko urejeno, smeti in druge odpadke odvažajo enkrat tedensko, je v drugih krajevnih skupnostih ta problematika še vedno aktualna. Tam se nenehno pojavljajo nova divja odlagališča. Tudi sortiranje komunalnih odpadkov v občini je novost, čeprav je v Lendavi nekaj zabojnikov za steklo, ki pa so veliko prepolni. Ugotovitev dejanskega stanja naj bi bila končana že letos, nato pa bi bilo potrebno sprejeti ukrepe za kar najgospodarnejše ravnanje s komunalnimi odpadki.

Avtoštoparska izkaznica

Ste že kdaj potovali z avtoštopom? Večina vas bo prav gotovo pritrdila. Kajti s takšnim načinom potovanja se da prihraniti kakšen tolar, pa tudi čas. Mnogi z avtoštopom potujejo po Evropi ali celo po vsem svetu. In če tudi vi kdaj štopate, vas bodo gotovo zanimale mednarodne štoparske izkaznice.

Z njo boste ob prometni nesreči zavarovani kjer koli po svetu. Dobi jo vsakdo, starost ni omejena. Potrebujete le sliko, osebne podatke in 500 tolarjev. Ob smrti izplača zavarovalnica milijon tolarjev, ob invalidnosti dva, za vsak dan preležan v bolnišnici, pa boste dobili 500 tolarjev. Po njo boste morali v Ljubljano, na Kersnikovo 4 (od železniške in avtobusne postaje kakšnih pet minut peš). Odprto imajo od 8. do 14. ure.

Do sedaj so jih prodali 275. Na srečo se letos še ni zgodila prometna nesreča, kjer bi se kateri od štoparjev poškodoval. Vseeno je koristno, da jo imate. Vendar upajte, da je ne bo potrebno uveljaviti.

A. Nana Ritoper

Creditanstalt - Nova banka d.d.
Z nami do uspeha

PODJETJEM, PODJETNIKOM IN OBRTNIKOM!

Sprejemamo:
– vse vrste tolarskih depozitov (na vpogled, na odpoklic, vezane depozite)

Ponujamo:
– kratkoročna posojila za financiranje tekočega poslovanja (okvirna, likvidnostna, za komercialne posle, lombardna)
– posojila za čas od 1 do 3 let,
– devizna posojila za nakup opreme v tujini.

Pridite in se pogovorite z našimi delavci ter se prepričajte o ponudbi v naši enoti v M. Soboti, Lendavska 11.

Beltinski folklorni festival

O pšenu, kaši, »svori« in ljubezni

Če bo šlo tako naprej, bo čez leto ali dve na beltinskem folklornem festivalu mogoče opazovati takle prizor. Ob kmečkem vozu bo stal starejši kmet in mlajšim okrog sebe razlagal: »Tole vidite, temu se reče »puza«, to so »trebij«, nekateri pravijo tudi »trebij«. To je »svóra«, zadnji del »svóre« se imenuje »repica«. Tem manjšim lestvam za vožnjo suhe krme se pravi »rebrnice«, tistim večjim na onemle velikem vozu pa se pravi »dúge lestvice«... Mlado dekle slavističnega videza z zadnjimi sledmi pubertete na obrazu, očitno študentka, ga bo vprašala: »Mislite, da se »puza« temu reče zato, ker po njej sem in tja polzi gornji del? Ali je to tisto, čemur Pleteršnik pravi »polza«?«

Razlagalec se bo »počohal« pod kapo in rekel, da ne ve, kako je s tem pri Pleteršniku, dejstvo pa je, da svora po »puzi« polzi.

Prizor se bo odigral popolnoma sam od sebe. Kmeta ne bo ninče vnaprej poprosil, naj razlaga sestavne dele kmečkega voza. Iz leta v leto so namreč naključni akterji na festivalu bolj razigrani. V nedeljo popoldne je skupina odobrovoljenih šestdeset- in sedemdesetletnikov plesala na odprti stopi, ki je bila tako kot mnogo drugo kmečko orodje razstavljena na prireditvenem prostoru. Šli so se, če še imajo v nogah »plesni« korak, s katerim se dviga in spušča »makoter«, veliko leseno kladivo, ki pada v odprtino in tako s phanjem loči lusko od zrna.

(Etnografski dodatek: Tistemu, kar po postopku phanja dobimo, se reče »pšeno«, ki je lahko ajdovo ali proseno. Ko se pšeno skuha, je kaša. Ajdova ali prosena. Izraz »makoter« morda pride od poimenovanja za orodje, s katerim se je trl mak. Če je tako, potem so mak nekoč na veliko phali, celo v stopah, ne samo v možnarjih.

Še eden etnografski dodatek, ki zadeva ljudsko vremenoslovsko modrost: Zadnji dan letošnjega beltinskega foklornega festivala je bil na jakobovo nedeljo. Veter je pihal že dopoldne in do popoldneva je prepihal ozračje, nebo je dobilo jasno modrino in čezenj so se razprle bele koprene. Na mah je postalo čisto jesensko. Naslednji dan je Endre Goenter piscu teh vrstiv povedal, da je njegova stara mati rada rekla, da je jakobovo popoldne že jeseni. Vse spoštovanje ljudski vremenoslovski modrosti!)

Foklorna prireditev v Beltincih se začenja po letih spreminjati v obred. Oziroma iz umetnega obreda prehajati v naravnega. Narejenost, ki je bila včasih malce nadležna, se umika in skozi postopek ponavljanja se vzpostavlja avtentično razmerje med obliko obreda in vsakdanjim življenjem. Temu se reče, da začenja foklorni festival živeti.

Zanimivo! Po Kondratjevu, ruskem učenjaku, ki je raziskoval ciklična gibanja v gospodarstvu, traja en val, ki končuje določeno periodo, 56 let. V tem obdobju se neki gospodarski proces začne, doživi konjunkturo in recesijo, naposled pa se ustali in predstavlja izhodišče za naslednji val. Gojenje folklornega izročila v Beltincih je staro 55 let in že se kaže, da Kondratjevo število nosi v sebi neko zakonito dolžino uvajalnega obdobja, ki najbrž velja tudi za kulturo, ne samo za gospodarstvo. Foklorni festival postaja neobhodna sestavina življenja in obenem nakazuje nov odnos do tradicije. Bistvena značilnost tega novega odnosa je spontanost. Z etnološkega oziroma kulturološkega vidika to pomeni, da je obred prestal iniciacijsko obdobje in postaja zrel.

Pred 55 leti, tako piše **Milica Šadl** v letošnjem katalogu festivalskih prireditev, je profesor **France Marolt** nagovoril **Matijo Kavaša**, da je začel voditi folklorno skupino. Naslednji vodja je bil mag. farm. **Elemer Sepeši–Panči**, za njim pa vodi vse do današnjih dni beltinsko plesno folkloro **Boris Žalig**. Druga takorekoč institucionalna pojava beltinske folklore sta še **Kociper–Baranjeva banda**, ki je igrala pri foklorni skupini vse od ustanovitve, in gospa **Šadlova**. Od nedavna je Banda, ki jo je v zadnjem času, od leta 1991, pri muzikalni spremljavi beltinskih folklornih plesalcev nadomeščala podmladkovna **Markova banda**, samo še Kociprova banda, ker je **Miško Baranja** umrl. Na letošnjem 23. festivalu sta obe Bandi nastopili skupaj. Kociprova je bila v čisti rodovni sestavi, igrala sta **Jožek** in **Janči**. **Rajnarov Tonek**, tretji član Kociprove bande, je bil zadržan. Ko si jih gledal, te je dvakratno premestilo iz vsakdanjega razpoloženja, ganila sta te glasba in skupni nastop.

V vsaki nastopajoči skupini na 23. beltinskem foklornem festivalu so vsaj enkrat proizvedli zvok, ki se mu pravi vriskanje. Saj res, ali se še kaj vriska tudi v vsakdanjem življenju, je ta parityeni vzklik še živ in v rabi? Po tem, kar se dandanes sliši v nočeh, bi lahko sklepali, da ta oblika glasovnega sporočanja izginja iz vsakdanjega življenja, čeprav je dolgo časa obstajala tudi zunaj festivalskih okvirov. Prakticirala se je tudi še takrat, ko ljudski plesi že dolgo niso bili več v vsakdanji in spontani rabi.

Če torej rečemo, da je dobil z ohranjanjem vriskanja beltinski foklorni festival novo funkcijo, s tem nismo opisali vseh njegovih novih funkcij. Iz kanadskega mesta **Hamilton** je prišla na festival slovenska plesna skupina z imenom **Soča**. Ta skupina se generacijsko deli na mlajše in starejše plesalce. Trije fantje, **Andrej, Tomaž in Matej** iz mlajšega dela, s katerimi smo se pogovarjali o asimilacijskih procesih, o tem, kako kanadski Slovenci in Slovenke izginjajo, so izražali veliko trezne slovenske etnične zavesti. Čeprav še niso prav v obdobju ženitve, ko bi šele morali o takšnih rečeh zagotovo vedeti kako in kaj, so bili vsi odločeni, da se bodo poročili izključno s Slovenkami. Foklorni festival je primerno mesto, na katerem se dandanes mlad človek začenja ogledovati za zakonskim partnerjem, so rekli.

ŠTEFAN SMEJ

Za zeleni jezik (40)

Potem ko smo v več prejšnjih zapisih pobliže predstavili vprašanje slovenščine v javnosti (pomanjkljivo jezikovno kulturo, pritisk angleščine na nekatera področja našega življenja ipd.), se lahko vrnemo k prvotno zastavljenemu vprašanju, ali je slovenščina ogrožena. (Mimogrede: vprašanja niso zastavili jezikovni strokovnjaki, ampak ga povzemamo po uredništvu Dela, ki mu je mimo prirojene publicistične senzacionalističnosti z v vprašanju sugerirano usodnostjo morebiti le uspelo vzpodbuditi večje zanimanje za materinščino.)

"Jezik je zrak, ki ga dihamo, je voda, ki jo pijemo, je hiša, v kateri stanujemo, je čas in okolje, v katerem živimo ... Jezik smo ljudje."

Janko Moder

Naj takoj na zastavljeno vprašanje tudi odgovorimo. Kar precej reči je, ki omogočajo jasen in nedvoumen odgovor: NE. Zaradi prostorske omejenosti jih bomo lahko omenili bore malo.

Če se ozremo po zemeljski obli, nam Slovencem planetarni pogled lahko vlije precej samozavesti: na sedanji stopnji razvoja splošno- in primerjalnojezikoslovne raziskave kažejo, da se na svetu govori približno 3500 jezikov. Od njih je samo 30 takih, ki jih govori več kot 10 milijonov ljudi, *in slovenščina je glede na število ljudi, ki jo uporablja kot sredstvo za osnovno človeško sporazumevanje, za najrazličnejše oblike znanstvenega, strokovnega, publicističnega, gospodarskega, političnega... sporočanja (informiranja) in za umetniško izražanje, pri samem svetovnem vrhu.* Od omenjenih 3500 jezikov jih je le okrog 50 takih, ki imajo svojo literaturo. *Med njimi je tudi slovenščina z zelo staro pismensko in bogato slovstveno-literarno tradicijo ter vsestransko razvito sodobno književnostjo.* Ta dejstva dopuščajo misel, da je jezik, ki ga imenujemo slovenščina, že lep čas med razvitimi in mu tja, v nasprotju z mnogimi drugimi področji slovenske družbe, ni treba šele iskati poti.

"Hočem reči: na tisti lestvici več tisoč jezikov, ki bi se začela z največjim (po številu govorcev) in se končala z jeziki, ki so materinji samo po eni osebi, bi bilo več kakor 97 odstotkov jezikov navedeno niže od slovenščine."

Janez Orešnik

Tudi če skušamo natančneje določiti položaj slovenščine med temi najrazvitejšimi jeziki, nimamo razloga za nezadovoljstvo. *Slovenščina je sodoben, v vseh svojih strukturnih ravninah razvit, ustrezno zvrstno razčlenjen in vitalen jezik.*

Takšnemu jeziku tudi nekaj sto bebastih, z besedotvornimi in drugimi zakonitostmi slovenskega knjižnega jezika skreganih stvarnih lastnih imen ne more spodkopati trdnih temeljev, kakor ga tudi nemorejo ogroziti sicer številne občne besede tujega izvora. Vse to bo z drugimi oblikami današnjega omalovaževanja slovenščine slej ko prej postalo predmet zgodovine slovenskega jezika, ki bo zadevo registrirala kot zgodovinsko pogojen jezikovni pojav.

Takšen jezik svojim uporabnikom ponuja tudi neslutene možnosti, da v stiku z drugimi jeziki razvijajo njegove pomenske, stilne in zvrstne možnosti, ki jih nudi, da torej izkoristijo njegov energetski naboj.

V takšnem (seveda se spreminjajočem in izpopolnjujočem) jeziku smo Slovenci stoletja mogli in moremo še danes izraziti svojo duhovno in družbeno bit. Lahko pa – v to smo prepričani – z njim izrazimo tudi nove razsežnosti našega bivanja, ki jih oblikuje in terja naša vpetost v planetarne civilizacijske procese.

Koliko smo nove razsežnosti našega bivanja resnično pripravljeni (oz. se nam zdi to potrebno in mogoče) izraziti prav v slovenskem jeziku, pa se zdi osrednje vprašanje, ki ga je treba premisliti. To bomo skušali storiti v naslednjem zapisu.

FRANCI JUST

Drago Jančar: »Posmehljivo poželenje«

Posrečene, često teatrske situacije, močan jezik, tu in tam kompleksno, kar je menda moderno, vendar nobene duhovne globine, kar je, pravijo, prav tako moderno. Pač pa veliko pornografije, vendar zdaleč manj kot pri nekaterih drugih pisateljih, kar mu štejem v dobro. Večina izobražencev in ljudi z visoko kulturo pornografijo odklanja, potem pa neko damo, ki bere tako uživanje in dobi skoraj ob vsaki strani orgazem. V delu srečamo transvestite, buzerante, narkomane, potepuhe, stare in izrabljene ter brezzobe vlačuge, tudi mlajše neizrabljene in z zobmi, celo mačke, ki jih muči spolno poželenje, in izobražence brez življenjskega cilja, ki želijo na lahek način priti do denarja, izumiti česen, ki ne smrdi, napisati uspešnico ali ustvariti kakšno drugo »umetnijo«, in ko ne uspejo, se vdajo alkoholu, postanejo melanholični (posebno po prekrokani noči) in mislijo na samomor. Tega je posebno v Sloveniji veliko. Smo na prvem mestu na svetu, s čimer se ne smemo ponašati.

Pisatelj je imel na vsak način veliko srečo, ker ga je usoda prinesla v New Orleans, moralno najbolj pokvarjeno in razvpito mesto v Združenih državah, dobesedno v svoj milje.

Moj namen ni ocenjevati njegovo delo z literarnega vidika, čutim pa se dolžnega, da se obregnem ob njegov opis Amerike, ki jo je spoznal je mimogrede in zato površno. Za vse tiste, ki Amerike ne poznajo in bodo brali to delo, bo verjetno vse lepo in prav, Američani bi pa med branjem često namrščili svoje obrvi.

Poglavje o »alienaciji« je otročje. Da bi neka ameriška »gospodična«, in naj je še tako zabita, mislila, da je alienacija, ta vsakdanja angleška beseda, kakšna vrsta sira, gre predaleč. Američanke tudi ne zobajo lešnikov, ampak »peanuts« in »cashews«. Psi tukaj pa hrustajo ledene kocke samo takrat, kadar so bolni, imajo recimo želodčnega raka. Nadvse jim pa tekne sladoled...

Stran 48: Tako ameriški študentje ne govorijo, tudi črnci ne, in naj so tako pijani, da niti svoje matere ne poznajo.

V Ameriki veliko ljudi »jogga«, vključno z mano in mojo ženo, vendar ne milijoni državljanov. To tudi ni noben kult. Pisateljev način razpravljanja o »džaganju« bi bil za Američane izredno dolgočasen ali celo smešen.

Jaz sem že 47 let v Ameriki, vendar še nikoli nisem pomislil, da bi »lulal v jezero«. V ameriških straniščnih školjkah je dovolj vode za izplakovanje, v evropskih pa nasprotno skoraj nobene. Zato pa zraven školjke, navadno na desni strani, kajti večina Evropejcev se ima po sesutju Sovjetske zveze za desničarje, metlica, da človek za seboj počisti, če ima seveda dovolj samospoštovanja in obzira do drugih sosr... Velika nevšečnost, ladies and gentlemen!

Da bi bila Luisiana edina ameriška država, kjer smejo točiti alkoholne pijače na prostem, je zame novost.

Stran 77: »Trash!« se reče in ne »trashy!« Prvo je samostalnik, drugo prislov. Izraz »trashy« me je naravnost zabolel.

Na strani 223 beremo: »Feelsy, trashy, nicely«. Kaj za sveto božjo voljo je to?

»Bajou country«. »Country« je dežela ali država. Pravilno bi bilo »county«, okraj, ki pa za Luisiano ne velja. Tam imajo »parishes«.

»Beaujolais. Nepravi. Kalifornijski«. »Beaujolais« je »beaujolais«, naj je potem kalifornijski ali francoski. Kalifornija se ponaša s kakovostnimi vini. Tudi sekt je odličen. Predsednik Bush ga je jemal s seboj, kadar je potoval v tujino. Če je vse, kar so prinesli Evropejci v Ameriko »nepravo«, potem bi morali biti tobak, krompir, puran in koruza v Evropi prav tako »nepravi«.

Vse, kar pove Gregor o ameriškem črncu, je v Ameriki na mestu. Velika žalitev je vendar beseda »nigger«. Pisateljev slovenski izraz »zamorc« v tem primeru ničesar ne pove. (Stran 152)

Iz Café du Monde (stran 178), kjer servirajo odlično kavo in »kruščike«, (strežejo zvečine mladi begunci iz jugovzhodne Azije), se ne vidi čez reko. Čudi me, da pisatelj ni posvetil več pozornosti Misisipiju, »the Old Man River«, tej ameriški Volgi, ki je posebno v New Orleansu tako mogočna in veličastna.

V New Yorku, v Manhattanu ni balkonov, pač pa jih je veliko v New Orleansu v francoski četrti, ki so zelo umetniško izdelani in posebna turistična atrakcija.

V New Yorku ne gremo na Kennedy (tega so ubili pred tridesetimi leti v Dallasu, Texas), ampak na Kennedy airport. Letala iz Evrope ne prispejo v N. Y. »zjutraj ob svitu«, ker bi v tem slučaju morala odleteti iz Evrope okrog enih ponoči. Letala prispejo v N. Y. popoldan. Na letališče ne pelje »subway«, pač pa avtobus, ki stane v eno smer 11 dolarjev. Taksi iz N. Y. C. na letališče Kennedy si lahko privoščijo samo milijonarji.

Tista stavka smetlarjev v N. Y. je zelo plehko opisana. Pisatelj pač ne pozna Newyorčanov, česar mu ne smemo zameriti, sicer bi ta problem drugače zagrabil, ker ima velike sposobnosti. Po drugi strani pa bi zagotovo opisal newjorške brezdomce in postopače (»bums«), če bi jih poznal, tako pa jih le mimogrede omeni. Veliko teh »bumsov«, ki jih je na tisoče, prenočuje tudi sredi največje zime zunaj, v škatlah iz lepenke, pokriti z New York Timesom, na železnih rešetkah nad »subwayi«, kjer je toplo itd., in jih često sredi strupenega mraza niti policija s silo ne more spraviti v zavetišča. Ti »bumsi« imajo svoj teritorij, kamor outsiderji ne smejo. Na svojem teritoriju so neomejeni gospodarji in kadar si skuša kak prišlek prisvojiti odpadke iz »garbage cans« (posode za smeti), naleti na odločen odpor. Večkrat pride celo do krvavih obračunov; podobno kot med bandami-narkomani, ki imajo prav tako svoje območje, kjer smejo samo oni prodajati mamila...

Frank. F. Bükvič,
Fairfield University

RECENZIJA

Da bi spet cimbale pele

– organizira lendavski Center za estetsko vzgojo POLETNO ŠOLO IGRANJA NA CIMBALE. Šola bo ob nedeljah dopoldne, učil bo mojster Janos Gyula iz Lentija. Mladi, ki bi radi znali igrati na cimbale, naj se prijavijo na ZKO Lendava, Partizanska 2, telefon: 75-289.

kulturni koledar

PRIREDITVE

MURSKA SOBOTA: **Danes ob 20.00 bo v soboškem gradu predstavitev knjige Slike prašnega mesta avtorja Jožeta Rituperja.**

RAZSTAVE

MURSKA SOBOTA: **V pokrajinskem muzeju sta na ogled stalna zbirka in stalna likovna razstava, ki je odprta vsak dan razen nedelje od 10.00 do 12.00.**

LENDAVA: **V lendavskem gradu je na ogled stalna razstava del dosedanjih mednarodnih kolonij, na ogled so tudi freske Zoltana Gaborja.**

MURSKA SOBOTA: **V galeriji je razstava del članov LIKOSA, ki je posvečena 30-letnici društva. Odprta bo do 31. julija.**

MURSKA SOBOTA: **V galeriji pokrajinskega muzeja v soboškem gradu je ne ogled retrospektivna razstava del kiparja Ferenca Kiralya. Na ogled je do 30. avgusta.**

RADENCI: **V muzeju Radenske so na ogled eksponati in prikazi razvoja tega naravnega zdravilišča.**

KNJIŽNICE

MURSKA SOBOTA: **Julija in avgusta bo Pokrajinska in študijska knjižnica odprta takole: študijski oddelek v ponedeljek od 9.00 do 16.00, ob sobotah pa od 8.00 do 12.00, v preostalih dneh od 8.00 do 14.00; oddelek v gradu pa v četrtek od 8.00 do 17.00, ob sobotah od 8.00 do 12.00, v preostalih dneh od 8.00 do 14.00.**

LENDAVA: **Knjižnica je odprta vsak dan razen nedelje od 8.00 do 15.00.**

Da bi spet cimbale pele

– organizira lendavski Center za estetsko vzgojo POLETNO ŠOLO IGRANJA NA CIMBALE. Šola bo ob nedeljah dopoldne, učil bo mojster Janos Gyula iz **Lentija. Mladi, ki bi radi znali igrati na cimbale, naj se prijavijo na ZKO Lenadava, Partizanska 2, telefon: 75 – 289.**

ne zgodi se vsak dan

Na dveh stolih

Vrvohodec in kaskader Heri Rochetain (61) je za francosko televizijo uprizoril točko, ob kateri se je gledalcem v varnih naslanjačih ježila koža. Zlezel je na norveški Prekestolen, petsto sedemindvajset metrov visoko pečino nad fjordom. Na robu je dve minuti izzival smrt, tako da je lovil ravnotežje na dveh stolih. Henri je doslej zganjal tvegane vragolije na treh celinah.

Po toči zvoniti, je prekesno ali pa tüdi nej, je pametno tolmačo té slovenski pregovor gospoud Bela. No mij smo po toči nej glij zvonili, liki smo joukali, ka nemamo raket, pa smo sploj brez obrambe prouti toči. No, pa smo se ešče nej do kraja vö zjokali, že so organi zasegli najvekši "paket" na čarno pršvercanoga orožja pa municije, z eksplozivon, pa se razmi tüdi z raketami. "Paket" se samo tak pravi, ka je tou zdaj moderno, ovak je pa toga telko bilou, ka lejko letos sakši oblak razstrlimo, šteri bi se kmično preteče prvlejko nad severovzhodno stran naše države, pa ešče bi ostalo, či bi trbelo koga z granice nagnati. Bela bi tou ponüco za obrambo prouti toči, ka do pa z vsen ten delali ovi pregnjejši, se pa zdaj, gda tou pišen, ne vej.
Zna se pa genau, ka gda nas je süjša tak triblala, ka je vse vö gorelo, smo bilij puni pisanja pa gučanja: Kak je bila melioracija do zdaj pomanjkliva, ka zdaj nujno trbej to popraviti, pa napraviti vse, ka se zrihtajo tüdi namakalni sistemi, pa ne ven ka ešče vse. Edni so že peški ščeli zaböratı Ledavo. Zdaj, gda je dvakrat malo dežja spadnolo, pa je malo bole kukarca pognala, pa trava zelena gratala, zdaj nan pa več namakalnoga sistema nej trbej, pa svejt de se vrtel lipou naprej. Mi se pa tak že cejli čas vrtimo okouli kak ringlšpüv, pa se za svoj rep lovimo, kak mladi mački.
Z bogatin dosjejon v rouki pozdrav, brat Džouži

V cvet po sedemdesetih letih

Botanični vrt v nizozemskem Leidnu je sporočil, da bo v nekaj dneh vzcvetela velikanska rastlina, ki je zadnjič cvetela na Javi leta 1919. Rastlina sodi v družino amorphoplatusov, ki se imenuje tako zato, ker je po obliki podobna mokremu spolnemu udu. Ko ta rastlina cveti, oddaja neprijeten vonj, da s tem pritegne žuželke. Cvet meri v dolžino 1,5 metra, na koncu pa ima temno škrlatno jedro. Sorodna rastlina titanum je v leidenskem botaničnem vrtu zadnjič cvetela leta 1956 in je takrat zrasla šest metrov visoko.

Mini humoreska

Prijetne te naše lastnosti

Mi Slovenci smo (to se ve samo po sebi) najlepši, najpametnejši, najmarljivejši, smo tudi najbolj varčni, še zlasti pa najboljši organizatorji.

Medtem drugi, ki vse to niso, o tem niti ne razmišljajo, pač pa vse to počno. Vsi tisti, ki razmišljajo o tem tako kot mi, capljajo za nami, tam nekje daleč zadaj za tistimi, ki to niso (a tako počno).

To pomeni, da smo najboljši med tistimi, ki se zavedajo, da so najboljši v vsem, seveda pa smo daleč zadaj za vsemi, ki si s tem ne belijo glave. BORIVOJ REPE

Rojena za areno

Christina Sanchez, stara 20 let, je bila sicer up za nekatere privržence starih pravil bikoborbe, ki pa se ni uresničil.

Ko se je septembra lani pojavila v areni majhnega španskega mesta Trilla, je bila sprva deležna zaničevanja. Pojdi domov k svoji mami, so vpili gledalci, ki so prišli na bikoborbo, da bi občudovali moško moč in razum. Toda ko je Christina v dvajsetih minutah spravila na kolena 300-kilogramskega bika, je bilo šale konec. Španija je dobila novo junakinjo: po 60 letih si je ženska spet drznila v areno.

Letos je »torera« opravila več deset uspešnih nastopov in zdi se, da je pred njo uspešna kariera. Že od [illegible] leta je Christina spretna pri uporabi rezil. Sprva le v frizerskem salonu, saj se je izučila frizerstva. Toda dogajanja na bližnjem bikoborskem stadionu so jo že od nekdaj neprimerno bolj pritegovala kot običajne zaposlitve deklet. Za njo je enoletna bikoborska šola, ki jo je v Madridu obiskovala kot edina med 130 gojenci. Pogumna in lepa Christina želi dokazati, da ženske niso slabotna bitja, ki naj bi jih moški nenehno branili in varovali.

Radioaktivno ozadje iraško-ameriškega spora

Oboroževalni program v Al Atirju

Posebne inšpekcije OZN so poleti 1991 popisale večino inventarja in naprav, ki so bile uničene med zalivsko vojno. Med drugim so obiskale tudi kompleks za izdelavo orožja in eksplozivnih materialov v Al Atirju in sedež iraške obveščevalne službe.

Največji jedrski inšpekcijski pregled v Iraku po koncu zalivske vojne, v kateri je sodelovalo 45 specialistov za jedrsko tehnologijo pod vodstvom Davida Kaya, so opravili septembra leta 1991. Želeli so najti osebje, ki je izvajalo iraški jedrski oboroževalni program. Toda Iračani so kot po pravilu skrili večino dokaznega gradiva in inšpektorji so lahko zasegli le dokumente najpreprostejših raziskav.

Več sreče so imeli v Bagdadu 23. septembra, ko so odkrili poročila in izračune o implozijskem delu jedrske obrambe ter konstrukciji vžigalnega sistema, saj je bil to neizpodbiten dokaz o resnosti iraškega vojakega jedrskega programa.

Naslednjega dne so inšpektorji obiskali še sedež iraške varnostno-obveščevalne službe v Bagdadu. Da tam potekajo nedovoljene dejavnosti, je bilo znano že nekaj časa, ker so inšpektorji stanovali v hotelu prek ulice. Žal so lahko vstopili šele potem, ko so člani iraške varnostno-obveščevalne službe pod plašči že odnesli skrite trde diske s podatki o njihovem vojaškem programu. Toda kljub temu so zajeli okoli 70 tisoč strani dokumentov. Te so prenesli na Dunaj, da bi jih prevedli in šele potem sestavili v celoto, ki bi dokončno pojasnila vse iraške jedrske dejavnosti.

Ti dokumetni so bili vez med oboroževalnim programom in Al Atirjem, kjer je bil po zagotovilu sedme inšpekcije glavni iraški razvojni in preskuševalni center. V njem so opravili vrsto osnovnih poskusov in preskusov prototipov sestavnih delov jedrske bombe.

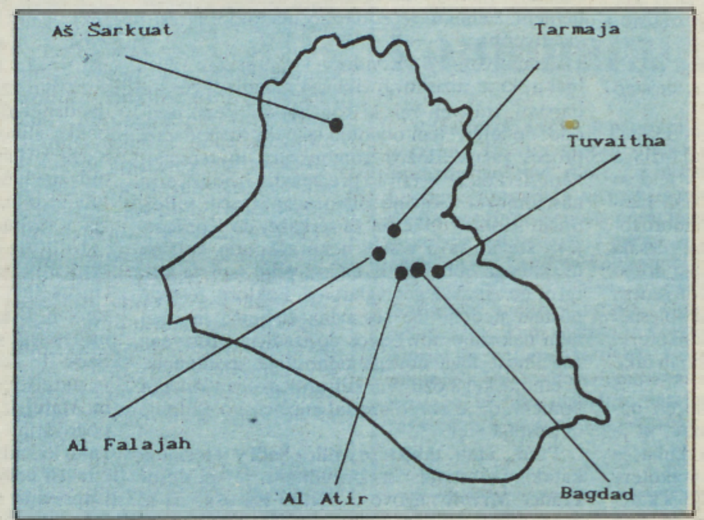

V Al Atirju je bila vsa za razvoj orožja potrebna raziskovalna oprema: merilne naprave, hitre kamere, naprave za metalurške in kemične meritve ter eksplozivni inženiring. Na srečo so tamkajšnji raziskovalci močno zaostajali v elektroniki. Imeli so namreč velike težave pri razvoju ustreznih kondenzatorjev in detonatorjev. Navsezadnje pa bi sčasom lahko tudi te pod pretvezami uvozili iz tujine.

Po vsem tem je varnostni svet OZN sklenil, da lahko prepovedane stavbe in opremo uničijo. Uničevati so jih začeli aprila 1992, po še enem diplomatskem sporu z Iračani. Vse proizvodne prostore v Al Atirju so porušili, bunker [illegible] hidrodinamične poskuse pa [illegible] polnili z betonom in odpad[illegible] jeklom.

Pesimistom ostaja odpr[illegible] toda utemeljeno vprašanj[illegible] o nadaljnjih aktivnostih posebnih inšpekcij OZN. Ter Iračani nikakor niso voljni sprejeti [illegible] mati v nedogled. Zahtevajo namreč, da mora OZN prenehati nadzorovati njihove dejavnosti takrat, ko bo v celoti uresničena resolucija 687. T[illegible] pa jim dovoljuje uporabo jedrske tehnologije v medicinske [illegible] industrijske in poljedelske namene. Zavedati pa se morajo, da imajo dovolj znanja in informacij, da bi, če bi jih Organizacija združenih narodov prenehala nadzorovati, ponovno »pognali« svoj jedrski vojaški program.

Ker ta nevarnost zares obstaja, so Američani pred nedavnim poskušali uničiti le [illegible] člen v verigi iraških jedrskih dejavnosti – sedež iraške [illegible] torej sedež [illegible] veščevalne službe, [illegible] jedrskega iraškega vojaškega programa, ki so ga Iračani desetletja kar spretno skrivali pod nevpadljivim imenom Petrochemical 3. Odkritje domnevnega poskusa atentata na nekdanjega ameriškega predsednika je bilo le dovolj prepričljiv izgovor pred ameriškimi volivci, preostali svet pa [illegible] žal, tako ali tako dovolj opravka [illegible] kov s samim seboj. Ko[illegible]

zvezde vam kažejo

OVEN

Ona: Nekdo ti bo nastavil past, v katero se boš sicer zapletla, a se bo zapletel tudi on. Na koncu se bosta vsemu skupaj le smejala, saj bosta drug v drugem našla to, kar sta že dolgo iskala.

On: Tvoje prepričanje, da je pametneje skrivati svoja čustva, te bo pripeljalo do resnih nesporazumov s partnerko. Vse drugače pa bo na poslovnem področju, saj se ti tu obeta pravcata eksplozija.

BIK

Ona: Četudi se ti včasih dozdeva, da se lotevaš nemogočih stvari, ti bo v pravem trenutku uspelo premakniti pravcato 'ledeno goro'. In to ti bo marsikatera prijateljica zavidala, zato tega nikar ne obešaj na veliki zvon.

On: Dobil boš predlog, ki te bo v prvem trenutku sicer navdušil, vendar boš po temeljitem razmisleku ugotovil, da ni vse tako lepo, kot je videti na prvi pogled. A vseeno te bo premamilo...

DVOJČKA

Ona: Stvari se bodo nepričakovano zapletle in kar naenkrat se boš znašla sredi kopice težav. Uspelo ti bo razočarati nekoga, ki ti želi samo dobro. Raje se za nekaj časa potuhni in čakaj na ugodnejši trenutek.

On: Ljudje, od katerih si na svojo žalost čedalje bolj odvisen, so preračunljivi in predvsem popolnoma neodgovorni. Če boš tako nadaljeval, se ti bo kaj kmalu zgodilo, da si boš podrl vse mostove za vrnitev.

RAK

Ona: Ničesar ni tako stalnega, da se ne bi moglo porušiti. Zato se nikar ne delaj tako neprizadeto, ampak priznaj napako, ki si jo storila, saj ti bo le na ta način uspelo obdržati tisto, za kar si se dolgo borila.

On: Poskrbeti boš moral za kopico stvari, ki so ti bile včasih le zabava. Obeta se ti kar resen zaplet na poslovnem področju. Dobro bi bilo, če bi se resnično potrudil, kajti v nasprotnem se lahko stvari zelo poslabšajo.

LEV

Ona: Če se boš resnično zelo potrudila, boš dosegla tudi tisto, kar se ti morda zdi povsem nemogoče. Prijeten nasmeh v prijetni družbi ti bo pomenil veliko več kot vse pohvale, ki jih boš deležna.

On: Prijeten pomenek se bo prehitro prevesil v nekaj povsem drugega in prav lahko se ti zgodi, da se boš zvečer znašel v tuji postelji. Toda nikar se s tem preveč ne hvali, kajti vse skupaj lahko pride na napačna ušesa.

DEVICA

Ona: Nenadoma te bo zagrabila silna želja po nežnosti, toda pazi, da ne bo kdo tega izkoristil. S prijateljicami se boš prav prijetno zabavala, pa še nekoga boš spoznala. Izkoristi ponujeno priložnost!

On: Šele odkar si začel živeti malo bolj razposajeno in se bolj gibati v družbi, si spoznal, kaj vse si do sedaj zamudil. Z neko prijateljico boš naredil račun brez krčmarja, a se boš na koncu vendarle uspel izvleči iz neprijetnega položaja.

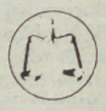

TEHTNICA

Ona: Namesto da se mučiš s preteklostjo, se raje odkrito pogovori o svoji prihodnosti. Sicer si že veliko zamudila, toda še vedno ti lahko uspe. Popazi na svoje prepogoste čustvene izlive, sicer bo hudo...

On: Namesto da bi se posvetil enemu partnerju, boš svoja čustva razdajal na vse strani. To bo sicer prijetno in zabavno, vendar se boš prej ali slej ujel v past. Raje poskrbi tudi za finančno plat.

ŠKORPIJON

Ona: Ko boš spoznala, da si premagala zadržke, boš sprevidela, da si bila kar predolgo nespametna. Prijatelj si bo zelo želel, da bi spregovorila o svojih čustvih, ti pa tega ne boš mogla narediti.

On: Raje dvakrat premisli, preden boš obsodil nekoga, ki mogoče sploh ne bo kriv. Težave so predvsem posledica tvojih in ne prijateljevih napak. Še vedno pa se ne boš mogel odločiti med koristjo in zabavo.

STRELEC

Ona: Začelo se bo obdobje, ko ti bo ljubezen ena od najvažnejših stvari v življenju. Toda vseeno bi bilo dobro, da bi vsaj deloma poskrbela tudi za druge stvari. Drugače se ti bo v prihodnosti slabo pisalo.

On: Nikar ne razlagaj problemov tistim, ki mislijo, da jih nimaš. Pomoč boš našel po naključju, a ne bo zato prav nič manj dobrodošla. Konec tedna se ti obeta prijeten dogodek, ki ti bo ostal v spominu.

KOZOROG

Ona: Nepričakovano se boš zaljubila in vse okoli tebe se ti bo zdelo naravnost čudovito. Toda nikar ne pozabi tistih, ki so ti k tej sreči pomagali. Kajti dober prijatelj je včasih vreden več kot bežen ljubimec.

On: Nikar ne poslušaj tistega, ki je najglasnejši, temveč poslušaj raje glas svojega srca. Seveda pa bi bilo priporočljivo, da bi se čimprej postavil na svoje noge, saj imaš za to prav odlične možnosti.

VODNAR

Ona: Vedi, da lahko od prijatelja pričakuješ kvečjemu toliko, kot si mu pripravljena dati. Toda nikar ne čakaj predolgo, saj lahko kaj hitro ostaneš sama in praznih rok. Poskusi raje z majhno zvijačo.

On: Pogled v prihodnost sicer ni ravno razveseljiv, lahko pa ga v marsičem polepšaš, če boš znal ob pravem trenutku pokazati pravo mero odločnosti. Glede partnerja pa si nikar ne delaj skrbi, saj je vse v najlepšem redu.

RIBI

Ona: Življenje si boš uredila predvsem s potrpežljivostjo, nikakor pa ne z nenadnimi odločitvami. V večji družbi boš nepričakovano odkrila, da so te [illegible] tega pošteno potegnili za nos. Nikar ne bodi užaljena.

On: Bodi previdnejši, saj ti nekdo prav vneto pripravlja zanko, v katero naj bi se ujel. Prijazen nasmeh se lahko kaj hitro spremeni v posmeh, vendar pa bo takrat že prepozno. Raje malo pohiti.

za vsakogar nekaj

Znova v modi

Nov dokaz, da nekaterih stvari ne kaže kar tako zavreči, temveč je veliko pametneje, da jih človek prihrani za poznejše čase. Hulahup je »prišel« iz Združenih držav Amerike k nam čez Atlantik že pred 25 leti, zdaj pa je spet v modi. Pravijo, da je proti maščobnim oblogam okoli pasu redna vaja s hulahup obročem še vedno najučinkovitejša.

Kadar se zgodi prometna nesreča

Kadar naletite na poti na prometno nesrečo, je vaša dolžnost, da se ustavite ter storite vse, da bi pomagali ponesrečenim. Pri tem morate biti zelo previdni. Najbolje je, če je le mogoče, da obvestite najbližjo policijsko postajo in postajo prve pomoči ter počakate na intervencijo.

Ponesrečence, ki imajo poškodbe na glavi, prepeljite – če jih lahko prepeljete s svojim avtomobilom – tako, da leže na trebuhu ali postrani, da se zaradi krvavitve ali bruhanja ne bi zadušili. Tiste, ki imajo poškodovan prsni koš, moramo prepeljati v sedečem položaju. Če so poškodovani pri zavesti, jih ne pozabite vprašati, ali čutijo bolečine v hrbtenici. Kadar je odgovor da, bodite skrajno previdni. Ko spravljate ponesrečenca iz avtomobila, pazite, da se njegovo telo ne zvija. Položite ga na trdno podlago.

Stres za volanom

Na naših cestah so vsak dan majhne vojne, ki nam parajo živce. Nič čudnega. Podivjani vozniki grozeče hupajo, prehitevajo po desni in predrzno kradejo parkirne prostore – stresi za volanom se kar vrstijo. Moški se velikokrat vedejo, kot da je vožnja le v njihovi domeni in ženskam ne priznavajo enakopavne vloge v prometu. Voznice najbolj jezi tole:

- vožnja tik za drugim vozilom;
- neobzirna vožnja;
- izsiljevanje s trobljenjem in utripanjem z lučmi;
- poučevanje;
- prehitevanje po desni strani;
- vozniki, ki ne upoštevajo prednostnih cest;
- kolesarji, ki ne upoštevajo prometnih znakov;
- izzivanje z namerno upočasnjeno vožnjo;
- kraja parkirnega prostora;

Živali v avtu

Mačko damo v košarico, in če je v začetku vožnje nemirna in mijavka, se ne vznemirjajmo, čez čas se bo umirila in zaspala. V košarico ji namestimo blazinico, da ji bo mehko in udobno.

Psa moramo imeti na vrvici in ga namestiti na zadnjem sedežu, če ni prostora, naj sedi na tleh. Paziti moramo, da nam žival med vožnjo v trenutku morebitne preplašenosti ne skoči na vrat – posledice so lahko usodne.

Živali so med dolgo potjo predvsem žejne, zato imejmo pri roki steklenico s svežo vodo in posodo, iz katere bo žival pila. Glede psov (zlasti večjih) velja, da naj se vsaki dve uri vožnje razgibajo, opravijo potrebo. Za hrano ni treba posebej skrbeti – muci bomo postregli z briketi, prav tako psu. Če pa žival pred odhodom na pot dobro nahranimo in vožnja ni dolga, vmesni obrok sploh ni potreben.

Alkohol na dopustu

Alkohol je škodljiv:

– med vožnjo, ker upočasnjuje reakcije in povečuje nevarnost, da se zgodi nesreča.

– na žgočem soncu, ker širi žile, lahko pride do motenj krvnega obtoka, vročinske kapi ali celo srčnega infarkta.

Alkohol je koristen:

– za tiste, ki nameravajo potovati z letalom, a se bojijo letenja, in med daljšo vožnjo z avtobusom.

– v daljnih eksotičnih deželah je priporočljivo piti le vino z mineralno vodo, ker nas alkohol varuje okužbo z nevarnimi črevesnimi bakterijami.

Otrok in zobje

Že od malega navajamo otroka, da si redno in pravilno čisti zobe. Redno pomeni najmanj trikrat na dan, po zajtrku, kosilu in večerji. Opozorimo otroka, da si še pred umivanjem temeljito opere usta in odstrani ostanke hrane. Otroku kupimo kakovostno mehko ščetko in ga naučimo, da si čisti zobke vselej v pravi smeri, od dlesni navzdol, in to s krožnimi gibi. Tudi na notranjo stran ne sme pozabiti. Za pridnost in vztrajnost ga vselej pohvalimo in tu pa tam nagradimo z majhnim darilcem.

Predvsem pa z otrokom redno obiskujemo zobozdravnika in malčku nikar že vnaprej ne vsiljujemo strahu pred njim.

Karotin v korenju: Korenje vsebuje veliko karotina, ki ga telo spreminja v vitamin A. Tega dobimo dovolj, če zaužijemo na dan 100 g korenja. Toda karotin se spremeni v vitamin A le, če dobi telo hkrati tudi nekoliko maščobe. Surovo korenje jemo torej zmeraj z oljem ali smetano, zelenjavo pa pripravimo na maščobi. Vitamin A skrbi za vid, kožo, zobe in kosti.

Kuhajte z nami

Peščeni kolač

Kadar si zaželimo sladice, ki nam ne vzame preveč časa, spečemo peščeni kolač. Recept je enostaven, priprava preprosta, kolač pa okusen in izdaten.

Za 30 cm dolg model škatlaste oblike potrebujemo 25 dag masla ali margarine, 4 jajca, 26 dag sladkorja v prahu, 26 dag jedilnega škroba (Gustin), 1 vanilijev sladkor, 2 žlici ruma, ščep soli, 1 zravnano kavno žličko pecilnega praška, ki ga presejmo skupaj z gustinom. Model namažemo z zmehčanim maslom ali margarino in ga pomokamo z ostro moko. Model natančno pripravimo, da se nam kolač ne prime modela in da testo ob stenah lepo naraste.

Pri sobni temperaturi damo v skledo zmehčano maslo ali margarino in ga dobro spenimo. Nato dodamo sladkor v prahu, rumenjake in vanilijev sladkor ter mešamo, da zmes penasto naraste. Primešamo še za noževo konico soli in rum. Ko je zmes rahla in kremasta (z električnim ročnim mešalcem mešamo 5 do 6 minut), ji rahlo primešamo jedilni škrob skupaj s pecilnim praškom in končno še trd sneg štirih beljakov. Testo damo v pekač.

Pri 200 stopinjah Celzija pečemo 50 do 60 minut, potem z zobotrebcem preverimo, če je pečen. Če se testo prime zobotrebca, pečemo še nekaj minut. Pečen kolač v modelu popolnoma ohladimo. Ohlajenega zvrnemo iz modela in ga narežemo.

Glasbene lestvice

Radio MV 94,6 KHz Sobota

LESTVICA TUJIH SKLADB NSTSNMV

1. IT'S A MISTERY – The Graduates
2. BLOWIN' IN THE WIND – Etta James
3. I WILL NEVER FORGET – En-Sonic
4. OH CAROLINA – Shaggy
5. TWENTY FIVE HOURS A DAY – The Hooters
6. CAN'T HELP FALLING IN LOVE – UB 40
7. FEEL A LITTLE MORE – Eric's Affair

PREDLOGE:
1. TWO PRINCESS – Spin Doctors
2. FAITHFUL – Go West
3. HOUSE IS NOT A HOME – Charles + Eddie

LESTVICA SLOVENSKE ZABAVNE GLASBE 7 VELIČASTNIH

1. MORSKA ROMANCA – Danijel Šmid
2. VSE KAR TI LJUBEZEN DA – Ivan Hudnik
3. NAZAJ – Avtomobili
4. VŠAJ NEKAJ – Dominik Kozarič
5. BODI SREČEN, BAMBINO – Helena Blagne
6. ODLOČI SE – Marko Pezdirc
7. RAD TE IMAM – Royal Flash

PREDLOGE:
1. NOCOJ – Avia band
2. KOLOMBINA – California
3. METULJ – Sank rock

LESTVICA NARODNO ZABAVNE GLASBE SKRŠČAKON, CEKRON PA Z MARELOF

1. V PARKU – Ans. Vesna
2. IŠČEM TE – Zasavci
3. GODEC – Ans. bratov Poljanšek
4. NAZAJ NA VAS – Igor in Zlati zvoki
5. TO SI TI – Fantje z vseh vetrov
6. NEVESTA – Ans. Mak
7. PRI NAS BO PLES – Alpski kvintet

PREDLOGE:
1. MAMA ZAPOJ – Šaleški fantje
2. NAŠIH 20 LET – Ans. Franca Mihelča
3. DOLINA SE BUDI – Slovenski kvintet

Izpolnjene kupone pošljite do četrtka, 5. avgusta 1993, na naslov Murski val, Slovenska 41, 69000 Murska Sobota, za glasbene lestvice.

Kupon št. 30

Glasujem za skladbo:
- tuja _____
- domača _____
- narodnozabavna _____

Ime in priimek ter naslov _____

RADIO MV – MURSKI VAL – UKV 94,6 MHz (dopoldne tudi SV 648 kHz

Petek – 5.40 Prebujajte se z nami – 7.00 Druga jutranja kronika – 7.30 Informacije v slovenščini, nemščini in madžarščini – 7.45 Mariborsko zvočno pismo – 8.00 Poročila – 8.10 Dopoldne na MV – 8.30 Mali oglasi – 9.15 Borzni utrip – 9.30 NSTSNMV – 10.00 Poročila – 11.15 Od petka do petka – 12.00 Poročila – BBC – 12.30 Zakaj se ukvarjamo z umetnostjo – 13.00 Danes do trinajstih – 13.30 Popoldne na MV – 14.00 Aktualno – 15.30 Dogodki in odmevi – 16.25 Obvestila – 16.30 Poročila – 17.00 Prireditve ob koncu tedna – 17.30 Alternativno – 18.00 MV-dur – 18.30 Poročila BBC – 19.00 Vključujemo Radio Slovenija

Sobota – 5.40 Prebujajte se z nami – 7.00 Druga jutranja kronika – 7.30 Informacije v slovenščini, nemščini in madžarščini – 7.40 Tržnica – 8.00 Poročila – 8.10 Dopoldne na MV – 8.30 Mali oglasi – 9.15 Predstavljamo vam – 10.00 Poročila – 10.40 Potepajte se z nami – 11.00 Sobotni gost – 12.00 Poročila BBC – 12.30 Zakaj se ukvarjamo z umetnostjo – 13.00 Danes do trinajstih – in odmevi – 16.25 Obvestila – 16.30 Poročila – 17.10 Angleščina – 17.30 Mali oglasi – 18.00 Najlepše želje s čestitkami in pozdravi – 18.30 Poročila BBC – 19.00 Vključujemo Radio Slovenija

Nedelja – 8.00 Začenjamo nov dan – 8.10 Panonski odmevi – 9.30 Srečanje na Murskem valu – 10.30 Nedeljska kuhinja – 12.00 Poročila – 12.15 Nedeljsko premišljevanje – 12.30 Minute za kmetovalce – 13.00 Najlepše želje s čestitkami in pozdravi – 18.30 Poročila BBC – 19.00 Vključujemo Radio Slovenija

Ponedeljek – 5.40 Prebujajte se z nami – 7.00 Druga jutranja kronika – 7.30 Informacije v slovenščini, nemščini in madžarščini – 7.45 Porabsko zvočno pismo – 8.00 Poročila – 8.10 Dopoldne na MV – 8.30 Mali oglasi – 9.15 Evropa v enem tednu – 10.00 Poročila – 10.30 Šport – 11.15 Zgodilo se je – 12.00 Poročila BBC – 12.30 Zakaj se ukvarjamo z umetnostjo – 15.00 Danes do trinajstih – 13.30 Popoldne na MV – 14.00 Aktualno – 15.30 Dogodki in odmevi – 16.25 Obvestila – 16.30 Poročila – 17.00 Bilo je nekoč – 17.30 Šport – 18.00 S kranščakon, cekron, pa z marelof – lestvica narodnozabavne glasbe – 18.30 Poročila BBC – 19.00 Vključujemo Radio Slovenija

Torek – 5.40 Prebujajte se z nami – 7.00 Druga jutranja kronika – 7.30 Informacije v slovenščini, nemščini in madžarščini – 7.45 Ljubljansko zvočno pismo – 8.00 Poročila – 8.10 Dopoldne na MV – 8.30 Kost/gost dneva – 9.15 Glasbene novosti – 10.00 Poročila – 10.30 Kratki stik – 11.15 Mali oglasi – 12.00 Poročila – 12.30 Zakaj se ukvarjamo z umetnostjo – 13.00 Danes do trinajstih – 13.30 Popoldne na MV – 14.00 Aktualno – 15.30 Dogodki in odmevi – 16.25 Obvestila – 16.30 Poročila – 17.00 Tema popoldneva – 17.30 Srebrne niti – 18.00 Najlepše želje s čestitkami in pozdravi – 18.30 Poročila BBC – 19.00 Vključujemo Radio Slovenija

Sreda – 5.40 Prebujajte se z nami – 7.00 Druga jutranja kronika – 7.30 Informacije v slovenščini, nemščini in madžarščini – 7.45 Zagrebško zvočno pismo – 8.00 Poročila – 8.10 Dopoldne na MV – 8.30 Mali oglasi – 9.15 Iščemo za vas – 10.00 Poročila – 10.15 NSTSNMV – 11.15 Borzni utrip – 12.00 Poročila BBC – 12.30 Zakaj se ukvarjamo z umetnostjo – 13.00 Danes do trinajstih – 13.30 Popoldne na MV – 14.00 Aktualno – 15.30 Dogodki in odmevi – 16.25 Obvestila – 16.30 Poročila – 17.00 Poslušamo vas – 17.30 Mali oglasi – 18.00 Na narodi farmi – 18.30 Poročila BBC – 19.00 Vključujemo Radio Slovenija

Četrtek – 5.40 Prebujajte se z nami – 7.00 Druga jutranja kronika – 7.30 Informacije v slovenščini, nemščini in madžarščini – 7.35 Svetuje kmetijski strokovnjak – 8.00 Poročila – 8.10 Dopoldne na MV – 8.30 Kost/gost dneva – 9.15 Sedem veličastnih – 10.00 Poročila – 10.30 Pika na i – 11.15 Mali oglasi – 12.00 Poročila BBC – 12.30 Zakaj se ukvarjamo z umetnostjo – 13.00 Danes do trinajstih – 13.30 Popoldne na MV – 14.00 Aktualno – 15.30 Dogodki in odmevi – 16.25 Obvestila – 16.30 Poročila – 17.00 To sem jaz – 18.00 Najlepše želje s čestitkami in pozdravi

SESTAVIL MARKO NAPAST	INTEGRITETA, CELOTNOST	OČITNA, SPLOŠNO PRIZNANA RESNICA	MESTNA ČETRT	KUBANSKI SLIKAR, PICASSOV UČENEC	PRVI ZNANI RIMSKI ZALOŽNIK	ROMAN JACKA LONDONA	SNOV, KI DAJE PRIJETEN VONJ
CELOTNO ŠTEVILO TISKANIH IZVODOV							
ZEMELJSKI RAVNIK							
IZOLATOR							
STAROPERZIJSKI KRALJ				IGRALKA BASSINGER / ARISTOFANOVO DELO			
ČASOPISNI PAPIR					NATRIJ / ŽIVAL, KI ŽIVI POD ZEMLJO		
NOVO MESTO			PLOŠČATA MORSKA RIBA / GESLO				
AVTOMOBILSKA OZNAKA JAPONSKE		DOBA PALEOZOIKA / NASPROTJE ZENITA					MERSKA ENOTA ZA ZLATO IN DRAGULJE
ETIOPSKA TISKOVNA AGENCIJA (ŠTEVNIK)				APETIT / TEŽKO OKLOPNO VOZILO			
ZGORNJI DEL STOPALA					SARAJEVO / NAJVEČJA MORSKA ŽIVAL		
VOJSKOVODJA ZAHODNIH GERMANOV							
ČRTA, KI POTEKA V SMERI SILE							
VEČJA ZNANSTVENA RAZPRAVA							

REŠITEV PREJŠNJE KRIŽANKE – Vodoravno: Gaspari, Ontario, stadion, pas, Ono, Ob, Ines, duel, Ge, Astaire, R. Ensor, Nor, t, a, osnova, stikalo, titanit.

Iz župnijskih kronik: Benedikt v Slovenskih goricah (36)

Opat in trije kralji

Župnija sv. Benedikta in tamkajšnja krajevna skupnost sta pred nekaj tedni proslavili visok jubilej – 1140–letnico, odkar je v pisnem viru prvič (?) omenjen Benedikt. Gre za ploščo na pročelju cerkve, kjer piše: »Ecclesia haec dicata est Anno 853.« Ob jubileju je izšla knjižica Benedikt skozi čas, ki jo je po zgodovinskih virih sestavil domačin Janez Šijanec. V tem zapisu bom uporabljal navedbe iz tega vira, pogovarjal pa sem se tudi z župnikom Ivanom Zanjkovičem.

Cerkvica že 853. leta

Omenjeni latinski napis pove, da je bila cerkev zgrajena 853. leta. Vendar pa ta letnica ni letnica gradnje sedanje benediške cerkve, ampak prvotnega sakralnega objekta, ki je stal na zemljišču, kjer je današnja cerkev sv. Benedikta. Janez Šijanec piše: »/.../ Sredi 9. stoletja je država Velika Moravska že pokristjanjena. Naši kraji spadajo tedaj pod to vladavino, katere kneževina se imenuje Panonija s fevdom po imenu Spodnja Panonija. In kot je znano, se ob sprejemanju krščanstva nesluteno prebuja tudi zavest o narodnem osamosvajanju. Ljudje začnejo oblikovati skupnosti; tedaj le pod okriljem duhovščine. Zidajo svetišča; v manjših krajih majhna, le zasilna zbirališča in molivnice. Le tako si moremo razlagati tudi nastanek prve cerkvene stavbe na zemljišču, kjer stoji današnja župnijska cerkev sv. Benedikta. Postavljena (preprosto sezidana) naj bi bila 853. leta, torej v času, ko je knez Ratislav spoznal mnoge zmote, usodne za obstoj narodov. /.../ Kljub hudemu pritisku vzhodnofrankopanskega kralja Ludvika Nemškega uspe Ratislavu navezati stike s središčem vzhodnega krščanstva v Bizancu (Carigradu). Iz Bizanca je prosil za pomoč slovanske misijonarje in ponujal politično zavezništvo. Res so prišli. Vodila sta jih apostola – brata Ciril in Metod. Čeprav grškega rodu iz Soluna, sta dobro poznala slovanske jezike in ljudstva. Po Moravski in v naše kraje se je bliskovito razširila vest o njunem daru misijonstva v jeziku, ki ga razume preprost človek. Njuno poslanstvo v Veliki Moravski se začne leta 863. Tako torej prvotna cerkvica na prostoru sedanje benediške cerkve ni neposredno povezana s pričakovanjem svetih bratov Cirila in Metoda, kot pravi ustno izročilo, saj leta 853 še nihče ni vedel za slovanska blagovestnika.« Bralcu, ki ni bil pozoren na omenjeni letnici, naj pojasnim, da je bila prvotna benediška cerkvica sezidana 10 let prej, preden sta potovala skozi naše kraje po nekdanji rimski cesti (Ptuj–Celje– Ljubljana–Rim) misijonarja Ciril in Metod.

Benediški župnik in kronist Franc Zmazek, ki je deloval v letih 1893– 1918, je zapisal, da ima že omenjeni latinski napis svojo zgodovinsko osnovo in razlago: »Prvi napis je bil izbočena pisava na velikem kamnu, vzidanem nad obočni portal sedanje glavne ladje pod zvonikom. Četudi je bil pozneje vdolben (zaradi nestrokovnosti zidarjev), je vendar priča visoke starosti cerkve pri sv. Benediktu. Brez dvoma so morali imeti tisti, ki so ga dali napraviti, zanj neko zgodovinsko podlago. Kaj bi tudi hoteli doseči takratni cerkveni predstojniki s tem napisom drugega kot dokazati visoko starost cerkve? Prvotna cerkev ni kazala nobene umetnosti v stavbi, ampak je bila preprosta «zidina», napravljena za takratne potrebe. Čemu bi torej rabilo, ko bi kdo dal napraviti napis brez vsaj navidezno resničnega vzroka? Sicer pa v tistih časih še niso imeli zgodovinskih popačenj, ki so jih vpeljali v poznejši dobi tisti narodi, ki so hoteli dokazati, da so gospodarsko nad drugimi. Takratni ljudje so bili preprosti, praktični, le potrebno so storili in za potrebno so skrbeli.«

Župnija 1329. leta

Domneve zgodovinarjev oziroma kronistov o letnici prve benediške cerkve so torej dovolj podkrepljene. Logično pa je mogoče tudi sklepati, da tak po gradnji preprost objekt ni mogel dolgo rabiti svojemu namenu, čeprav so k prvotni cerkvici prizidali stolp. Znova so gradili v letih okrog 1050, ko naj bi pozidali večje svetišče, ki se nekako ujema s sedanjo srednjo ladjo benediške cerkve.

»Zgodovinar Ljubša navaja, da je bila nova cerkev posve-

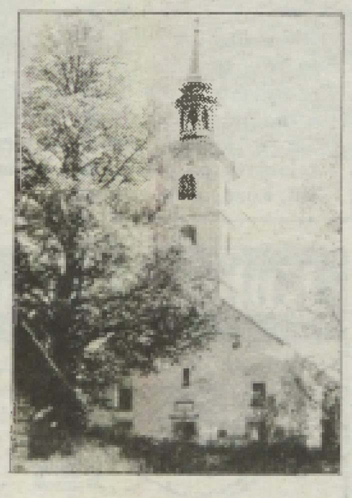

Sedanja cerkev sv. Benedikta pri Benediktu v Slovenskih goricah stoji na zemljišču, kjer so 853. leta zgradili prvo slovenskogoriško krščansko cerkvico. Posnetek: Š. S.

čena sv. Benediktu prav leta 1050. Tedaj je cerkvenopravno spadal ta kraj k pražupniji severno od tod; najverjetneje že tedaj k Radgoni. V zapisih, ki so ohranjeni, je prvič omenjeno ime Sv. Benedikt šele leta 1299, ko je območje Sv. Benedikta dejansko spadalo k pražupniji Sv. Ruperta v Radgoni. Od tam je prihajal vodit podružnico kaplan s pisnim dekretom. Toda leta 1329 se Sv. Benedikt že omenja kot župnija,« je zapisal Janez Šijanec.

In zakaj so novo oziroma razširjeno cerkev posvetili v čast sv. Benedikta? »Iz zgodovine krščanstva zvemo, da so Evropo pokristjanjevali misijonarji iz Italije, večinoma menihi benediktinci. Viri navajajo, da je živel v tem času v Solnogradu opat benediktinec, rojen v današnjem Cmureku, zato je kar verjetno, da je novonastajajoča župnija oziroma tedanja podružnična cerkev posvečena sv. Benediktu prav po opatovi zaslugi.« Tako župnijska kronika. K temu pa dodajam, da sta sozavetnika benediške župnije sv. brata Ciril in Metod, in sicer že od tistega časa, ko ju je Cerkev razglasila za blažena. V benediški cerkvi sta njuna velika kipa s simboloma oznanjevanja vere in omike: tablica in knjiga v roki. Sta bila sveta brata tudi pri Sv. Benediktu? Ustno izročilo sicer domneva, da bi mogla obiskati tudi ta kraj, vendar ni nikakršnih zapisov o tem. So pa rodovi skozi stoletja prepričani, da so dobili omiko (kultura, izobrazba) in krščansko vero prav po njuni zaslugi.

Župnija sv. Benedikta je bila svojčas zelo velika, zato so cerkev dozidavali in prezidavali. Njeni najstarejši deli so gotska okna in prezbiterij. Obok ladje je okrašen z grbi in ima letnice prezidav: 1758, 1835 in 1886. Sočasen zvonik so prvič (?) obnovili 1821. leta. Prvotno župnišče je iz 17. stoletja, sedanjo obliko in funkcionalnost pa je dobilo v 19. stoletju. V njem je tudi galerija benediških župnikov iz 18. in 19. stoletja.

Sveti Trije Kralji

Župnik Ivan Zanjkovič mi je ob obisku povedal, da župnijo sestavlja 13 vasi, v kateri je od 1.750 do 1.800 vernikov. Število je že nekaj časa enako, torej ni večjih vzponov ali padcev. Tako je tudi zato, ker je Benedikt krajevno središče, kjer se naseljujejo mlade družine oziroma ljudje, rojeni v tamkjašnjih krajih, praviloma ne odhajajo več na druga območja. Poleg Benedikta je najbolj znano naselje Sv. Trije Kralji. Tako se imenuje tudi tamkajšnja poznogotska cerkev, ki stoji na hribčku, ki je na 305 metrih nadmorske višine. In kako je prišlo do te gradnje? Benediška in trikraljevska cerkev sta si zelo blizu. O njej je zapisano: »Po listini, ohranjeni v avstrijski Radgoni, je dal kardinal in nadškof solnograški Matevž Lang leta 1521 takratnemu župniku pri Sv. Benediktu Juriju Prosenjaku in Krištofu pl. Myndorfu, posestniku na ,Freihofe' v Radgoni, dovoljenje za zidavo cerkve na gričku. Zidanje cerkve je trajalo od leta 1521 do 1558, ko je bila, sicer brez posvetitve, vendar z dovoljenjem nadškofa, v njej že sveta maša. Cerkev so v drugi polovici 16. stoletja v posameznih delih dodelovali in izboljševali. V letu 1588 je že z mogočnim stolpom klicala k molitvi vernike od blizu in od daleč. Tedaj je bila tudi že posvečena. Želja faranov in posebej nosilcev zidave je bila, da bi postala ***romarska cerkev*** za Slovenske gorice in Prekmurje. Zaradi preozkega osredotočenja le na praznik sv. Treh kraljev (6. januar), pozneje pa le še na praznik Marijinega vnebovzetja (15. avgust(in le delno na praznik Srca Jezusovega (18. junij) ter hkratne ustanovitve župnije in samostana pri Sv. Trojici (Gradišče) *v smislu romarstva nekako zatone v ozadje in pozabo...«. V krajevnem leksikonu Slovenije je profesor Jan Šedivy o trikraljevski cerkvi med drugim zapisal: »Cerkev sv. Treh kraljev je znamenita poznogotska stavba. Obsega triladijsko rahlo stopnjevano dvorano in je navidezno enotne gradnje, dejansko pa skriva v sebi dve etapi nastajanja. Prvo predstavlja enoladijska cerkev, zgrajena med 1521. in 1528. letom, drugo pa gradnja med 1558. in 1588. letom do sedanje oblike in velikosti, pri kateri so sodelovali kot donatorji bližnji fevdalci Myndorferji in Komenterji. Temu nastajanju ustrezajo tudi letnice. Leta 1521 je dobila prvotna lesena kapela mašno licenco. Nad glavnim oltarjem je letnica 1558, ob boku prezbiterija letnica 1564 in na ladijskem oboku 1577 z imenom Lucas Novach. V naslednjih letih sta bili obokani še stranski ladji, leta 1588 pa sezidan zvonik s stopniščnim prizidkom iz oseškega apanenca. Leta 1756 je bila prizidana zakristija z oratorijem; v letih 1902–1903 pa je vsa cerkev obnovljena...«*

Benediški duhovniki

Čeprav je trikraljevska cerkev po svoji opremi, freskah..., a tudi po prvotnem romarskem poslanstvu bolj znana od benediške, je treba poudariti, da je tačas zgolj podružnična cerkev. *Vanjo se zdaj ne zgrinjajo več množice romarjev, kvečjemu turistov, ki si prihajajo ogledovat njene znamenitosti. Božje službe pa tam niso ravno pogosto: po običaju enkrat mesečno (prvi petek), na god sv. Treh kraljev in prvo nedeljo po prazniku Srca Jezusovega. Tedaj je tam tudi procesija. V cerkvi sv. Benedikta v Benediktu pa so maše vsak delavnik in seveda ob nedeljah ob 7. in 10. uri. Župnik Zanjkovič oskrbuje obe cerkvi praviloma sam, saj duhovnikov hudo primanjkuje. Ne spominja se, da bi imela župnija kaplana, torej duhovnega pomočnika. V farno cerkev pride ob nedeljah kakih 600 ljudi, torej je tako imenovanih nedeljnikov 30 odstotkov. Gospod Ivan Zanjkovič, rojen v Razkrižju, se trudi po svojih močeh. Zares vlaga veliko napora, četudi ima močno načeto zdravje. Hvaležen sem mu za podatke za tale zapis, čeprav se zavedam, da pisanja ne gradim predvsem na njegovih izjavah, lastnem brskanju po kroniki, ampak morda predvsem na virih, ki sem jih sproti omenjal. On je v benediški fari od 1970. leta, pred njim pa so bili: 1969–1970: Jože Cimerman iz Veržeja; 1945–1970: Rudolf Vahčič iz Sovjaka; 1940– 1945: razni nemški duhovniki; 1903–1940: Franc Gomilšek, ki je bil narodno zaveden duhovnik in učitelj, zato pa žrtev človeškega zla.*

Župnija sv. Benedikta pa je dala tudi več ljudi z duhovnimi poklici. V novejšem obdobju sta novo mašo darovala: 1972. leta Venceslav Pivec iz vasi Obrat, 1975. leta pa kapucin Franc Kramberger iz Spodnje Ročice. Župnija je ponosna na duhovnika brata Strnada iz Ihove, od katerih Friderik, star skoraj 100 let, še opravlja mašniško službo. Od domačih duhovnikov pa živi še Fidelis Kraner, kapucin, doma na Zagajskem Vrhu. Iz tega kraja ima župnija tudi svojega semeniščnika, pa tako upanje na novo mašo čez nekaj let.

Cerkve obnavljajo

Za konec pa morda še nekaj besed o obnavljanjih in posodabljanjih božjih hramov. Najobsežnejša dela potekajo že več let na cerkvi sv. Treh Kraljev. Opravljajo jih restavratorji spomeniškega varstva in v okviru gmotnih možnosti. Lažje (je tudi manj zahtevno) pa gre na cerkvi sv. Benedikta. Tu so deloma obnovili oziroma posodobili bogoslužni prostor, tako da ima tudi ta cerkev daritveni oltar, obrnjen proti ljudstvu. Obnovili so orgle, osvežili stenske poslikave... Na zunaj najbolj viden poseg (v pozitivnem pomenu) pa je obnova cerkvenega stolpa oziroma zvonika. Leta 1991 so namreč zamenjali dotrajano ostrešje z novim, prvotno kritino pa so nadomestili z bakreno pločevino. »Tako zopet kaže v neba višine lep kupolast osmerokotni stolp, učinkovito zaščiten z novim strelovodom,« je zapisal benediški kronist. Zelo lep pa je tudi župnijski dom, ki so ga uredili v nekdanjem gospodarskem poslopju. V njem je tudi večja veroučna učilnica, saj skoraj vsi šolarji obiskujejo verouk. V mladinskem pevskem zboru pa vadi in nastopa kakih 20 mladostnikov. Ob letošnjem jubileju župnije in krajevne skupnosti, ki so ga združili z župnijskim proščenjem (11. julija), pa so imeli v župnijskem domu tudi razstavo nabožnih predmetov, slik...

ŠTEFAN SOBOČAN

JANEZ BALAŽIC

Johannes Aquila

45

Zadnji slikarski spomenik slikarske delavnice Janeza Akvile, odkrit šele v letih 1977/78, je poslikava nekdanje cerkve avguštincev eremitov v štajerskem mestu Fürstenfeld. Kraj je imel v zgodovini pomembno strateško mesto, najsi je šlo za položaj znotraj t.i. Vzhodne marke ali pozneje kot važne obrambne točke zoper venomer preteče otomanske horde.

Samostan avguštincev eremitov je ustanovil že leta 1362 habsburški vojvoda Rudolf IV. Z gradnjo niso pričeli takoj, temveč leta 1365, posvečena pa je bila že leta 1368. V arhitektonskem pogledu gre za enoladijsko prostornino z dolgim križnorebrasto svodenim ter peterostrano sklenjenim prezbiterijem. Cerkev je pozneje doživela nekaj prezidav, zlasti močno v zadnji četrtini 18. stoletja, ko je dobila poznobaročno podobo. Samostansko cerkev je leta 1816 z opremo vred kupilo mesto Fürstenfeld.

Stenske slikarije, odkrite pred nekaj več kot 15 leti, bi po formalni plati le stežka pripisali Janezu Akvilu. Najbrž bi mu jih tudi ne, če ne bi konservatorji ob zakramentalni niši na severni prezbiterijski steni odkrili napisa: **Oratedeump(ro)me / JohanneAquilapictore**. Napis seveda pomeni značilno priprošnjo, že znano akvilovsko signaturo, s katero obenem zaznamuje svoje delo in se z njim priporoča Bogu. Napis je sicer nekolikanj drugačen od prejšnjih, torej od tistih, ki spremljata njegovi lastni podobi v Velemeru in Martjancih, saj zveni v imperativni obliki **»Molite Boga zame, Janeza Akvilo slikarja!«**

Slikarije, ki so seveda po nastanku mnogo mlajšega datuma kot arhitektura cerkve, so nastale šele po letu 1400 in veljajo za zadnje delo v opusu mojstra Janeza Akvile in njegove slikarske delavnice. Prepoznavnost fresk zamenjuje že sama ikonografska shema, saj razodeva mišljenjski in teološki program menihov, torej avguštinceveremitov in se podreja glavni ideji t.i. concordia veteris et novi testamenti, kajpak skladju stare in nove zaveze. Ne da tega v reducirani obliki ne bi že doslej mogli prepoznati v Veleméru, Turniščču ali Martjancih, toda v tako čisti uresničitvi kot v Fürstenfeldu vendarle ne.

Slikarski program, za katerim gotovo stoji diktat naročnikov, torej avguštincev–eremitov, se kaže v pritličnem delu prezbiterijskih sten tako, da je slikar, najverjetneje ne sam Akvila, temveč njegov prvi pomočnik in sodelavec, ki ga lahko še naprej imenujemo kot mojstra martjanskih apostolov, naslikal dvanajst parov medaljonov, znotraj katerih so bile podobe dvanajstih starozaveznih prerokov in dopasni liki dvanajstih apostolov.

Fürstenfeld, nekdanja cerkev reda avguštincev eremitov, zgrajena med leti 1365–68.

Nad temi je v višini oken, na poljih med njimi bilo vnovič naslikano dvanajst starozaveznih prerokov, ki jim v nekakšni miselni subordinaciji sledijo prizori iz Kristusovega življenja. Samih starozaveznih prerokov oz. njihovih likov se je ohranilo do danes zgolj pet, prav tako slabo razopoznaven je prizor Snemanja s križa, v vsej lepoti in bogastvu pa zveni podoba Veronike s prtom, ki je svoje mesto našla tik pod podobo preroka Jeremije na sklepu južne poševnice in južne prezbiterijske stene.

V nadrobni obravnavi slikarstva v Fürstenfeldu – kot je omenjeno – kaj kmalu opazimo, da gre zvečine za delo mojstra martjanskih apostolov. Dasiravno po ohranjenosti slikarije niso v celoti in zlahka opredeljive, pa slikarski duktus očitno ni mogoče pripisati mojstru Akvili. Tu, pri poslikavi v Fürstenfeldu, se torej srečujemo z delavničnim delom, ko je tedaj očitno že nekoliko ostareli mojster večino del prepustil svojemu mlajšemu, vsekakor sila spretnemu pomočniku.

V medaljonih, ki predstavljajo apostole in preroke, je osnovna ideja, da starozavezni prerok osmišlja povezavo in nadaljevanje v novi zavezi oz. uresničitvi le–te z liki apostolov. Slikar je to rešil na samosvoj način in je, npr. pare preroka in apostola, povezal s prepletenim, dekorativno učinkujočim napisnim trakom, katerih besedilo se je do danes izgubilo. Med vsemi, ki se še vidijo, je mogoče prepoznati le par, ki predstavlja preroka Jeremijo **Iheremia** in **S. Petrus**.

(Nadaljevanje prihodnjič)

Vsak četrtek
Vestnik

S.O.S. Company
69000 MURSKA SOBOTA, Vešćica ..
telefon 069/23 507, fax: 23 507
FORD SIERA TIP CL 1,6, letnik 1987, prevoženih 89.000 km, za 15.000,00 DM
FORS SIERA TIP GL 1,8 SAFIR turbo diesel, letnik 1991 prevoženih 33.000 km za 21.000,00 DM
GOLF TIP JX D letnik 1990 prevoženih 17.000 km za 16.000,00 DM
FORD FIESTA, 1,1 C, nov, za 17.500 DEM!

Na ‚pustolovščino' v Bolgarijo (3)

V vas, kjer ni kmetov

Kako odkriti pravo Bolgarijo? V turističnem naselju Zlati peski in na poti do bližnjega mesta Varna, kamor so zelo pogosto vozili družbeni in zasebni avtobusi za 30 ali 50 tolarjev v eno smer, sem namreč videval v glavnem le razne gostinske lokale, manjše trgovine s spominki, pijačami in sadjem ter počitniške hiše. To je bil kajpak ožji obmorski pas, po katerem je delno speljana celo avtocesta. In kje so tista nepregledna pšenična, koruzna ali sončnična polja? Kje gojijo toliko paprike, tobaka, vinske trte...? Ko smo prispeli v Bolgarijo in se peljali z avtobusom do Zlatih peskov, je bila noč, tako da nisem videl skoraj ničesar. Morda je bilo vse to ob cesti? Še najbolj pa me je zanimalo, kakšna je tipična bolgarska vas, kjer ljudje živijo večinoma od zemlje.

V Varni sem stopil na neki avtobus in se tako rekoč na slepo peljal v neznano smer. Mislil sem pač, da bo pot vodila najbrž tudi skozi kakšno vas, in to bo priložnost za mojo ‚pustolovščino'. Ko me je sprevodnik spraševal, kam sem namenjen, sem mu omenil zadnji kraj, zapisan na tablici, ki sem jo videl na sprednji strani avtobusa. Če se prav spomnim, je bilo to mesto Dobrič, kakšnih 80 kilometrov oddaljeno od Varne. Nekoliko sem se bal visokega zneska za vozovnico, a je bilo trebā plačati le 60 levov (okrog 300 tolarjev).

Sčasoma smo zapustili obmorski predel in prikazala se je tista slika Bolgarije, kot sem si jo predstavljal – rahlo valovita in nepregledna polja, vmes pa tu in tam kakšen gozdič. Zdi se mi, da je bilo za nami kakšnih 20 kilometrov, ko sem v daljavi zagledal prvo vas. Ali naj že izstopim, me je prešinilo. Če bi se tako odločil, bi moral kar precej daleč pešačiti do cilja, zato sem sklepal, da bo kje boljša priložnost za potešitev moje radovednosti.

‚Vojeval' se je v Sloveniji

In res. Za nami je bilo od 40 do 50 kilometrov, ko smo prispeli v večjo vas, kjer je bilo tudi avtobusno postajališče. Izstopil je le en moški, za njim pa sem se v zadnjem hipu odločil še jaz, zapustiti avtobus. Sprevodnik me je brž opozoril, da še nismo tam, do kamor sem plačal vozovnico, toda nekako sem mu dopovedal, da nič zato in da naj se kar peljejo dalje brez mene. Prav gotovo se je čudil, zakaj sem izstopil v tako zakotnem kraju.

Kam pa sedaj? Nisem imel pojma, kje sem in kakšna vas je pravzaprav to. Ker je bil videti moški, ki je izstopil, še kar solidno opravljen in belih las, sem sklepal, da nisem prišel med same Rome. Pospešil sem korake in dohitel ‚znanca' iz avtobusa. Pozdravil sem ga po bolgarsko: *»Dobar den!«* Ozrl se je, pogledal, če me morebiti pozna, potem pa, ko je ugotovil, da sem prišlek, bežno odzdravil in nadaljeval pot po vaški ulici. Jaz pa sem bil kar vztrajen in za njim. Povedal sem mu, od kod sem, da sem novinar in da bi rad nekoliko pobliže spoznal življenje v njihovem kraju.

»Iz Slovenije ste? Tam sem se nekoč ‚vojeval'!« se je zelo začudil in me povabil domov.

Vljuden sprejem, toda...

Šla sva še kakšnih deset minut, ne da bi koga srečala. Le v bližini njegove domačije je bilo na dvoriščih nekaj ljudi. Pozdravljal se je z njimi in jih nekaj spraševal, česar pa nisem dobro razumel. Mogoče je bilo to v njihovem narečju.

Ko sem vstopal za njim skozi prvi prostor njegove domačije, sem mislil, da me najprej vodi v shrambo, da bi mi pokazal, kakšno orodje in kmetijske pripomočke ima, saj je bila ‚predsoba' dobesedno zatrpana z vsem mogočim. Zagledal sem tudi divan, na njem pa razmetana oblačila, in če se prav spomnim, je bilo na njem tudi nekaj parov copat in čevljev. Najraje bi se obrnil, tako me je zbegal ta klavrn pogled. On pa je vztrajal in me vabil dalje. Prišla sva v malo boljšo in večjo sobo, kjer mi je ponudil stol, on pa da gre po pijačo. Oblečen sem bil v bele kratke hlače, zato sem se obotavljal sesti, saj je bilo na stolu precej prahu. Mislil sem, da bo ugotovil, zakaj oklevam sesti ter prinesel krpo in pobrisal prah, on pa mi je le vztrajno prigovarjal, naj sedem. Kaj sem mogel drugega, kot da sem prah spihal s stola, on pa kot da tega sploh ni opazil. Še sreča, da je imel hladno pivo, ki sem ga z užitkom pil, in to kar iz steklenice, kajti tudi kozarec je bil kar precej zaprašen. Moj gostitelj pa je bil še kar naprej vljuden in me je vprašal, če naj nama naredi kaj za jesti. Preveč zanemarjeno se mi je zdelo vse skupaj, da bi mi kaj teknilo, zato sem ‚vljudno' odklonil, češ da me čaka kosilo v hotelu, kjer sem nastanjen.

Ker mi je po poti omenil ‚vojevanje' v Sloveniji, me je najprej zanimalo, kako je bilo s tem. Njegov spomin o tem pa je dokaj bežen. Bil je navaden vojak in delal je pač tisto, kar so mu ukazali. Spomni se le, da je bilo to leta 1945, da je videl pri nas neko reko (najbrž Muro, kajti del bolgarske vojske je res prišel skupaj z Rdečo armado v Prekmurje, op. p.) in da so dokaj hitro šli dalje.

Ne vem, če mi je res vse iskreno povedal o tem, kar je doživel v Sloveniji ob koncu 2. svetovne vojne – med drugim je znano, da so bolgarski vojaki pri nas zelo ‚napadali' ženske –, toda kaj bi vrtal vanj, če o tem ni rad govoril, jaz pa sem pravzaprav prišel v njegov kraj zato, da bi dobil vsaj bežno predstavo, kako ljudje tam živijo.

Le 10 arov lastne posesti

Povedal je, da se njihova vas imenuje **Derevna**, da šteje od 800 do 900 hiš in da v njej živi okrog 2.500 ljudi. Večina prebivalcev je starejših, saj mladi nimajo doma kaj početi. Imajo sicer večje državno kmetijsko posestvo (kolhoz), kjer so si lahko pred leti mnogi služili kruh, zdaj pa je zelo slabo. Samo 10 odstotkov moških na vasi ima službo, ženska pa nobena. Kolhoz propada in govori se, da bodo vse skupaj prodali. Zemlja pa naj bi prešla spet v zasebno last. Vse doslej je bilo tako, da je imel lahko posameznik samo 10 arov lastne posesti, 20 arov pa je lahko najel pri zadrugi. Najemnina je znašala 520 levov za letino. Tako v vasi ni nobenega pravega kmeta. Če jim bodo res vrnili zemljo, toliko, kot so je imeli nekoč njihovi dedi in babice, pa se bojijo, da je ne bodo mogli obdelovati. Le kako naj si namreč kupijo traktor ter druge kmetijske stroje in pripomočke, ko pa že zdaj komaj živijo iz dneva v dan?! Nekoč so orali in vozili pridelke s kravami in konji, zdaj si je težko predstavljati, da bi spet kmetovali na takšen način. Pravzaprav ima še malokdo na vasi krave, da bi jih lahko spet vpregel. Še največ jih redi ovce ali koze, kajti le kje bi vzeli dovolj krme za živino?

V vasi Derevna, ki leži sredi velikih polj, je življenje skoraj obstalo. Po pripovedovanju mojega gostitelja – 70-letnega **Petka Nikolova Čakalova** – je v kraju le še okrog 10 šolobobveznih otrok, kajti večina mladih družin se je morala izseliti v Varno, Dobrič ali druge kraje, kjer so dobili službo. Na srečo pa imajo še zdravstveno in zobozdravstveno ambulanto ter po eno državno in zasebno trgovino.

Tudi Čakalova družina se je težko prebijala skozi življenje. Nikolov se je izučil za mehanika in dobil službo na ladji. Tako je veliko potoval po svetu. Bil je tudi v Splitu, Pločah, Reki in še nekaterih drugih pristaniščih ob Jadranskem morju, ki pa se jih ne spomni več. Zdaj dobiva pokojnino, toda le-ta je premajhna, da bi lahko shajal samo z njo, zato je na njegovi ohišnici kar precej živahno. Redi gosi, kure, golobe, zajce in nekaj ovac. Dokaj skrbno je obdelan tudi vrt, ima manjši čebeljnjak in nekaj vrst vinske trte. Svinj pa se mu, kot mi je dejal, ne bi splačalo rediti. O ženi mi je povedal le toliko, da je živilska tehnica in da živi v Varni, kjer je zaposlen tudi njun sin, in sicer v slaščičarski dejavnosti.

Ko sem uspel sprazniti steklenico piva, je brž stopil še po nekaj domačega. Bila je prava bolgarska mastika. Še enkrat me je vprašal, če ne bi kaj pojedel in mi celo predlagal, naj ostanem en dan pri njem v gosteh. Zvečer bi lahko pripeljal tudi Rominje, da bi se lahko prijetno zabavali. Ampak to bi bilo najbrž vse skupaj preveliko tveganje, zato sem se raje poslovil, še prej pa sem mu dal nekaj malega za pijačo. Bil je zelo vesel in težko mu je bilo, ko sem odhajal. Ravno tedaj, ko sem prišel na postajališče, je pripeljal avtobus, ki je bil namenjen proti Varni. Tako se je končala moja ‚pustolovščina' sredi neznane Bolgarije.

JOŽE GRAJ

Čez 80 odstotkov zemlje v Bolgariji je v družbeni lasti (nacionalizirana po 2. svetovni vojni). Po vzoru Sovjetske zveze so organizirali velika družbena posestva (kolhoze). Okrog 820 tisoč hektarjev polj je namenjenih pridelovanju pšenice, na 660 tisoč hektarjih pridelujejo koruzo, več kot 230 tisoč hektarjev zavzemajo rastlinjaki s povrtninami, paprika rase na 270 tisoč hektarjih, vinska trta na okrog 200 tisoč hektarjih, čez 100 tisoč hektarjev polj pa je namenjenih za pridelovanje tobaka. Okrog 40 odstotkov obdelovalnih površin umetno namakajo.

V Derevni so ostali večinoma le starejši ljudje, mlade družine pa se morajo izseljevati, saj se na 10 arih ohišnice ne da živeti.

70-letni gostitelj Petko Nikolov Čakalov je bil moj dokaj prijazen gostitelj, po hiši in zunaj pa je bilo kar precej razmetano.

KURIVO PREVOZ BOJAN JAKŠIČ Gor. Bistrica 51

PREMOG

HITRA DOBAVA IN ZELO UGODNE CENE:

– velenjski lignit, kosi:	6.450,00
– velenjski lignit, kocke:	5.800,00
– trbovlje, kosi:	10.800,00
– trbovlje, kocke:	10.800,00

Možnost plačila na obroke.
Pridite ali pokličite po telefonu: 70 106.

Velik vpliv na potek in razširjenost čarovniških procesov so imeli krvni sodniki. Za slovenski del nekdanje Štajerske sta pomembna predvsem dva: Wolf Lorenz Lampertisch in Johann Wendtseisen. Delovala sta v obdobju, ko je bilo največ čarovniških procesov, med 1670 in 1690. Po neizprosni trdoti je drugi prekašal prvega. Njegova krvava pot se vleče od Gornje Radgone preko Hrastovca v Slovenskih goricah, Ljutomera, Ormoža, Ptuja, Borla in Zavrča, na severu pa do Gleichenberga in Feldbacha v današnji Avstriji. Kazalo je, da bo dim njegovih čarovniških grmad zakril sonce, piše Alfred Seebacher-Mesaritsch v knjigi Hexen-Report (Poročilo o čarovnicah). Za svoje grozovite postopke je dobil mož 24. maja 1684 od cesarja Leopolda I. pečatni patent, s katerim je »naš zvesti Johann Wendts-Eisen« kot upravitelj deželnega sodišča v Gornji Radgoni pooblaščen, da polovi in zapre ter procesira vse čarovništva osumljene.

Kdo je bil ta J. Wendtseisen, ki se je tako krvavo zapisal v zgodovino Prekmurja? Izhajal je iz družine radgonskega mestnega svetovalca (Bad Radkersburg). Sest let je bil radgonski mestni sodnik. Da je postal potem mestni pisar, je razumljivo preprosto zato, ker je lahko v novi vlogi veliko bolj zadostil svojemu pohlepu po denarju s podkupovanjem in tudi izsiljevanjem. Zato ni čudno, da so ga nekega dne radgonski meščani razrešili mesta sindikusa ali pisarja in ga celo pregnali iz mesta. Ampak Wendtseisen je bil na to pripravljen; imel je zaščitnike pri notranjeavstrijski vladi in prišlo je do prepira. Radgončani so naslovili na vlado trditev, da je Wendtseisen opustil službo mestnega sodnika in se odločil za veliko manj pomembno mesto pisarja iz gole sle po denarju. Ta seveda svojim nasprotnikom v Radgoni ni prav nič prizanašal. Mestnega sodnika Andreja Berliča je obtožil nepravilnosti pri uradovanju, bogokletništva in življenjsko nevarnega suma drugoverstva. Tolikšno zaslombo pri vladi potrjuje dejstvo, da sta kancler Tomaž Ignac Mauer von Mauerburg, sicer lastnik gradu Branek, in vladni svetnik Wolf Rudolf Posch prišla v Radgono, odstavila mestnega sodnika Berliča, Wendtseisena ponovno nastavila za mestnega pisarja, od mestnih svetovalcev pa zahtevala, da ta ukrep potrdijo, ker so se ti temu upirali, so dvanajst radgonskih svetovalcev povabili v Gradec, kjer jih je pričakala z nabitimi puškami in prižganimi luntami četa grenadirjev. Vodjo radgonskih svetovalcev Tomaža Niederla, ki je bil prav tako odstavljen, so za osem dni vtaknili v zapor deželnega profosa.

Po vsem tem so Radgončani Wendtseisena pustili na mestu mestnega pisarja, toda ta se je kmalu potem odločil, da bo prevzel mesto deželnosodnega upravitelja na gospoščini knezov Eggenberg v Gornji Radgoni. K temu ga je najbrž vzpodbudilo to, da je na poziv vlade že leta 1671 končal neki proces pri deželnem sodišču v Ljutomeru. Takrat je tudi prvič »vdrl v revir« W. L. Lampertischa, ki je bil sicer deželni sodnik v Ljutomerski in ormoški graščini. Od takrat je med sodnikoma vladalo sovraštvo, ki je oba spodbujalo k še vestnejšemu izpolnjevanju sodniških opravil. Kot že rečeno, je Wendtseisen svojega tekmeca močno prekašal. Ni končno nič čudnega, če so v Evropi valili vso krivdo za preganjanje čarovništva prav na pravniško izobražene ljudi, ko pa so imeli med sodniki tudi take pokvarjence in morilce, kot je bil Wendtseisen.

Johann Wendtseisen je umrl 28. marca 1689 in njegov nagrobniki so potem vzidali v severno steno radgonske župne cerkve...

Značajsko podobo drugega sodnika Wolfa Lorenca Lampertischa si lahko zamislimo ob prebiranju njegovega poročila graški vladi v zvezi s procesom proti Marini Bohinec v Hrastovcu februarja 1673. Dejstva, zapisana v tem poročilu, so popolnoma istovetna s tistimi, ki so zapisana v zapisniku s procesa.

Danes, dne 7. februarja 1673... je bila na deželno sodišče graščine Hrastovec pripeljana 57-letna Marina Bohinec, nagornica iz Varde, in od Georga Schossterja, upravitelja deželnega sodišča omenjene graščine zlepa izprašana.

Že pred približno 14 leti je priznala, da se je z Uršulo Černik, prav tako iz Varde, sprla zaradi krave, ki naj bi zahajala v njen vrt. Pred županom Lovrencem Zorcem sta se potem pobotali. Dve leti po tistem je bila Uršula v Hrastovcu obsojena in usmrčena. Pred tem pa je v soočenju z Marino povedala, da sta bila ona, torej Marina, in njen mož pri srečanju s hudičem ob gradiškem križu, kjer so jedli in pili, vendar so takrat Marino izpustili. Tudi sedaj se ne spominja, ali je bila kdaj na kakem swinjskem plesu pri Urši. Skratka, kljub številnim prigovarjanjem ni ničesar priznala.

Drugega dne je bila Marina nekajkrat zlepa zaslišana. Ničesar ni priznala. Pri prvem poskusu z mučenjem je dejala, da pride njen mož večkrat pijan domov in možno je, da se kdaj znajde med ljudmi, ki se ukvarjajo s čarovništvom.

Dan pozneje so ji ob izpraševanju zlepa in mučenju pokazali, kaj so našli v njeni skrinji: sumljivo skupaj povezano neko korenje, semenje in staro mažo, ki da je bila ostanek masti od ocvrtja pustnih krofov, potem črno svečo, ki so jo dali hčerki Luciji v roke ob krstu, enako pa naj bi storili tudi ob njeni smrti, za tisto korenje pa ni vedela povedati, kako je prišlo v skrinjo.

Naslednji dan so jo dali ob pol petih popoldne na čarovniški stol. Dan in dva zatem so to ponavljali. Potem jo je tožitelj pregledal in našel na njej dve znamenji: eno na levi strani, drugo na desni rami. Na tistem mestu ji je potem globoko v meso potisnil po dve šivanki, toda Bohinčka ni niti trenila. Začutila je že, kot je kasneje povedala, ampak ker je telo morda grešilo, mora tudi trpeti.

Čez 24 ur so jo spet privezali na stol in po prestani noči na njem spet sneli ter jo zvečer istega dne ponovno privezali nanj.

9. februarja so hudodelnico ob sedmih zjutraj sneli, ker pa spet ni hotela priznati, da je čarovanica, so ji čez noč privzdignili sedalo stola tako, da se potem naredijo večje kraste.

Desetega februarja: Sneta s stola in nagovarjana naj prizna, česar pa ne stori. Zvečer zapovedan ponovno stol in goreči obkladki iz inleta na podplate čevljev.

Dne 11. februarja zvečer spet na stol privezana in na podplate dva goreča obkladka, da bi priznala.

Naslednji dan zjutraj spet rešena stola, potem pa zvečer ob šestih spet privezana na stol do večera 13. februarja.

Peti dan potem, zjutraj 18. februarja 1673, so stražniki ob vratih povedali, da hudič ni dal vso noč miru. »Da bi zadevo raziskal, ali je ženska kaj fantazirala, sva se ob enih popoldne s Primožem Rižnerjem odpravila pogledat in ugotovila, da je pri sebi.«

Ampak zvečer ob sedmih istega dne je Marina Bohinec povedala svoji paznici, da bo opolnoči umrla. Graščinskemu oskrbniku Georgu Schossterju in skrbniku graščinske ubožnice pri Lenartu, Primožu Rižnerju, je ob devetih zvečer rekla, da vidi po strehah vse polno belo oblečenih žensk in da bo kmalu tudi sama med njimi.

Se nadaljuje

Kajakaško tekmovanje Mura 93

Gostitelji šesti, Bistrica sedma

Brodarsko društvo Mura iz Kroga je preteklo soboto in nedeljo pripravila na reki Muri tradicionalno tekmovanje v slalomu in spustu Mura 93. V dveh dneh je sodelovalo okrog 210 tekmovalcev in tekmovalk iz Hrvaške in Slovenije. Solidni so bili tekmovalci in tekmovalke Mure iz Kroga in Bistrice, saj so osvojili več prvih mest. V slalomu je pri članih K-1 zmagal Vereš (Krog) pred Bohnjecom (Bistrica), Kuzmičem (Krog) in

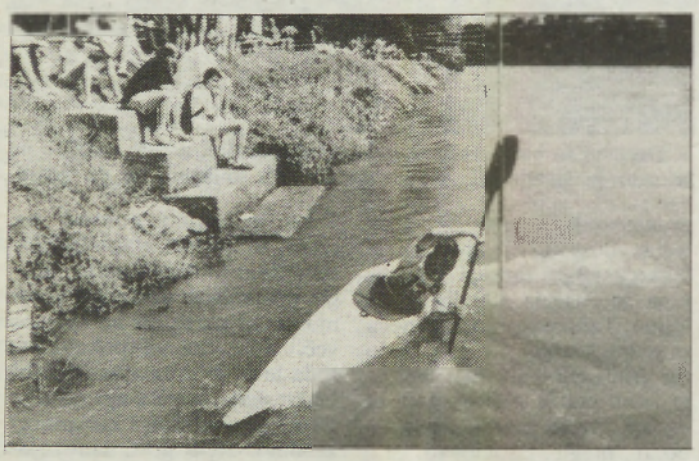

Ozbetičem (Bistrica). Pri ml. dečkih je bil Miholič (Krog) osmi, pri ml. mladinkah Žaligova (Bistrica) šesta, pri ml. mladincih Balažic deseti, Ozbetič (oba Bistrica) enajsti, pri st. dečkih pa Bokan 14, Cipot 15, Sakač (vsi Krog) 18, Maučec (Bistrica) pa 23. V kategoriji C-1 je Horvat zasedel tretje. Škraban (oba Krog) pa enajsto mesto. V spustu od petanjskega mosta do kroškega broda (7km) pa so se od pomurskih tekmovalcev izkazali: v kategoriji C-1, je pri ml. mladincih zmagal Horvat pred Škrabanom (oba Krog), v kategoriji C-2 pa sta bila prva Cipot–Pajhmaut pred dvojico Kuzmič–Gustman (vsi Krog), med veterani pa sta bila Titan–Novak četrta, Škraban–Meolic (vsi Krog) pa peta. V kategoriji K-1 je pri članih zmagal Kuzmič pred Verešem (oba Krog), med mladinci je bil Bohnec (Bistrica) drugi, pri ml. mladinkah je zmagala Žaligova (Bistrica), med ml. dečki je Miholič zasedel drugo, Kreft (oba Mura) šesto in Horvat (Bistrica) trinajsto mesto. Med ml. mladinci je Balažic osvojil četrto, Horvat sedmo, Ozbetič osmo in Bohnec (vsi Bistrica) sedemnajsto mesto. V tekmovanju st. dečkov je bil Sakač četrti, Bokan (oba Krog) deseti, Maučec (Bistrica) enajsti in Cipot (Krog) štirinajsti. V ekipni konkurenci je zmagala Rašica s 345 točkami pred Ljubljano 241, Soškimi elektrarnami 231, Hrastnikom 219, Nivojem Celje 180, Muro Krog 155, Bistrico 125, Zagrebom 51, Končarjem (Zagreb) 47, Lipo 11 in Razlagom 3 točke.

(NJ, FM)

Atletika

Uspešen nastop v Sombateju

V Sombateju na Madžarskem je bil mladinski atletski miting, na katerem je sodelovalo 110 tekmovalcev in tekmovalk iz Avstrije, Slovenije in Madžarske. Med njimi so sodelovali tudi člani AK Pomurje iz Murske Sobote in dosegli lep uspeh, saj so osvojili več prvih mest in dosegli več rekordov. S tem je bil končan prvi del atletske sezone, ki je bil za Sobočane uspešen. Pri moških sta se najbolje odrezala Madjar, ki je na 100m z rezultatom 11,6 in skoku v daljino 670cm zasedel prvi mesti ter Kolar, ki je zmagal v teku na 400m pa deveti. Kerčmar pa je v teku na 100 (12,3) in 400m (54,3) zasedel tretji mesti. Šparaš je v teku na 100m bil šesti. Med ženskami se je najbolje izkazala Barbara Berdenova, ki je s 170cm zmagala v skoku v višino, v teku na 100m ovire pa je z rezultatom 17,8 postavila pomurski rekord in bila druga. Urška Berdenova pa je zasedla tretji mesti v skoku v višino (155cm) in v teku na 100m ovire (18,5). Hakdinjakova je v teku na 400m (64,6) zasedla drugo, na 100m pa (13,4) tretje mesto. Megličeva je v teku na 1500m s časom 5,23 zasedla drugo mesto. Antolinova pa je bila v teku na 400m sedma, na 100m pa deveta. Ženska štafeta Pomurja 4 × 100m je bila tretja. Za odlične rezultate so Berdenova (višina), Kolar (400m) in Madjar (daljina) dobili posebne nagrade.

M. ŠERUGA

Števanečeva prvakinja

Na minulem državnem atletskem prvenstvu v Mariboru so poleg članov AK Pomurje iz Murske Sobote, sodelovali tudi pomurski atleti, ki tekmujejo za druge slovenske klube.

Med njimi je Števanečeva (Olimpija) v teku na 800m zmagala in postala državna prvakinja. V teku na 1.500m je bila druga. Pergarjeva (Olimpija) je bila v teku na 800m četrta. Števanečeva in Pergarjeva sta tekli tudi v štafeti 4 x 400m, kjer je Olimpija bila druga. Grabar (TAM Maribor) pa je v teku na 5.000m zasedel peto mesto. (GG)

Rokoborba

Zec se je zopet izkazal

V avstrijskem Gotszizu je bilo evropsko mladinsko prvenstvo v rokoborbi v grško-rimskem stilu. Sodelovalo je 250 tekmovalcev iz 30 držav. V slovenski reprezentanci sta nastopila tudi člana Rokoborskega kluba Murska Sobota Matej Horvat v kategoriji 54kg in Slavko Zec v kategoriji 78kg. Zopet se je izkazal Zec in tako dokazal, da sodi v sam evropski vrh. S tušem je premagal Esiorneloma iz Španije in se uvrstil med osem najboljših. V borbi za medaljo je s Fincem Ojalom dosegel neodločen izid 0:0, v podaljšku borbe pa nesrečno izgubil po sodnikovi odločitvi. Kljub temu pa pomeni uvrstitev med osem najboljših tekmovalcev v Evropi za Zeca izjemen uspeh. Horvat je ostal brez uvrstitve bolj zaradi neizkušenosti in slabega žreba, saj se je že v prvem kolu srečal s podprvakom Kizilayem iz Turčije. (EV)

Odbojka na pesku

Sobočanke šeste

V Murski Soboti je bil četrti turnir v odbojki na pesku za državno prvenstvo. Sodelovalo je 21 moških in 14 ženskih ekip. Pri moških je zmagala ekipa Salonit BB, ekipa Vigrosa pa je bila osma. Med ženskami je zmagala ekipa SKB Nepremičnine, medtem ko je MMK Murska Sobota zasedla šesto mesto. Tekmovanje je bilo zanimivo in privlačno za ljubitelje odbojke, saj so o zmagah ekip odločale nijanse. Tekmovanje je tudi pokazalo, da si odbojka na pesku vse bolj utira pot razvoja tudi pri nas.

Športni utrip Ljutomera

Čas poletnih šolskih počitnic so prvi izkoristili taborniki Rod vedrih Prlekov iz ljutomerske osnovne šole Ivana Cankarja, z enotedenskim bivanjem v prelepi naravi Bodislavec pri Mali Nedelji. Manj sreče, predvsem z vremenom so imeli tečajniki plavanja, saj je zaradi dežja odpadel prvi in drugi tečaj. Do konca meseca pa naj bi vsaj enega spravili »pod streho«. Bolje so jo odnesli tenisači. Izvedli so začetni in nadaljevalni tečaj, vendar je bila udeležba več kot skromna.

Hvale vredna je pobuda za izdajo informacij – brošurice, ki vsebuje podatke o možnostih preživljanja počitnic mladih – nosi pa naslov Počitniški mlinček prostega časa. Gre za idejo o obuditvi dela društva prijateljev mladine ljutomerske občine, vključuje pa vrsto zabavnorekreativnih aktivnosti, ki bodo popestrile brezskrbne poletne mesece. Na področju tekmovalnega športa je na vrhuncu sezona kasaštva. Člani ljutomerskega kluba tudi letos posegajo po visokih uvrstitvah. Izjemno čast in priznanje tekmovati na EP voznikov amaterjev v Biriju na Norveškem pa je imel najuspešnejši voznik leta 1992 Jože Sagaj iz Ključarovec. Veliko govora je o možnostih organizacije EP prihodnje leto na ljutomerskem hipodromu, ko klub praznuje 120-letnico obstoja. Še bolj pa je aktualno ustanavljanje kasaške zveze, ki naj bi imela sedež v Ljutomeru, (konjeniška zveza bi ostala v Ljubljani) – kar bi si klub s tako bogato zgodovino in tradicijo prav gotovo zaslužil. Ljubitelji konjeništva pa že razmišljajo in se vesele kasaškega spektakla ob občinskem prazniku, 7. avgusta, ko bodo Ljutomerčani prireditelji izjemno kakovostnih dirk, hkrati pa bo tudi živinorejska razstava govedi in konj. Slavju naj bi se pridružil tudi kmetijski minister, sicer Prlek Jože Osterc. Tekmovalci, zlasti pa Zvono Osterc iz Križevec z Lasso Red pa mrzlično čakajo na start letošnjega kasaškega derbija, ki bo 14. avgusta v Ljubljani.

Letošnje leto je jubilejno tudi za ljutomersko odbojko. Minevajo tri desetletja, odkar so v tej igri z žogo bili narejeni prvi koraki v prleški metropoli. Visoka obletnica pa tudi pomeni obdobje največjih dosežkov Ljutomerčanov v tekmovalnem in organizacijskem pogledu. Članska ekipa se je sprehodila skozi drugo ligo, tako da bodo igralci trenerja prof. Draga Drevenška oktobra tekmovali v našem najkvalitetnejšem razredu. Ljutomerčani so se tudi izkazali kot odlični prireditelji, zlasti z organizacijo »dnevov odbojke« in gostiteljstvom kvalifikacijske tekme ženskih reprezentanc Slovenije in Švice. Odbojkarska zveza Slovenije je v ta namen podelila klubu in njegovemu predsedniku dr. Jožetu Šumaku priznanje s plaketo. Seveda pa sodelovanje v prvi ligi zahteva večje obveznosti in obremenitve igralcev, s tem pa tudi znatno višje finančne izdatke. Žal pa klubu ni uspelo dobiti generalnega pokrovitelja (menda je zagotovljen za naslednje leto). Kljub temu pa odgovorni zagotavljajo, da denarna sredstva za nagrajevanje ekipe, kakor tudi ostale stroške tekmovanja ne bodo vprašljivi. Odbojkarji so zasenčili nogometaše, ki si sicer ob solidni igri niso uspeli priboriti naslova prvaka. Ob tem pa bolj kot njihov nastop postaja aktualno vprašanje vzdrževanje stadiona, z glavnim in pomočnim igriščem ter atletsko stezo. Kot kaže glavno breme nosi NK Ljutomer in zlasti nogometnim zanesenjakom gre zahvala, da objekt velja za enega najkakovostnejših v pomursko-podravski regiji. Vedeti pa je treba, da stadion ni zgrajen le za nogometaše, ampak je širšega pomena. Na to temo tudi jeseni predvidevajo problemsko konferenco.

Nogometno središče Prlekije je z vstopom Beltransa v drugo SNL postal Veržej. Gre za izjemen dosežek nogometne generacije, ki ju že lep čas vodita predsednik kluba Mirko Osterc in tehnični vodja Slavko Osterc.

NIKO ŠOŠTARIČ

Jadralno letenje

Grčar deveti

Na letališču v Rakičani je bilo končano drugo državno mladinsko prvenstvo v jadralnem letenju. Med 13 piloti so sodelovali tudi trije domačini, ki pa so si zadnji dan tekmovanja povsem pokvarili dobre uvrstitve. Zmagal je Andrej Kolar (ALC). Rajko Grčar je bil z 964 točkami deveti, Damjan Korpič z 848 točkami deseti in Peter Podlunšek s 745 točkami dvanajsti. Organizatorji tudi tokrat niso imeli sreče z vremenom, saj so od predvidenih 8 tekmovalnih dni izvedli le pet, od katerih so bili štirje priznani.

Kasaški šport

EP prihodnje leto pri nas

Na skupščini evropske zveze amaterskih voznikov na kasaških dirkah v Biriju na Norveškem so med drugim sklenili, da bo evropsko prvenstvo prihodnje leto v Sloveniji s čimer bodo tudi proslavili 120-letnico konjeniškega kluba Ljutomer. V Biriju pa je tudi letošnje evropsko prvenstvo voznikov amaterjev na kasaških dirkah, kjer sodelujejo udeleženci iz 13 evropskih držav. Slovenijo je na tem tekmovanju zastopal Jože Sagaj iz Ključarovec. Jože Sagaj je v prvi vožnji z izžrebanim norveškim kasačem zasedel šesto mesto. Sicer pa je na polovici tekmovanja na dvanajstem mestu.

Konjeniška prireditev v Polani

Konjeniški klub Velika Polana organizira v nedeljo, 1. avgusta 1993, ob 15. uri v Veliki Polani drugo konjeniško prireditev s pestrim programom. Na Programu bo dirka najhitrejših galopskih konj iz Slovenije, parada svatovskih dvogreg in igra Polanski venec, ki dobiva vedno več privržencev. Tako kot lani tudi tokrat pričakujejo, da si bo to zanimivo prireditev ogledalo veliko število ljubiteljev konjskega športa.

Športne igre šolarjev

Sobočani četrti

V Darmstadtu v Nemčiji so bile 22. mednarodne športne igre šolarjev, na katerih je sodelovalo okrog 800 šolarjev iz 18 držav. Med njimi so bili tudi odbojkarji iz Murske Sobote in se lepo odrezali, saj so zasedli četrto mesto. Za Mursko Soboto so igrali: Dejan Šalkovič, Bojan Škafar, Igor Čenar, Emanuel Pintarič, Maja Cipot, Andreja Drevenšek, Petra Morec, Marina Radič, Tanja Novak in Blanka Denko. Trener Ladislav Kepe, pom. trenerja Tina Cipot. Slovensko delegacijo, v kateri so poleg Sobočanov bili še Celjani in Ravenčani je vodil Boris Cipot.

Robin Hood igre

Kocmut in Klun v Angliji

Od 2. do 9. avgusta bodo v Nottinghamu v Angliji 3. igre invalidov s cerebralno paralizo, tako imenovane ROBIN HOOD IGRE. Na igrah bosta sodelovala tudi Radgončan Rudi Kocmut in Mariborčan Franjo Izlakar. Kocmut bo tekel na 400 in 800m. Vodi ju trener Brane Klun iz Radgone.

Športni obrazi

Barbara Berden – odslej tudi skoki v daljino

Lani druga najboljša športnica soboške občine Barbara Berden iz Lipovec, učenka prvega letnika športne gimnazije v Ljubljani, se z atletiko ukvarja tri leta. Uveljavljati se je začela na beltinski osnovni šoli, potem pa so jo pritegnili v Atletski klub Pomurje iz Murske Sobote. Vidnejše rezultate je dosegla lani, ko se je prebila celo v slovensko pionirsko reprezentanco, hkrati pa postavila pomurski rekord v skoku v višino s 165cm. Z odličnimi rezultati nadaljuje tudi letos. Pa jih poglejmo: na dvoranskem državnem prvenstvu za mlajše mladinke v Celju je preskočila 164cm in zasedla drugo mesto, na državnem pionirskem prvenstvu v Ljubljani je s 161cm osvojila naslov prvakinje; na državnem članskem prvenstvu v Celju je tekmovala tudi v skoku v daljino in zasedla sedmo mesto, v skoku v višino pa s 173cm postavila državni pionirski rekord; na mednarodnem atletskem mitingu v avstrijski Lipnici je preskočila 160cm; v avstrijskem Hartbergu je s 164cm zasedla tretje mesto; na tradicionalnem četveroboju za pokal Savaria v Zalaegerszegu na Madžarskem je kot članica slovenske reprezentance preskočila 166cm in zasedla drugo mesto; na članskem prvenstvu v Celju je s 171cm zasedla peto

mesto: na osnovnošolskem prvenstvu Slovenije v Ljubljani je z rezultatom 171cm zasedla prvo mesto; na tekmovanju v Novem mestu je drugič postala rekorderka s 174cm in osvojila prvo mesto; na troboju Slovenija – Slovaška – Avstrija v Kranju je kot članica slovenske reprezentance s 171cm zasedla tretje mesto; na državnem članskem prvenstvu v Mariboru je v skoku v višino s 171cm zasedla peto mesto, v skoku v daljino pa s 485cm bila deveta. To so vsekakor zavidanja vredni rezultati, ki spodbujajo. Barbara pa se je tudi odločila, da bo odslej poleg višine skakala tudi v daljino. Prvi rezultati v tej disciplini so vsekakor spodbudni.

F. M.

Košarka

Tabor v Tolminu

V Tolminu je bil ženski košarkarski tabor, ki se ga je udeležilo tudi 8 igralk Pomurja iz Murske Sobote. Vodja tabora Sergej Ravnikar – selektor slovenske ženske reprezentance, je posebej pohvalil prizadevne soboških košarkaric, ki so pokazale primerno košarkarsko znanje. V taboru so tudi izvedli tekmovanje v prostih metih in metih trojk. Pri prostih metih se je najbolje izkazala Tina Fefer iz Murske Sobote, v metu trojk pa je bila druga. Tabor je pokazal, da gre za talentirano generacijo, od katere si v prihodnosti lahko veliko obetamo. (zt)

Jože Lebar – predsednik ODNS Lendava

Dvigniti strokovni nivo sojenja

Glede na razvoj nogometa nam v večini nogometnih zvez primanjkuje sodnikov, zlasti kakovostnih. Pri tem ni izjema tudi Občinsko društvo nogometnih sodnikov Lendava. Kakšno je stanje, kako so može v črnem opravili svojo nalogo v minuli tekmovalni sezoni in kako skrbijo za usposabljanje sodniškega kadra, o tem smo se pogovarjali s predsednikom Občinskega društva nogometnih sodnikov Lendava Jožetom Lebarjem.

– Kakšno je stanje sodniškega kadra v lendavski občini glede na razvoj nogometa?

»V občinskem društvu nogometnih sodnikov Lendava imamo vključenih 34 članov. Ti sodijo v prvi, drugi in tretji državni ligi, območni mladinski ligi vzhod ter prvi in drugi občinski nogometni ligi Lendava. Čeprav smo letos pridobili devet novih sodnikov, imamo v občini premalo nogometnih sodnikov glede na število nogometnih klubov. To pa še posebej velja za kakovostne sodnike, saj imamo v novi tekmovalni sezoni v lendavski občini oziroma celotnem Pomurju le enega sodnika, ki lahko sodi tekme v prvi državni ligi. Zaradi pomanjkanja sodnikov morajo nekateri ob nedeljah tudi soditi več tekem.«

– Kako vaše društvo skrbi za usposabljanje novih sodnikov?

»Pri Občinskem društvu nogometnih sodnikov Lendava imamo strokovno komisijo, ki pripravlja in vodi strokovna predavanja. Vsak kandidat, ki pokaže določeno znanje, mu omogočimo, da opravi izpit za regijskega sodnika. Tistim, sodnikom, ki kakovostno opravljajo svoje delo pa omogočimo tudi polaganje izpitov za republiške oz. državne sodnike. Pri usposabljanju naših sodnikov pa vabimo tudi predavatelje iz Maribora ali Ljubljane. Pri našem društvu tudi imamo pet kontrolorjev sojenja.«

– Kako pa ste zadovoljni s sojenjem v minuli tekmovalni sezoni?

»Člani našega društva so delo v minuli tekmovalni sezoni opravili zadovoljivo, kar pa ne pomeni, da smo povsem zadovoljni z njihovim strokovnim znanjem. Mislim, da moramo v prihodnje še več narediti pri njihovem strokovnem usposabljanju. Kljub precejšnjemu številu predavanj, moramo pred vsako tekmovalno sezono organizirati

predavanje za sodnike ob pomoči Zveze nogometnih sodnikov Slovenije. Samo tako bomo izboljšali kakovost sojenja.«

– Pri svojem delu se sodniki srečujete tudi s problemi. Kateri so najpogostejši?

»Z zadovoljstvom lahko ugotovim, da se je v zadnjem času izboljšala organizacija tekem, kar posebej velja za Odrance, Renkovce, Nedelico in Kobilje. Žal pa zakateri klubi v drugi občinski nogometni ligi (Žitkovci, Zvenda) nimajo ustreznih stadionk in ostalih prostorov, ki sodijo graven. Prav tako so se nekatere tekme po nepotrebnem prelagale brez vednosti sodnikov. Na tekmi Hotiza – Bistrica smo tudi imeli fizično napad na sodnika. Kot večina kubov imajo tudi naše društvo finančne težave, saj so sredstva Občinske nogometne zveze Lendava, ki jih dodeljuje, preskromna. Težave imamo tudi s prostori, saj koristimo prostore NK Nafte, za kar se moramo predvsem zahvaliti vodstvu kluba. Najbolj pa bi bil vesel, če bi v prihodnje pridobili v naše vrste več kakovostnih sodnikov, pri čemer bi morali veliko storiti klubi, predvsem Dobrovnik, Črenšovci, Odranci in Bistrica, ki že leta ne dajejo kandidatov za nove nogometne sodnike.«

FERI MAUČEC

Zoran Cirkvenčič – trener Beltransa

Zagotoviti obstanek v ligi

Nogometaši Beltransa iz Verženja so si kot prvak v tretji državni ligi vzhod zagotovili sodelovanje v drugi državni ligi ter tako dosegli svoj največji uspeh. V novi tekmovalni sezoni jih gotovo čaka zahtevnejša naloga. Kako se pripravljajo na novo sezono in kaj si od nje obetajo, o tem smo se pogovarjali z novim trenerjem Zoranom Cirkvenčičem.

– Kako se pripravljate na novo tekmovalno sezono?

»S pripravami smo začeli 18. julija in vadimo petkrat tedensko. Imeli smo tudi dvodnevne skupne priprave na Pohorju. Treningi so dobro obiskani, nogometaši pa prizadevni. V času priprav bomo odigrali načrtovanih 9 prijateljskih tekem z lažjimi in močnejšimi nasprotniki. V tem času bomo omogočili igranje vsem razpoložljivim igralcem.«

– V prestopnem roku kluba ni zapustil nobeden igralec, dobili pa ste nekaj okrepitev. Kako ste z njimi zadovoljni?

»Res je, v prestopnem roku so k Beltransu pristopili štirje novi igralci: R. Berendijaš (Potrošnik),

B. Beredijaš (Dokležovje) ter Vozlič in Stojko (oba Ljutomer). O novih pridobitvah še težko dam oceno, saj smo še premalo časa skupaj.«

– Kako pa ste zadovoljni z žrebom?

»Žreb nam ni bil najbolje naklonjen, saj imamo na začetku težke nasprotnike. V prvem kolu gostujemo pri Korotanu, nato gostimo močno okrepljenega Steklarja in potujemo k Rudarju v Trbovlje. Šele v četrtem kolu gostimo novinca Solinar iz Pirana. Moštvo Beltransa je v glavnem sestavljeno z mladih in neizkušenih igralcev, ki pa imajo tokrat lepo priložnost, da se uveljavijo v drugoligaški konkurenci. Sicer pa bo prvi del tekmovanja za nas tudi težji, ker kot novinec še ne poznamo dovolj naših nasprotnikov.«

– Kaj pa sicer pričakujete od tekmovanja v drugi državni ligi?

»Tako kot vsak novinec si tudi mi želimo, da bi si zagotovili obstanek v ligi ter si pridobili potrebne izkušnje za tekmovanje vnaprej. Seveda pa to ne bo tako lahka naloga, saj se je večina moštev v drugi ligi okrepila s svežimi močmi. Kot je znano pa so se v višje tekmovanje – območno nogometno ligo uvrstili tudi mladinci Beltransa, tako da čaka zahtevna naloga tudi vodstvo kluba. Volje do dela je dovolj, zato kljub vsemu upam, da tudi rezultati ne bodo izostali. Seveda pa smo pri tem potrebni tudi širše podpore, zlasti pa na igrišče pritegniti več ljubiteljev nogometa.«

F. M.

Drago Vabec – trener Nafte

Mnogo je odvisno od starta Nafte

Po izpadu Nafte iz prve državne lige je pri lendavskem drugoligašu prišlo do precejšnjih sprememb tako v igralskem kot strokovnem kadru. Novi trener Nafte je postal bivši državni reprezentant in nogometaš zagrebškega Dinama Drago Vabec, ki je svojo nogometno kariero začel v Čakovcu. Z njim smo se pogovarjali o možnostih Nafte v novi tekmovalni sezoni.

– Kako ste prišli za trenerja Nafte?

»Vodstvo Nafte je za pomoč zaprosilo zagrebško Croatio. V kombinaciji za trenerja Nafte sva bila z Rudijem Belinom. Ker pa sem doma v Čakovcu in bliže Lendavi, sem bil sprejemljivejši in cenejši.«

– Za koliko časa pa nameravate ostati v Lendavi?

»Dogovorili smo se za eno leto pod istimi pogoji kot jih je imel moj predhodnik. To je 1.000 DEM na mesec. Moja želja je, da v Lendavi ustvarimo dobro moštvo in če bo-

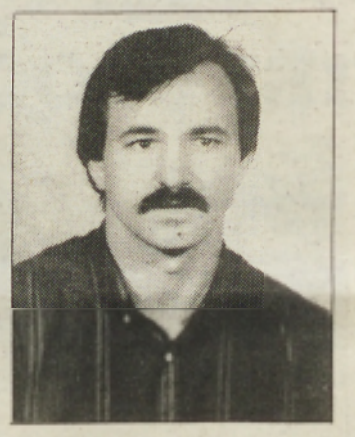

sta obe strani zadovoljni, bom ostal dalj časa pri Nafti.«

– Nafta ima bogato nogometno tradicijo in z drugoligaško konkurenco gotovo ne more biti zadovoljna. Kakšni so vaši prvi vtisi?

»Klub s tako bogato tradicijo gotovo ne more biti zadovoljen, da tekmuje v drugi ligi. Z dogajanjem v preteklosti nisem dovolj seznanjen. Ob mojem prihodu v Lendavo smo se dogovorili za delo v klubu na zdravih temeljih. Posvetili se bomo igri in poskušali doseči kar se da največ. Nikakor pa ni naš cilj za vsako ceno v prvo ligo, saj bi to lahko imelo več škode kot koristi.«

– Slovenski nogomet gotovo dobro poznate. Kaj lahko pričakujemo od Nafte v novi sezoni?

»Slovenski nogomet mi ni neznan. Mislim, da je v prvi ligi kakovostnejši ožji vrh, s tremi, štirimi moštvi. Drugoligaška konkurenca je veliko bolj izenačena in težko mi je povedati, kje je mesto Nafte. Veliko je odvisno od našega starta, saj dober start pomeni vrnitev samozavesti in psihično stabilnost.«

– Kaj pa, če se ponudi priložnost?

»Igralcev ne želim obremenjevati z visokimi cilji, saj iz izkušenj vem, da je to dvorezni meč. Nafto sem šele začel spoznavati. Želim si, da v jesenskem delu prvenstva ne bi občutneje zaostali, ter da bi se v drugem delu prvenstva z morebitnimi okrepitvami lahko vmešali v borbo za najvišja mesta. Zadovoljen pa sem z zagnanostjo nekaterih mladih igralcev, ki so perspektiva kluba in se jim bom tudi posebej posvetil.«

FRANC BOBOVEC

Mirko Škalič – trener Gidosa

Postati stabilen drugoligaš

Prvo leto tekmovanja v drugi državni ligi so nogometaši Gidosa iz Turnišča sklenili na šestem mestu in dosegli doslej največji uspeh. Kako se pripravljajo za novo tekmovalno sezono in kaj si od nje obetajo, o tem smo se pogovarjali s trenerjem Mirkom Škalščem.

– Kako ste zastavili priprave za novo tekmovalno sezono?

»S pripravami za novo tekmovalno sezono smo začeli 15. julija. Treniramo enkrat dnevno in to štiri dni zaporedoma, potem pa imajo nogometaši en dan prost. V času do 31. julija bodo priprave doma, na nasipu potoka Ledava, oziroma na igrišču osednjega kluba Renkovci. Od 1. do 7. avgusta bodo skupne priprave v že tradicionalni Pacsi na Madžarskem. V času priprav bomo odigrali tudi več prijateljskih tekem, kjer bodo dobili priložnost, da pokažejo svoje znanje vsi razpoložljivi igralci.«

– Čeprav je prvotno kazalo, da v moštvu ne bo prišlo do sprememb, ste v zadnjem trenutku dobili nekatere okrepitve. Kako ste z njimi zadovoljni?

»S pridobitvami sem zadovoljen, čeprav v klubu nismo v celoti uresničili vsega, kar smo želeli.

H klubu sta pristopila igralca soboške Mure Jože Vori in Jože Kokaš, ki pa imata pravico nastopa šele v petem ali šestem krogu prvenstva. Nameravamo pa pritegniti še enega kakovostnega igralca iz sosednje Hrvaške, vendar se nekaj zatika z dokumenti. Upam pa, da se bo vse dobro izteklo. S prvim moštvom pa trenira tudi nekaj perspektivnih mladincev: Jože Lebar, Filip Pucko in Vegič. Nekaj igralcev pa je klub tudi zapustilo. To so: Janez Bukovec (Kobilje). Jože Zadravec in Boštjan Režonja (Renkovci) in Jože Pucko mlajši (Nedelica).«

– Kako ste zadovoljni z žrebom?

»Žreb je relativna stvar, saj moraš tako ali tako igrati z vsakim nasprotnikom. Ker pa igramo v prvih šestih krogih kar štiri tekme doma, sem z žrebom zadovoljen. Upam le, da bomo tudi v novi sezoni upravičili sloves dobrega domačina.«

– Kaj pa načrtujete v novi sezoni? Kakšne so želje?

»Moje želje so, da bi Gidos iz Turnišča postal stabilen drugoligaš in da se mu ne bi bilo potrebno bati za obstanek v ligi. Če pa že moram napovedati uvrstitev, bi bil zelo zadovoljen z uvrstitvijo iz prejšnje tekmovalne sezone, ko smo zasedli šesto mesto. Tudi kakšno mesto nižje ne bi bil neuspeh.«

FERI MAUČEC

Croatia v Radgoni

Hrvaški prvoligaš in državni prvak Croatia iz Zagreba bo od 2. do 6. avgusta 1993 na pripravah v Gornji Radgoni. Nogometaši bodo bivali v hotelu Radin v Radencih, vadili pa na nogometnem igrišču športno rekreacijskega centra v Radgoni. V torek, 3. avgusta bo Croatia odigrala v Radgoni prijateljsko tekmo z domačim Remetom. Tekma bo ob 18. uri.

Mali nogomet

Tokrat niso uspeli

V Stročji vasi je bil 17. pozitivni turnir SRP v malem nogometu, na katerem je sodelovalo 9 ekip, med njimi štiri ekipe iz ljutomerske občine: Križevci, Železne dveri, Meteorplastika, Stročja vas. Žal pa so vse ekipe izpadle v predtekmovanju. Zmagala je Poetovia iz Ptuja.

Okrepitve Mure in Potrošnika

Boško Boškovič

Nova okrepitev Mure iz Murske Sobote. Star je 24 let. Kljub mladosti ima za seboj pestro nogometno kariero. Nogomet je začel igrati pri Kopru, potem pa je dve leti igral v mladinskem moštvu beograjskega Partizana. Štiri leta in pol je stal v vratih splitskega Hajduka. Potem se je vrnil v Koper, od tam pa k Muri v Mursko Soboto. Meni, da je prav njegov prejšnji klub Koper kriv, da se Mura ni uvrstila v evropski pokal, saj sta na tekmi v Murski Soboti bila dva igralca izključena, eden pa poškodovan. V novi tekmovalni sezoni se bo Mura potegovala za prva tri mesta.

Branko Božič

Nova okrepitev Beltinec. Star je 25 let. Nogomet je začel igrati pri Nogometnem klubu LTH v Škofji Loki. Kot zelo talentiranega igralca so ga pritegnili k Nogometnemu klubu Ljubljana, kjer je igral za kadete, mladince in člane. Nekaj časa je igral pri članskem moštvu Medvode. Nazadnje je bil član ljubljanske Mavrice, ki igra v prvi državni ligi. V novi tekmovalni sezoni pa bo igral za beltinskega prvoligaša. V novem okolju se dobro počuti. Ocenjuje, da imajo Beltinci solidno moštvo, ki lahko z uspehom tekmuje v prvi državni ligi. V novi sezoni bodo Beltinci pristali v gornjem delu lestvice.

Marjan Bakula

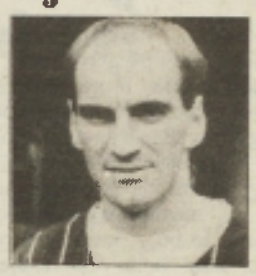

Nova okrepitev Mure iz Murske Sobote. Star je 27 let. Z nogometom se je kot pionir začel ukvarjati pri NK Krivaja v Zavidovičih. Potem je igral za Čelik iz Zenice, nato pa je dve leti povezoval igro pri Mariboru Braniku, odkoder je prišel k Muri v Mursko Soboto. Pravi, da je dve leti igral v Mariboru in dve leti je Maribor Branik prišel v evropski pokal. Tako upa, da bo tudi v Murski Soboti, saj ima Mura kakovosten igralski kader, pa tudi strokovno se dobro dela. Zato jim tokrat tekmovanje v evropskem pokalu ne bi smelo uiti. Zlasti še, ker si to zelo želijo tudi številni gledalci.

Dušan Kosič

Nova okrepitev Beltinec. Star je 22 let. Kot pionir je začel nogomet igrati pri ljubljanski Olimpiji, kjer je igral tudi za mladinsko moštvo. Potem je igral za moštvo Ljubljane, ljubljanske Svobode in Studio D, odkoder je prišel v Beltince. Je zelo mlad in perspektiven igralec, saj je igral v slovenski reprezentanci. V novi sredini je bil dobro sprejet, tako da se tudi dobro počuti. Ocenjujejo, da imajo Beltinci kakovosten igralski kader, ki lahko z uspehom tekmuje v prvi državni ligi. Z maksimalnim pristopom igralcev k igri se lahko Bletinci potegujejo za gornji del lestvice.

Alfred Jermaniš

Nova okrepitev Mure. Star 26 let. Najprej se je ukvarjal z atletiko pri AK Koper. V prvem letniku srednje šole pa je začel igrati nogomet pri kadetih Kopra, kjer je igral tudi za mladinsko in člansko moštvo. Potem je igral tri leta pri Olimpiji – dve leti v prvi zvezni ligi in eno leto v slovenski državni ligi, ko je Olimpija postala prvak. Skupaj s trenerjem dr. Verdenikom in Gliho je nato sedem mesecev igral na Japonskem, nato pa zopet pet mesecev pri Kopru, odkoder je prišel k soboški Muri. Ocenjuje, da si bo Mura v novi tekmovalni sezoni zagotovila igranje v evropskem pokalu.

Zlatko Gabor

Nova okrepitev Beltinec. Star je 32 let. Po več letih igranja v Avstriji se je zopet vrnil v matični klub Beltince, kjer je začel igrati kot pionir. Igral je tudi v mladinskem in članskem moštvu. Potem se je preselil v Mursko Soboto, kjer je z uspehom igral za Muro v slovenski ligi. Nogometno kariero je nadaljeval pri drugoligašu Mariboru, zadnja štiri leta pa je igral v avstrijski tretji ligi. Zadovoljen je, da lahko zopet igra v Beltincih, zlasti sedaj, ko moštvo nastopa v najkakovostnejšem razredu. Ocenjuje, da se bodo Beltinci v novi sezoni borili za gornji del lestvice, z malo športne sreče pa za sam vrh.

Prijateljski nogomet

Potrošnik : Hajduk 1:3

Pokalni prvak Hrvaške Hajduk iz Splita je gostoval v Beltincih in odigral prijateljsko tekmo z domačim Potrošnikom. Beltinčani so v prvem polčasu presenetili goste z dobro igro in si ustvarili več zrelih priložnosti za gol, od katerih pa so izkoristili le eno. V nadaljevanju, ko je trener Džalma dovolil igrati vsem razpoložljivim igralcem, pa so imeli več od igre gostje, ki pa so si zmago zagotovili šele v končnici tekme. Strelci golov: Vladislavič 2 in Filipovič za Hajduk ter Škaper za Potrošnik. Pred okrog 2.500 gledalci je sodil Felbar iz Hotize.

Gidos : Mura 1:1 (1:0)

V Odrancih je bila prijateljska nogometna tekma med soboško Muro in Gidosom iz Turnišča. Gidos je v prvem polčasu presenetil z dobro igro in dosegel tudi vodeči zadetek. Strelec je bil Časar. V nadaljevanju pa so imeli več od igre Sobočani in rezultat izenačili iz enajstmetrovke. Strelec je bil Gliha. V začetku drugega polčasa Gidos (Koveš) ni izkoristil enajstmetrovke. Sodil je Čergulj iz Turnišča.

Renkovci : Mura 0:12

Soboški prvoligaš je gostoval v Renkovcih in premagal domačo ekipo z visokim rezultatom. Strelci za Muro: Gliha 7, Cifer, Baranja, Bakula, Krančič in Emeršič. Pred 300 gledalci je sodil Felbar iz Hotize.

Čarda : Gidos 1:2 (1:1)

Nogometaši Gidosa iz Turnišče so v prijateljski tekmi v Martjancih premagali Čardo. Strelci golov: Kokaš in Koveš (11m) za Gidos ter Lipič za Čardo.

Dobrovnik : Nafta 3:3

Nogometaši Nafte so gostovali v Dobrovniku in s tamkajšnjim članom prve občinske lige neodločeno. Gole za Nafto sta dosegla Novak 2 in Bedo.

Odranci : Beltrans 1:1

Novi drugoligaš Beltrans iz Verženja je odigral prvo prijateljsko tekmo v Odrancih. Srečanje se je končalo neodločeno. Strelca sta bila Vuk iz 11m za Odrance ter Modlic za Beltrans.

I. SNL		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
1	Olimpija		3:0 0:1	4:1 5:0	0:1 6:1	5:1 0:1	0:0 4:0	0:1 6:1	1:1 1:0	5:0 3:0	3:0 2:1	2:2 2:0	4:1 1:1	2:1 2:0	6:0 4:1	2:1 2:0	8:0 4:1	0:0 10:1	4:0 2:1
2	Maribor Brenik	0:3 1:0		0:2 2:0	3:0 1:0	3:0 3:0	1:1 0:1	1:0 0:0	2:2 3:0	2:0 0:0	4:0 1:1	3:0 0:0	1:1 2:0	1:0 2:0	2:2 1:1	3:1 0:0	1:1 4:2	0:0 2:1	1:1 1:0
3	MURA	1:1 0:5	2:0 0:2		0:1 1:1	0:0 0:1	0:2 1:1	1:1 2:0	3:1 2:0	3:0 1:0	1:0 3:0	1:0 3:0	1:5 1:0	0:0 1:2	0:2 1:0	1:1 2:0	1:1 4:0	1:0 2:0	4:2 1:1
4	Živila Naklo	1:0 1:6	0:3 0:1	3:0 1:1		2:1 2:1	1:3 2:1	1:1 0:0	0:0 2:2	3:1 4:4	2:2 1:0	2:5 2:0	1:3 0:0	3:1 0:3	3:1 1:2	0:2 2:1	3:0 0:0	1:1 2:0	3:1 1:0
5	Cosmos Ljubljana	1:5 1:0	0:3 0:5	0:0 1:0	1:2 1:2		2:1 2:0	1:0 0:0	1:1 1:1	2:0 0:1	1:0 1:3	3:0 0:1	1:1 1:0	1:1 1:1	5:1 0:2	1:0 0:1	3:0 1:0	1:1 2:1	3:2 5:0
6	Kompas Holidays	0:0 0:4	1:1 1:0	2:0 1:1	3:1 1:2	1:2 0:2		0:0 0:0	0:0 0:0	0:4 2:0	1:2 0:1	3:0 0:0	1:0 0:2	2:0 2:2	4:1 1:0	2:2 2:1	1:0 3:1	2:0 1:0	3:0 0:2
7	Studio D	1:0 1:6	0:1 0:0	1:1 0:2	1:1 0:0	0:1 0:0	0:0 0:0		0:0 0:1	0:2 4:1	1:0 2:1	2:2 1:0	1:0 1:2	2:1 0:1	2:0 2:3	0:0 1:0	2:1 3:0	2:0 4:2	1:1 0:0
8	Koper	1:1 0:1	2:1 0:3	1:3 0:2	0:0 1:2	1:1 1:1	0:0 0:0	0:0 1:0		3:6 5:1	0:3 1:3	0:0 4:1	1:1 2:6	0:0 3:1	1:0 1:0	0:2 1:0	2:2 4:1	1:0 1:2	0:0 2:1
9	Ruder Velenje	0:5 0:3	0:2 0:0	0:3 0:1	1:3 1:4	0:2 1:0	1:0 0:2	2:0 1:1	6:3 1:5		2:0 0:0	3:1 1:5	0:0 0:0	1:0 1:1	0:2 2:1	2:1 0:1	4:1 1:1	0:3 3:0	3:0 2:0
10	Publikum	0:3 1:2	0:1 1:1	0:1 0:3	2:2 0:1	0:1 3:1	2:1 1:0	0:1 1:2	3:0 3:1	0:2 0:0		3:1 0:0	1:0 0:0	0:2 0:0	2:2 2:1	0:1 3:1	1:1 4:2	2:1 0:3	1:0 1:3
11	Gorica	2:2 0:2	0:1 0:0	0:1 0:3	5:2 0:2	0:3 1:0	0:3 0:0	2:2 0:1	0:0 1:1	1:3 3:1	1:3 0:0		2:1 1:1	1:0 1:1	1:0 1:3	0:1 1:0	0:0 5:0	1:1 2:1	1:2 2:1
12	Mavrica	1:1 1:1	1:1 0:2	5:1 0:1	3:2 0:0	1:1 0:1	0:1 2:0	0:1 2:1	1:1 6:2	0:0 0:0	0:1 0:0	1:2 1:1		0:1 0:2	6:2 3:6	1:1 2:0	2:3 1:1	2:1 0:0	2:2 1:0
13	Belvedur Izole	1:2 0:2	0:1 0:2	0:0 2:1	1:3 3:0	1:1 1:1	0:2 2:2	1:2 1:0	0:0 1:3	0:1 1:1	2:0 0:0	0:1 1:1	1:0 3:0		3:3 2:5	2:0 1:2	3:3 2:3	1:3 4:1	2:0 4:0
14	POTROŠNIK Beltinci	0:6 1:1	2:2 1:1	2:0 0:1	1:3 2:1	1:5 2:0	1:1 0:1	0:2 3:2	0:1 0:1	2:0 1:2	2:2 1:2	0:1 3:1	1:6 6:3	3:3 5:2		1:2 2:0	1:3 3:1	0:1 1:0	2:0 0:2
15	Elektroelement Zagorje	1:2 0:2	1:3 0:0	1:1 0:2	2:0 1:2	0:1 1:0	2:2 1:2	0:0 0:1	2:0 0:1	1:2 1:0	1:0 1:3	1:0 0:1	1:1 0:2	0:2 2:1	2:1 0:2		0:0 0:0	3:1 1:1	0:3 3:1
16	Steklar	0:8 1:1	1:1 2:1	1:1 0:4	0:3 0:0	0:3 0:1	0:1 1:3	1:2 0:3	2:2 1:4	1:1 1:1	1:1 2:4	0:0 0:5	3:2 1:1	3:3 3:2	3:1 1:3	0:0 0:0		1:3 1:1	0:0 2:0
17	Železničar	0:0 1:10	0:0 1:2	0:1 0:2	1:1 0:2	1:1 1:2	0:2 0:1	0:2 2:1	0:1 2:1	3:0 0:3	1:1 3:0	4:2 1:2	1:1 0:0	4:2 1:1	3:1 0:1	4:0 1:1	4:3 1:1	3:1 1:1	
18	NAFTA Lendava	0:1 1:2	1:1 0:1	2:1 1:1	1:3 0:1	2:3 0:5	0:3 2:0	1:1 0:0	0:0 1:2	0:3 0:2	0:1 3:1	2:1 1:2	1:2 0:1	0:2 0:1	0:2 2:0	3:0 1:3	0:0 0:2	3:0 1:1	

Nič strahu, kje bomo na jesen življenja

Hiša je že pod streho

Mnogim starejšim ljudem nenehno roji po glavi misel, da bodo morda morali skleniti svoje življenje v domu »onemoglih« v Rakičanu. To so tisti, ki se boje take usode. Po drugi strani pa so starostniki, ki se morebitnega odhoda v dom ne boje, kajti, kot pravijo, tam bodo na toplem, imeli bodo hrano, zdravniško nego in – kar je tudi po-

Uradni naslov tele gradnje (vsaj v projektu tako piše) je »dom starejših občanov«. Mar to pomeni, da se bodo lahko vanj preselili ne stari, ampak tudi malo manj stari? Če bosta prostor in plačilo, zakaj pa ne?

Posnetek: Š. S.

membno – na stara leta ne bodo doma nikomur v napoto.

Zdi se, da sta tako »prisilen« kot »dobrovoljen« odhod iz domačega stanovanja dogodka, ki prizadetega pretreseta. Še huje pa je, če svojci pozabijo na takega varovanca. Boli, ko imajo eni obiske, drugih pa nihče ne pride pogledat, kako jim gre, kaj šele, da bi jim prinesel kak priboljšek. Podobne bolečine čutijo tudi tisti, ki so začasno v bolnicah, v nedeljo pa se pri njih ne oglasi nihče, niti tisti, ki so mu prepustili premoženje.

Domovi »onemoglih« oziroma domovi počitkov so stvarnost. Vse kaže, da jih bo sčasoma še več. Znano je, da je dom oskrbovancev v Rakičanu polno zaseden in da so v njem tudi ljudje madžarske narodnosti. Verjamem, da starejši ne vedo slovensko, zato imajo manjše težave v komuniciranju z osebjem. Zamisel, da bi **v Lendavi** zgradili dom za starejše občane, v katerega bi se preselili (upam, da ne na silo) varovanci iz lendavske občine, postaja realnost. Predvidoma prihodnje leto bo nared **dom za starejše**, katerega investitor je občina, denar pa prihaja iz ustreznega državnega sklada. Dom gradi Gradbenik Lendava, stoji pa v ulici Prekmurske brigade (v grapi nasproti gostišča Amadeus). Okrog njega je velik nenaseljen prostor, kar bo primerno tako za 120 oskrbovancev madžarske in slovenske (in morda še kake) narodnosti, pa tudi za bližnje stanovalce, saj jih dedki in babice ne bodo motili.

Š. SOBOČAN

Oh, ti Tomaž!

Na predlog zavoda za ohranjanje kulturne dediščine je skupščina občine Lendava 1977. leta sprejela odlok o zaščiti 11 vinskih kleti, zgrajenih iz brun in pokritih s slamo, v zaselku Novi Tomaž v Lendavskih Goricah. Kmalu zatem so te »cimpranjače«, kot jim pravijo domačini, na novo pokrili z »ritovinami« in pogled nanje je bil čudovit. Lastniki vinogradniki, ki so doma v drugih krajih, so hišice nekaj časa uporabljali in tu in tam še kaj popravili, ščasoma pa je vse šlo k vragu. Le kdo pa naj ima v taki pritlični »kleti« vino, ko pa se tako rado pokvari celo v »pivnici«, globoki dva ali celo kak meter več? Hišice so se torej začele rušiti, strehe so pokazale rebra, okrog tega »kulturnega spomenika« je začela poganjati visoka trava.

Tale uvod sem napisal v preteklem času, čeprav je stanje iz dneva v dan, iz leta v leto... hujše. Tli pa upanje, da bo vendarle drugače in da bo Novi Tomaž čez nekaj časa spet zablestel. Menda so te gradnje in pobočje, na katerem stojijo, nekaj edinstvenega, zato ni mogoče dovoliti, da bi se zravnale s tlemi. Hišice naj bi nečemu rabile. Deset jih je zasebnih, za eno pa je občina pridobila lastninsko pravico, zato jo je pred kratkim na javnem natečaju ponudila zainteresiranemu (zasebnik, podjetje...), da bi jo obnovil in v njej uredil kako turistično–gostinsko dejavnost, žal pa doslej ni bilo odmeva. Nedavno si je podrtije ogledal slovenski minister za kulturo in objubil finančno injekcijo. Občina bo pobarala lastnike hišic, ali so pripravljeni poprijeti še sami ali pa bodo hišice in zemljišča, na katerih stoje, rajši prodali. Seveda pa ne država, ne občina, ne kulturna skupnost nimajo toliko denarja, da bi naenkrat obnovili vseh 11 brunaric. Naselje naj bi obnovili postopoma. Zdi pa se, da bodo morali nekoliko popustiti naravovarstveniki, kajti zgolj kopije nekdanjih hišic najbrž ne bodo opravičile vlaganj. Konkretno: čemu taka »vinska klet«, če v njej ne moreš imeti vina, ker se zaradi toplote pokvari? Torej bi kazalo razmisliti in tem enosmernim strokovnjakom vtepsti v glavo, da mora imeti taka (funkcionalna) brunarica klet v zemlji, **torej biti podkletena. Svetal zgled za to »bogokrunstvo« je Hojnikova brunarica, ki sicer ni na zaščitenem območju, je pa kljub temu (ali pa: morda ravno zato!) prava lepotička, čeprav je pod njo (globoko v zemlji) hladna klet.**

Morda pa so (trmasti) predstavniki zavoda za ohranjanje kulturne dediščine prepričani, da je hodil kmet vinogradnik v brunarice le delat otroke?

Besedilo in fotografije: Š. L. SOBOČAN

Krajevni praznik v Čentibi

V krajevni skupnosti Čentiba so proslavili že 7. krajevni praznik. Pripravili so bogat kulturni program v katerem so sodelovali domači pevci in pevci iz pobratenega mesta Kormendin iz Madžarske. Krajevna skupnost Čentiba je ena najbolj aktivnih v zadnjih letih v občini. Vsako leto svoj krajevni praznik počastijo z otvoritvijo kakšnega objekta. Letos so tako zgradili novo mrliško vežico, postavili zvonove. Krajevna skupnost je ena izmed redkih v občini v kateri se število prebivalstva povečuje, čeprav tudi Čentiba sodi v obmejne vasi, ki so se po vojni skoraj izpraznile. V prijaznem okolju Čentibe raste vedno več lepih domačij. V vasi imajo že nekaj trgovin, obrt se lepo razvija, uredili pa so tudi športno igrišče kjer se bodo predvsem izživljali mladi. V Čentibi imajo tudi kabelsko televizijo, v večini gospodinjstev se lahko pohvalijo s telefonom, veliko pa postorijo za lep izgled vasi in varovanju naravne dediščine. Za vse doslej napravljenemu se lahko zahvalijo krajevnemu samoprispevku, ki je v tem kraju gonilna sila že več desetletij.

JD

VRSTNE HIŠE V NASELJU PREKMURSKE BRIGADE V LENDAVI

Pri nakupu do 31. julija popust in ugodne možnosti nakupa.
Izkoristite zelo ugodne cene in možnosti nakupa do konca julija!
Informacije: SPLOŠNO GRADBENO PODJETJE GRADBENIK, Kranjčeva 6, Lendava
telefon: (069) 75 030

UGODNO

- mopedi TOMOS možnost plačila na 6 obrokov brez obresti
- keramične ploščice
- kmetijska mehanizacija
- traktorji ZETOR

Metalka Trgovina Tornar Črenšovci d.o.o., tel.: 069/70-762

metalka TRGOVINA
Trgovina za ljudi s posebnimi merili

Alimal
Kopališka ul. 4, tel.: (062) 796 891 **KIDRIČEVO**

Specializirana trgovina z aluminijem in sestavljalnica aluminijastih elementov

Ponujamo vam:
- aluminijaste polizdelke: pločevino, izolacijsko folijo, profile, cevi
- aluminijasti žični program: mreže, žice, varilne palice
- aluminijasti strešni program: žlebovi, cevi, kljuke, obrobe

Svetujemo, izdelujemo, montiramo:
- aluminijasta vrata, okna, pregradne stene, zimske vrtove
- aluminijasta vrtna oziroma dvoriščna in drsna vrata
- aluminijaste ograje: z aluminijastimi stebri in mrežo, primerno za dvorišča, sadovnjake, skladišča, igrišča...

Commerce OGLASNIK
sedaj tudi za **KRIŽANKARJE!**
Več kot 1300 ***brezplačnih*** *malih oglasov*
- **križankarska priloga**
- **veliki nagradni kviz**
- **humor**

DOBITE GA NA VSEH KIOSKIH

Popravek

V pamfletu »Prleški fučkec«, objavljenem na 18. strani VESTNIKA, leto XIV, št. 27, dne 8. julija 1993, zahtevam popravek neresničnih, obrekovalnih in žaljivih obdolžitev v 8. (osmem) odstavku, zapisanih zoper mojo čast in dobro ime.

Popravek naj je objavljen na isti strani in z enakimi črkami kot inkriminirani pamflet ter dobesedno v narekovajih:

»Dosje Benko ne bo zaprt, dokler pristojno sodišče s pomočjo Škrjončove Olge ne bo ugotovilo, kje je nepojasnjeno izginil znani mesar Josip Benko. O pravnomočnosti »odloka« za deložacijo in zakonitosti izvršbe še ni izrekla svoje sodbe najvišja sodna oblast. Podpisani (tudi Pišta, ne pa kakšen »Pištek« niti za pisca niti za odg. urednika!) od jeseni 1989 (torej od vselitve!) do danes nisem fiila niti same butelke v »jenoj kleti«, kaj šele zapstój! – Ko bo lažikomedija končana, bom »fse kozê pa buhê«, med katere gotovo sodi tüdi füčkec«, povabil na fükif s poskušnjo vina letnika 1990 in 1991 iz dveh püčelof, če ga bo v totem času ob izključno jenih obiskih še kaj! – »Kozê pa buhê si to pač zaslužijo, ker so – zaradi majhnosti! – samo one lahko videle, da naj bi podpisani bil edini »boug otec« pokojne murske Udbe – če že ne oznovec od stvaritve sveta! –, čeprav vse življenje nisem bil niti kandidat, kaj šele član pokojne Partije ali ZKS!«

ŠTEFAN KUHAR

ELRAD d.d.
GORNJA RADGONA, Ljutomerska 28

Na osnovi 14. člena Statuta družbe in sklepa seje z dne 21. 7. 1993 upravni odbor

RAZPISUJE

delovno mesto

GENERALNEGA DIREKTORJA

ni reelekcija

Pogoji:
- visokošolska izobrazba ekonomske ali druge ustrezne smeri in 6 let delovnih izkušenj
  ali
  višješolska izobrazba ekonomske ali druge ustrezne smeri in 11 let delovnih izkušenj
- aktivno znanje nemškega ali angleškega jezika
- da ni zakonskih ovir za njegovo imenovanje

Kandidati naj pošljejo vloge z dokazili o izpolnjevanju pogojev v 15. dneh od dneva objave na naslov:

Upravni odbor Elrad, Gornja Radgona, Ljutomerska 28, 69250 Gornja Radgona s pripisom »za razpis«
Vlogi je potrebno priložiti opis dosedanjega dela in program družbe.

O rezultatih in imenovanju bodo kandidati obveščeni najpozneje v 30 dneh po poteku razpisnega roka.

A/R
TRG – družba za opravljanje trgovinske dejavnosti
Telefon: 61 511, 61 691
GORNJA RADGONA

Akcijska prodaja traktorskih gum

• **BARUM**

14,9/13 – 28	28.166,00 SIT
16,9/14 – 28	31.478,00 SIT
18,4/15 – 30	40.530,00 SIT

• **FULDA**

10,00/75 – 15	11.340,00 SIT

Plačilo na 3 obroke (čeki)!

Osnovnošolka iz Lendavskih Goric izdala knjižico

Urška, pridna punčka

Če bo šlo tako naprej kot doslej, potem bo navihana Urška Raščan, ki ji je zdaj 13 let, doma pa je v Lendavskih Goricah, v življenju veliko dosegla. Ne le da je odlična učenka, ampak tudi igra, poje, se ukvarja s športom, riše in – piše. Svoje stvaritve objavlja v revijah PiL, 7 dni, Otrok in družina pa v časopisih. Tudi v Vestnikovi rubriki Križemkražem.

Te dni pa je izdala knjižico z naslovom Urška, zlata punčka. Res je zlata vredna ta deklica, ko pa je tako pridna in nadarjena. V knjižici, katere izdajo je gmotno podprlo pet pokroviteljev, je 25 duhovitih pesmic. Pred njimi je uvod, kjer se je predstavila, nato pa duhovito opisala, kako nastanejo pesmice: *Pesmice nastanejo na več načinov; lahko jih skujejo kovači, napesnikujejo pesniki, nazidajo zidarji... Sploh ni nujno, da se pesmica rima...*

Urškine pesmice se v glavnem rimajo. Z ministrstva za šolstvo in kulturo, kamor je poslala svoj zveščič pesmic, so ji poslali dokaj spodbudno oceno in nakazali honorarček. Dobrohotno pa je vzela opozorilce, da so v nekaterih pesmicah oziroma kiticah »posili rime«. Pa nič zato, kajti – tako menijo v Ljubljani in tudi pisec teh vrstic – Urška je še mlada, svoj pesniški izraz še išče in ni nujno, da se pesmice *morajo* rimati. Sama za take skovanke meni (spet duhovito), da *pesmice, ki se rimajo, so rimske pesmice*.

Sedaj pa je že čas, da »preplonkam« nekaj kitic Urškinih pesmic. V pesmici Na čudnem planetu pravi: *Tam, na nekem čudnem planetu, nimajo hiš, ne blokov, ne brlogov... Nimajo ene samcate vasi, ne mest, ne cest... Pri njih so starši majhni, otroci veliki... Imajo dva nosa in eno oko, imajo tri noge in eno uho...* V pesmici Ljubezen takole razmišlja: *Vse se z ljubeznijo rodi in vse z ljubeznijo živi. Ljubezen mora vsak čutiti, ljubezni ne smeš iz srca spoditi...* Kaj pa je srce? *Srce je kakor drobna reka; je lučka vsakega človeka. Srce je kakor*

Urška Raščan je v uvodu k svojim pesmim zapisala: *Lepo bi bilo, ko bi se najprej spoznali. Jaz sem Urška? Kako pa je vam ime?*

Fotografija: Š. S.

ognja plamen: včasih je dobro, sovraži, se razjoče, potolaži; srce šteje trenutke, hrani občutke. V Reki spominov je Urška zapisala: *V dolini teče reka, bistra rečica; nad njo leti ptica, bela golobica. Ta reka je reka spominov: odnaša trenutke, odnaša spomine...* No, mlada pesnica pa le ne prehiteva svojih otroških (?) let. Tako je nastala tudi skovanka Največja teta: *Največja teta ni teta Meta, ne teta Tina in ne teta Nina. Največja teta je tista okrogla, velika, debela, ki vso noč polno dela. To je teta Luna. Vsako noč potuje, vedno se ji nekam mudi...*

Takole, nanizal sem nekaj verzov iz Urškine pesmarice. Glede na to, da je pesnica šele najstnica, so to posrečene skovanke, mar ne? Če pa bi jih bolj »pilila« ali pa bi to storil kdo drug, še bolj podkovan, kakor je sicer v navadi pred izdajo knjig, potem pa bi v ušesih še lepše zvenele.

Urška Raščan je vse svoje pesmice ilustrirala. Tudi s tem je dokazala velik talent. Škoda, da nisem imel priložnosti poslušati »njen« ansambel Happy Band. Vsekakor pa si bom ogledal njene slike, ki jih razstavlja v Lendavi. Urška, pridna punčka, pa tudi teče. Dobro se je odrezala na 10-kilometrskem Maratonu treh src v Radencih.

Š. SOBOČAN

Ivanka Klopčič 2

Popotovanje v Ande

Vso noč se vozimo z avtobusom proti Punu, mestu na obali najvišjega jezera na svetu. Mraz je vedno hujši, saj avtobusi tu niso ogrevani. Po polnoči zvlečemo iz nahrbtnikov vsa topla oblačila, imamo dvojne hlače in puhovke, a nas še vedno zebe. Cesta je skrajno slaba, zato je vožnja počasna, poleg tega se vzpenjamo, saj se bližamo 4.800m visokemu prelazu. Zjutraj vsi otrpli v nekem zanikrnem mestu pijemo čaj, ki ga kar s trikolesa prodaja star Indijanec. Puno je večje mesto tik ob jezeru. Najbolj smo veseli tople vode v hotelu. Prašni smo, umazani in izgubljamo prve (odvečne) kilograme, zato je voda pravi blagoslov. Arpi pravi: »Kar nekam votel postajam.« Režim potovanja je pač zahteven, saj je Janez že v Ljubljani napovedal: Spali bomo doma!

Iz pristanišča se z dvema čolnoma zapeljemo po jezeru Titicaca. Voda je zelena zaradi vodne kreše, povsod je polno trstičja (totora), ki ga domačini – Uruji iz vrst Indijancev Ajmara – uporabljajo za vse, od gradnje hiš do hrane. Ustavimo se na dveh od plavajočih otokov, kjer živijo Uruji. Trstika je povsod, po tleh, kjer se podijo kokoši, prašički in umazani otroci, iz nje so stene in strehe hiš, iz nje so čolni, posušena v šopih čaka na predelavo. Ženske prodajajo živopisane lepe tapiserije, moški lenarijo. V zadnjem času so dobili telefon in šolo, vendar veljajo v očeh prebivalcev z obale za nekaj manjvrednega.

Menda so se na otoke umaknili pred agresivnejšimi plemeni. V takih razmerah lahko živijo le zelo preprosto, skromno življenje. Tudi od turizma ni dohodkov, saj v Peruju ta dejavnost usiha, ker je dežela politično preveč nemirna.

Jezero leži čez 3.800m visoko in je plovno. Ribe in ptiči so pomembni v prehrani okoličanov, ki skrbno obdelujejo njivice ob dolgi obali, S površino 8.300km² leži na meji Peruja in Bolivije, zato se še dolgo vozimo ob njem, ko odhajamo v Bolivijo. Ob poti si ogledamo še »čulpe«, okrogle kamnite stebre, kamor so predinkovska ljudstva shranjevala umrle poglavarje. V tej pokrajini skoraj nikjer ni dreves, le redka šopasta trava »icha«, ki je v najvišjih delih Antiplana lamam edina hrana.

Indijanski tržni dan

Bolivija

Zapuščamo Peru in odhajamo proti Boliviji, oziroma njenemu največjemu mestu La Pazu. Cesta teče ob jezeru Titicaca med njivicami ječmena in ovsa. V pokrajini ni dreves, le suha zemlja, kmetije z lamami in obzidanimi njivicami. Kako trdo je tod življenje! Vse, kar pridelajo, morajo ti kmetje iztrgati skopi zemlji in neugodnemu podnebju. »Ali misliš, da so Indijanci leni?« »Jaz nimam tega občutka.« sem nekoč omenila Janezu. »Ne, celo zelo delovni so, a mislim, da so nekako zatrto ljudstvo, ki je imelo slavno zgodovino in revno sedanjost. Dobro je, da jih vodi kdo drug, sami to znajo bolj slabo.« Na perujsko bolivijski meji je gneča. Očitno je tržni dan, saj je pravo pisano vrvenje ljudi in robe, ki se prodaja in kupuje. Pomembni so tricikli in tudi mi jih najamemo, da prepeljemo prtljago z avtobusa na bolivijsko stran – na drugi avtobus. Naš sprevod s tovori spremljajo začudeni pogledi domačinov. A komentarja ni. Ti obrazi so kot maske, ne kažejo razpoloženja. Slab avtobus in še slabša cesta. Vsako vozilo, ki ga srečamo, nas prekrije z valom prahu. Ta dežela ima le 1.300 kilometrov asfaltiranih cest in v nemirnih časih po osvoboditvi Špancev leta 1925 je izgubila mnogo ozemlja ter tudi izhod na morje. V gverilskih bojih je sodeloval znani revolucionar E. Che Guenara (ubit leta 1967). Nekaj kilometrov po prehodu meje nas ustavi vojaška kontrola. »Kažite prijazne obraze.« naroča Janez, »da ne bo komplikacij.« Stopamo v gosjem redu, s potnimi listi v rokah. Potem pa spet naprej v soparni dan, dokler se ne ustavimo v Tiwanacu. Tukaj, 20 kilometrov od obale Titicace je med leti 500 in 1200 n.š. cvetela skrivnostna ttiwanaška kultura, katere vplivi so segali do obale Tihega oceana. Ne ve se, kako je izginila, ostali pa so njeni pomniki. Velika, ne povsem raziskana površina hrani temelje templjev izrednih dimenzij. Hodimo med zidovi gornjega in poglobljenega svetišča. Ogromen monolit boga Viracoche, ki je poosebljenje dobrega, ima na licih upodobljene solze. Ali bog, ki po legendi vstaja iz jezera Titicaca, joče nad usodo svojega ljudstva? Tu so še sončna in lunina vrata in najbrž še marsikaj neodkritega, ker revna dežela nima denarja za izkopavanje.

La Paz

Proti večeru (tu se stemni ob 6.00 uri in zdani prav tako ob 6.00 uri), prispemo v milijonsko mesto La Paz (mir). Z obrobja, natrpanega z revnimi kočami in barakami, se spuščamo proti dnu, saj ima to mesto povsem skledasto obliko in se dviga s 3.400 na 4100m n.v. Le središčni del je raven, vse ostalo je strmina in zadihamo se, ko hodimo po njegovih strmih ulicah. Tudi bogastvo in revščina sta razporejeni »višinsko«, največji reveži živijo na najvišjih točkah kotline. V tem mestu bivamo s presledki cel teden in priljubi se nam. Kakor, da odslikava raznolikost in nasprotja Bolivije. Nekje v sredini pobočja je živobarvna tržnica, spodaj v centru odkrijemo dobro restavracijo, po klancih so navzgor in počez razporejene trgovine z domačimi izdelki. La Paz je najimenitnejše mesto za kupovanje spominkov. Lepi volneni izdelki, glasbila, kasete, nakit, srebrna posoda, keramika... in vse to za malo denarja.

La Paz

pisma, mnenja, stališča

Spoštovani gospod Horvat iz Lendave!

V naslednjem besedilu želim odgovoriti na vaše odprto pimo predsedniku Zelenih Murska Sobota iz enega od prejšnjih številk Vestnika. Zelo nas veseli, da ste se tako odločili in nam v pismu postavili nekaj vprašanj. Tako pismo je bilo za pričakovati mnogo prej, takrat, ko so bile zdrahe in prepiri znotraj Zelenih Slocenije na vrhuncu. Žal nam takrat nihče ni pisal javnega pisma, s čimer bi nam dal priložnst, da pojasnimo svoja gledanja in stališča, sami na lastno pobudo pa tega iz razlogov dobrega okusa in prave mere nismo storili. Ker nismo želeli k vsemu izzvati še očitka, da s svojimi težavami silimo v javnost.

Verjemite mi, da se v tistem času niti nam Zelenim Sobote niti vašemu in našemu poslancu dr. Korošcu ni bilo lahko odločiti. Poznavalcu razmer znotraj stranke Zelenih Slovenije (ZS) je bilo znano, da si v ožjem vodstvu stranke nasprotujejo. Šlo je manj za nasprotja iz ideoloških razlogov, več pa zaradi osebnega prestiža in oblastiželjnosti. Volitve pa so sodu izbile dno. Po relativnem volilnem neuspehu stranke, kar velja predvsem za strankin republiški vrh, ki je bil prisiljen, da se je šlo na volitve brez državljanske liste, so postali poslanci trije novinci. Predsednik sveta stranke dr. Peter Tancing je takrat govoril o »političnih anonimnežih«. Zaradi teh je zmanjkalo poslanskih sedežev za t.i. politično vodstveno elito. V parlament sta se razen teh treh uvrstila še dr. Tancig in dr. Šešerko, po zaslugi d'Hontovega volilnega sistema, ki omogoča seštevanje ostake glasov in se ga da menda, zaradi nedorečene volilne zakonodaje, tolmačiti na nekaj različnih načinov. Kajti po neki drugi verziji, ne tej, ki so jo uporabili, da bi oba etablirana strankina moža spravili v parlament, bi morala priti za poslanko gospa Žerdinova iz Gornje Radgone. Žerdinova je bila nekaj ur že uvrščena v parlament, pa iz tega potem ni bilo nič. Tudi sedanji podpredsednik ZS Vane Gošnik bi naj bil nekje blizu uvrstitvi, pa mu ni uspelo, kakor tudi ne tedanjemu generalnemu sekretarju ZS g. Flajšmanu, ki je zategadelj postal ekosocialist.

Po vseh teh zmešnjavah in zaradi tega, ker večina članstva ZS ni pristala, da stranka stopi v vladno koalicijo, marveč je zahtevala, da se do razčiščenja razmer ostane v opoziciji, kar je dobro tudi za zdravje stranke, se je večina vodstva stranke s poslanskim klubom, brez posvetovanje z bazo, odločila, da ustanovi novo stranko z imenom Ekološko–socialna stranka Slovenije (ESS). Dr. Tancig je postal njen predsednik. Dogodek spominja na tiste življenjske trenutke, ko se mlada zakonca po prvem resnejšem sporu s straši odpravita iz skupnega gospodinjstva, čeprav je pozneje vsem žal.

V tem času smo imeli Zeleni Sobote s poslancem dr. Korošcem več razgovorov in se odločili sledeče:

Ker bi mu bilo kot samostojnemu poslancu brez poslanskega kluba v parlamentu težko, oziroma skoraj nemogoče delovati, toleriramo, da do nadaljnjega ostane v poslanskem klubu ESS. S tem, da se najbolj anagažira pri vprašanjih ekologije in se v primeru, če bi šlo za to, da bi se zaradi političnega taktiziranja moral odločiti za ekološko manj dobro odločitev, odpove disciplini poslanske skupine. Predvsem pa naj si prizadeva pri vseh vprašanjih, ki zadevajo Pomurje; to, tako smo mu rekli, je na prvem mestu.

Kar pa se tiče Zelenih Sobote oziroma Zelenih Prekmurja, smo se v izvršnem odboru odločili, da zaradi dolgoletnega uspešnega varovanja okolja v Prekmurju, ki smo ga zmogli brez pomoči slovenskih zelenih, nimamo razloga za nikakršno uvrščanje k enim ali k drugim, ne k ESS in ne k ZS. Do nadaljnjega, najmanj pa do jesenske skupščine ZS, stajamo **Zeleni Prekmurja, kot avtonomni subjekt**. Predlagali smo tudi drugačen nov način organiziranosti republiške stranke, po katerem bi imeli področni odbori večjo samostojnost. Na državni ravni naj bi v stranki prihajalo do konsenzualne artikulacije teh ineteresov, poslanci pa naj bi jih potem zastopali v parlamentu. Sploh namreč ne mislimo podpirati katerokoli politične elite v Ljubljani, pa četudi gre za elito zelene stranke.

Dovolite mi gospod Horvat, da navedem še nekaj parlamentarnih projektov pri katerih je sodeloval dr. Korošec, kot član poslanske skupine ESS, sicer pa kot **vaš in naš** poslanec. Bil je zraven, ne zgolj kot glasovalec, marveč kot sotvorec, ko se je pripravljal **zakon o varstvu okolja, zakon o gozdovih, zakon o kajenju**, pri pripravi **odloka o odpadnem olju**, pri pripravi **zakona o hrupu**, pri sklepanju o **zgraditvi 2000 km kolesarskih stez**. Je **podpredsednik komisije za infrastrukturo in okolje**, v kateri se odloča, kot Vam je verjetno znano, o izgradnji avtoceste Koper–Lendava ter o gradnji magistralnih cestah v Prekmurju. Močno se zavzema za železniško povezavo Slovenije z Madžarsko.

Lahko bi bil še uspešnejši, saj je je imel dobre zveze pri pridobivanju ugodnega posojila za čistilno napravo v Soboti, a pristojnim občinskim organom še zdaj ni jasno, kakšne naj bi bile njene kapacitete, o njeni lokaciji pa odločajo že dve leti.

Preden končam mi dovolite, da Vam še enkrat zagotovim, kako delim vaše mnenje. Na tem majhnem geografskem in političnem prostoru imamo pet ekoloških strank! To je preveč in mi Zeleni Prekmurja nikakor nočemo povečevati zmede z drobljenjem na svetlo in temnozelene. Od tega ni koristi ne za ljudi, ne za stranke, še najmanj pa za okolje. Upam, da bosta zmagala razum in srce, da bo kmalu konec temu drenjanju za prestiž in bomo kmalu imeli eno zeleno slovensko stranko.

Za Zelene Prekmurja in Zelene Sobote dr. Franc Horvat, predsednik Zelenih Sobote

Kdo koga in zakaj?

Glede na pismo, ki je bilo objavljeno v Vestniku 22. julija 1993 pod naslovom Lažnive izjave predsednika IS SO Gornja Radgona o ugrabitvi vrha radgonske vlade, izjavljam, da nisem podpisala tega pisma, niti nisem bila prisotna na sestanku v Grabonošu. Pričakujem opravičilo avtorja zgoraj navedenega pisma in se hkrati sprašujem, kako to, da sta od navedenih podpisnikov identična le moje ime in priimek.

MARIJA FLEISINGER,
Spodnji Ivanjci

Pripis uredništva

Kot kaže, so imena, ki so podpisana pod omenjenim člankom, izmišljena, pismo pa je očitno napisal nekdo, ki je na tem sestanku sodeloval. Če že ni zbral dovolj poguma, da bi se podpisal s pravim imenom, bi bilo vsaj pošteno, da bi se podpisal v spremnem dopisu, saj v uredništvu jamčimo za diskretnost.

Vsak četrtek Vestnik

GRUNT d.o.o. LJUBLJANA, LITIJSKA 31

V prihodnjem letu odpiramo vrsto TRGOVIN ZA
DOM IN VRT
v različnih krajih Slovenije

– ste se pripravljeni pravočasno pridružiti z deležem kapitala, prostorom, osebnim delom,
– ste pripravljeni sodelovati v dinamičnem, hitro razvijajočem se poslovnem sistemu,
– ste pripravljeni svojemu kraju ponuditi, kar potrebuje, in obenem uresničiti lastne ambicije?

Vsak DA na postavljena vprašanja pomeni več možnosti, da najdemo skupen jezik

Oglasite se nam!

GRUNT, d.o.o.
Litijska 31, Ljubljana
tel. 441 017
telefaks: 446 243

Zgodilo se je...

V prejšnji številki smo novinarsko obdelali poročilo o prometni nesreči, ki se je zgodila 16. julija pred gostiščem Baranja, pri tem pa smo nehote izpustili nekaj podrobnosti. V policijskem poročilu takole piše: Voznik osebnega avta Jože K. iz Žižkov se je peljal proti Lendavi. **V levem ovinku je zaradi neprimerne hitrosti zapeljal na desno bankino, nato pa (v trenutku, ko je z nasprotne smeri pripeljal Vojko P. iz Murske Sobote)** na levi vozni pas, tako da slednji (Vojko P.) ni mogel preprečiti čelnega trčenja. Takratne posledice smo pravilno zapisali, očitno pa so bile še hujše, kajti Jože K. je zaradi njih 26. julija v soboški bolnišnici umrl.

V petek kmalu po polnoči se je Cvetka T. iz Črenšovec peljala z osebnim avtom skozi domačo vas. Očitno je, da je vozila prehitro, sicer vozila v ovinku ne bi zaneslo; tako pa je trčila v vrtno ograjo. Voznica se je pri tem hudo poškodovala, sopotnik Jože L. iz Odranec pa lažje. Gmotna škoda pa znaša 140.000 tolarjev.

Robert J. iz Lipovec se je v soboto okrog 20.30 peljal z osebnim avtom po magistralni cesti iz Beltinec proti Murski Soboti. Kljub znakom, ki opozarjajo na delo na cesti in s tem na previdnost, je prehiteval in zapeljal na cestišče, na katerem še ni asfalta. Vozila na tem mestu ni uspel obvladati in je z njim trčil v kovinski steber reklamnega panoja Petrol. Poleg gmotne škode so nastale še telesne poškodbe: voznik se je poškodoval hudo, sopotnika Robert M. in Štefan M., oba iz Lipovec, pa lažje.

Na magistralni cesti, ki pelje skozi Tropovce, se je v nedeljo, 25. julija, zgodila prometna nesreča, ker naj bi je voznica osebnega avta Helena R. iz Ljubljane vozila preblizu desnega roba vozišča, zato je trčila v kolesarja Viktorja K. iz Kupšinec. Le–ta se je hudo poškodoval.

Zgodi se, da avtomobilist pozabi, na katerem parkirišču je pustil svoj avto, potem pa ga išče in išče, nazadnje pa pomisli na krajo. No, Srečko B. iz Zgornje Korene pa je čisto zares ostal brez avta Audi 100 CC, srebrne barve, in z registrsko oznako UL–M–1850. V soboto okrog 11. ure ga je pustil na parkirišču v Moravskih Toplicah, ob 19. uri, ko se je hotel odpeljati, pa avta ni bilo več. Če bi kdo vedel kaj več povedati o izginotju, naj to sporoči najbližji policijski postaji ali na UNZ Murska Sobota, telefon 31 221.

Prejšnji četrtek ob 15. uri je zagorelo gospodarsko poslopje Marije K. v Sebeborcih. Zgoreli so: del ostrešja, kritina in nekaj sto kilogramov slame. Požar so pogasili sosedje in oškodovanka, ki se je pri gašenju opekla po obrazu in rokah. Ogenj naj bi nastal zaradi otroške »igre« z vžigalicami.

V garaži Zvonka M. iz Ljutomera je v soboto okrog 18. ure izbruhnil ogenj. Policisti so ugotovili, da je zagorelo zato, ker sta bila Zvonko M. in Ivan G., prav tako iz Ljutomera, neprevidna pri varjenju kombiniranega avta TAM 75. Iskre naj bi povzročile tlenje in pozneje, ko sta garažo zapustila, še gorenje avtomobilskih tal, potem se je ogenj razširil na zgradbo. Škode je za 500.000 tolarjev.

Na njivi blizu Kapele so v soboto kmalu popoldne našli truplo 34–letne Mire Gregorc s Kapelskega Vrha. Le–to so pogrešali že dva dni. Zdravnica, ki si je ogledala nesrečno žensko, ni mogla kar tako podati natančnega vzroka smrti, zato je bila odrejena obdukcija.

Nedeljske gasilske slovesnosti

Na **Moti** so v nedeljo proslavili 100–letnico *delovanja* gasilcev. Namreč že leta 1893 so se vaščani samoorganizirali, oblikovali gasilsko četo in se zoperstavljali pogostim požarom. Sprva na primitiven način (vedra), pozneje so kupili ročno brizgalno. Društvo so formalno ustanovili nekoliko pozneje. Sedaj imajo 40 rednih članov; če kje zagori, je na nogah vsa vas. Tako je povedal predsednik društva Stanko Rus. Sicer pa je bila Mota v znamenju gasilskega praznika kar nekaj dni. Tako je v petek ljutomerski dekan Izidor Veleberi daroval v vaški kapelici mašo, nato pa je še blagoslovil gasilski dom, ki so ga zgradili pred 15 leti. Tega dne so imeli tudi sektorske vaje, na katerih so sodelovali poleg domačih gasilcev še požarniki iz Spodnjega in Zgornjega Krapja, Cvena in Ljutomera. Ponoči so gasilci čisto zares preizkusili svojo »uigranost«, kajti nekdo je podtaknil požar na gospodarskem poslopju vaščana Branka V. Za storilcem še poizvedujejo. V nedeljo, ko je bila osrednja slovesnost, je bil bolj miren dan: branje kronik, kjer je bilo orisano ne le delo pri gradnji gasilskega doma, ampak tudi napori pri nakupu motorne brizgalne Ziegler, katere zmogljivost je kar 1.600 litrov vode v minuti. Rečeno je bilo, da so gasilci zdaj lahko uspešni pri gašenju tudi zato, ker imajo v vasi več hidrantov, poleg njih pa še pet požarnovarnostnih vodnjakov, za nameček pa sta blizu še dve gramoznici. Svojo brizgalno in gasilce pa lahko hitro prepeljejo tudi na druga gorišča, saj imajo gasilski avto IMV. Ob 100–letnici so podelili priznanja gasilskih veteranov temle gasilcem: Francu Lahu, Mirku Babiču, Stanku Prelogu, Stanku Rusu in (posmrtno) Avgustu Žibratu. Plamenice oziroma gasilska odlikovanja pa so prejeli: Franc Roškar, Dušan Roškar, Anton Prelog, Jože Grnjak, Janko Grnjak in Ciril Videnšek. Slovesnost se je nadaljevala z veliko gasilsko veselico.

Nadvse slovesno je bilo tudi v dveh gasilskih društvih v soboški občini. V **Strukovcih**, kjer deluje gasilsko društvo že 103. leto, so slovesno prevzeli gasilski avto Fiat 200, ki je stal 2,100.000 tolarjev, denar zanj pa so zbrali sami (lansko borovo »gostüvanje« in drugi viri), vendar jim bo občinska gasilska zveza povrnila 20 odstotkov vsote. Vozilo je blagoslovil evangeličanski duhovnik Ludvik Jošar, slavnostni govornik na prireditvi pa je bil Štefan Obal z zavarovalne skupnosti Triglav, ki je bila pokroviteljica avtomobila. Slovesnost je obogatil kvartet Radia Murska Sobota.

V **Ivancih** imajo gasilsko društvo od 1923. leta, zato so v nedeljo zaznamovali 70–letnico. Po pozdravnem nagovoru predsednika krajevne skupnosti Bogojina Franca Horvata je predsednik Gasilskega društva

Ker zakon narave je tak, da iz malega raste veliko: Iz malega fantiča bo nekoč velik gasilec. Posnetek: Š. Smej

Gasilci z Mote so ponosni na gasilski dom, ki so ga sicer zgradili že pred 15 leti, pred nedeljsko slovesnostjo in blagoslovitvijo pa so ga še nekoliko polepšali. – Posnetek: Š. S.

Ivanci prebral kroniko. Iz nje povzemamo, da imajo v vasi lep gasilski dom, sodobno orodno vozilo IMV in brizgalno Ziegler. V gasilsko društvo je včlanjenih 30 vaščanov. Na slovesnosti je bil slavnostni govornik predsednik gasilcev Slovenije Ernest Eory. Gasilci in drugi obiskovalci slovesnosti so z navdušenjem prisluhnili tudi vaškim pevkam in programu, ki so ga pripravili šolarji. Seveda tudi tod niso mogli brez podeljevanja odličij: Avgust Klar je prejel gasilsko plamenico I. stopnje, gasilsko društvo pa plamenico II. stopnje. Gasilska odlikovanja II. stopnje, ki jih je prav tako podelila Gasilska zveza Slovenije, pa so prejeli: Jože Rous, Franc Magdič in Martin Horvat. Gasilska odlikovanja, ki jih je podelila občinska gasilska zveza, so prejeli: Dušan Puhan, Janez Zadravec (I. stopnje) in Drago Donša, Štefan Cuk, Anton Rous in Štefan Kočar (II. stopnje). Tudi v Ivancih so dali moralna priznanja starostam gasilcem. Plakete veteranov so dobili: Jože Benkovič, Jože Rous, Jože Klar in Štefan Špilak. Nazadnje so podelili še značke za 10, 20, 30, 40 in celo 60 let dela v gasilskih vrstah. Torej tudi v Ivancih niso skoparili z moralnimi priznaji. To pa je pravzaprav vse, kar dobe gasilci za svoje dobrovoljno delo, zato jih tega ne gre očitati.

Enak jubilej so v nedeljo praznovali v **Gornji Bistrici**. Ob 70–letnici so na slovesnosti povedali, da je bil prvi predsednik Ferdinand Dome, ustanovnih članov pa je bilo 42, zdaj pa društvo šteje 72 gasilcev. Glede na to, da so Bistrice ob neposredni bližini Mure, ki je čestokrat poplavljala, so se opremili tudi za reševanje z vode. Prvi čoln so kupili že 1927. leta. Gasilski dom so zgradili 1962. leta, ki pa so ga pozneje nekoliko preuredili in razširili. Gornjebistriški gasilci premorejo 27 protipožarnih hidrantov in 13 vodnjakov, tako da ob požaru vode ne bi smelo zmanjkati. Na nedeljski slovesnosti je bil najprej mimohod 108 domačih gasilcev in gasilcev, ki so prišli iz okoliških društev. Slavnostni govornik je bil predsednik občinske gasilske zveze Jože Kocon. V kulturnem programu so sodelovali: mešani pevski zbor, šolarji, folklorna skupina, ženske pa so se predstavile z domačim pecivom. Društvo je ob jubileju prejelo plamenico II. stopnje, plamenici III. stopnja pa sta prejela Ignac Ivko in Anton Jakšič. Občinska gasilska priznanja oziroma plakete I. stopnje sta prejela Štefan Kelenc in Jože Prša; Jože Horvat, Ivan Ciglar in Anton Vučko pa so dobili taka priznaja II. stopnje. S plaketo veterana pa se od nedelje naprej lahko ponaša Štefan Žižek. Dan pred nedeljsko slovesnostjo pa so na slovesni seji društva podelili še 51 gasilskih značk. Po uradnem delu slovesnosti je bila veselica, kjer so igrali in peli Štirje kovači. Izkupiček bodo gornjebistriški gasilci porabili za dela, ki so še potrebna v gasilskem domu.

Š. S., F. Ku., J. Ž.

Žetveni običaji ne izumirajo

Žetev in mlačev po starem

Še par »križev« in voz bo naložen; nato pa brž k mlatilnici, ki jo je »mašinister« medtem usposobil. V vroči nedelji sta predvsem »švicali« ženski na vozu, nič kaj prijetno pa tudi ni bilo na mlatilnici in okrog nje. Posnetek: Š. S.

Na najmanj dveh pomurskih območjih negujejo stare žetvene običaje: v Spodnji Ščavnici in krajevni skupnosti Tišina, kjer je taka prireditev vsako leto v drugi vasi. V nedeljo je bila v Borejcih. Potem ko se je 16 koscev, 16 pobiralk in 8 povezovalk okrepčalo, so kosci sklepali, nato pa nabrusili kose in jo vsi mahnili na njivo, kjer so se spoprijeli z nekaj ari pšenice. Žal so bila pšenična stebla prekratka, da bi iz njih spletli »povresla« (vezalke) za snope, zato so jih (po)vezali s špago. Snope so zložili v tako imenovane križe, in sicer po 21 v enega. Vseh križev (kopic?) je bilo 18. Potem so jih naložili na kmečki voz, ki ga je vlekel traktor. Podpisanemu se je ob tem postavilo vprašanje: Kje pa so krave? Nato se je voz ustavil ob mlatilnici, ki pa je ni poganjal »magajar« (lokomobila), ampak traktor. Kmalu so se vreča, pripeta k zadnjemu delu mlatilnice, polnila z zrnjem prvega, drugega in tretjega »klasa«. Mlatilnica je seveda bruhala slamo, v spodnjem delu pa so izpod nje prihajale pleve... Medtem so igrali godci, pele so ljudske pevke, ženske so naokrog ponujale makove »kifline«, ljudje pa so se krepčali z mrzlim pivom in špricerji. »Vert« borejske žetve, gospod Evgen Sapač, je bil srečen, da je šlo vse gladko, še zlasti pa je bil dobre volje zato, ker se je zbralo (in jedlo ter pilo) toliko ljudi, kot še na nobeni doslej, ki so jih izmenoma organizirale posamezne vasi krajevne skupnosti Tišina. Prepričan sem, da je te dni, ko delajo obračun, še boljše volje.

Š. SOBOČAN

SLUŠNI APARATI
SIEMENS

TUDI V POMURJU

- Ugodne cene slušnih aparatov
- Najhitrejša pot do kakovostnega slušnega aparata
- Hiter servis in garancija zagotovljena
- Možnost manjših popravil in nakupa baterij

SIEMENS

Vsak četrtek
od 9. do 13. ure

ABA OPTIKA

M. Sobota, Lendavska 8
Telefon: 21 703

GATTON

SIEMENS

Inf. tel.: (062) 513 698

Verske slovesnosti

Krištofova nedelja

Minula nedelja je bila v slovenskih katoliških cerkvah v znamenju treh cerkvenih zavetnikov: apostola Jakoba (proščenje v Dobrovniku), Marijine matere Ane (proščenje v Gomilici in Bakovcih) in mučenca Krištofa, katerega god so zaznamovali v večini cerkva. Gre za tako imenovano Krištofovo nedeljo. Sv. Krištov je namreč zavetnik šoferjev in popotnikov. Njemu se priporočamo za srečno vrnitev z različnih potovanj. Pri tem pa naj ne bi pozabljali ljudi in mladih Cerkva Afrike, Azije in Južne Amerike. Geslo Krištofove akcije je: Za vsak srečno prevožen kilometer – stotin za misijonski avto. Darove so mnogi oddali na nedeljskih blagoslovitvah avtomobilov, ki so bile v več župnijskih cerkvah, tudi v Dobrovniku, kjer je to opravil po maši pomožni škof dr. Jožef Smej. »Zamudniki« pa lahko to nadomestijo na sedežih župnij, na škofijskih ordinariatih ali z nakazilom na žiroračun Medškofijskega misijonskega sveta v Ljubljani, Poljanska 2, žiroračun številka: 50100–620–133 / 05 1014110–328383, namen nakazila: za MIVO. Gre za organiziranje zbiranja denarja in nakup avtomobilov za misijonarje. Zanje pa vemo, da njihovo poslanstvo ni osredotočeno zgolj na »pridobivanje« vernikov, ampak tudi za pomoč pri razvoju v deželah tako imenovanega tretjega sveta. Vemo ali pa lahko le slutimo, da avto, ki ga dobi misijonska postojanka, ne služi le prevažanju misijonarjev, ampak ga uporabljajo za prevoze nosečnic, zdravil, živil... Iz Slovenije so s temi nabirkami doslej kupili in odposlali v misijone 36 avtomobilov, 20 koles, 2 motorja, 4 prikolice, 3 traktorje, 1 brano, 1 plug...

Š. SOBOČAN

Avtomobile v Dobrovniku je blagoslovil kar škof Jožef Smej, ki je pred tem daroval mašo v madžarskem jeziku. – posnetek: Š. S.

Novi kilometri asfalta

Črni trak skozi Korovce

Iz cankovske smeri je bil do sredine Korovec že doslej asfaltni trak, pred kratkim pa so ga podaljšali za 2,4 kilometra (skozi Korovce) in 3,2 kilometra dalje do Gerlinec. – Posnetek: Š. S.

Med Korovci in Gerlinci so asfaltirali 5,5 kilometra dolgo občinsko cesto, ki pa se uradno deli na dva dela, zato (in ne samo zato) tudi dve otvoritvi. V Korovcih je bila v nedeljo, v Gerlincih pa bo čez nekaj tednov. V nedeljo je Ivan Obal, republiški sekretar za kmetijstvo, pred tem pa predsednik izvršnega sveta občine Murska Sobota odprl 2,4 km dolg krak, ki pelje predvsem skozi Korovce; cankovski župnik Anton Fakin pa je cesto blagoslovil. Obal je v priložnostnem nagoru povedal, da gre pri modernizaciji cest, napeljavi telefonov in vodovoda »za subjektivni pristop, ki je usmerjen k aktiviranju ozemlja celotne občine, in s tem za podlago za oživitev mnogoterih dejavnostih. Katerih, to pa je odvisno od podjetništva ljudi, ki žive v teh krajih ali pa so voljni na tamkajšnjih območjih oživiti svoje zamisli.« S korovsko–gerlinsko cesto so sklenili lanskoletni program modernizacij, kmalu pa bodo nadaljevali z letošnjim. Na vrsti so ceste v Šulincih, Prosečki vasi, Vučji Gomili, Hodošu, Na območju krajevne skupnosti Cankova, kamor spadajo Korovci, pa bodo skušali čimprej asfaltirati še 1,2 kilometra dolgo cesto skozi Gornje Črnce, za kar so vaščani (podobno Korovčani za svojo cesto) že dali 5–odstotni delež, drugo pa gre iz občinskega proračuna.

Š. S.

televizijski spored od 30. julija do 5. avgusta

30 JULIJ PETEK

TV SLOVENIJA 1

10.00 Legende sveta – 10.25 Mož z zlato roko, amer. film – 12.25 Že veste – 13.00 Poročila – 13.05 Poslovna borza – 13.15 Umetniški večer – 17.25 Zmigaj se – 18.10 Stol, angleška dokumentarna oddaja – 18.40 Znanje za znanje – 19.15 Risanka – 19.30 Dnevnik 2 – 20.00 Forum – 20.30 Tolpa Cola Youngerja in Jesseja Jamesa, amer. film – 22.05 Dnevnik 3 – 22.30 Sova: Lovejoy, angleška nanizanka; Carthouce, francosko–italijanski film.

Drugi program

17.10 Gozdarska hiša Falkenau, nemška nanizanka – 18.00 Sova – 19.30 Dnevnik – 20.15 Tisočletje, ameriška dokumentarna serija – 21.10 Intervju: Igor Bavčar – 22.10 Zenowa izpoved, gledališka predstava – 0.10 Kristjani: Krščansko cesarstvo, dokumentarna serija.

HTV 1

8.10 Poročila – 8.15 Slika na sliko – 9.00 Waitapu – 9.30 Superbabica – 10.00 Poročila – 10.05 Skrivnostni otok – 10.30 Življenje po Georgesu – 11.00 Svet odkritij – 11.50 Risanka – 12.05 Zvezda vodnica – 12.50 Risanka – 13.05 Mikser M – 13.35 Zgodbe iz Monticella – 14.00 Poročila – 14.05 Korak po korak, Roseanne, Rože iz Matmate – 16.00 Poročila – 16.05 Komentarji – 16.10 Clementina, otroška serija – 16.45 Senčnik – 18.00 Poročila – 18.05 Po Moslavini – 18.35 Santa Barbara – 19.20 Risanka – 19.30 Dnevnik 1 – 20.05 Filmski dokumentarec – 21.10 Banditi, film – 22.45 Dnevnik 2 – 23.05 Slika na sliko – 23.55 Poročila

TV AVSTRIJA 1

9.00 Čas v sliki – 9.05 Zahodno od Santa Feja – 9.30 Kultura – 10.00 Mladinska reportaža – 10.30 Steze slave, film – 12.00 Glasbena skrinja – 12.15 Reportaže iz Avstrije – 13.00 Čas v sliki – 13.10 Doogie Howser – 13.35 Waltonovi – 14.20 Ples v svetlobo, film – 16.00 Otroški spored – 17.00 Mini Čas v sliki – 17.10 X–Large, reportaža – 18.00 Čas v sliki – 18.05 Avstrija v sliki – 18.30 Zgodbo je napisala – 19.30 Čas v sliki – 20.00 Šport – 20.15 Najbolj prijubljene melodije iz oddaje Senik godcev – 21.50 Zlata dekleta – 22.15 Poltergeist – druga stran, film – 23.50 Čas v sliki – 23.55 Prvi grehi so najslajši, film

TV MADŽARSKA

6.03 Dobro jutro, Madžarska, vmes Dnevnik, Sončni vzhod in Vaški doktor – 8.15 Reformatorski verski program – 8.25 Za otroke in ne le zanje: pravljica, risanke, serija, igra – 12.00 Opoldanski zvon – 12.05 TV – magister, izobraževalni program – 13.35 Panorama, svetovna politika – 14.35 Wurlitzer – 15.10 Serijski film – 16.10 Televideo '93 – 16.15 Pet malih Indijančkov, družabna igra – 17.10 Mediamix – 17.40 Novitete – 18.40 Kolo sreče, kviz – 19.12 Večerna pravljica – 19.30 Dnevnik, telešport – 20.15 Filmska fantastika: Napad na planet Krull, amer. film – 22.15 Parabola, satirični program – 22.45 Koncert Paula Simona – 0.15 Rožnata serija, francoski erotični film – 0.45 Dnevnik

2. program

8.05 Za kmetovalce – 8.35 Podjetnik Frici – 9.00 Magazin za Rane – 9.25 Naš ekran, narodnostne oddaje, ob 11.10 v slovenščini – 12.00 Sotrpini – 12.15 Familija, pon. – 12.45 Mednarodni narodni festival – 13.00 Veliki zorni kot, izbor iz regionalnih in zamejskih programov – 13.45 Alfonso Bonzo serija – 14.15 Čudovite živali – 14.30 Potepanje po deželi – 15.10 Ose, naravoslovni film – 15.30 Gospodarski šov – 16.40 Avtomagazin – 17.05 Smrkci – 17.35 Knight Rider, serija – 18.35 50 minut s književniki – 19.30 Govoreče živali, amer. film – 20.20 Tiplista – 20.30 Glasba, pokrajina, mesto – 20.16 Telešport – 22.00 Večerni saldo – 22.25 Kino 50-ih let, vmes madžarski film Jaz in moj dedek

RTL

6.00 Poročila – 9.00 Šef – 10.00 Bogati in lepi – 10.30 Vroča nagrada – 11.00 Tvegano – 11.30 Družinski dvoboj – 12.00 Opoldanski magazin – 12.30 Springfieldova zgodba – 13.20 Kalifornijski klan – 14.10 Kalifornijski klic v sili – 15.00 Umori so njen konjiček – 16.00 Hans Meiser – 17.00 Kdo je tukaj šef – 17.30 Grozljivo prijazna družina – 18.00 Enajst 99 – 18.45 Poročila – 19.15 Eksplozivno – 20.15 Narodna glasba – 21.15 Zgodbe s Svite – 22.15 Hardball in Gomez, film – 24.00 Poskočni mladoletniki, erotični film – 1.10 Dr. Who.

31 JULIJ SOBOTA

TV SLOVENIJA 1

10.30 Radovedni Taček – 10.40 Lisica Zvitorepka, risanka – 10.55 Snorčki, risanke – 11.20 Otroci širnega sveta – 11.40 Zmigaj se – 12.10 Zgodbe iz šoljke – 13.00 Poročila – 13.05 Tednik – 13.45 Intervju– 16.15 Tolpa Cola Youngerja in Jesseja Jamesa, amer. film – 18.00 Dnevnik 1 – 18.10 Brooklynski most, amer. nanizanka – 18.35 Divji svet živali – 19.00 Risanka – 19.15 3 X 3 – 19.30 Dnevnik 2 – 20.10 Utrip – 20.30 Zgodba o plavajočem gledališču – 21.30 Ljubezen da, ljubezen ne, amer. nanizanka – 21.55 Terra mystika 22.05 Dnevnik 3 – 22.40 Sova: Gwendoline.

HTV 1

8.15 Slika na sliko – 9.00 Tamburaški festival – 10.00 Poročila – 10.05 Svet živali – 10.35 Družina Addams – 11.15 CRO POP rock – 12.00 Poročila – 12.05 Kavboj, ameriški film – 14.00 Poročila – 14.05 Busove zgodbe – 14.25 Zvonili ste, milord?– 15.185 Prizma, magazin – 16.00 Poročila – 16.35 Malavizija – 18.00 Poročila – 18.05 Tv– razstava – 18.15 Santa Barbara – 19.30 Dnevnik 1 – 20.15 Pobiti, dokler jih še nimam trideset, film – 21.35 Omiš: Festival dalmatinskih skupin – 23.20 Dnevnik 2 – 23.40 Slika na sliko – 00.30 Poročila – 1.05 Žrtvovanje, ameriški film

TV AVSTRIJA 1

9.00 Čas v sliki – 9.05 Zahodno od santa Feja – 9.30 Zgodbe iz Avstrije – 10.30 Vročica rolkanja, film – 12.00 Kljunaš, reportaža iz živalskega sveta – 12.30 Halo, Avstrija – 13.00 Čas v sliki – 13.10 Dobrodošli v Avstriji – 13.35 Vremenske luči, film – 15.10 Pogledi s strani – 15.20 Noč v hotelu, odlomki iz romana – 15.30 Otroški spored – 17.00 Mini Čas v sliki – 17.10 X–Large, reportaža – 18.00 Čas v sliki – 18.05 Avstrija v sliki – 18.30 Zgodbo je napisala – 19.30 Čas v sliki – 20.00 Šport – 20.15 Najbolj priljubljene melodije iz oddaje Senik godcev – 21.50 Zlata dekleta – 22.15 Poltergeist – druga stran, film – 23.50 Čas v sliki – 23.55 Prvi grehi so najslajši, film

TV MADŽARSKA

6.23 Dobro jutro, Madžarska, vmes Dnevnik, Sončni vzhod in Vaški doktor – 8.15 Reformatorski verski program – 8.25 Za otroke in ne le zanje: pravljica, risanke, serija, igra – 12.00 Opoldanski zvon – 12.05 TV – magister, izobraževalni program – 13.35 Panorama, svetovna politika – 14.35 Wurlitzer – 15.10 Serijski film – 16.10 Televideo '93 – 16.15 Pet malih Indijančkov, družabna igra – 17.10 Mediamix – 17.40 Novitete – 18.40 Kolo sreče, kviz – 19.12 Večerna pravljica – 19.30 Dnevnik, telešport – 20.15 Filmska fantastika: Napad na planet Krull, amer. film – 22.15 Parabola, satirični program – 22.45 Koncert Paula Simona – 0.15 Rožnata serija, francoski erotični film – 0.45 Dnevnik

2. program

8.05 Za kmetovalce – 8.35 Podjetnik Frici – 9.00 Magazin za Rane – 9.25 Naš ekran, narodnostne oddaje, ob 11.10 v slovenščini – 12.00 Sotrpini – 12.15 Familija, pon. – 12.45 Mednarodni narodni festival – 13.00 Veliki zorni kot, izbor iz regionalnih in zamejskih programov – 13.45 Alfonso Bonzo serija – 14.15 Čudovite živali – 14.30 Potepanje po deželi – 15.10 Ose, naravoslovni film – 15.30 Gospodarski šov – 16.40 Avtomagazin – 17.05 Smrkci – 17.35 Knight Rider, serija – 18.35 50 minut s književniki – 19.30 Govoreče živali, amer. film – 20.20 Tiplista – 20.30 Glasba, pokrajina, mesto – 20.16 Telešport – 22.00 Večerni saldo – 22.25 Kino 50-ih let, vmes madžarski film Jaz in moj dedek

RTL

6.00 Različne mladinske nadaljevanke – 12.50 Nora hiša – 13.20 Prinz z Bel Aira – 13.45 Major Dad – 14.45 Knight Rider – 15.45 Ekipa A – 16.45 21. Jump Street – 17.45 Melrose Place – 18.45 Poročila – 19.15 Beverly Hills – 20.15 Svetohlinci, veseloigra – 22.00 Groza globin, film – 23.45 Natalija, erotični film – 1.10 Magazin za moške – 1.40 Dr. Who.

1 AVGUST NEDELJA

TV SLOVENIJA 1

10.15 Živ Žav – 11.05 Huckleberry Finn in njegovi prijatelji – 11.30 Obzorja duha – 12.00 Ljudje in zemlja – 12.30 Poletni videomeh – 13.00 Poročila – 13.05 Vranec, ameriški film – 15.20 Tisočletje, amer. dokumentarna serija – 16.20 Pomoč potrebujem, šifra: Moški, amer. film – 18.00 Dnevnik 1 – 18.10 Splošna praksa, avstralska nanizanka – 19.10 Risanka – 19.20 Slovenski loto – 19.30 Dnevnik 2 – 20.10 Zrcalo tedna – 20.30 Nedeljskih 60 – 21.30 Preživetje v avstralski divjini, dokumentarna serija – 22.05 Dnevnik 3 – 22.30 Sova: Ljubezen do Lidije, angleška nadaljevanka; Lovejoy, angleška nanizanka.

Drugi program

16.25 Ognjeno drevje Fhike, angleška nadaljevanka – 17.15 Zgodba o plavajočem gledališču – 18.10 Športna nedelja – 19.30 Dnevnik 2 – 20.10 Alpe, Donava, Jadran – 20.40 Jezus Christ Superstar, ameriški film

HTV 1

9.15 Slika na sliko – 10.00 Poročila – 10.05 Hišni ljubljenci – 10.30 Mali Dubrovnik – 11.30 Folklora – 12.00 Poročila – 12.05 Kmetijska oddaja – 13.00 Mir in dobro – 13.35 TV–razstava – 13.45 Lovejoy, serija – 14.45 V avtobusu – 15.10 Risanka – 15.35 Most Adama Rusha, mladinski film – 17.00 Poročila – 17.05 Opera Box – 17.30 Rocky Mountain, ameriški film – 18.50 Leteči medvedki – 19.15 TV fortuna – 19.30 Dnevnik 1 – 20.10 Veliki skok, serijski film – 21.45 Gromi, dokumentarna oddaja

TV AVSTRIJA 1

9.00 Čas v sliki – 9.05 Zahodno od Santa Feja – 9.05 Pozor, kultura – 9.30 Kultura za zajtrk – 10.15 Univerzum: Kiwi, plašna žival iz novozelanskskega grba – 11.00 Panja Gbavia – svet svete kuhinje – 12.00 Tednik – 12.30 Orientacija – 13.00 Čas v sliki – 13.10 Zlata dekleta – 13.35 Judy, glasbena komedija – 15.30 Otroški spored – 16.00 Zgodbe 1001 noči – 18.00 Čas v sliki – 18.05 X–Large, reportaža – 18.30 Zgodbo je napisala – 19.30 Čas v sliki – 20.15 Levji brlog, nanizanka – 21.15 Zaveso proč – 22.20 Leonce in Lena, gledališki prenos – 0.30 Izzvenevanje.

TV MADŽARSKA

6.45 Vaška TV – 7.30 Risanka – 7.55 Biblijsko sporočilo – 8.05 Mladinski magazin – 8.30 Nedeljski magazin: o vsem za vsakogar – 11.00 Glasbeni butik – 12.00 Opoldanski zvon – 12.02 Gozdni in poljski muzikanti, naravoslovni film – 12.30 Pesem doni – 12.55 20-letnica rock and rolla – 14.55 Imam neke sanje, madžarski dokumentarni film – 15.15 Perlman v Italiji, glasbeni film – 16.20 Reformatorski verski program – 16.45 Disney: Kapetan Balu, Starši v pasti, Gumijasti medvedki – 18.30 Kolo sreče, kviz – 19.00 Teden – 20.00 Dnevnik, telešport – 20.25 Prihodnje poletje, francoski film – 22.15 Domokos Kovary, portret – 23.05 Gala koncert.

2. program

7.00 Sončnica – 8.05 Za otroke – 10.45 Računalništvo – 11.10 Folklora – 11.20 Privlačnost in odbojnost – 11.50 Dokler zvonijo – 12.00 Romska godba – 12.15 Izobraževalni program za kmetovalce – 12.45 Usode, magazin – 13.30 Madžarska transverzala – 14.20 Narodna glasba – 14.50 V objemu Šive, reportaža – 15.16 Telešport – 16.35 Muzikalna Madžarska – 17.05 Odškodnina ... – 17.35 Delta – 18.00 Regionalni program – 18.30 Deklamacija – 18.40 Risanka – 19.00 Familija, 90. del zabavne serije – 19.40 Igre brez meja, sodeluje Székesfehérvár – 21.20 Geopolis, svetovnopolitična serija – 22.05 Telešport – 22.35 Čas za obračun, avstrijski film.

RTL

6.00 Različne mladinske nadaljevanke – 11.00 Nazaj v preteklost – 12.00 Tequila in Bonetti – 13.00 Moj oče je vesoljec – 13.30 Zimenek z angelom, komedija – 15.35 Otroci sonca – 16.40 Mednarodni športni festival v Kölnu – 18.45 Poročila – 19.10 Umori so njen konjiček – 20.15 Slabiči ne grizejo, komedija – 22.20 Spieglov tv–magazin – 23.05 Prime Time – Pozna izdaja – 23.25 Payboy Late Night – 0.25 Kanal 4, glasbeni magazin – 1.00 Moj oče je vesoljec, ponovitev.

2 AVGUST PONEDELJEK

TV SLOVENIJA 1

11.20 Otroški program – 12.25 Znanje za znanje – 13.00 Poročila – 13.05 Alpe, Donava, Jadran – 13.35 Športni pregled – 17.25 Otroci širnega sveta – 18.00 Dnevnik 1 – 18.10 Dober dan, Koroška – 18.40 Univerzitetni razgledi – 19.10 Risanka – 19.30 Dnevnik 2 – 20.10 Omizje – 22.15 Dnevnik 3 – 22.45 Sova: So leta minila, angleška nanizanka; Lovejoy, angleška nanizanka.

Drugi program

15.00 Forum – 15.15 Utrip – 15.30 Zrcalo tedna – 15.40 Nedeljskih 60 – 16.40 Obzorja duha – 17.05 Ljubezen da, ljubezen ne, ameriška nanizanka – 17.30 Sova – 19.30 Dnevnik 2 – 20.10 Sedma steza – 20.30 Tuja drama – 21.30 Znanost – 22.00 On the Live Side

HTV 1

8.15 Slika na sliko – 9.00 Jaz, lutkar – 9.15 Srečni ljudje – 9.30 1001 Amerika – 10.05 Skrivnostni otok – 10.45 Delo človeških rok – 11.00 Svet odkritij – 12.00 Zvezda vodnica – 12.50 Risanka – 13.05 Monofon – 13.35 Zgodbe iz Monticella – 14.05 Poletni oddih – 16.00 Poročila – 16.10 Ebba in Dirk, otroška serija – 16.45 Senčnik – 18.00 Poročila – 18.05 Martin iz gole, dokumentarna oddaja – 18.35 Santa Barbara – 19.15 Risanka – 19.30 Dnevnik 1 – 20.10 Hrvaška in svet – 20.55 Rifiti v Panami, film – 22.35 Dnevnik 2 – 23.00 Slika na sliko – 23.50 Poročila

TV AVSTRIJA 1

9.00 Čas v sliki – 9.05 Zahodno od Santa Feja – 9.30 Obdobje po Gorbačovu – 10.30 Prijateljice življenja, ponovitev – 12.05 Glasbena skrinja – 12.15 Šiling – 13.00 Čas v sliki – 13.10 Doogie Howser – 13.35 Waltonovi – 14.20 Zgodba iz Monte Carla, komedija – 16.00 otroški spored – 17.00 Mini Čas v sliki – 17.10 Spored po željah – 18.00 Čas v sliki – 18.05 Mi – 18.30 Zgodbo je napisala – 19.30 Čas v sliki – 20.00 Šport – 20.15 Sportna arena – 21.15 Pogledi s strani – 21.25 Lov na morilca, film – 22.55 Gorila, film – 0.20 Čas v sliki – 0.25 Dežela črnega sonca, film.

TV MADŽARSKA

6.03 Dobro jutro, Madžarska, vmes Dnevnik in Sončni vzhod – 9.00 Čez dan, program informativnega uredništva – 9.30 Disnejeve risanke, pon. – 11.30 Igra – 12.00 Opoldanski zvon in seldo – 12.12 Finacial Times – 16.00 Dnevnik – 16.10 Oblast in strast, 40. del avstralske serije – 16.45 Igra – 17.00 Narodna glasba – 17.20 Svet denarja – 17.30 Stan in Olio, burleska – 17.55 Koledar 1993 – 18.35 Kolo sreče, kviz – 19.07 Večerna pravljica – 19.30 Dnevnik, telešport – 20.10 24 ur – 20.35 Tri sestre, madžarski film – 22.35 Skrivnosti in uganke, amer. serija – 23.05 Med snemanjem, spored Julije Balo – 23.40 Dnevnik – 23.45 Dnevnik BBC-ja.

2. program

17.00 Napoved programa, vreme – 17.05 Za otroke: poljudnoznanstveni film, risanke, elektronska igra – 18.00 Popoldanski saldo – 18.10 Regionalni dnevniki – 18.30 Slikar in folklorist Zsigmond Karsai – 18.40 Telešport – 19.00 Podjetnik Frici, serija – 19.30 Kojak, amer. kriminalka – 20.25 Madžarska : Španija, vaterpolo – 21.05 Madžarska danes – 22.00 Večerni saldo, pregled dogodkov dneva, vreme – 22.25 Izpitni filmi študentov; Zdrava erotika, madžarski čb film.

RTL

6.00 Poročila – 7.00 Dobro jutro, Nemčija – 9.00 Šef – 10.00 Bogati in lepi – 10.30 Vroča nagrada – 11.00 Tvegano – 11.30 Družinski dvoboj – 12.00 Opoldanski magazin – 12.30 Springfieldova zgodba – 13.20 Kalifornijski klan – 14.10 Kalifornijski klic v sili – 15.00 Umori so njen konjiček – 16.00 Hans Meiser – 17.00 Kdo je tukaj šef – 17.30 Grozljivo prijazna družina – 18.00 Enajst 99 – 18.45 Poročila – 19.10 Eksplozivno – 19.40 Dobri časi, slabi časi – 20.15 Columbo: Smrtonosna ljubezen – 22.10 Quincy – 23.05 Deset pred deseto – 23.35 Šov gong.

3 AVGUST TOREK

TV SLOVENIJA 1

10.35 Otroški program – 11.00 Univerzitetni razgledi – 11.30 Znanost – 12.00 Drama – 13.00 Poročila – 15.15 Sobotna noč – 17.05 Sedma steza – 17.25 Huckelberry Finn in njegovi prijatelji – 18.00 Dnevnik 1 – 18.10 Porabski utrinki – 18.35 Iz življenja za življenje – 19.00 Risanka – 19.30 Dnevnik 2 – 20.10 Žarišče – 20.45 Magija in moda – 21.40 Kronika, kanadska dokumentarna serija – 22.10 Dnevnik 3 – 22.40 Sova: Alo, alo, angleška nanizanka; Lovejoy, angleška nanizanka.

Drugi program

17.55 Sova – 19.30 Dnevnik 2 – 20.10 Modžejevska, poljska nadaljevanka – 21.30 Videošpon – 22.10 Svet poroča

HTV 1

8.15 slika na sliko – 9.00 Muzej – 9.30 1001 Amerika – 10.00 Poročila – 10.05 Skrivnostni otok – 10.45 Pismo in slika – 11.00 Svet odkritij – 11.50 Risanka – 12.00 Poročila – 12.05 Zvezda vodnica – 12.50 Risanka – 13.05 Monofon – 13.35 Zgodbe iz Monticella – 14.05 Korak po korak, Roseanne, Rože iz Matmatme – 16.00 Poročila – 16.10 Risanka – 16.45 Senčnik – 18.00 Poročila – 18.35 Santa Barbara – 19.15 Risanka – 19.30 Dnevnik 1 – 20.10 Portreti sodobnikov – 21.05 V prvem planu – 22.35 Dnevnik 2 – 23.00 Slika na sliko

TV AVSTRIJA 1

9.00 Čas v sliki – 9.05 Zahodno od Santa Feja – 9.30 Klub za starejše – 10.15 Panoptikum – 10.30 Columbo – 11.30 Čudovite slike iz živalskega sveta – 12.00 Spust po divjih vodah – 12.05 Športna arena – 13.00 Čas v sliki – 13.10 Doogie Howser – 13.35 Waltonovi – 14.20 Vojna vohunov – 15.50 V kraljestvu narave – 16.00 Otroški spored – 17.00 Mini Čas v sliki – 17.10 Spored po željah – 18.00 Čas v sliki – 18.05 Mi – 18.30 Zgodbo je napisala – 19.30 Čas v sliki – 20.15 Univerzum: Reka Moraig v Iberiji – 21.00 Pogledi s strani – 21.15 Butterfiel 8, melodrama – 21.30 Pozdrav Liziki – 23.45 Čas v sliki – 23.50 Zbogom, Bonaparte, film – 1.35 Gorila, ponovitev.

TV MADŽARSKA

6.03 Dobro jutro, Madžarska, vmes Dnevnik in Sončni vzhod – 9.00 Čez dan – 10.00 Friderikus, izbor iz nepolitičnih talkšovov – 11.30 Igra – 12.00 Opoldanski zvon in saldo – 16.00 Dnevnik – 16.10 Oblast in strast, 41. del serije – 16.45 Svet je čudovit, naša prebivališča – 17.10 Risanka – 17.20 Igra – 17.35 Televideo '93 – 17.40 Iz TV arhiva: Crno mesto, madžarska serija – 18.30 Za boljši jezik – 18.40 Svet denarja – 18.50 Katoliška kronika – 19.07 Za otroke – 19.30 Dnevnik, telešport – 20.10 Zelenooki jezdeci, avanturistična serija – 21.10 Japonska od leta 1945, serija – 22.10 Gala koncert – 23.40 Dnevnik – 23.45 Dnevnik BBC-ja.

2. program

16.50 Napoved programa – 16.55 Junaki dneva, István Tömörkény – 17.39 Za otroke: risanka in elektronska igra – 18.00 Popoldanski saldo – 18.10 Regionalni dnevniki – 18.35 Srečna družina, nemška serija – 19.30 Zelena torbica, rekreacijski šport – 20.05 Studio '93, kulturni trednik – 20.55 EP v plavanju in vaterpolu – 22.00 Večerni saldo – 22.25 24 ur – 22.50 Robert Francis Kennedy o sebi, 2. del dokumentarnega filma.

RTL

6.00 Poročila – 9.00 Šef – 10.00 Bogati in lepi – 10.30 Vroča nagrada – 11.00 Tvegano – 11.30 Družinski dvoboj – 12.00 Opoldanski magazin – 12.30 Springfieldova zgodba – 13.20 Kalifornijski klan – 14.10 Kalifornijski klic v sili – 15.00 Umori so njen konjiček – 16.00 Hans Meiser – 17.00 Kdo je tukaj šef – 17.30 Grozljivo prijazna družina – 18.00 Enajst 99 – 18.45 Poročila – 19.10 Eksplozivno – 19.40 Dobri časi, slabi časi – 20.15 Highlander – 21.15 SK–15, kriminalni magazin – 22.15 Vroči stol – 23.15 Zakon v Los Angelosu, nato poročila – 0.10 Zakon in red: Diamantne sledi – 1.10 Grozljivo prijazna družina.

4 AVGUST SREDA

TV SLOVENIJA 1

10.45 Otroški program – 11.15 Videošpon – 11.55 Iz življenja za življenje – 12.30 Preživetje v avstralski divjini, dokumentarna serija – 13.00 Poročila – 16.35 Modžejevska, poljska nadlčajevanka – 18.00 Dnevnik 1 – 18.10 Poročila – 18.45 Analitična mehanika, izobraževalna serija – 19.15 Risanka – 19.30 Dnevnik 2 – 20.10 Žarišče – 20.35 Fahrnheit 451, amer. film – 22.30 Dnevnik 3 – 23.00 Sova: Ribičija, amer. nanizanka; Lovejoy, angleška nanizanka.

Drugi program

14.20 Magija in moda – 15.10 Omizje – 17.05 Sova – 18.30 Živ Žav – 19.30 Dnevnik 2 – 20.10 Športna sreda

HTV 1

8.15 Slika na sliko – 9.00 Silas, otroška serija – 9.25 Ovid – 10.00 Poročila – 10.05 Skrivnostni otok – 10.45 Priče preteklosti – 11.00 Svet odkritij – 11.50 Risanka – 12.00 Poročila – 12.05 Zvezda vodnica – 12.50 Risanka – 13.05 Monofon – 13.35 Zgodbe iz Monticella – 14.00 Poročila – 14.05 Korak po korak, Roseanne, Rože iz Matmatme – 16.00 Poročila – 16.10 Risanka – 16.45 Senčnik – 18.05 Moja knjiga o džungli – 18.25 Risanka – 18.30 Loto – 18.35 Santa Barbara – 19.30 Dnevnik 1 – 20.10 Prisrčno dobrodošli, nemški film – 22.35 Dnevnik 2 – 23.00 Slika na sliko – 23.50 Poročila

TV AVSTRIJA 1

9.00 Čas v sliki – 9.05 Zahodno od Santa Feja – 9.30 Spacesuit, razvoj vesoljskih oblačil – 10.15 Znanost – 10.30 Nova zvezda Broadwaya, filmski muzikl – 12.15 Reportaže iz tujine – 13.00 Čas v sliki – 13.10 Doogie Howser – 13.35 Waltonovi – 14.20 Pekel v v Manitobi, vestern – 15.50 Glasbena skrinja – 16.00 Otroški spored – 17.00 Mini Čas v sliki – 17.10 Spored po željah – 18.00 Čas v sliki – 18.05 Me ženske – 18.30 Zgodbo je napisala – 19.30 Čas v sliki – 20.00 Šport – 20.15 Nepozaben konec tedna v Salzburgu, razvedrilna oddaja – 21.45 Pogledi s strani – 21.55 Dvojica, razvedrilna oddaja – 22.45 Pozabljeni otok, film.

TV MADŽARSKA

6.03 Dobro jutro, Madžarska, vmes Dnevnik in Sončni vzhod – 9.00 Čez dan – 9.30 Svet je čudovit, safari v Vzhodni Afriki – 10.30 Ambasadorkin mož, pon. francoske serije – 11.30 Igra – 12.00 Opoldanski zvon in saldo – 16.00 Dnevnik – 16.10 Oblast in strast, 42. del serije – 16.45 Človeške lutke, portret – 17.15 Svet denarja – 17.25 Ladja Dixie – 18.03 Miami Vice, ameriška kriminalka – 18.50 Znamenja – 19.00 Vprašanja kristjanov – 19.07 Za otroke – 19.30 Dnevnik – 20.00 Madžarska : Nizozemska, vaterpolo – 20.50 Luisa, italijanski film – 22.20 24 ur – 22.50 XXL, zabavna glasba – 23.20 Dnevnik – 23.25 Dnevnik BBC-ja.

2. program

16.05 Napoved programa – 16.10 Za otroke: Čebelica Maja, telefonska igra, poljudnoznanstveni film – 17.14 Avantura Črne Strele, serija – 17.40 Polna mreža, za ribiče – 17.50 Elektronska igra za otroke – 18.00 Popoldanski saldo – 18.10 Regionalni dnevniki – 18.30 Telešport – 18.50 Filmi Alaina Delona: Neizprosen, francoska kriminalka – 20.53 Išče se reporter, 1. del – 21.35 Meje znanosti – 22.00 Večerni saldo – 22.25 Življenje ali smrt, italijanski film

RTL

6.00 Poročila – 9.00 Šef – 10.00 Bogati in lepi – 10.30 Vroča nagrada – 11.00 Tvegano – 11.30 Družinski dvoboj – 12.00 Opoldanski magazin – 12.30 Springfieldova zgodba – 13.20 Kalifornijski klan – 14.10 Kalifornijski klic v sili – 15.00 Umori so njen konjiček – 16.00 Hans Meiser – 17.00 Kdo je tukaj šef – 17.30 Grozljivo prijazna družina – 18.00 Enajst 99 – 18.45 Poročila – 19.10 Eksplozivno – 19.40 Dobri časi, slabi časi – 20.15 Umri z nasmehom, kriminalka – 22.15 Sternov tv–magazin – 23.15 Krvava sodba jahalnih trupel, grozljivka.

5 AVGUST ČETRTEK

TV SLOVENIJA 1

10.50 Zgodbe iz šoljke – 11.35 Glasba in plesi sveta – 12.05 Analitična mehanika, izobraževalna oddaja – 12.35 Poletni videomeh – 13.00 Poročila – 17.25 Snorčki – 18.00 Dnevnik 1 – 18.10 Kronika, kanadska dokumentarna serija – 18.35 Že veste..? – 19.10 Risanka – 19.30 Dnevnik 2 – 20.10 Žarišče – 20.30 Gozdarska hiša Falkenau, nemška nanizanka – 21.25 Škandal, dokumentarna serija – 22.25 Dnevnik 3 – 22.55 Sova: Novopečeni princ iz Bel Aira, amer. nanizanka; Sin jutranje zvezde, ameriška nadaljevanka

Drugi program

16.10 Farnheit 451, film – 18.00 Sova – 19.30 Dnevnik 2 – 20.10 Miza, dokumentarna oddaja – 20.40 Umetniški večer – 23.05 Znanost in tehnika, znanstvena serija

HTV 1

8.15 Slika na sliko – 9.00 Živeti kakor ves svet – 9.30 Cobijeva četa – 10.00 Poročila – 10.05 Skrivnostni otok – 10.45 Življenje po Georgesu – 11.00 Umetnost vsakdana – 11.50 Risanka – 12.00 Poročila – 12.05 Zvezda vodnica – 12.50 Risanka – 13.05 Monofon – 13.35 Zgodbe iz Monticella – 14.00 Poročila – 14.05 Korak po korak, Roseanne, nagnjenost k smrti – 16.00 Poročila – 16.10 Otroška serija – 16.45 Senčnik – 18.00 Poročila – 18.05 Znanstveno ozračje – 18.35 Santa Barbara – 19.20 Risanka – 19.30 Dnevnik 1 – 20.10 V iskanju... – 21.10 Oliver Dragojević – 21.40 Planetarij – 22.50 Dnevnik 2 – 23.10 Slika na sliko – 0.00 Poročila

TV AVSTRIJA 1

9.00 Čas v sliki – 9.05 Zahodno od Santa Feja – 9.30 Dežela in ljudje – 10.00 Avstrija v sliki – 10.30 Butterfield 8, ponovitev filma – 13.00 Čas v sliki – 13.10 Doogie Howser – 13.35 Waltonovi – 14.20 Zlati most, melodrama – 16.00 Otroški spored – 17.00 Mini Čas v sliki – 17.10 Spored po željah – 18.00 Čas v sliki – 18.05 Mi – 18.30 Zgodbo je napisala – 19.30 Čas v sliki – 20.00 Šport –20.15 Sanjska ladja – 21.25 Pogledi s strani – 21.35 Hunter – 22.20 S smrtonosno varnostjo – 23.50 Čas v sliki – 23.55 Tatovi kot mi, kriminalka – 1.50 Pozabljeni otok, ponovitev.

TV MADŽARSKA

6.05 Dobro jutro, Madžarska, vmes Dnevnik in Sončni vzhod – 9.00 Čez dan – 9.30 Sotrpini – 9.45 Pomoč v duševni stiski – 10.30 Zlato, serija – 11.30 Igra – 12.00 Opoldanski zvon in saldo – 12.12 Financial Times za Vzhodno Evropo – 16.00 Dnevnik – 16.10 Oblast in strast, 43. del serije – 16.45 Telešport – 17.05 Svet denarja – 17.15 Magazin za menedžerje – 17.55 EP v plavanju – 19.00 Simboli – 19.07 Večerna pravljica – 19.30 Dnevnik, telešport – 20.10 Sosedje, 164. poglavje TV-romina – 20.45 24 ur – 21.10 Maigret doma, kriminalna serija – 22.10 Kriržarska vojna otrok

RTL

6.00 Poročila – 9.00 Šef – 10.00 Bogati in lepi – 10.30 Vroča nagrada – 11.00 Tvegano – 11.30 Družinski dvoboj – 12.00 Opoldanski magazin – 12.30 Springfieldova zgodba – 13.20 Kalifornijski klan – 14.10 Kalifornijski klic v sili – 15.00 Umori so njen konjiček – 16.00 Hans Meiser – 17.00 Kdo je tukaj šef – 17.30 Grozljivo prijazna družina – 18.00 Enajst 99 – 18.45 Poročila – 19.10 Eksplozivno – 19.40 Dobri časi, slabi časi – 20.15 Delo za vse življenje – 20.45 Na pomoč, moji družini se bleje – 21.15 klic v sili – 22.15 Ninja policisti, film – 23.45 Zakon v Los Angelosu.

Vsak četrtek
Vestnik

motorna vozila

R 4, letnik 1981, ugodno pordam. Tel.: 51 035.
m463

MERCEDES 300 D, serija 123. Tel.: 46 298.
m423

YUGO SKALA 65 (1300), 5 prestav, 47.000 km, prodam. Poštrak, Lendavska 25 b.
m429

ALFO 75, letnik 1987, prodam. Krajna 34 a.
m449

JAWO 350 TS, letnik 1987, registrirano do aprila 1994, prodam. Robert Gerenčer, Gornji Lakoš 5. Tel.: 76 132, int. 223, od 6.00 do 14.00.
mle

R 4 GTL , letnik 1983, karamboliran, ugodno prodam. Tel.:82 379.
m9273

GOLF 1.3, letnik 1989, bele barve, prodam za 12.000 DEM. Tel.:82 525.
m9271

R 4 FURGON, letnik 85, ugodno prodam. Vse informacije po tel.: 57 030 od 8.30 do 16.00.
m470

HONDO CIVIC 1,5 i, letnik 90, registrirano do 6.4.94, prodam. Tel.: 32 857.
m477

ZASTAVO 750, letnik 82, registrirano do aprila 94, ugodno prodam. Tel.: 41 614.
m479

TOMOS 14 M, 60 ccm, prodam za 420 DEM. Zorana Velnarja 40, M. Sobota.
m491.

JUGO 55, letnik 83/84, prodam. Pečarovci 71, tel.: 51 256.
m494

živali

PUJSKE, 19– do 24–kilogramske, prodam. Martjanci 1.
m431

PERZIJSKE MUCE, sive in bele barve, naprodaj. Tel: 76 590, po 14.00.
mle

NESNICE, mlade jarčice, pasme Golden Komet super, rjave, uvoz iz Nemčije, cepljene, prodajamo po zelo ugodni ceni, tik pred nesnostjo, po 450 SIT. Vsak, ki kupi 10 jarčic, dobi eno zastonj (akcijska prodaja). Naročila sprejemajo in dajejo vse informacije v gostilni Tibija Horvata v Nemčavcih, tel.: 24 393, ali v gostilni Železen v Beznovcih, tel.: 49 025.
mpp

NESNICE, mlade jarčice, pasme Golden Komet super, rjave, uvoz iz Nemčije, cepljene, prodajamo po zelo ugodni ceni, tik pred nesnostjo, po 450 SIT. Vsak, ki kupi 10 jarčic, dobi eno zastonj (akcijska prodaja). Naročila sprejemajo in dajejo vse informacije v gostilni Anice Benčec v Bakovcih, tel.: 43 070, ali pri Darinki Zamuda (Zidarstvo) Galušak 6, tel.: 68 044.
mpp

KOKOŠI, mlade nesnice, pasme izabraun, prodaja kmetijska zadruga. Nesnost zagotovljena v dveh tednih. Dostava na dom. Tel.: 82 401.
m5000

DVE SVINJI za zakol prodam. Cvetkova 36, Rakičan.
m437

PERZIJSKE RODOVNIŠKE MUCE prodam. Tel.: 79 026.
m439

KRAVO, telico, brejo 9 mesecev, kontorla A, prodam. Rankovci 14.
m453

PUJSKE prodam. Krajna 37.
m455

KRAVO, mlado, brejo 9 mesecev, prodam. Franc Časar, Čepinci 19.
m475

TELICO, 8 mesecev brejo, prodam. Franc Žilavec, Vanča vas 44, tel.: 46 307.
m476

PUJSKE, okrog 25 kg, prodam. Partizanska 30, Bakovci.
m478

KRAVO, staro 4 leta, 8 mesecev brejo, kontrola A, prodam. Strukovoci 25.
m481

KRAVO, staro 4 leta, 9 mesecev brejo, prodam. Kristina Kodila, M. Črnci 2/a.
m484

NEMŠKE OVČARJE z rodovnikom prodam. Tel.: 21 967.
m492

KRAVO, 8 mesecev brejo, in pujske prodam. Celec, Doljni Slaveči 70. m493

KRAVO, kontrola A, mlado in brejo, po izbiri, prodam. Gašpar. Čepinci 28. m453

posesti

VINOGRAD, 66 arov, Kopriva 15, Ljutomer, hiša z garažo in kletjo, asfalt, voda, elektrika, ves inventar za vinograd. Možna zamenjava: morje (Istra Kvarner) ali manjši vinograd doplačilom. Drago Posavec, Nedelišče, M. Tita 46, tel.: 042 831 305.
m9272

V MURSKI SOBOTI prodam starejšo hišo s sedmimi ari zemljišča, poleg gasilskega doma. Juša Kramarja 13. Informacije: Marsel Gomboc, Aljaževa 3, 64281 Mojstrana, tel.: 064 891 265.
mpp

VIKEND s parcelo (900 m²) in sadovnjakom 6 km iz Maribora na zelo lepi legi prodam. Tel.: 22 403, dopoldan, in 26 351, popoldan.
mop

KMEČKO HIŠO z gospodarskim poslopjem ob asfaltni cesti prodam. Brezovci 40, ogled v nedeljo.
m456

V Pomurju prodajamo, kupujemo, oddajamo, najemamo, zamenjujemo, iščemo hiše, stanovanja, počitniške hišice, gradbene parcele, poslovno– gostinske prostore, kmetijske posesti, gozdove.
Velika izbira, ugodne cene, obročno odplačilo. Dill, d.o.o., Arh. Novaka 4, stara kirurgija, tel.: 32 322.

GOZD z gradbeninm lesom prodam. Brezovci 40, ogled v nedeljo.
m457

PROSTORNO PODKLETENO HIŠO v središču Ljutomera prodamo. Naslov v upravi lista.
m464

KMEČKO HIŠO v Brezovcih na večji parceli, primerno za obrt, gradnjo, prodam. Tel.: 45 278 ali 23 211, zvečer.
m466

STANOVANJSKO PRAVICO kupim. Kočar, Stara ulica 18, Murska Sobota.
m460

NJIVO, 1 ha 10 arov, v Mlajtincih prodam. 1 ar = 12.000 SIT. Stefan Vojkovič, Mlinska 22, Turnišče.
m432

SATELITSKI KOMPLETI!
Montaža, prodaja, servis! Ugodno posojilo na 3, 7 in 13 obrokov. Informacije: (062) 731 443, vsak dan po 16. uri.

NOVO ENONADSTROPNO HIŠO v Črenšovcih, brez centralnega ogrevanja, s fasado, manjšim gospodarskijm poslopjem, garažo in ograjenim sadovnjakom ter 11–arsko njivo prodam. D. Bistrica 68.
m438

STANOVANJE, 96 m², v Ledavski 23 v Murski Soboti prodam. Tel.: 48 572.
m422

GRADBENO PARCELO (2.000 ² in južna lega) med G. Radgono in Radenci kupim. Tel.: 40 018, po 18.00.
m427

STANOVANJE v Murski Soboti iščem. Ponudbe na upravo lista.
m448

HIŠO v M. Soboti prodam. Naslov v upravi lista.
m480

HIŠO z 21–arsko gradbeno parcelo in njivo, 84 arov, prodam. Krajna 7. Ogled do 5. avgusta.
m488

GARSONJERO, opremljeno, dam v najem. Tel.: 22 238.
m489

kmetijska mehanizacija

KOMBINIRANE BRANE, malo rabljene, prodam za 50.000 SIT. Anton Pintarič, Sv. Jurij 50.
m443

KOMBAJN ZMAJ 142, skoraj nov, in štirivrstno frezo prodam. Naslov v upravi lista.
m445

ENOOSNO TRAKTORSKO PRIKOLICO, lahko nevozno, kupim. Šulinci 52.
m446

MOTORNO GRED za ursus 360 prodam. Tel.: 49 068 ali 57 168.
m454

ŽITNA KOMBANJA KLAS SENATOR IN ZMAJ 780 ter 2–osno tovorno prikolico, vse v delovnem stanju, ugodno prodam. Tibaut, Hotiza 166, tel.: 76 173.
m469

PLUG IMT, 12– colni, visok klirens, prodam. Partizanska 30, Bakovci.
m478

razno

SEDEŽNO GARNITURO za dnevno sobo prodam. Tel.: 21 031.
m461

KAVČ, dva fotelja in mizo, voziček, posteljo, zibelko in hojico prodam. Kuronja. Tel.: 24 995.
m435

GUMIJAST ČOLN Maistral 9 SD, z motorjem Tomos, rabljen eno sezono, prodam. Tel.: 45 046.
m436

STREŠNO OPEKO prodam. Vidonci 67 ali tel.. 53 071.
M471

SINTESIZER KORG T 3 in »vokoder« za večglasno petje Korg DVP 1 prodam. Tel.: 56 010.
M473

STREŠNO OPEKO KIKINDA 2500 kosov, novo, votlake za zidanje, 4.000 kom, in ladijski pod, prodam. Jože Hažar, Krašči 11.
m485

OTROŠKI ŠPORTNI VOZIČEK, roza barve, in PRIKOLICO BRAKO prodam. Tel.: 48 277 po 16. uri.
m486

PICE IZ KMEČKE PEČI
Lovski dom Cankova

TV GRUNDING SUPER COLOR, ekran 67 cm, prodam. Tel.: 24 707.
m487

VRATA, GARAŽNA, lesena, 230 x 205, prodam. Tel.: 62 103.
m495

ŠIVALNI STROJ »ELNA«, dobro ohranjen, prodam. Tel.: 82 424.
m4175

INŠTRURIRAM MATEMATIKO za srednje šole. Silva, tel.: 61 349.
m4174

PREKLICUJEM hranilno knjižico, izdano v G. Radgoni pri HKS, št. knjižice HK 237–8. Konrad Krl–Matija, Podgrad 13, G. Radgona.
m4172

AVTOPRIKOLICO Panonija, malo rabljeno, ugodno prodam. Tel.: 32 605, do 19 ure.
m.op

TELEFAKS IN FOTEC 6510 prodam za 1.200 DEM. Tel.: 75 110, dopoldan.
m–le

UPRAVNI ODBOR je na zahtevo gospoda Jožeta Mencingerja obravnaval govorice, ki so bile izrečene na zboru občanov v zvezi z nepoštenostjo Jožeta Mencingerja in sprejel naslednje sklepe:
1. Jože Mencinger je kot blagajnik Gasilskega društva Fikšinci deloval po vseh pravilih in si ni prilastil ali izposodil nobenega denarja.
2. Vse govorice o tem (v nikalni ali trdilni obliki) so zlonamerno izrečene in razširjene z namenom, da se zanetijo spori v društvu in da se s tem oblati vodstvo Gasilskega društva Fikšinci.
3. Vse informacije o tem bosta dajala predsednik društva in predsednik nadzornega odbora.
4. O tem se obvesti člane, občinsko gasilsko zvezo in krajevno skupnost.
Za nadzorni odbor: Jože Kampl Za upravni odbor: Anton Ficko
m428

TRDI TERVOL, 4 in 5 cm, ugodno prodam. Tel.: 33 003.
m468

SLAMOREZNICO kupim. tel.: 87 327; prodam nemške ovčarje, tel.: 82 056.
m425

PREKLIC! Preklicujem veljavnost zaključnega spričevala OŠ Kuzma, izdanega leta 1986. Alojz Benko, G. Slaveči 69.
m440

AVTOPRIKOLICO, rabljeno, domače izdelave, prodam za 2.000 ATS. D. Slaveči 9.
m426

DO 2000 DEM POSODIM. Garancija čeki. Obresti 7%. Šifra: »julija«
m447

COMMODORE 64, tipkovnico, disketnik, monitor, diskete, kasetnik, in kasete z igricami in igralno palico prodam. Tel.:23 053.
m357

DISKETNIK za računalnik COMMODORE, čisto nov, prodam. Cena 24.000 SIT. Partizanska 122,Lendava.
mle

VINO – rizling, večjo količino, prodam po ugodni ceni. Gornji Lakoš 16, tel.: 75 828.
mle

HIPOTEKARNI KREDITI, brez R, ugodna obrestna mera. Tel.: 82 743.
m9296

OLJNI GORILNIK WEISHAUPT WL 2/2, komfortni, nemški, takoj testiranje, prodam. Tel.: 062 796 087.
m9278

delo

Dekle z veseljem do dela v gostilni, lahko začetnica, zaposlim. Gostilna pri Studencu, Nedelica. Tel.: 72 146.m414

DVA VOZNIKA s kategorijo E in izkušnjami v mednarodnem prometu zaposlimo. Panonska 8, Odranci.

PONUJAMO DELO MIZARJU. Oprema celotnega gostinskega lokala. Panonska 8, Odranci. Ni nujno, da je znan, pomembno je, da bo delo kakovostno opravljeno.
m430

NATAKARICO IN KUHARICO zaposlimo. Lahko tudi pripravnik ali začetnik. Tel.: 69 079.
m433

SATELITSKI SISTEMI PACE (599 dem) IN LASAT SAMO 499 DEM, z montažo, tudi na obroke. AMF, d.o.o., **tel.: 70 021.**

BIOENERGIJA ZDRAVJE, 10 let prakse in izboljšenj – zagotova pomoč v 90% primerov pri večjih telesnih in psihičnih problemih. Tel.: 042 844 1.. Igor Husadžič, Mursko Središče.

GOSTILNA ŽELEZEN IZ BEZNOVEC vabi v soboto, 7. avgusta, in v nedeljo, 8. avgusta, na domače koline z bujto repo. V soboto, 1. avgusta, bo vrtna veselica. Vstopnine ni. Vabljeni!

Naredite si svet dosegljiv
MOBITEL
Informacije, prodaja, svetovanje. Ugodne možnosti plačila, dobava takoj. Tel.: 069 26 036, neprekinjeno.

NATAKARICO za samostojno delo takoj zaposlim. Okrepčevalnica Pančo, Domajinci 6, Cankova, tel.: 40 178.
m.op

Smrt se izlila je v bledo obličje,
pogled je zaplaval v neznani spokoj,
ni več trpljenja, ne bolečine,
življenje je trudno končalo svoj boj.
S. Gregorčič

ZAHVALA

V 37. letu nas je zapustila naša draga hčerka, sestra in teta

Anica Lukač

iz Bakovec

Ob boleči izgubi se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem, znancem, sosedom, GP Zvezda, sodelavcem iz Prekmurskega hrama in vsem, ki ste jo pospremili na njeni zadnji poti, nam izrekli sožalje ter darovali cvetje. Posebna hvala družini Ane Kuhar za vso skrb med zdravljenjem in družini Hari iz Rakičana za pomoč v njenih zadnjih trenutkih življenja.
Hvala tudi zdravstvenemu osebju kirurškega oddelka bolnišnice v Murski Soboti, duhovniku za pogrebni obred, pevcem za odpete žalostinke in govornici KS za poslovilne besede.

Vsi njeni

Sreča naj vam bo dana,
imel sem vas rad

ZAHVALA

22. junija 1993 nas je v 86. letu za vedno zapustil naš ljubi mož, brat, oče, dedek in pradedek

Jožef Žabčič

iz Velike Polane 22

Zahvaljujemo se vsem sorodnikom, sosedom in znancem, ki ste nam stali ob strani, izrazili sožalje ter darovali cvetje, svečke in za svete maše in ga v tako velikem številu pospremili na njegovi zadnji poti. Iskrena hvala g. župniku Francu Kodili za cerkveni obred in poslovilne besede govorniku Žerdinu in cerkvenemu pevskemu zboru za odpete žalostinke. Še enkrat vsem in vsakemu posebej iskrena hvala!

Velika Polana, Lenart, Metlika, Sv. Ana, St. Blazien, Toronto, Nairobi, Dolga vas

Žalujoči: žena Ana, sin in hčerka z družinama ter sestra Ana

ZAHVALA

Ob boleči izgubi naše drage

Anye Pavle Könye

roj. Schlichthuber

se zahvaljujemo vsem, ki ste nam v težkih trenutkih stali ob strani in jo pospremili na zadnji poti.
Anya, hvala ti, ker si nas imela rada.

Žalujoči: Gabi, Mitja, Mičo in Nataša

Ljubezen, delo in trpljenje
tvoje je bilo življenje,
nam ostala je praznina
in velika bolečina,
le srce ve, kako boli,
ko več te ni.

ZAHVALA

V 84. letu starosti nas je za vedno zapustila naša draga mama, babica, prababica in teta

Marjeta Porle

iz Dokležovja

Ob boleči izgubi se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, ki ste nam v težkih trenutkih pomagali, nam izrekli sožalje, darovali vence, šopke in za sv. maše ter jo v velikem številu pospremili na njeni zadnji poti. Posebno se zahvaljujemo dr. Zadravcu in patronažni sestri za lajšanje bolečin. Iskrena hvala g. župniku in g. Pintariču za pogrebni obred, pevcem za odpete žalostinke, pogrebnemu zavodu iz Beltinec in govornici ga. Zverovi za ganljive poslovilne besede.
Vsem še enkrat iskrena hvala!

Žalujoči: sin Janez z družino, hčerka Jožica z družino in drugo sorodstvo

ZAHVALA

V 80. letu starosti nas je zapustil skrbni mož, oče, dedi in brat

Nikolaj Petkovič

upokojeni mesar

Ob veliki žalosti se iskreno zahvaljujemo zdravstvenemu osebju internega oddelka bolnišnice v Murski Soboti, še posebej dr. Vučaku in dr. Horvatu, ki so mu pomagali lajšati bolečine in ga do zadnjega spodbujali.
Hvala g. kaplanu za pogrebni obred in cerkvenemu pevskemu zboru za odpete žalostinke, prav tako predstavnikom krajevne skupnosti in Mesne industrije za slovo. Najlepša hvala tudi vsem sorodnikom, prijateljem in sodelavcem, ki so ga spremljali na zadnji poti, darovali vence in cvetje ter v dobrodelne namene.
Hvala vsem, ki ste bili z nami!

Vsi njegovi

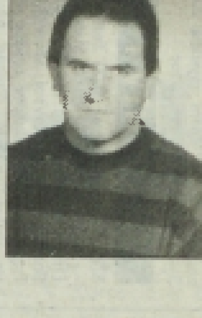

Je dan črni moral priti,
bridkosti dan, oj dan solzan,
težko se bilo nam je ločiti,
a vse solze, ves jok zaman,
vsakega osrečiti si znal,
vendar pred usodo neizbežno
ves nemočen si obstal.

ZAHVALA

V 34. letu starosti nas je za vedno tragično zapustil dragi sin, brat in stric

Štefan Bence

od Jurija 117
19. 8. 1959

Ob prerani, tragični in boleči izgubi dragega sina, brata in strica se iskreno zahvaljujemo botrini, sosedom, sorodnikom, prijateljem in znancem za darovane vence, cvetje in vsem, ki ste darovali za svete maše, ter vsem drugim, ki ste ga pospremili na njegovi prerani zadnji poti, nam pa izrekli ustno ali pismo sožalje. Posebna hvala g. župniku za pogrebni obred in govorniku S. Ficku za poslovilne in ganljive besede ob odprtem grobu, pevcem za odpete žalostinke, godbi iz Murske Sobote, mladincem in sodelavcem ter firmi Wilhelma Mayerja iz Avstrije. Vsem še enkrat iskrena hvala!

Žalujoči: oče, mati, sestra z družino in drugo sorodstvo

JOSEF SPELEC ELEKTRO HAUPTPLATZ 10, 8490 BAD-RADKERSBURG AVSTRIJA, 3476/3330
Iščemo trgovca z znanjem iz te dejavnosti ter aktivnim znanjem nemškega jezika.

A eno sonce je sijalo,
ti v življenje temni predvečer,
ti luč gorkoto je dajala,
nesmrtno sonce to.

Homer

ZAHVALA

Ob boleči izgubi naše mame in stare mame

Katarine Kolenko

iz Črenšovec

Zahvaljujemo se vsem sorodnikom, sosedom, botrini, znancem in prijateljem, ki ste ob slovesu z izraženim sožaljem, cvetjem, svečami in darovi za svete maše počastili njen spomin. Hvala pevcem in pevkam mešanega zbora za lepo zapete poslovilne pesmi. Zahvaljujemo se g. kaplanu Ivanu Krajncu za pogrebni obred in izbrane besede med pogrebno mašo. Še enkrat iskrena hvala vsem, ki ste karkoli dobrega storili za našo mamo!

Vsi njeni

Dolgost življenja našega je kratka
Prešeren

ZAHVALA

V 50. letu starosti nas je nenadoma tragično zapustil naš dragi sin, brat, stric, ujec

Karel Gider

od Svetega Jurija 4

Ob prerani izgubi se zahvaljujemo dobrim sosedom, sorodnikom, prijateljem in znancem, ki so nam priskočili na pomoč in ga pospremili na njegovi zadnji poti. Hvala za darovano cvetje in vence ter za izrečeno sožalje. Hvala g. župniku za pogrebni obred in pevcem za odpete žalostinke. Posebna hvala gasilskemu društvu za izkazano čast.

Sv. Jurij, 22. julija 1993

Žalujoči vsi njegovi

V globoki žalosti se poslavljamo od zvestega gasilca

Draga Vidonja

iz Dol. Slaveč 112

Gasilci iz Dol. Slaveč

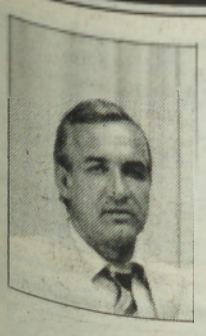

Strmimo v praznino.
Čakamo, da se pojavi
tvoj lik. Zaman.
Čakanje ostaja prazno,
upanje pa še vedno živo.

V SPOMIN

23. julija bo minilo boleče leto praznine, ki jo je za sabo pustil dragi mož, oče in dedek

Ignac Vuk

iz G. Bistrice

Hvala vsem, ki v svojih pogovorih obujate spomine nanj, se ustavljate ob njegovem grobu, mu prinašate cvetje in prižigate sveče. Hvala vsem!

Vsi njegovi

Sorodnikom, prijateljem in znancem sporočamo žalostno vest, da je po dolgi bolezni v 76. letu umrl

dr. Viktor Banko

zdravnik v pokoju

Pokopan je bil v Zagrebu 22. julija 1993.

Zagreb, avstrijska Radgona, Murska Sobota, Strukovci

Žalujoči vsi njegovi

Zakaj si moral
umreti, saj s
teboj bilo je lepo živeti.

ZAHVALA

V 75. letu nas je nepričakovano zapustil naš dragi mož, oče, stari oče, tast in brat

Štefan Fükaš

iz Domajinec 21

Ob boleči izgubi se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, ki so nam v najtežjih trenutkih stali ob strani, izrekli sožalje, darovali vence in šopke ter za svete maše in ga v tako velikem številu pospremili na njegovi zadnji poti. Posebna hvala g. župniku za pogrebni obred, pevcem za odpete žalostinke in govorniku za poslovilne besede ob odprtem grobu. Prisrčna hvala Veletrgovini Potrošnik, kolektivu skladišča tekstila in VGP Mura M. Sobota. Vsem, ki ste mu storili karkoli dobrega, še enkrat iskrena hvala!

Vsi njegovi najdražji

S svojim vedrim nasmehom
vsakega ostrečiti si znal,
pred usodo neizprosno
sam nemočen si obstal,
ni besed več tvojih,
ni več stiska tvojih rok,
ostal le nate nam spomin je,
a ob spominu trpek jok.
Le srce in duša ve,
kako boli, ko tebe več
med nami ni.

ZAHVALA

V 82. letu starosti nas je v tragični nesreči zapustil naš dragi mož, oče, tast in dedek

Ivan Kolenko

iz Gornje Bistrice

Ob boleči izgubi se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, ki so nam v najtežjih trenutkih stali ob strani, kakorkoli pomagali in izrekli sožalje, darovali vence, šopke in za svete maše. Hvala vsem, ki ste ga v tako velikem številu pospremili na njegovi zadnji poti. Posebna hvala gospodu kaplanu za ganljiv pogrebni obred, pevcem za odpete žalostinke in govorniku krajevne skupnosti za poslovilne besede. Iskreno se zahvaljujemo gasilcem Gornje, Srednje in Dolnjne Bistrice, kolektivu LEK-a iz Lendave, Kmetijski zadrugi Kmetovalec Ljutomer in kolektivu Železniške postaje Murska Sobota.

Žalujoči vsi, ki smo gà imeli radi

Julija vse cveti in dehti,
tebe, draga mama, več med nami ni.
Na tvojem grobu roža le cveti,
ki grenka solza jo rosi.

ZAHVALA

Ob boleči izgubi naše drage Ome

Elizabete Fras

z Murščaka

Iskrena hvala sorodnikom, prijateljem, sosedom, znancem in vsem, ki ste nam stali ob strani, izrekli sožalje, darovali cvetje in za svete maše. Hvala gospodu župniku za pogrebni obred, pevcem za odpete žalostinke in govorniku za ganljive besede ob odprtem grobu. Vsem, ki ste ji storili karkoli dobrega, še enkrat iskrena hvala!

Vsi, ki smo jo imeli radi

Bolezen kruta in trpljenje
sta spremljala te dolge dni,
naš dom ostal je tih in prazen,
ko tebe, mama, tu več ni.

ZAHVALA

V 67. letu starosti nas je po dolgi bolezni zapustila naša draga mama, stara mama, sestra in tašča

Marija Sukič

iz Trdkove

Ob žalostnem spoznanju, ko se zavedamo krute resnice, da smo se tokrat za vedno poslovili od naše drage mame, stare mame in tašče, se z žalostjo v srcih zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, znancem in prijateljem, ki ste nam v težkih trenutkih stali ob strani, nam izrekli sožalje, darovali vence, cvetje in za svete maše ter drago pokojnico v tako velikem številu pospremili k njenemu večnemu počitku. Hvala tudi medicinskemu osebju za lajšanje bolečin, gospodu župniku za prelep pogrebni obred ter g. Feliksu in pevkam za odpete žalostinke. Vsem še enkrat iskrena hvala!

Žalujoči: sin Janez z ženo Anico, hčerka Marta z možem Francem, hčerka Cvetka, vnuk Danijel, vnukinji Renata in Leonida ter Jožica

ZAHVALA

Ob boleči izgubi dragega očeta, opeka in brata

Ivana Ajleca

mesarskega mojstra v pokoju
iz Male ulice 2 v Murski Soboti

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste ga v tako velikem številu pospremili na njegovi zadnji poti, mu darovali vence, cvetje in sveče, nam pa izrekli sožalje. Posebej se zahvaljujemo govorniku g. Merklinu za poslovilne besede, duhovniku za pogrebni obred, pevcem za odpete žalostinke in godbeniku za odigrano Tišino. Iskreno se zahvaljujemo osebju internega oddelka intenzivne nege splošne bolnišnice Rakičan, še posebej dr. Alojzu Horvatu. Vsem še enkrat iskrena hvala!

Žalujoči vsi njegovi

Ko v ranem jutru ptički so zapeli,
oznanjali so lep poletni dan, nihče
takrat še slutil ni, da bo to žalosten dan,
ko umrl bo tvoj smehljaj, zastal korak,
ugasnil tvojih oči sijaj.

ZAHVALA

Mnogo prezgodaj nas je v 48. letu starosti za vedno zapustil dragi mož in oče

Jože Kisilak

mizar iz Dolača 152

Ob boleči izgubi dragega moža in očeta se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem, znancem in dobrim sosedom, ki so nam v najtežjih trenutkih stali ob strani, izrekli sožalje, darovali vence in za svete maše ter ga v tako velikem številu pospremili do preranega groba. Hvala g. župniku, pevcem za odpete žalostinke in odigrano Tišino ter govornikoma za ganljive besede pri odprtem grobu. Iskrena hvala gasilskemu in čebelarskemu društvu. Vsem in vsakomur posebej še enkrat iskrena hvala!

Dolič, 24. junija 1993

Žalujoči: žena Irena, sin Kristjan in drugo sorodstvo

Skrb, delo in trpljenje
bilo tvoje je življenje,
nam ostaja zdaj praznina
in velika bolečina.
Zaprl trudne si oči,
bolečino si prestal,
zdaj boš v grobu mirno spal.

ZAHVALA

V 59. letu nas je za vedno zapustil dobri mož, oče, stari oče, brat in svak

Karel Šadl

iz Kruplivnika 9

Ob boleči in nenadomestljivi izgubi se iskreno in od srca zahvaljujemo vsem sorodnikom, dobrim sosedom, prijateljem in znancem, botrini ter vsem, ki ste nam v najtežjih trenutkih stali ob strani, nam izrekli sožalje, darovali prelepo cvetje in za sv. maše. Hvala vsem, ki ste ga v tako velikem številu pospremili na njegovi zadnji poti. Posebna hvala dr. Čurčiču od Grada za vso pomoč, g. župniku za pogrebni obred in pevcem za odpete žalostinke.

Vsem še enkrat iskrena hvala!

Žalujoča žena in vsi, ki smo ga imeli radi

V SPOMIN

21. julija je minilo žalostno leto, odkar nas je zapustil naš dragi oče in dedek

Štefan Holcman

iz Strehovec

Solze, žalost, bolečina te niso obudile, a ostala je praznina, ki hudo, hudo boli.

Tvoji najdražji

Ko prišli na skromen domek smo tvoj,
na pragu čakala si nas. Od sreče in
veselja razjokala si se.
Zdaj tebe več tam ni, mi pa se še vedno
razjokamo.

V SPOMIN

23. julija bo minilo eno leto, ko smo se poslovili od naše mame, stare mame in babice

Terezije Lebar

roj. Vogrinčič
iz Krnec 16

Žalujoči hčerki z družinama

Podobnikova strokovnjaka za traktorske barikade **Štefko** in **Sapač** sta nedavno nemudoma odpotovala v Vojvodino, ker sta mislila, da ju tamkajšnji kmetje najamejo za svetovalca pri svojem barikadiranju. Vendar so ju z očitki mrzlo odslovili. Opomnili so ju, da v času, ko so pod njunim vodstvom prekmurski kmetje zasedali mejni prehod Dolga vas, nista organizirala prevoza prtljage in srbskih potnikov od začetka zapore do mejnega prehoda, zaradi česar so morali prestopniki meje pešačiti in tovoriti prtljago. »Pošto mi više nismo tovariši, ne želimo ni da tovarimo,« so jima rekli.

* * *

»Sumljiv mi je vsak predlog za traso avtoceste med morjem in Madžarsko, ki pride iz SLS in krogov okrog kmečke zveze, ker ti vedno predlagajo tiste lokacije, kjer je z najmanj traktorji mogoče postaviti barikade. Trasa mora potekati mimo moje benciske črpalke!« je izjavil poslanec SDSS **Drago Šiftar-Čarli**.

* * *

Gneča pred **črenšovskim gasilskim domom** ne nastaja samo zato, ker graditelji ceste tam že dolgo iščejo spominski Kleklov kovanec, ki ga je nekdanji črenšovski župnik nekje ondi menda nekoč izgubil. Povzročajo jo tudi tovornjakarji, ki si hočejo za razvedrilo na dolgi poti v gasilskem domu ogledati najnovejši film z **Arnoldom Schwarzeneggerjem**. V zmoto jih zavaja podoba svetega Florijana, ki jo je na čelo gasilske stavbe naslikal najproduktivenjši ljudski slikar vseh časov **Mertükov Tinč**. Floriju je po naročilu črenšovskega gasilskega predsedstva naslikal takšno mišičje, kot ga ima bodibilder Arni.

* * *

»Vojska dokončno samostojne **Prekmursko–prleške republike** bo uporabljala samo frače, zato zanikamo, da bi bilo orožje z mariborskega letališča namenjeno nam,« je za rubriko Kri ni zemlja izjavil Prezidij P.–p. republike.

* * *

Oljar **Števan Vučko** iz G. Bistrice, ki je ministru **Janši** nekoč podaril liter bučnega olja, mu je zdaj takoj, ko je videl, kako Janša na osnovi imena tvrdke Drug Impex sklepa, da gre za »drugare«, napisal pismo, v katerem pravi, da nima njegov priimek nobene zveze z maskoto sarajevskih olimpijskih iger, ki se je prav tako imenovala Vučko.

* * *

Svetniku **Andreju Hrastelju–Cigarillosu** ne uspeva, da bi razbil skupino okrog tovariša **Vrečića** z Živinorejsko–veterinarskega zavoda v Soboti, ki si prizadeva, da bi bil maršal Tito čimprej razglašen za svetnika. Hrastelj je med zadnjim obiskom na ŽVZ–ju zahteval, naj Vrečič umakne iz svoje pisarne veliko sliko Maršala, vendar mu je ta nemudoma postregel s podatki o čudežih, ki so se po zaslugi te slike že zgodili na ŽVZ–ju.

* * *

Prah, ki se bo danes, v četrtek, 29. julija, vsipal na Soboto, nima nobene zveze z egiptovskimi nadlogami! Za promocijo svoje knjige »Slike prašnega mesta« ga bo dal potresati avtor **Jože Rituper–Dodo**.

BESEDA NI KONJ

Radgonski mehurčki

Eh, saj pravim, nikoli ni dobro, če so babe na kupu. Odkar je po naši občini (in Vestniku) začela »harati« ta Radgonska kleperulja, je vse narobe. Predsedniki se med sabo samo kregajo, stranke se pretepajo, še vreme nam nagaja – poleg suše je naše vinograde in sadovnjake udarila tudi toča. Moram se oglasiti v Mehurčkih, čeprav mi ne ustreza, da bi preveč razmišljal in se jezil – v tej vročini so se tudi moji možgani razlezli, tako kot marsikaj drugega.

Če vam odkrito povem: nič nimam proti toči – vem, da bo kljub temu dovolj vina, da ga bomo s pijatelji spili kakšen »glažek«; poleg tega pa bodo mnogi vinogradniki letos spet nabrali lepe denarce, čeprav ne bodo toliko delali kot prejšnja leta. Res: bolj se splača, če udari toča, kot da se ubadaš s škropljenjem, trganjem, stiskanjem, pretakanjem.. To so bogokletne misli, kaj? Zakaj? Ali ni bogokletno tudi to, da je pivo tako drago, vino pa čisto poceni (v primerjavi s pivom, ne v primerjavi z mojo pokojnino? Poglejte samo, kako dragi so razni švepsi, džusi, soki, slatine takšne in drugačne, piva.. V mojih mladih časih smo poznali samo jabolčnik in vino, to je bila pijača za odžejati, saj vode ni bilo.

Mislim pa, da se ti stari časi vračajo – vode je čedalje manj. Zdaj ko hoče vsak na svoji njivi narediti svoj studenec in zalivati svojo repo in koruzo, pa je bo itak premalo za vse. Spet bomo pili samo vino.

Seveda pa obstajata v naši občini sedaj dve vprašanji: letalo da ali ne, avtocesta da ali ne. Pa ne, da se moramo odločiti, če se bodo naši poslanci vozili v Ljubljano na seje z letalom ali pa po novi avtocesti, ki naj bi bila speljana čez Slovenske gorice in prek vseh teh lepih vinogradov in mimo »vikendic«. Gre pravzaprav za to, da če bomo imeli dobro avtocesto, potem vinogradov in letal, ki bi skrbela za obrambo pred točo, sploh ne bomo potrebovali. Če pa bomo imeli lepo pokrajino, vinograde in dobro obrambo pred točo, potem pa ne bomo potrebovali avtoceste.. ker ne bo hotel nihče oditi iz te pokrajine v center. Težka odločitev, kajne?

Sem pa vesel, da nas Radenčani vsaj v nečem posnemajo. Prvič se tako dolgo spravljajo k odprtju te nove avtopralnice Mohor, kot se Radgončani spravljamo h gradnji črpalke. Drugič pa so nas posnemali s temi okroglimi hiškami, na katere naj bi lepili plakate. So pa toliko kratki v razmišljanju, da so jih postavili na povsem neprimerna mesta. Na te okrogle panoje se morajo plakati lepiti z vseh strani – z vseh strani mora biti tudi omogočen dostop do njih. Pa poglejte, kam so jih dali v Radencih!

»Radgončan«

Lendavski *pereci*

»Bogdaj, Naci! Že dolgo se nisva videla. Kako si kaj?«

Takole me je ogovoril Geza, nato pa me po vsej sili hotel spraviti v Mariškino okrepčevalnico, češ da ima novo natakarico z Madžarskega.

»Nekako bi še šlo, le pritisk mi je močno narastel; šel sem k zdravniku, ki mi je prepovedal: alkohol, kavo, kajenje, soljenje, vse skrbi, razburjanje, hitenje... Zapovedal pa: hujšanje, razgibavanje, čimveč spanja, mesec dni dolg dopust...«

Še sem hotel pripovedovati, kaj vse moram storiti za zdravje in čemur se moram izogibati, da bom krvni pritisk spravil na kolikor toliko normalno raven, pa me je Geza prekinil:

»Ti je morda zdravnik povedal tudi kaj o papriki?«

»Ne da bi se spomnil,« sem odvrnil sorodniku, ki me je medtem skoraj potisnil v lokal, kjer sem se zazrl v Piroškino obličje.

»Tesék?« je dahnila, ko je pristopila. Naredil sem izjemo in za oba naročil pivi, saj sem se spomnil popularnega gesla: »Pivce za živce!«

»Veš, kaj se mi je zgodilo? Veliko sem slišal, da moramo več in bolje delati, zato sem v zadrugi vzel paprikino seme in potem poganjke posadil na nekajarski njivi. Tako kot kmetijski pospeševalci, sem tudi jaz bil prepričan, da bo zrasla sladka paprika, dejansko pa je prišla iz zemlje pekoča paprika.«

»Pa morda veš, zakaj se je iz sladke ,spremenila' v ,žarko' papriko?« sem bil radoveden.

»Tega niti ne vedo v zadrugi! Morda pa se samo delajo nevedneže, saj se seme ene in druge najbrž loči,« je jel pojasnjevati Geza. Celo razburjal se je. Zdelo se mi je celo, da bo vsak čas vrgel na tla kozarec, a se je nekako »brenzal«, ko pa je kratkokrila Piroška prenehala klepetati z madžarskim osvajalcem in je prisedla k nama. Geza, ki seveda razume madžarsko, jo je pobaral, če bo kaj pila; jaz, ki pa ne vem drugega kot »Gyere ide«, sem zavestno molčal, kajti zdravnik mi je prepovedal vznemirjanje. Piroška si je natočila škotski viski, sam pa sem se zbal, da bom moral plačati ne le pivi, ampak tudi to drago pijačo. Še sreča, da se je za plačnika ponudil Geza.

Pozneje sem zvedel, da so namesto slake paprike pridelali pekočo, oziroma »ljuto«, kot ji pravijo nekateri, še mnogi drugi pridelovalci. Zdaj pa me zanima, kdo je tisti, ki je za vse to kriv? Je to nemška firma, ki je poslala napačno deklarirano seme; je bilo na vrečkah napisano pravilno, pa so se ljudem (kot nekoč Babilončem) pomešali jeziki in niso ločili med dobrim in zlim. Hudič bo namreč, če te pekoče paprike ne bodo mogli izvoziti in jo bomo morali sami pojesti oziroma posušeno in zmleto porabiti za začinjanje jedi. No, za bograč bo še primerna, za marsikako drugo jed pa ne. Mar potemtakem to pomeni, da bomo poslej jedli le bograč? Je pa pekoča paprika menda tudi afrodiziak (spolno [illegible] poživilo). Če je tako, [illegible] bo hudo za ženske, kajti fuovski Jožko je v tej zvezi že dejal (v prispodobi seveda), da bodo potem pač moški pogosteje »[illegible] hren«. Ker nekateri še niste »[illegible]kužili«, kaj naj bi to bilo, bom pojasnilo: igrica ata– mama. To pa seveda ne velja zame, saj moram paziti na krvni tlak.

NACI

En TOTI in TOTA iz Lotmerka

Če bi sodili po prijavah črnih gradenj, je v *lotmerški* občini skoraj vse lepo in prav. **Gospa M.** z občine je zato pred nedavnim menda z zadovoljstvom izjavila, da so pri njih prehiteli inšpektorje in večino črnih gradenj legalizirali še pred njihovim posredovanjem. Seveda je tako lepše, kot če bi morali rušiti kakšno hišo, vinsko klet, prizidek, drvarnico idr. **TOTI** pa ni ravno prepričan, da je slika tako idealna. Ampak bo že prišlo na dan to in ono.

Ena TOTA iz *Lotmerka* pa se je te dni nekoliko spoprijela s problemom gramoznice v **Bunčanih**. Ko so lani domačini začeli voziti iz nje gramoz za plesišče pri gasilskem domu, so jih pri delu takoj zasačili policisti in jim to prepovedali. Letos pa so od tam veselo vozili gramoz v **Bučečovce**, pa jim je policija to preprečila šele tedaj, ko so z odvozom tako rekoč že končali. **TOTO** sedaj zelo zanima, kdo jim je dovolil voziti – ali morda stečajni upravitelj kmetijske zadruge (dosedanji lastnik Bunčkega trnja, kjer je gramoznica) **gospod Š.** – in kdo je spravil denar. Še vedno pa je tudi skrivnost, kdo je lani tako hitro ukrepal (jih zatožil) proti njim. Zdaj se lahko tolažijo le s tem, da bodo morda dobili nazaj Bunčko trnje, saj je bilo pred nacionalizacijo vaška last. Trnja oziroma akacij pa gozdarji res ne sekajo več tam okoli.

Mož, ki nosi v torbi veselje in žalost

Jože Rihter iz Svetega Tomaža pri Ormožu se vsako jutro pripelje iz Slovenskih goric oziroma Prlekije v Maribor zato, da Mariborčanom, kakor sam pravi, prinese na dom »veselje in žalost«. Rihterjev Jože je namreč pismonoša, ki ga dobro poznajo vsi tisti Mariborčani, ki živijo v najstrožjem centru mesta oziroma v okolici nove avtobusne postaje.

»Kadar se peljem v Maribor z avtomobilom moram kreniti na pot od Svetega Tomaža ob 5. uri zjutraj, domov pa se vrnem običajno proti večeru. Kadar pa grem na pot z avtobusom, moram od doma že ob 4 uri 15 minut, domov pa pridem v temi,« pravi Rihterjev Jože, ki ima doma, kjer živi po smrti očeta in matere sam, hektar rodovitne zemlje, ki jo je ob službi pravtako treba obdelati. »Živine pa ne morem imeti, saj sem čez dan predolgo zdoma«, pravi Jože, ki ga domačini poznajo tudi po tem, da je včasih rad zagrabil za tesarsko, oziroma, kakor pravijo, »cimpermansko delo«.

Rihter Jože rad opravlja svoje delo poštarja v centru Maribora, saj vsak dan kaj novega doživi, pa tudi z ljudmi, ki jih je že dodobra spoznal, se dobro razume.

»Poštarji vedno prinesemo kaj k hiši, kar ljudi spravi v veselje ali v žalost,« pripoveduje Jože in dodaja, da marsikdaj ljudje poštarja čakajo »že na vratih«, posebej kadar pričakujejo denar ali kakšno drugo pošiljko.

»Najbolj so nas poštarjev veseli upokojenci, ko raznašamo pokojnine. Zato pa nas niso nič kaj veseli takrat, ko jim čez par dni začnemo prinašati račune,« pravi Jože.

Sicer pa je Rihterjev Jože skusil že tudi to, da »njegovih« pisem ljudje niso hoteli sprejeti.

»Pred leti sem nekemu moškemu tolikokrat prinesel pismo od sodnika za prekrške in s sodnije, da mi je dejal, da v življenju ne bo podpisal ničesar več razen svoje smrtne obsodbe. Ko sem mu ob neki priliki zopet prinesel pismo od sodnika za prekrške, je ni hotel sprejeti, zato sem mu jo moral po predpisih prisilno vročiti. Vendar pa je možakar pritekel iz stanovanja in metal za mano še neodprto pismo od sodnika za prekrške. Nasploh vam povem, imajo ljudje najmanj radi pisma od sodnikov za prekrške«, pravi smeje Jože Rihter.

Mnogi se razburijo tudi, ko prejmejo pismo od davkarije. »Se predno mi podpišejo nekateri že začnejo odpirati pismo. Tisti, ki so dosti zaslužili in morajo zato plačati dosti davka, se nato pridušajo da je kaj,« pripoveduje med smehom Jože.

Kdor pa dobi po pošti denar, pa poštarja komaj čaka in ga je vesel. »Za poštarja je najlepše, ko vidi, da je ljudi razveselil,« pribija Jože Rihter, ki se rad spominja tudi tega, kako je v Mariboru delil nekaj let pošto v najvišji stolpnici s 207 stanovanji. »Včasih sem dve uri ali pa še več stal pred nabiralniki in hodil iz nadstropja v nadstropje«, pravi Jože Rihter iz Svetega Tomaža, ki ima morda manj hiš kakor najvišja stolpnica v Mariboru stanovanj.

Po napornem dnevu pa se Rihter Jože odpelje zopet domov v svoj rodni Sveti Tomaž pri Ormožu. Čeprav posestvo ni veliko in ga ne bi moglo preživeti, ga ima vendarle rad in ga ne bo nikoli zapustil. Tako, kakor ne bo zapustil poklica poštarja, ki ga z veseljem opravlja.

Tomaž Kšela

Cene sadja in zelenjave

	Tržnica M. Sobota	Osrednja ljublj. tržnica	Zelenjava Pomurka
Jabolka		70,00	90,00
Marelice	180,00	120,00	
Breskve	100,00	50,00	80,00
Nektartine	180,00	120,00	200,00
Pomaranče	80,00	40,00	95,00
Limone	110,00	70,00	120,00
Banane	130,00	30,00	130,00
Lubenice	70,00	40,00	90,00
Hruške		100,00	140,00
M. krompir	80,00	40,00	65,00
Solata	120,00	100,00	150,00
M. čebula	100,00	150,00	120,00
Česen	450,00	200,00	400,00
Korenje	150,00	60,00	120,00
Cvetača	250,00	150,00	180,00
Paradižnik	150,00	100,00	140,00
Paprika	200,00	120,00	180,00
Jajca	10,00	7,00	8,00
O. jedrca	850,00	800,00	1000,00

Cene rabljenih avtomobilov

Na sejem rabljenih avtomobilov v Murski Soboti so prodajalci prejšnjo nedeljo pripeljali 45 vozil, prodali pa 5. Golf JX, letnik 1988 s prevoženimi 59.000 kilometri, je stal 13.000 DEM; škoda favorit, letnik 1991 s prevoženimi 36.000 kilometri, 8.000 DEM; jugo 60, letnik 1989, s prevoženimi 44.000 kilometri, pa 4.300 DEM. Ford escort RS 2000, letnik 1978, s prevoženimi 102.000 kilometri, so prodali za 1.700 DEM; lado 1300, letnik 1982, s prevoženimi 117.000 kilometri, za 1.500 DEM.

Znamka avtomobila	letnik	prevož. km	cena
Zastava 126 P	1986	76.000	2.400 DEM
Zastava 101 GTL	1989	43.000	4.500 DEM
Zastava 750 LE	1984	91.000	1.000 DEM
Jugo 55	1990	34.000	5.400 DEM
Lada Samara	1990	34.000	560.000 SIT
Mercedes 190 D	1984	107.000	22.500 DEM
Visa Oltcit	1991	14.500	4.400 DEM
Honda Civic	1990	54.000	16.000 DEM
BMW 316	1988	59.000	13.500 DEM
Fiat Regatta 100 SiE	1988	78.000	10.300 DEM
Opel Kadett	1976	85.000	4.000 DEM

Vsak četrtek
Vestnik

Cene krmil

VRSTA	VEGA Skakovci	AGROSHOP Brezovci	SLAVIČ Ključarovci	AGROMAR Tešanovci
Bek 1	32,40	34,40	31.20	33,[illegible]
Bek 2	32,40	32,60	30,00	32,00
S. bek	48,60	56,68	48,00	52,[illegible]
TL pit 1		34,40	29,00	33,58
TL starter	37,00	35,50	37,60	35,00
PU starter	42,00	41,40	40,00	39,00
Super U3	36,00	34,90		

Vse cene so drobnoprodajne in s 5% prometnim davkom.

120 let tradicije
Pomurska banka d.d.
Vaša domača banka

Menjalniški tečaj Pomurske banke z dne, 27. julija 1993, tečaji veljajo od 28. 7. 1993 od 00.00.
Srednji tečaj Banke Slovenije velja od 27. julija 1993 od 00.00.

Država	Enota	Banka Slovenije	Nakup	Prodaja
Avstrija	100	996.2371	950.00	985,00
Francija	100	2.053.1177	1.946,00	2.038,00
Nemčija	100	7.010.8167	6.850,00	7.030,00
Italija	100	7,5471	7,15	7,53
Švica	100	7.969.8964	7.553,00	7.952,00
ZDA	1	121,1048	114.80	120,80

Če boste najeli
SEF,
bo vaš dopust še brezskrbnejši!
Razni pomembni dokumenti, vrednostni papirji, nakit in drugi dragoceni predmeti bodo med vašim dopustom najvarneje shranjeni v naših sefih.
Mesečna najemnina za sef je od 410 tolarjev (glede na velikost).
Sef lahko najamete v naših enotah v Murski Soboti, Gornji Radgoni, Lendavi in Moravskih Toplicah.